

ISSN [ONLINE] 2697-5211

Vol. 7 No. 3 September-December 2025

Lawarath Social e-Journal

Lawarath Social E – Journal

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน/ ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม/ ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษาในมหาวิทยาลัยการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
2. เพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษาในมหาวิทยาลัยการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

คณะกรรมการที่ปรึกษาวารสาร Lawarath Social E – Journal:

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผนงาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บรรณาธิการ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเทพ ประภากร

ผู้ช่วยบรรณาธิการ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิภาศิริ แจ้แสงทอง อาจารย์ปริญญากัญจน์ ใจสอาด
และอาจารย์เบญจพร นวลประเสริฐ

กองบรรณาธิการ:

หน่วยงานภายใน: รองศาสตราจารย์ ดร.เสริมทรัพย์ วรปัญญา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี รัตนเสริมพงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวิชัย บุญส่ง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.สุริยะ หาญพิชัย

หน่วยงานภายนอก:	ศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นุ่มทอง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
	รองศาสตราจารย์ ดร.กานดา เต๊ะขันหมาก	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
	รองศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
	รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนชนก พรหมณศิริ	มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
	รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดา ศิลปาสันทน	วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

หน่วยงานภายนอก:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกอร บุญมี	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามาส ชมผา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดั่งนภสร ณ ป้อมเพชร์	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร กิจจักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ สนั่นนารี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
		ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
	ดร.จันทร์ฉาย จันท์ลา	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

เหรียญกอกบรณาธิการวารสาร: อาจารย์ ดร.ภัทรพร โชคไพบูลย์

เลขานุการวารสาร: นางสาวสุนทรี รื่นชู

ภาพปก: อาจารย์ปริญญากัญจน์ ใจสอาด

สำนักงาน: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

321 ถนนนารายณ์มหาราช อ.เมือง จ.ลพบุรี 15000

โทร. 036-411150 โทรศัพท์มือถือ 064-332-7383

E-mail: lawarath.sej@yahoo.com

ผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ

1. ศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นุ่มทอง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. ศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. ศาสตราจารย์ ดร.เมฆม เมธจิรนนท์	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
4. ศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา นิยมภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
5. รองศาสตราจารย์ ดร.กาสกร เต๊ะขันหมาก	สำนักวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี
6. รองศาสตราจารย์ ดร.กานดา เต๊ะขันหมาก	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
7. รองศาสตราจารย์ ดร.กังสดาล เชาว์วัฒนกุล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
8. รองศาสตราจารย์ ดร.ชันธุ์ชัย อธิเกียรติ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
9. รองศาสตราจารย์ ดร.จตุวิทย์ แก้วสุวรรณ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
10. รองศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
11. รองศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
12. รองศาสตราจารย์ ดร.ประกาศิต สิทธิธิตกุล	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ต่อพงศ์ กิตติยานพงศ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
14. รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงคุณ จันทจร	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
15. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย	มหาวิทยาลัยนเรศวร
16. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
17. รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย สมบูรณ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
18. รองศาสตราจารย์ ดร.นลินี ทองประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
19. รองศาสตราจารย์ ดร.นาตยา ปลื้มธนาพันธ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
20. รองศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิตกาญจ ตั้งภากรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
21. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
22. รองศาสตราจารย์ ดร.บุรินทร์ ศรีสมถวิล	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
23. รองศาสตราจารย์ ดร.บุรณจิตร แก้วศรีมิล	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
24. รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพร ตันณีกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
25. รองศาสตราจารย์ ดร.พยุ่ง ชีตาร์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
26. รองศาสตราจารย์ ดร.พัชนี ตั้งยืนยง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
27. รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
28. รองศาสตราจารย์ ดร.มนสิข สิทธิสมบูรณ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
29. รองศาสตราจารย์ ดร.ยาใจ พงษ์บริบูรณ์	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
30. รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวเรศ ภักดีจิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
31. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนชนก พราหมณ์ศิริ	มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
32. รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณดี สุทธินรากร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
33. รองศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ นันทะศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
34. รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทรสมพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
35. รองศาสตราจารย์ ดร.วิณัฐา แสงสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
36. รองศาสตราจารย์ ดร.วินัย จามรสूरียา	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

37. รองศาสตราจารย์ ดร.วิภารัตน์ มูลิกะเจริญ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
38. รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรารมณ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
39. รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดา ศิลปาสันทน	วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม
40. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิตา เยี่ยมขันติถาวร	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
41. รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย อารีรุ่งเรือง	มหาวิทยาลัยศิลปากร
42. รองศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
43. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิ เหลือบุญชู	สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
44. รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี ลาภเจริญ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
45. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ อมรวิเศษศักดิ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
46. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา คุณดิลกณัฐวสา	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
47. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
48. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
49. รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ อินทสิงห์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
50. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์ อีระวิสิทธิ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
51. รองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ นิมิตลุง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
52. รองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ บุตรกตัญญู	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
53. รองศาสตราจารย์ณภัคอร ศรีตระการ	Sydney Language Solutions
54. รองศาสตราจารย์ไทยโรจน์ พวงมณี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
55. รองศาสตราจารย์พัฒนา จันทนา	มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
56. รองศาสตราจารย์สมชาย ปรีชาศิลปกุล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
57. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกอร บุญมี	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
58. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตตินาถ เรขาลิลิต	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
59. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกวณีน งามพิริยกร	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
60. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญใจ กิจชาลารัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
61. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
62. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามาส ชมผา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
63. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุรัส อนุกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
64. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกพร สุนนะเศรษฐกุล	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
65. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิกานต์ ผลเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
66. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชิดหทัย ปุยะติ	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
67. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกิตติ์ สิริวัฒนาทากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
68. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภูมิ สุขประสงค์	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
69. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดรุณี ไพศาลพาณิชย์กุล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
70. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.ดิฐภัทร บวรชัย	โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน
71. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดั่งนภสร ณ ป้อมเพชร	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
72. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดีอานา คาซา	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
73. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีวานนท์ พุพวก	มหาวิทยาลัยพะเยา
74. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร กิจจักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

75. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ มอนโธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
76. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ อิมสำราญ	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
77. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญพัทธ์ ไกรวานิช	มหาวิทยาลัยรังสิต
78. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริศ วัฒนานนท์	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
79. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ สนั่นนารี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
80. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นัฏฐิกา สุนทรธนผล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
81. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
82. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประวิทย์ ประมาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
83. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรมะ แขวงเมือง	มหาวิทยาลัยนครพนม
84. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญาภรณ์ รัตนพงศ์ปัญญา	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
85. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณวิช ทัพภวิมล	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
86. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยลักษณ์ พลฤกษ์วัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
87. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชัย แก้วบุตร	วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี
88. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิษณุ บุญนิยม	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
89. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระ พันธุ์ท้าว	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
90. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรพล สิมมา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์
91. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรวรรณ นุชประยูร	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
92. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรี รมพยอม วิชัยดิษฐ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
93. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศธร มหาวิจิตร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
94. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเทพ จันทราอุกฤษฏ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
95. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณราย ชาญศิริณ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
96. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมรินทร์ ภิรมย์เลิศอมร	มหาวิทยาลัยบูรพา
97. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล จุลสุคนธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
98. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูริวรรณ วรานุสาสน์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
99. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี รัตนเสริมพงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
100. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนต์นภัส มโนการณ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
101. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ ขำคง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
102. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
103. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วริษา อัครวัฒน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
104. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
105. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา บุญสม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
106. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณประภา สุขสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
107. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทวัน จันทร	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
108. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวิทย์ บุญส่ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
109. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิณัฐ พงษ์นิล	มหาวิทยาลัยนเรศวร

110. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริรัตน์ ศรีสอาด	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
111. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วรรณยุท	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
112. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ติระวิชัย	มหาวิทยาลัยศิลปากร
113. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภพัชรพิมล สิมลี	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
114. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
115. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สหะโรจน์ กิตติมหาเจริญ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
116. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ แซ่โจ้ว	มหาวิทยาลัยศิลปากร
117. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธาสินี ศิริโกคาภิรมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
118. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรเดช ไสยกิจ	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
119. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ ไกรสิน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
120. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยศักดิ์ มังกรแก้ววิกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
121. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.สุริยะ หาญพิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
122. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา เลิศเสมอ บุญยานันต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
123. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี เอี่ยมสมัย	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พระพุทธบาท
124. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรตี ปรีชาปัญญากุล	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
125. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ วิเศษ	มหาวิทยาลัยนครพนม
126. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หลี่ เหมินเหลียง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
127. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังคณา อ่อนธานี	มหาวิทยาลัยนเรศวร
128. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เหนือขวัญ บัวเผื่อน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
129. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญธิกา มะโนวงศ์	มหาวิทยาลัยเหวินจ้าว นครเกาสง
130. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนรรฆ จรรย์ยานนท์	มหาวิทยาลัยมหิดล
131. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิเศก ปันสุวรรณ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
132. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์ สินธุภาค	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
133. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
134. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรณิศา อรุณพัฒน์พงศ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
135. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลิดา แสนวิเศษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
136. ผู้ช่วยศาสตราจารย์โชติวัน แยมขยาย	สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
137. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นภสมน นิจรัตน์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
138. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิติณัฐ หนูเวศวงศ์กมล	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
139. ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุหลัน กุลวิจิตร	มหาวิทยาลัยศิลปากร
140. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปภาศิต เจริมรอด	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
141. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิพัฒน์ กระแจะจันทร์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
142. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรเทพ คัชมาตย์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
143. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สัญญาลักษณ์ ศุภนาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
144. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศศิวิมล สุทธิสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

145. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัมฤทัย ฤทธิผล
146. พลตำรวจโท ดร.อดุลย์ ธรรมศักดิ์
147. พันตำรวจโท ดร.ธนพิพัฒน์ สุภาชิตลัทธ
148. อาจารย์ ดร.จกมล เสงสุวรรณ
149. อาจารย์ ดร.เขมิกา ทองเรือง
150. อาจารย์ ดร.จุฑามณี สามัคคีชัย
151. อาจารย์ ดร.ชุติมา ไวยสุระสิงห์
152. อาจารย์ ดร.พิชัย ตูรณินันท์
153. อาจารย์ ดร.พรทิพา จุลสุคนธ์
154. อาจารย์ ดร.เพ็ญผกา ปัญญา
155. อาจารย์ ดร.ภัทราพร โชคไพบูลย์
156. อาจารย์ ดร.รัตนา ชุกซอน
157. อาจารย์ ดร.วศิน สุขสมบูรณ์วงศ์
158. อาจารย์ ดร.วัชรพล ศิริสุวิไล
159. อาจารย์ ดร.วรัชพร อารยะพันธ์
160. อาจารย์ ดร.ศุภานัน เจริญพงศ์
161. อาจารย์ ดร.สาคร มหาหิงค์
162. อาจารย์ ดร.สุธินี วงศ์วัฒนากุล
163. อาจารย์ ดร.สุภาพร พงศ์ภิญโญโสภาส
164. อาจารย์ ดร.อภิสร่า พรรัตนากุล
165. อาจารย์ ดร.อรสา รัตนอมริรมย์
166. อาจารย์ ดร.อาริตา สัมมารัตน์
167. ดร.จรรยา กลัดล้อม
168. พระมหานพพร อภิพนฺโธ, ดร.
169. Dr.Chou I Wen
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยนครพนม
มหาวิทยาลัยนเรศวร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สถาบันบัณฑิตวิทยาศาสตร์จีน (CAS-ICCB)
วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุดรดิตถ์
นักวิชาการอิสระ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

บทบรรณาธิการ

วารสาร Lawarath Social E-Journal ฉบับนี้เริ่มจากบทความของ Wang Zhiguo เรื่อง “A Study on the Acquisition of Psychological Verbs and Teaching Strategies for Elementary-Level Chinese Learners in Thailand”

บทความของ พูนศักดิ์ สุวรรณมงคล, วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง, และ วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี”

บทความของ Zhang Xia, Burin Srisomthawin, and Jia Zhongxia เรื่อง “A Study on The Reproduction of Humorous Style of Emotion Words in The Thai Translation of "Luotuo Xiangzi"”

บทความของ พรรณทิพย์ เพ็ชรวิจิตร, กาญจน์ณภา ชูศรี, และณัฐวดี เทียนสิงห์ เรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาโดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพรหมรังษี”

บทความของ Wang Hongren, Kanokporn Numtong, and Kewalee Petcharatip เรื่อง “A Study of The Influence of Xuantian Shangdi's Image in Bei You Ji on Religious Beliefs”

บทความของ ธนเดช วงศ์คำมูล, วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง, และวาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์ เรื่อง “การประเมินโครงการพัฒนาจิตใจ หลักสูตรสัคคศาสตร์ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566”

บทความของ นฤชล สติวัฒน์กุล, และ ศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม เรื่อง “คติความเชื่อทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวรรณกรรมเขมยซี”

บทความของ กุลภัสสรณ์ สุโนนทอง, ส้งเวียน ปิ่นกาลัง, และเพ็ญดาว ไชยสาร เรื่อง “การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน”

บทความของ เติวิช เอกเวช, และกมลวรรณ วรรณธนะ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”

บทความของ มานา หมดนุรักษ์, ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์, จอมสุรางค์ ลิ้มปรีประเสริฐกุล, และปิยะลักษณ์ อัครรัตน์ เรื่อง “การพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนอ้นนุรอน (บึงขวาง) กรุงเทพมหานคร”

บทความของ Liu haohao, Xing Xiaozhi, and Jia Zhongxia เรื่อง “A Study of Buddhist Idioms in The Dictionary of Buddhism”

บทความของ อภิราพร หมดนุรักษ์, ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์, ศุภวรรณ เล็กวิไล, และปิยะลักษณ์ อัครรัตน์ เรื่อง “ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมานุรักษ์ กรุงเทพมหานคร”

บทความชิ้นสุดท้ายโดยชยานุตม์ บุญพระเกษ เรื่อง “กลยุทธ์การใช้ถ้อยคำเพื่อลดความรุนแรงของข้อความ (緩和表現) ในบริบทการขอโทษและการปฏิเสธของเอกสารธุรกิจภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 4”

ภูเทพ ประภากร
บรรณาธิการวารสาร

สารบัญ

	หน้า
ข้อมูลวารสาร	(1)
กองบรรณาธิการ	(2)
บทบรรณาธิการ	(8)
สารบัญ	(9)
บทความวิจัย:	
A Study on the Acquisition of Psychological Verbs and Teaching Strategies for Elementary-Level Chinese Learners in Thailand : Wang Zhiguo	1
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี : พูนศักดิ์ สุวรรณมงคล, วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง, และวาสิตา เกิดผลประสพศักดิ์	25
A Study on The Reproduction of Humorous Style of Emotion Words in The Thai Translation of "Luotuo Xiangzi" : Zhang Xia, Burin Srisomthawin, and Jia Zhongxia	45
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา โดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพรหมรังษี : พรรณทิพย์ เพ็ชรวิจิตร, กาญจน์ณภา ชูศรี, และณัฐวดี เทียนสิงห์	63
A Study of The Influence of Xuantian Shangdi's Image in Bei You Ji on Religious Beliefs : Wang Hongren, Kanokporn Numtong, and Kewalee Petcharatip	79
การประเมินโครงการพัฒนาจิตใจ หลักสูตรศัคคศาสนาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 : ธนเดช วงศ์คำมูล, วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง, และวาสิตา เกิดผลประสพศักดิ์	101
คติความเชื่อทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวรรณกรรมเขมมซี : นฤชล สถิรวัฒน์กุล, และ ศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม	123

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับ ปริญญาบัณฑิตที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับ แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน	143
: กุลภัสสรณ์ สุโนนทอง, สังเวียน ปิ่นกาลัง, และเพ็ญดาว ไชยสาร	
แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษ ดินแดนอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	163
: เติวิช เอกเวช, และกมลวรรณ วรรณธำ	
การพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดกิจกรรม การเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนอันนุรอยน์ (บึงขวาง) กรุงเทพมหานคร	177
: มูนา หมดนุรักษ์, ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์, จอมสุรางค์ ลิมป์ประเสริฐกุล, และปิยะลักษณ์ อัครรัตน์	
A Study of Buddhist Idioms in the Dictionary of Buddhism	195
: Liu haohao, Xing Xiaozhi, and Jia ZhongXia	
ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารศาลาที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมานุรักษ์ กรุงเทพมหานคร	211
: อภิราพร หมดนุรักษ์, ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์, ศุภวรรณ เล็กวิไล, และปิยะลักษณ์ อัครรัตน์	
กลยุทธ์การใช้ถ้อยคำเพื่อลดความรุนแรงของข้อความ (緩和表現) ในบริบท การขอโทษและการปฏิเสธของเอกสารธุรกิจภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาสาขาวิชา ภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 4	229
: ชญานุตร์ บุญพระเกศ	
ภาคผนวก	
แนะนำผู้เขียน	252
ขั้นตอนการดำเนินงานวารสาร Lawarath Social E-Journal	255
คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ	256
การจัดรูปแบบหน้ากระดาษวารสาร Lawarath Social E-Journal	259
การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาและการเขียนเอกสารอ้างอิง	267
จริยธรรมการวิจัย	286

A Study on the Acquisition of Psychological Verbs and Teaching Strategies for Elementary-Level Chinese Learners in Thailand

Wang Zhiguo

Chinese Lecturer, School of Liberal Arts, University of Phayao

Corresponding Author: xuyong0810@gmail.com

Received: January 10, 2025 Revised: March 18, 2025 Accepted: April 3, 2025

Abstract

This study focuses on Thai beginner-level Chinese learners as the research subjects, aiming to explore the types of errors they make in acquiring psychological verbs from the textbook *Developing Chinese: Elementary Comprehensive Course* and to propose corresponding teaching suggestions. The research employs literature review, survey analysis, and error analysis methods to systematically analyze the usage of psychological verbs among 106 Chinese learners at University of Phayao in Thailand. The findings reveal that the textbook contains a total of 47 psychological verbs, and the errors made by Thai students can be categorized into two major types: lexical errors and grammatical errors. At the lexical level, errors include the misuse, substitution, and omission of psychological verbs; at the grammatical level, errors involve the addition or omission of collocational components, as well as word order mistakes. Based on these findings, the study proposes improvement suggestions from two dimensions: teaching practice and textbook design. At the teaching level, it is recommended to enhance students' understanding of the semantic and collocational features of psychological verbs; at the textbook level, it is suggested to include more targeted exercises and application scenarios. This study not only provides a theoretical foundation for teaching psychological verbs in Chinese to Thai learners but also offers practical guidance for addressing common acquisition challenges faced by beginner-level Chinese learners in Thailand.

Keywords: Psychological Verbs, Error Analysis, Teaching Strategies

泰国初级阶段汉语学习者心理动词习得及教学策略研究 ——以泰国碧瑶大学为例

王志国

泰国碧瑶大学、文学院、汉语系

Corresponding Author: xuyong0810@gmail.com

文章收到日期: 2025 年 1 月 10 日 修订日期: 2025 年 3 月 18 日 发表回复: 2025 年 4 月 3 日

摘要

本研究以泰国初级阶段汉语学习者为研究对象,探讨其在习得《发展汉语·初级综合》教材中心理动词过程中出现的偏误类型,并提出相应的教学建议。研究采用文献研究法、调查分析法和偏误分析法,对泰国碧瑶大学 106 名汉语学习者的心理动词使用情况进行系统分析。研究发现,教材中共有 47 个心理动词,泰国学生使用这些心理动词时产生的偏误主要可分为词汇偏误和语法偏误两大类:在词汇层面表现为心理动词的误加、误代和遗漏;在语法层面则体现为搭配成分的误加和遗漏以及错序偏误等。基于这些研究发现,本文从教学实践和教材编写两个维度提出改进建议:在教学层面,建议强化学生对心理动词语义与搭配特征的理解;在教材层面,建议增加针对性练习与应用场景设计。本研究不仅为泰国汉语心理动词教学提供了理论依据,同时也为解决泰国初级阶段汉语学习者的常见习得问题提供了实践指导。

关键词: 心理动词, 习得偏误, 教学策略

引言

作为句子结构的重要组成部分，汉语动词的语义搭配和语法功能常常成为汉语学习者的难点，而心理动词因其语义的抽象性和使用的复杂性，更是汉语学习者面临的突出挑战。心理动词主要表达个体的内在心理活动，与其他词类有着紧密的语义与语法关联。在初级汉语教学中，心理动词的教学不仅是词汇教学的重点之一，也是提高学习者语言表达能力的重要环节。

近年来，汉语心理动词的研究逐渐增多。例如，郝薇 (Hao, 2011) 从语义和句法角度探讨心理动词的搭配特征，分析了学习者的常见偏误类型。罗力伟和张勇 (Luo & Zhang, 2012) 对比了汉泰心理动词的异同，这为研究泰国学习者的偏误提供了重要参考。然而，针对泰国初级阶段汉语学习者心理动词习得的研究仍较为匮乏，尤其是结合教材分析和教学实践的研究更为少见。

泰国初级阶段的汉语学习者在习得心理动词时，常常因缺乏系统的认知和使用指导而出现偏误。例如，“爱”在《现代汉语词典》中既有“喜欢”又有“热爱”的含义，但其语义强度和适用场景差异显著。泰国学习者常将“爱”直接翻译为“รัก”或“ชอบ”，但未能区分“爱”的语义强度，如“我爱泰国”（表达深厚感情）与“我爱游泳”（表达一般喜好）。这种直译的方式无法全面反映心理动词在汉语中的使用规律，从而影响学习者的实际语言表达能力。

本研究将选择《发展汉语·初级综合》（I、II）作为研究教材。这套教材是泰国许多高校汉语专业初级阶段的核心教材，涵盖了大量基础心理动词，但教材中对心理动词的系统讲解和练习设计较为薄弱。通过对教材中涉及的心理动词进行整理与分类，可以为分析泰国学生的习得偏误提供明确的范围，同时为心理动词教学方法的改进奠定基础。本研究的意义在于，从泰国学习者的视角出发，结合习得偏误分析与教学实践，为心理动词的教学方法提供针对性的改进建议。本研究不仅希望为泰国学生的汉语学习过程提供有针对性的帮助，同时也为国际汉语教学中复杂动词系统的研究与教学改进提供新视角和实践依据。

研究目的

本研究的主要目标是了解决泰国初级汉语学习者在心理动词习得过程中遇到的难点，并为教学提供改进建议。首先，研究对《发展汉语·初级综合》教材中的心理动词进行系统整理和分类，以明确研究范围。其次，分析泰国学习者在使用心理动词时的主要偏误类型，归纳其错误类型及影响因素。

研究综述

最早对心理动词进行研究的学者是马建忠。他在《马氏文通》(Ma, 1983) 中将动词分为“显者”和“隐者”两类，心理动词属于后者，即与心理活动和心理意念有关的动词就是心理动词。他还说明了心理动词的一些语法功能，如心

理动词后常常带动词作宾语。接着，陈承泽 (Chen, 1982) 重点解释了心理动词的语法特点。他认为心理动词是一种表示状态的自动字，后面可以接副词作补语成分，而且大多数心理动词能被程度副词修饰。

在 Ma 和 Chen 的研究基础上，越来越多的语言学家开始对心理动词进行了更深层次的研究。心理动词也逐渐成为了动词中的一个重要类别。吕叔湘 (Lv, 1982) 中把汉语动词分为活动动词、心理活动动词、不很活动的活动动词和简直算不上活动的动词等四个类别，从此确立了汉语心理动词作为动词的一个类别的存在。黄伯荣和廖序东 (Huang & Liao, 2005) 一书中将心理动词作为汉语动词的一个类别进行了解释，认为表示心理活动的动词，如爱、想念、喜欢等都属于汉语心理动词。范晓、杜高印和陈光磊 (Fan, Du & Chen, 1987) 中第一次将汉语心理动词作为一个章节进行了研究，提出“划定心理动词不能根据这些动词具有表示心理活动的意义，而主要应根据这些动词在语法功能上的一些共同特点”。他从语法功能对汉语心理动词进行了界定，从“所带宾语的范围、和程度副词的组合、很+心理动词+宾语、作修饰语（定语或状语）”四个方面对心理动词的语法特征进行了描述。

以上专家对心理动词的研究都比较模糊，是为了对动词分类而做的相对比较笼统的研究。胡裕树和范晓 (Hu & Fan, 1995) 对心理动词的定义及研究更加具体。他们认为“心理动词表示的是情感、意向、认知、感觉、思维等方面的心理活动或心理状态的意义”。在这个基础上，他们还提出了区分心理动词与其他动词的要点是外在活动性，即心理动词往往不具备外在活动性。

从上述研究可以看出，学界对心理动词的研究随时间逐渐拓宽了深度和广度，内容也越来越全面。专家研究的侧重点各不相同，研究成果对汉语的本土教学有着重要的参考意义。本文通过对汉语心理动词相关文献的搜集发现，上世纪 90 年代，针对外国汉语学习者心理动词的习得研究还比较少，但随着国际中文教育事业的快速发展，国际中文教学越来越重视词汇教学，汉语学习者的词汇教学研究成果也越来越多，其中关于心理动词的习得研究也逐渐丰富起来。

针对外国汉语学习者的心理动词习得研究，大多以心理动词习得偏误分析为主。刘博 (Liu, 2008) 将《汉语水平词汇与汉字等级大纲》中的甲、乙、丙、丁四类词作为研究范围，以北京语言大学汉语中介语语料库作为语料来源，从词语和句子中分析了韩国汉语学习者心理动词使用的偏误类型，并分析了原因，为韩国的汉语教学提供了一些建议。

黄聪 (Huang, 2011) 从心理动词的搭配规则角度，分析了不同文化背景对汉语学习者在习得心理动词时产生的影响。郝薇 (Hao, 2011) 对心理动词进行了分析，结合实验分析法，针对心理动词的语义特点，对心理动词进行了分类，并根据搜集到的语料进行使用偏误分析，最后提出解决方法。陈氏和 (Chen, 2012) 研究了越南语和汉语心理动词的词义和语法特征，通过对越南汉语学习者学习心理动

词时产生的偏误及类型进行了研究，分析了偏误原因，并提出了解决的方法。伊梦 (Yi, 2018) 从汉语和缅甸语心理动词的语义、语用、语法的角度出发，通过对比的方式，分析了缅甸学生习得汉语心理动词的偏误及原因，为缅甸的汉语心理动词教学提供了参考。

目前，针对泰国汉语学习者的心理动词研究还比较少。罗力伟和张勇 (Luo & Zhang, 2012) 通过对汉泰心理动词“爱、怕、想”三个词的语义语法对比研究发现，它们的基本意义相同，语法差异是程度副词在中心语前后的情况不同，所带宾语和带动态助词情况不同。泰国学生的偏误原因主要是语际迁移、语内迁徙和回避的交际策略。向往 (Xiang, 2015) 只是针对意愿类心理动词这一类别的心理动词进行分析，并搜集了泰国学生的相关语料进行整理研究，根据产生的偏误类型及原因提出意愿类心理动词的教学策略。

综上所述，针对汉语心理动词研究的专著及文章有很多，对外国汉语学习者心理动词的研究也呈现出逐渐增长的趋势，但主要集中在以英语为母语的汉语学习者或是韩国汉语学习者的心理动词的习得情况。且大多数的研究是从宏观的角度对心理动词的习得进行分析，针对某一教材的研究较少，针对泰国汉语学习者的研究更少。

研究对象及研究方法

1. 研究对象

本文将以泰国碧瑶大学汉语专业一年级和二年级的学生作为研究对象，其中一年级学生 50 人，二年级学生 56 人，共 106 人，均处于汉语学习的初级阶段。研究通过调查问卷的方式，了解学生在习得心理动词时出现的偏误，并进行整理，分析偏误的类型和原因，并提出教学策略，以此丰富国际中文教育心理动词习得的研究成果，为动词的教学提供参考依据。

其次是教材的选取。本文将以《发展汉语·初级综合》(I, II) (第二版) 作为研究教材。《发展汉语》是中国国内中文教学的普遍教材，也是泰国中文教学使用率较高的教材，且是碧瑶大学正在使用的中文教材，其编排和内容都比较适合汉语学习者的学习，具有较强的代表性。研究将从这两本教材中提取心理动词，并进行分类。为了研究调查对象对心理动词的掌握情况，本研究将基于教材内容设计测试题，包括选择题、填空题和造句题，以评估泰国学习者在理解和使用心理动词方面的能力，并进一步分析其习得偏误及可能的原因。

2. 研究方法

(1) 文献研究法。通过阅读有关汉语心理动词研究的文献，了解心理动词的定义、汉语心理动词的分类以及心理动词的语法特征和使用方法，同时阅读有关外国汉语学习者在习得心理动词方面的有关文献，为论文提供理论支撑。

(2) 调查分析法。为了调查泰国初级阶段汉语学习者对心理动词的掌握情况，本文将设计相关的调查问卷，让学生进行填写。最后再对问卷的结果进行分析、统计和总结。问卷包含三部分：第一部分为学习者的基本信息；第二部分测试学生对心理动词理解，包括选择、判断和连词成句题；第三部分考察学生对心理动词的实际使用能力。研究将对最终数据进行分析，总结泰国初级学习者的心理动词习得偏误，并提出教学改进策略。

(3) 偏误分析法。本文将对碧瑶大学汉语专业的学生在学习心理动词时产生的偏误进行系统的分析，研究其原因，并了解学生学习心理动词的过程和规律，从而为心理动词在泰国的教学提供相关的教学策略。

《发展汉语》 初级综合教材中的心理动词统计分析

1. 心理动词的定义及分类

心理动词是动词的一种类别，具备动词的一般特点，它的定义及分类研究对本文有十分重要的意义。在《现代汉语》一书中，Huang & Liao (2005) 将心理动词定义为表示心理活动的动词，如爱、恨、羡慕等。但是在上世纪 90 年代，胡裕树等专家从内涵和外延上对心理动词进行了新的定义，认为表示认知、感觉、情感、思维等方面的心理活动或心理状态的动词都是心理动词。这不仅仅使心理动词的定义变得更加具体，同时也指出了外在的活动性是心理动词和非心理动词的区别。

随着研究的不断深入，专家提出心理动词是人的心理活动在语言中的反映，它将语言学和心理学两个学科紧密地联系起来，对心理动词的研究应该从语言层面和心理层面共同进行。心理动词所表示的心理状态或活动说明了人由感性到理性、由初级到高级的认知过程，这种过程丰竞 (Feng, 2003) 用下图说明：

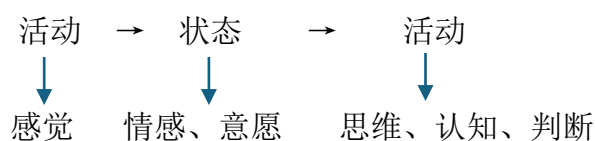

图 1: 心理动词所表示的心理活动过程 (Feng, 2003)

对于心理动词的分类，目前大多数学者采用的是意义标准。张积家和陆爱桃 (Zhang & Lu, 2007) 根据《现代汉语常用词词频词典》对 18 篇关于心理动词的学术文章中提到的心理动词进行统计，挑选出 80 个词频大于 0.006 的心理动词作为研究对象，得出大学生心理动词的语义空间包括认知和情义、积极和消极两个维度。

张斌 (Zhang, 2015) 提到，心理动词可分为心理状态动词和心理活动动词两大类。心理状态动词分为态度类、意愿类和情绪类；而心理活动动词分为思维类、判断类、感觉类和认知类。本文结合心理动词分类的意义标准以及

Zhang & Lu (2007) 的相关论述，将心理动词分为心理活动动词和心理状态动词，具体分类如下图所示：

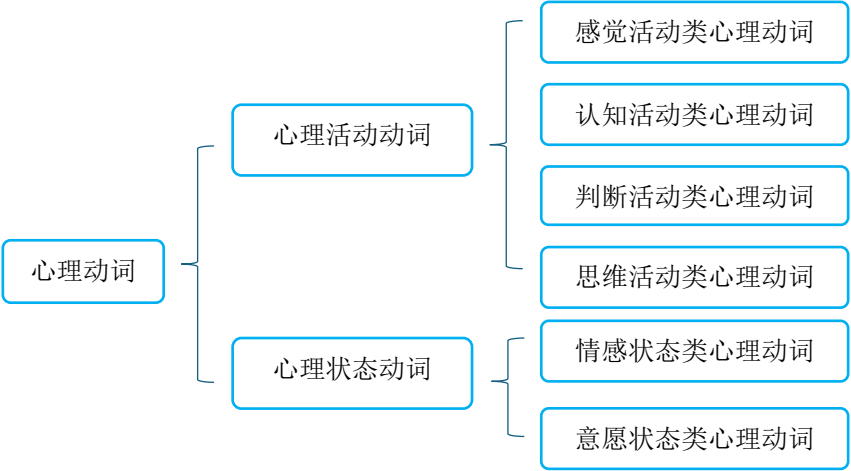

图 2: 心理动词分类（根据 Zhang & Lu, 2007 和 Zhang, 2015 整理）

2. 教材分析

本文将研究的教材定位为《发展汉语》。《发展汉语》（第二版）主要供去中国学习汉语的长期进修生使用，是一套完整的国际中文教学教材，是目前国内国际中文教学中使用较为广泛的教材，也是海外国际中文教学中普遍使用的汉语教材，满足了海外国际中文教学本科教学阶段的基本需求。《发展汉语·初级综合》共分为两册。第一册适合零起点或者只能用汉语进行最简单而有限交际的汉语初学者使用，共有 30 课。第二册与第一册相衔接，适合已掌握汉语基本句型，掌握 1000-1200 个常用词，且能够用汉语就日常生活相关的话题进行交际的汉语学习者使用，共计 25 课。本文对《发展汉语·初级综合》(I, II) 中生词表内的心理动词进行计量统计，得出心理动词的分布情况如下：

表 1: 《发展汉语·初级综合》(I, II) 教材中的心理动词统计表

序号	心理动词	所在课文	序号	心理动词	所在课文
1	认识	初级综合 I 第 3 课	1	害怕	初级综合 II 第 2 课
2	想	初级综合 I 第 6 课	2	小心	初级综合 II 第 2 课
3	知道	初级综合 I 第 7 课	3	后悔	初级综合 II 第 4 课
4	觉得	初级综合 I 第 10 课	4	吃惊	初级综合 II 第 5 课
5	喜欢	初级综合 I 第 11 课	5	放心	初级综合 II 第 2 课
6	希望	初级综合 I 第 16 课	6	记得	初级综合 II 第 7 课
7	忘	初级综合 I 第 18 课	7	讨厌	初级综合 II 第 7 课
8	认为	初级综合 I 第 19 课	8	忘记	初级综合 II 第 8 课

表 1: 《发展汉语·初级综合》(I, II) 教材中的心理动词统计表 (续)

序号	心理动词	所在课文	序号	心理动词	所在课文
9	愿意	初级综合 I 第 21 课	9	激动	初级综合 II 第 9 课
10	计划	初级综合 I 第 22 课	10	满足	初级综合 II 第 10 课
11	爱	初级综合 I 第 23 课	11	羡慕	初级综合 II 第 11 课
12	注意	初级综合 I 第 23 课	12	猜	初级综合 II 第 13 课
13	担心	初级综合 I 第 25 课	13	恨	初级综合 II 第 14 课
14	懂	初级综合 I 第 25 课	14	安慰	初级综合 II 第 15 课
15	感觉	初级综合 I 第 25 课	15	盼望	初级综合 II 第 15 课
16	关心	初级综合 I 第 25 课	16	爱惜	初级综合 II 第 16 课
17	打算	初级综合 I 第 26 课	17	不满	初级综合 II 第 16 课
18	了解	初级综合 I 第 27 课	18	失望	初级综合 II 第 17 课
19	决定	初级综合 I 第 30 课	19	懂得	初级综合 II 第 20 课
			20	感激	初级综合 II 第 20 课
			21	可怜	初级综合 II 第 20 课
			22	理解	初级综合 II 第 20 课
			23	情愿	初级综合 II 第 20 课
			24	尊敬	初级综合 II 第 20 课
			25	感动	初级综合 II 第 21 课
			26	赞成	初级综合 II 第 21 课
			27	决心	初级综合 II 第 24 课
			28	想象	初级综合 II 第 25 课

根据上表统计，教材中共出现了 47 个心理动词，其中第一册 19 个，第二册 28 个。根据上文提到的分类标准，本文进一步对教材中出现的心理动词进行分类，分类结果如下表所示。

表 2: 《发展汉语·初级综合》(I, II) 教材中的心理动词分类统计

类别	子类别	心理动词	数量	占比 (%)
心理活 动词	感觉活动类心理动词	感觉、注意、吃惊、小心	4	8.51
	认知活动类心理动词	认识、知道、懂、了解、记得、 忘、忘记、理解、懂得	9	19.14
	判断活动类心理动词	认为、觉得、猜、赞成、后悔	5	10.64
	思维活动类心理动词	想、计划、打算、决定、想象	5	10.64

表 2: 《发展汉语·初级综合》(I, II) 教材中的心理动词分类统计统计 (续)

类别	子类别	心理动词	数量	占比 (%)
心理状态动词	情感状态类心理动词	喜欢、爱、羡慕、恨、安慰、不满、激动、满足、失望、可怜、尊敬、感动、担心、关心、害怕、放心、爱惜、讨厌、感激	19	40.43
	意愿状态类心理动词	希望、愿意、情愿、盼望、决心	5	10.64
总计			47	100

根据进一步的分类统计，可以看出教材中的感觉活动类心理动词数量较少，只有 4 个，占比 8.51%，如“感觉、注意、吃惊、小心”这些词，反映了对感官和注意力相关心理活动的描述。认知活动类心理动词有 9 个，占比 19.14%，例如“认识、知道、懂、了解”等词，这类词汇有助于学习者在初级阶段积累对认知行为的表达。判断活动类心理动词有 5 个，占比 10.64%，包括“认为、觉得、猜”等，帮助学习者进行简单的判断表达。思维活动类心理动词同样有 5 个，占比 10.64%，比如“想、计划、打算”等词，有助于学习者初步掌握思维相关的词汇。在心理状态动词类别下，情感状态类心理动词数量最多，达到 19 个，占比 40.43%，如“喜欢、爱、羡慕、恨”等词，这表明教材在初级阶段十分注重情感类词汇的教授，使学习者能够更好地表达自己的情绪和感受。意愿状态类心理动词有 5 个，占比 10.64%，比如“希望、愿意、情愿”等词，帮助学习者表达自己的意愿和期望。

综合分析，教材在心理动词的选择上较为全面，涵盖了心理活动和心理状态的多个方面。尤其在情感状态类心理动词上占比较高，这是因为情感表达在日常交流中较为常见和重要，适合初级阶段学习者掌握。而感觉活动类心理动词占比较少，可能是由于初级阶段此类词汇相对简单且使用频率较低。这样的词汇分布有助于学习者在初级阶段全面且有重点地掌握汉语心理动词。

研究过程

在对教材内出现的心理动词统计分析的基础上，本文将对泰国初级阶段汉语学习者心理动词的习得和偏误情况进行调查和分析。

1. 调查问卷设计说明

本文所采用的主要研究方法包括调查分析法、统计分析法与偏误分析法。研究起始阶段，先确立判定心理动词的客观标准，随后对教材中的心理动词进行筛选，借此明晰心理动词于该教材内的编排情形。在此基础上，深入查阅相关文献资料与搜集学生的动态语料，并参照心理动词在教材中的编排现状着手初步设计调查问卷。接着，本文与有着丰富教学经验的泰国本土中文教师以及有一定汉语学习经历的泰国学生讨论，依据讨论结果对问卷的设计编排进行修改和调整，并根据

评审专家的意见，最终确定调查问卷的内容。由于问卷的题量较大，因此在问卷填写过程中未对学生设置时间限制。在发放问卷时，提前告知被调查者需独立完成问卷，并通过多种渠道回收问卷，以此确保问卷结果的可靠性和有效性。

在对《发展汉语》教材里的心理动词展开界定、统计、分类与深入分析之后，本文依据教材中心理动词的呈现特性，精心编制了用于考察留学生心理动词习得状况的调查问卷。该调查问卷由两部分构成。第一部分是针对参与问卷调查的学生基本信息的调研部分。此部分设计时充分考量了多种可能且潜在的影响要素，涵盖性别、年龄、汉语学习时长、汉语水平层级以及学习目的等方面。第二部分则是依据教材中各类心理动词的出现频次与相关用法而设计的题型，分别为选择题、判断题、连词成句题，详细设计如下表所示。

表 3: 调查问卷题型设计

题型	数量	设计思路
选择题	1-15	这部分主要考察学生对心理动词的掌握情况，考察学生对心理动词与语义关系比较接近的其他动词、形容词等的辨析能力。
判断题	16-25	这部分通过设计一些在句法结构和语义表达上存在错误的句子，重点考察学生对心理动词的语法结构和语义特征的掌握情况。
连词成句	26-30	这部分主要考察学生用心理动词用正确的语法结构成句的能力。

调查问卷的三种题型涵盖了多种心理动词。在设计时，本文主要依据心理动词在教材中的篇目顺序与出现频次确定考察点。在教材出现频率较高的心理动词，如“喜欢”“知道”“觉得”等，在问卷中的考察频次也依据其在教材中的重要程度进行了相应设置。相反，教材中出现频率较低的心理动词，则未被列为问卷的主要考察对象。这样的题目设置方式，能够较为科学精准地考察泰国学生针对特定范围内各类心理动词的习得状况，从而有效提升问卷准确性与可靠性，为深入探究泰国学生心理动词习得规律提供有力支撑。

2. 问卷统计与分析

本次调查共发放问卷 106 份，收回 105 份，其中有效问卷 102 份，其中女性 88 人，男性 14 人。接受调查的学生均为泰国碧瑶大学汉语专业一年级和二年级的学生，年龄主要集中在 18-20 岁。5.88% 的受访者学习汉语的时长为 5 年以上，49.02% 的受访者学习汉语时长为 3 至 5 年，剩余 45.1% 的受访者学习汉语时长为 1 至 3 年。数据表明，大多数汉语学习者正处于初级阶段的学习，符合本研究调查的初衷。接下来，本文将重点分析回收问卷的试题回答结果。首先是选择题和判断题的统计结果，如下表所示。

表 4: 选择题和判断题 (1-25 题) 正误情况统计

题型	题号	正确数量	错误数量	正确率 (%)	错误率 (%)
选择题	1	92	10	90.19	9.81
	2	90	12	88.24	11.76
	3	87	15	85.29	14.71
	4	79	23	77.45	22.55
	5	78	24	76.47	23.53
	6	88	14	86.27	13.73
	7	84	18	82.35	17.65
	8	85	17	83.33	16.67
	9	77	25	75.49	24.51
	10	75	27	73.53	26.47
	11	58	54	56.86	43.14
	12	96	6	94.12	5.88
	13	85	17	83.33	16.67
	14	75	27	73.53	26.47
	15	81	21	79.41	20.59
判断题	16	40	62	39.22	60.78
	17	85	17	83.33	16.67
	18	72	30	70.59	29.41
	19	44	58	43.14	56.86
	20	89	13	87.25	12.75
	21	88	14	86.27	13.73
	22	62	40	60.78	39.22
	23	39	63	38.24	61.76
	24	100	2	98.04	1.96
	25	43	59	42.16	57.84

通过统计，可以看出，选择题的整体平均正确率约为 80.97%，判断题约为 64.90%，选择题表现相对较好但仍有进步空间，判断题则问题较多。在选择题中，存在难度层次差异，如第 1、2、3、6、12 题正确率超 85%，多为基础常见知识点，如“你喜欢什么颜色？”学生都能做出正确的选择；第 4、7、8、13、15 题在 75-85% 之间，有一定复杂性，如“我不知道他喜欢什么”。，部分同学选择了“认为”；第 5、9、10、11、14 题低于 75%，涉及易混淆内容，如“我觉得坐船很有趣”。多数学生选择了“感到”。这些数据说明学生对“爱、喜欢、生气”等情感类心理

状态动词的掌握较好，而对于认知活动类心理动词“了解、理解、懂”，判断活动类心理动词“认为、觉得”等存在混淆。

判断题的整体正确率低于选择题，而且不同的题于题之间也存在较大的差异。第 24 题“我知道担心下雨”。正确率近 100%，说明在简单的句子中，学生能够比较准确地使用认知类心理活动动词。但随着句子的长度和难度的增加，句子结构成分越来越复杂，学生在判断句子的对错时，就容易犹豫不决，比如第 16、19、22、23、25 题的正确率仅约 40%，甚至更低，正确率波动大。第 16 题“老师让我懂了很多道理”和第 25 题“我信他一定能通过 HSK 考试”。主要考察的都是同一语义同一类别的单双音节心理动词的辨别使用。这表明学生对不同题型、知识点掌握程度不一，教学上需针对薄弱环节个性化辅导，调整教学方法，优化教材与课程，如增加低频心理动词练习、整合易混淆知识点等，以提升教学质量与学习效果。第 19 题考察的是学生能否在句子主语不变的情况下，正确地选用分句中出现的心理动词。第 23 题主要考察的是学生能够辨别使用形义相近的认知活动类心理动词。

问卷除了设置了选择题与判断题外，还包含了主观题，即连词成句题，共 5 题。学生在完成过程中需要综合运用更多的汉语知识与技能，难度较大，所以在设计时，其题目数量也随之相应减少。连词成句题完成的情况如下表所示。

表 5: 连词成句题 (26-30 题) 正误情况统计

题型	题号	正确数量	错误数量	正确率 (%)	错误率 (%)
连词成句题	26	61	41	59.80	40.20
	27	63	59	61.76	38.25
	28	75	27	73.53	26.47
	29	98	4	96.08	3.92
	30	91	11	89.22	10.78

在考察连词成句时，由于问卷调查的是初级阶段的泰国学生对心理动词的掌握情况，因此只有写出完全正确的句子才被判为正确的回答，其他的回答都属于错误作答。根据上表所示，连词成句题数据呈现出多方面特点。整体平均正确率约 76.08%，处于中等偏上水平，显示学生有一定连词成句能力但仍有不足。其中第 29 题正确率达 96.08%，表明其涉及的词汇与语法结构简单常见，常见心理动词搭配常规句式，学生易掌握。第 30 题 89.22% 正确率也较高，难度适中。而第 27 题 61.76% 和第 26 题 59.80% 的正确率处于中等及偏低水平，因排序成分的数量多于其他三题，而且增加的排序成分多为复杂的定语、程度副词充当的状语以及介词短语构成的补语。词汇难度、复杂语法结构等使学生易出错。学生对这些句子成分与心理动词的使用搭配，还没有完整掌握。

综上所述,在调查结果分析中,选择题平均正确率约 80.97%,有不同难度层次,反映出学生对不同类别心理动词掌握有别;判断题平均正确率约 64.90%,波动大,不同题目因考察语法语义等不同学生表现各异;连词成句题平均正确率约 76.08%,部分题目因句子成分复杂致学生出错。在两大类心理动词中,初级阶段的泰国汉语学习者使用最容易出现偏误的是心理活动动词。选择题的第 10、14 题,判断题的 19、22、23 题和连词成句的 26 题均考察了学生对心理活动动词的掌握情况。整体而言,泰国学生对心理动词习得的偏误情况与学习汉语的时长有较强的相关性,学生对不同题型、知识点掌握程度也是参差不齐,这为后续教学提供了方向,如强化低频心理动词练习、整合易混淆知识点等,以切实提升泰国初级阶段汉语学习者心理动词的教学质量与学习成效,为深入探究其心理动词习得规律奠定基础并提供有力支撑。

3. 偏误类型分析

鲁健骥 (Lu, 1992) 指出,偏误是外语学习者在进行交际时,其语言形式与所学外语标准形式之间的差距。偏误分析旨在发现总结外语学习者偏误的规律,包括偏误的产生原因及其在不同学习阶段的表现特点等。刘珣 (Liu, 2000) 进一步明确了偏误分析的目标,认为它是对学习者在第二语言习得过程中产生的偏误进行系统性研究,从而揭示学习者中介语的结构特征,深入了解第二语言习得的过程和规律。近年来,中国学者在偏误分析领域取得了新的进展。例如,王忻 (Wang, 2016) 提出了“偏误——对比——认知”的研究范式,利用偏误进行对比研究,并引入认知语言学原理,探索语言研究的新方法。此外, Sun (2023) 基于全球汉语中介语语料库,对现代汉语短语偏误进行了分析,强调了偏误分析在国际中文教育教学实践中的重要作用。这些研究为汉语偏误分析提供了新的视角和方法,丰富了对外汉语教学的理论基础,也为本文的汉语偏误分析提供了重要的理论依据和研究参考。

为了进一步了解初级阶段泰国汉语学习者的心理动词的偏误类型和产生偏误的原因,本文设计了一道作文题,目的是搜集泰国学生对心理动词使用的偏误情况。作文题目是“我最爱的老师”,要求如下:

请以“我最爱的老师”为题,写一篇作文,100 字以上。请使用以下词语,要求全部使用:

感觉、爱、想、关心、喜欢、觉得、希望、怕、担心、满意、尊敬、知道

试题发放后,共收回 98 份作文。本文通过对学生作文的批阅和整理,一共搜集到偏误语句 326 句,以鲁健骥 (Lu, 1994) 提出的外国人学习汉语的偏误情况的分类为依据,并结合学生的写作实际,总结出泰国学生心理动词的使用偏误主要有两种情形:一是词汇偏误;二是语法偏误。

3.1 词汇偏误

本文对泰国学生心理动词的词汇偏误总结发现，偏误主要集中在误加、误代和遗漏。其中误加 52 条，占比 15.95%；误代 31 条，占比 9.51%；遗漏 18 条，占比 5.52%。具体入下表所示。

表 6: 词汇偏误类型统计

词汇偏误类型	数量	偏误率 (%)
误加	52	15.95
误代	31	9.51
遗漏	18	5.52

一是误加。误加偏误是指学生在使用语法形式时，由于不了解条件发生的变化，错误地添加了原本不需要的成分。这种偏误通常出现在某些语法形式本可以或必须使用某个成分的情况下，但当形式发生变化后，该成分已不再适用。针对泰国学生出现的误加偏误，本文选取了四句如下：

- 1) 我很喜欢王老师，三年级我希望想和他学习。(误加“想”)
- 2) 听到了考试的分数后，我感到很伤心的感觉。(误加“感觉”)
- 3) 每次上课的时候，我觉得害怕回答问题。(误加“觉得”)
- 4) 有一次生病没有上课，王老师爱担心我。(误加“爱”)

第一句学生误加了“想”。在泰语中，表达愿望时会使用类似于“想”的动词，即 อยาก。而在汉语中，“希望”已经包含了“想”的意思，因此不需要重复使用“想”。正确的表达是“我很喜欢王老师，三年级我希望能和他学习”。学生在第二句中误加了“感觉”，主要原因是“感到、感觉”是相同的义项，而且句子中“伤心”也同样是心理动词，不加“感到、感觉”也可以表达说话者的心理状态，如果再加上表示对外界刺激的某种反映的“感到、感觉”这类词中的两个，那么就会造成语义的重复。该句正确的表达是：“听到了考试的分数后，我感到很伤心”。第三句中，“觉得”是多余的，因为“害怕”本身就是一个表达心理状态的动词，不需要再用“觉得”来修饰。泰语常常用“觉得 รู้สึก + 动词 / 形容词”，可是汉语的表达中，并不是所有的句子都能使用“觉得”。正确的表达是：“每次上课的时候，我害怕回答问题”。最后一句中，学生误加了“爱”，因为在汉语中“爱”是自主动词，可“担心”属于非自主动词，所以不能同时使用，只能选择表达一个心理动词，要么就用“爱”，要么就用“担心”。然而在泰语中的表达是“ชอบ + 担心”也就是 เป็นห่วง 的意思，目的是强调喜欢做某种活动。这一句的正确表达是：“有一次生病没有上课，王老师担心我”。

二是误代。误代偏误是指学习者因选用了与句义不符的语言成分而产生的偏误。这种偏误通常源于两个方面：一是词语在意义上相同或相近，但用法有所不同；二是词语在用法上相似，但意义不同，因此因语义或用法的混淆

而导致误代偏误。近年来，随着对偏误分析研究的深入，国内学者进一步拓展了对误代偏误的研究视角。例如，王建平 (Wang, 2021) 通过实证研究指出，学习者的母语迁移和目标语中介语的重构是心理动词误代偏误的主要原因，而不同母语背景的学习者在误代类型上也存在显著差异。此外，在对心理动词进行教学时，应结合语料库分析，设计情境化和功能化的教学活动，以帮助学习者区分语义相近的词语，从而减少误代偏误的发生。这些研究不仅丰富了偏误分析理论，也为汉语作为第二语言教学提供了实践指导。

在表达内在活动或状态时，学生往往使用心理动词。然而，由于内心活动的复杂性以及心理现象之间的相似性，心理动词的使用容易引发误代偏误。基于收集的偏误语料，误代偏误可分为两大类：心理动词之间的误代，以及心理动词与其他词语之间的误代。心理动词之间的误代主要涉及语义相近的心理动词的混淆，例如“担心”和“害怕”的替代错误；心理动词与其他词语之间的误代则涉及心理动词与名词、副词、形容词或行为动词等具有相近语义内容的词语之间的错误替代。

- 1) 上课的时候，我不知道老师说的话。（理解）
- 2) 我想想在中国工作，希望老师给我建议。（想）
- 3) 老师让我好好学习汉语，但是我不能满意他。（满足）
- 4) 老师希望我尊敬别的同学，和她们做好朋友。（尊重）

在以上句子中，“我不知道老师说的话”，学生将“理解”误代为“知道”。在汉语中，“知道”强调对信息的认知，而“理解”则强调对内容的深层领会。然而，泰语中“知道”和“理解”的对应词汇 *เข้าใจ* 在某些语境下可以通用，学习者在汉语表达时容易忽略二者的语义差异，从而产生偏误。在“老师让我好好学习汉语，但是我不能满意他”中，“满意”与“满足”的误代偏误也体现了类似的问题。“满意”通常用于对某人或某事的评价，而“满足”更侧重于需求的实现。在泰语中，这两个词语均可译为 *พอใจ*，语义区分并不明显，导致学生在汉语中错误替代。同样地，“老师希望我尊敬别的同学，和她们做好朋友”一例中，“尊重”被误代为“尊敬”，源于泰语 *เคารพ* 的含义模糊性，而汉语中这两个词在使用情境上有严格区分，“尊敬”适用于长辈或权威，“尊重”则适用于平等关系。以上三句均属于心理动词之间的误代。

“想”在《现代汉语词典》中主要有以下几个义项：开动脑筋，思索；推测、认为；希望、打算；怀念、想念等。义项“开动脑筋，思索”可以重叠，重叠后表示“试着思考或好好考虑”，比如“让我想想”或“你好好想想今天吃什么？”。义项“推测、认为”重叠后表示的是“考虑、思索”，比如“想想毕业以后可以做什么工作”，句子的意思已经发生变化，因此若想要表示原来意义的尝试或程度加深等时，不能重叠。而义项“希望、打算”和“怀念、想念”不能重叠。第二句中

“我想在中国工作，希望老师给我建议”。中的“想”是“希望、打算”的意思，因此不能重叠。

三是遗漏。遗漏指的是在词语或句子中缺失或省略了某个必要成分，从而导致语义表达不完整或语法结构不符合汉语规则。遗漏偏误是指由于在词语或句子中遗漏了某个或多个成分而产生的语言偏误。在使用心理动词进行表达时，学习者往往在复杂的句子中忽略了重要的句子成分，导致句子结构不完整，从而出现偏误。母语迁移是导致遗漏偏误的重要因素。例如，泰语中某些心理动词表达习惯上无需添加显性宾语，而汉语中这类动词通常需要宾语的明确指向，从而导致学习者在汉语表达中不自觉地省略了宾语。根据遗漏成分的不同类型，可以将这种偏误分为心理动词的遗漏、动词宾语的遗漏、动词后助词的遗漏以及动词后副词的遗漏。

- 1) 我喜欢听老师说话，也(遗漏“喜欢”)上他的课。
- 2) 我以前不知道中国的文化，现在(遗漏“知道”)比以前多了。
- 3) 我不想让老师失望，也不愿意让老师(遗漏“感到”)伤心。
- 4) 我(遗漏“喜欢”)听老师上课，因为老师上课很好玩。

在句子“我喜欢听老师说话，也上他的课”中，学生遗漏了心理动词“喜欢”，导致句子结构不完整，语义表达不明确。这种偏误源于泰语表达习惯中对对称性要求较低，学习者未能意识到汉语中类似句式需要保持前后对称的动词表达。类似地，在“我以前不知道中国的文化，现在比以前多了”中，学生遗漏了心理动词“知道”。泰语中部分句式在语境明确时可以省略谓语成分，而汉语却要求完整的句法表达，这种母语迁移会直接导致遗漏偏误。此外，“我不想让老师失望，也不愿意让老师伤心”中，遗漏了“感到”，使得句子的心理动词逻辑链不连贯。这一现象同样可以归因于泰语中对心理状态的表达相对简化，学习者未能适应汉语中复杂的心理动词使用规则。

而在第四句“我听老师上课，因为老师上课很好玩”。中，“喜欢”表示的是心理活动，而“听”表示的是动作。研究发现，在汉语结构中“喜欢”可以带上“听、说、吃”等词语，表示的意义是说话者对所作的事情持有的情态度。泰语亦是如此。เขาชอบกินข้าว (他喜欢吃饭) เขากลัวตกน้ำ (他怕落水)。

3.2 语法偏误

汉语学习的语法偏误研究显示，这些偏误多源于学习者对汉语规则的不完全掌握和母语迁移的影响。朱其智和周小兵 (Zhu & Zhou, 2007) 从真偏误和假偏误、偏误与失误、显性偏误和隐性偏误、语义偏误和语用偏误等多个维度对语法偏误进行了分类考察，并分析了不同偏误的性质特点、产生原因和处理方法。此外，鲁健骥 (Lu, 1994) 探究了初学汉语的外国人在各种语法形式上的偏误表现，包括母语干扰和过度泛化等学习策略。研究者们发现，外国学习者在习得汉语心理动词时常常出现语法偏误。本文将从心理动词所充当的句子

成分和其他搭配成的组合情况，这两个方面来分析泰国学生出现的心理动词语法偏误现象，主要包括错序、搭配成分的遗漏和搭配成分的误加三种偏误类型。其中错序偏误 79 条，占比 24.23%；搭配成分的遗漏偏误 74 条，占比 22.70%；搭配成分的误加偏误 68 条，占比 20.86%。由此可见，泰国学生在习得心理动词时出现的语法偏误比词汇偏误要多得多，这也为心动动词的教学提供了参考依据。学生出现的语法偏误统计具体情况如下表所示。

表 7: 语法偏误类型统计

语法偏误类型	数量	偏误率 (%)
错序	79	24.23
搭配成分的遗漏	74	22.70
搭配成分的误加	68	20.86

一是错序。错序偏误是指由于句子成分排列顺序错误而导致的语言偏误。不同语言在语序上存在显著差异，受到母语、第二语言以及目标语等多种因素的影响，泰国学生在使用汉语表达时常会出现错序现象。错误例句如下：

- 1) 我觉得我和王老师学习了两年汉语，汉语不难。
- 2) 老师满意我的作业。
- 3) 我希望老师不离开大学。
- 4) 老师上课的方法我喜欢。

第一句中的“觉得”是表达自己的主观想法，而“学习了两年汉语”是客观情况，二者在句中顺序安排不当。该句应该改为“我和王老师学习了两年汉语，我觉得汉语不难”。第二句中的心理动词是“满意”，“满意”在使用时需搭配介词结构“对……满意”，因此此句应该改为“老师对我的作业很满意”。第三句属于动词前状语的错序偏误。由于学生对心理动词功能结构了解不足，不清楚心理动词搭配状语时状语的位置，因此出现了错序的偏误情况。该句中“不”充当状语修饰心理动词“希望”，正确的表达应该是“我不希望老师离开大学”。

心理动词的宾语成分可以是名词性短语、谓词性短语，甚至是小句。宾语成分的这种多样性增加了搭配的复杂性，使得泰国学生在使用心理动词时，容易出现宾语内部结构的错序现象。这种偏误通常源于学生对不同类型宾语的结构特点和语法规则掌握不充分，导致句子表达不符合汉语的规范用法。第四句中“喜欢”的宾语是“上课的方法”，因此，该句的正确表达时“我喜欢老师上课的方法”。

二是搭配成分的遗漏。搭配成分的遗漏偏误不同于词汇偏误中的遗漏偏误，指的是句子中与心理动词搭配使用的副词、助动词或者习惯搭配词的遗漏。由于心理动词在句法功能上具有一定的复杂性，其搭配往往需要特定的句法结构，如名词性短语、小句或其他修饰成分。然而，泰国学生由于受母语迁移及对目标

语言规则掌握不足的影响，容易在表达中省略必要的搭配成分，从而导致句子表达的不完整或不准确。学生出现的偏误例句如下：

- 1) 每次老师考试的时候，我希望很快结束。
- 2) 我不担心老师的身体，而关心是老师在泰国的生活。
- 3) 老师上课的时候很有趣，我喜欢感觉。

在第一句中，句中“希望”作为心理动词，需搭配具体的宾语小句以明确希望的内容。然而，此句遗漏了必要的宾语，导致句意模糊难以理解。根据上下文语境，正确表达应为：“每次老师考试的时候，我希望考试很快结束”。通过补充“考试”作为宾语，句意得以完整表达。第二句中，“关心”本应作为名词化形式使用，但学生误将其当作动词使用，并在后续补充中直接添加“是”，忽略了必要的助词“的”，从而导致表达不符合汉语规范。改正后的句子应为：“我不担心老师的身体，而是关心老师在泰国的生活”。第三句中的“感觉”是名词，原句表达无法明确指出学生“喜欢”的具体内容或对象。这是由于句中遗漏了具体宾语，使心理动词“喜欢”的搭配成分不完整。根据语境，可以改为：“老师上课的时候很有趣，我喜欢这种感觉”。在此基础上添加指示代词“这种”作为修饰成分，使句意更加明确并与前文逻辑连贯。

三是搭配成分的误加。鲁健骥 (Lu, 1994) 指出误加是指某些成分的隐现是有条件的，但学习者不了解这些条件仍然使用某些成分的偏误现象。因此，学生虽然已经掌握了词义，但误加了搭配的成分时就会出现搭配成分的误加。本文通过学生的写作发现，泰国学生在学习和使用心理动词时，容易因为对搭配结构的错误认知，造成句子表达上的多余或混乱。具体偏误语句如下：

- 1) 我希望能可以去北京学习汉语。
- 2) 我尊敬老师的辛苦努力工作。
- 3) 我担心我自己会说错。
- 4) 我喜欢上课的时候听老师讲故事的感觉。

第一句中心理动词“希望”本身已具备助动功能，后接“能”和“可以”两种助词显得冗余。“希望”后应直接接动词性短语或小句，以表达意愿或目标。正确表达应为：“我希望能去北京学习汉语”。或“我希望能去北京学习汉语”。删去多余助词后，句意更加清晰简洁。第二句中“辛苦”、“努力”和“工作”同时出现，造成了搭配成分的冗余。心理动词“尊敬”通常搭配单一名词性短语或简单结构作为宾语。该句可以简化为：“我尊敬老师们的辛苦工作”。或“我尊敬老师们的努力”。删除误加成分后，表达更加规范流畅。第三句中“他”和“自己”重复出现，造成主语和反身代词的多余搭配，属于语法偏误中的误加现象。心理动词“担心”后接小句即可完整表达担忧内容，改正后为：“他担心自己会不小心犯错误”。删除重复主语后，句子更加简洁。最后一句中“喜欢”和“的感觉”搭配过于冗长，

不必要地重复了“喜欢”的语义功能。句子可简化为：“我喜欢上课的时候听老师讲故事”。删除“的感觉”后，表达更加直接明确。

研究结果

研究对《发展汉语·初级综合》教材中出现的心理动词进行统计，共整理出 47 个心理动词。在对心理动词分类的基础上，研究发现心理活动动词共计 23 个，其中感觉活动类心理动词 4 个、认知活动类心理动词 9 个、判断活动类心理动词 5 个、思维活动类心理动词 5 个；心理状态动词共计 24 个，其中情感状态类心理动词 19 个、意愿状态类心理动词 5 个。研究发现，心理状态动词略多于心理活动动词，其中情感状态类心理动词占比最高，为 40.43%，反映了教材对情感表达类词汇的重视；认知活动类心理动词数量较多，占比为 19.14%，表明教材注重培养学习者的认知能力；最后感觉活动类和意愿状态类心理动词数量较少，分别占比 8.51% 和 10.64%，需要在教学中加以补充和强化。

研究还系统分析了泰国初级阶段汉语学习者在使用心理动词时出现的偏误类型，归纳其共性和个性特征。研究发现，泰国学习者在心理动词使用中的偏误主要分为词汇偏误和语法偏误两大类。词汇偏误包括心理动词的误加、误代和遗漏。语法偏误包括搭配成分的误加、遗漏以及错序。这些偏误的产生受母语迁移、目标语规则泛化及教学设计不足等因素的影响，直接影响学生汉语表达的准确性和规范性。

教学策略

通过对泰国学生汉语心理动词习得偏误的分析，研究发现，偏误的产生是多因素综合作用的结果。在针对泰国学生学习汉语心理动词的教学过程中，教师在教学中注重以下几个方面的改进。

首先，强化学生对心理动词语义与搭配特征的理解。心理动词在表达主观感受和心理状态时，往往需要搭配特定的句法成分，如名词性短语、小句或修饰性副词。教师应通过明确的语义讲解和配合生动的语境示例，帮助学生建立心理动词与其搭配成分之间的关系。例如，通过情境对话练习“我很尊敬我的汉语老师，因为她总是认真解答我的问题”，让学生在真实语境中理解心理动词的使用规则。

其次，设计针对性练习减少常见偏误。根据偏误分析，泰国学生在心理动词的使用中存在搭配成分的遗漏和误加现象。例如，针对“担心”搭配成分的遗漏，可以设计补全句子的练习，如“学生考试成绩不理想，所以老师很____他们的进步情况”。这样促使学生关注心理动词需要的完整搭配结构，从而内化正确用法。此外，通过对比练习，如将“我希望考试结束”与“我希望很快结束”进行比较，学生可以加深对偏误类型的认识，从而提高语言准确性。

再次，采用多模态教学法提高学生的学习兴趣与动机。研究表明，多模态教学能够有效提高学习者对目标语的注意力和记忆效果 (Zhang, 2015)。教师可通过多媒体视频、图片和场景模拟等方式，为心理动词的学习提供更直观的语境支持。例如，在教学“喜欢”和“尊敬”时，可展示一段教师课堂视频，引导学生讨论“为什么学生尊敬这位老师？”“他们喜欢上课的哪一部分？”，在互动中深化理解和使用。

独创性

一是研究对象精准聚焦。过往针对汉语心理动词习得的研究，对泰国学习者群体的关注相对分散，且鲜少聚焦于初级阶段。本研究精准锁定碧瑶大学汉语专业一、二年级学生，深入探究这一特定群体心理动词的习得状况，够挖掘出更具针对性的偏误类型、成因及教学策略，为泰国初级汉语教学量身定制解决方案，填补了特定群体研究的空白。

二是研究方法多元融合。研究采用调查问卷、语料分析等多种研究方法相互补充、验证。通过调查问卷全面收集学生心理动词习得的偏误数据，借助语料分析挖掘大规模真实语料中的习得规律和偏误模式。这种多元研究方法的融合，能够从多个维度深入剖析研究问题，使研究结果更具科学性、可靠性和全面性，为国际中文教育领域的相关研究提供了新的方法借鉴。

三是理论与实践紧密结合。研究不仅丰富国际中文教育心理动词习得的理论成果，还将研究成果直接应用于教学实践。基于研究提出的教学策略，具有很强的可操作性，能帮助教师解决心理动词教学难题，提高教学质量，促进泰国汉语初级阶段学习者心理动词的学习与掌握。

研究建议

针对泰国初级汉语学习者在心理动词习得过程中出现的偏误及教材中心理动词的分类特点，本研究提出以下教学建议。

一是教材方面。针对泰国学生的特点，教材设计应充分考虑心理动词学习的难点，并提供适合的教学内容与形式。首先，突出心理动词的语义解释与搭配特征。例如，在讲解“担心”时，可附上常用搭配句型，如“担心+名词短语 (担心考试结果)”“担心+小句 (担心他迟到)”。同时，教材中应提供典型错误示例。其次，增加针对性练习与应用场景，教材应设计多样化的练习以强化学生对句法规则的掌握。例如，编写情境对话与阅读材料，通过真实的生活场景展示心理动词的实际用法，如“我尊敬的老师今天在毕业典礼上发表了演讲”。最后，融入跨文化比较以降低母语迁移的负面影响。泰语和汉语在心理动词的使用上存在显著差异，例如汉语心理动词通常搭配小句，而泰语更倾向于使用简单短语。

例如，通过对比“老师对学生的帮助表示满意”（汉语）与“老师满意学生帮助”（泰语直译），让学生认识到正确表达时需加入介词结构“对……表示”。

二是在教学方面。教师应采用多样化教学方法，如设计任务型活动、利用多媒体资源等，让学习者在完成任务或观看多媒体资源的过程中使用心理动词。同时，关注学习者个体差异，进行分层教学，及时对学习者的偏误进行反馈和纠正。学习者应加强自主学习，通过阅读、听力等输入性活动积累心理动词的用法，并通过写作、口语等输出性活动进行实践。同时，注重错误反思，引导学习者对自身偏误进行反思和总结，分析错误原因并加以改进。

本研究不仅有助于提升泰国初级汉语学习者对心理动词的掌握能力，也为国际中文教学中动词类别习得及语法偏误研究提供了借鉴。未来研究可进一步探讨泰国学习者心理动词的习得规律，结合多种教学手段，以期为国际中文教学实践提供更为系统和实证化的支持。

References

- Chen, C. Z. (1982). *The Draft of National Grammar*. The Commercial Press.
- Chen, S. H. (2012). *Error Analysis of Vietnamese Students Learning Chinese Psychological Verbs*. Master's thesis, Jilin University.
- Fan, X., Du, G. Y., & Chen, G. L. (1987). *An Overview of Chinese Verbs*. Shanghai Education Press.
- Feng, J. (2003). A Semantic Analysis of Modern Chinese Psychological Verbs. *Journal of Huaibei Coal Industry Teachers College*, 29(1), 106-110.
<http://dx.chinadoi.cn/10.3969/j.issn.2095-0683.2003.01.029>
- Hao, W. (2011). *Semantic and Syntactic Characteristics of Psychological Verbs and Error Analysis* [Unpublished master's thesis]. Guangxi Normal University.
- Hu, Y. S., & Fan, X. (1995). *Research on Verbs*. Henan University Press.
- Huang, B., & Liao, X. D. (2005). *Modern Chinese*. Higher Education Press.
- Huang, C. (2011). *A Corpus-based Study on The Collocations of Psychological Verbs in HSK for Chinese and Non-Chinese Cultural Circles* [Unpublished master's thesis]. Chongqing University.
- Liu, B. (2008). *Error Analysis of Psychological Verbs Acquired by Korean Students Learning Chinese* [Unpublished master's thesis]. Guangxi University for Nationalities.
- Liu, X. (2000). *Introduction to Teaching Chinese as a Foreign Language*. Beijing Language and Culture University Press.
- Lu, J. J. (1992). Error Analysis and Teaching Chinese as a Foreign Language. *Applied Linguistics*, 1(1), 69-73. <https://doi.org/10.16499/j.cnki.1003-5397.1992.01.012>
- Lu, J. J. (1994). An Analysis of Grammatical Errors Made by Foreigners Learning Chinese. *Language Teaching and Linguistic Studies*, 16(1), 49-64.
- Luo, L. W., & Zhang, Y. (2012). A Comparative Analysis of Common Psychological Verbs in Chinese and Thai. *Journal of Chuxiong Normal University*, 27(10), 5-12. <http://dx.chinadoi.cn/10.3969/j.issn.1671-7406.2012.10.002>
- Lv, S. X. (1982). *An Outline of Chinese Grammar*. The Commercial Press.
- Ma, J. Z. (1983). *Ma's Grammar*. The Commercial Press.
- Sun, Y. Q. (2023). An Analysis of Modern Chinese Phrase Errors Based on The Global Chinese Interlanguage Corpus. *Modern Linguistics*, 11(1), 1-12.
<https://doi.org/10.12677/ML.2023.1110582>

- Wang, J. P. (2021). An Empirical Study on Misplacement Errors of Psychological Verbs: A Comparison of Learners with Different Mother Tongues. *Journal of Chinese International Education*, 8(3), 45-55.
- Wang, X. (2016). Errors-contrast-cognition: A New Paradigm for Language Research a Case Study of Cognitive Linguistic Research on Errors of Chinese Learners of Japanese. *Foreign Languages (Journal of Shanghai International Studies University)*, 39(3), 75-83. doi:CNKI:SUN:WYXY.0.2016-04-011
- Xiang, W. (2015). *Error Analysis and Teaching Strategies for Thai Students Learning Chinese Volitional Psychological Verbs* [Unpublished master's thesis]. Hunan Normal University.
- Yang, J. (2013). *The Korean Students Psychological Verbs Errors Analysis Based on the HSK Dynamic Corpus* [Unpublished master's thesis]. Liaoning Normal University.
- Yi, M. (2018). *A Comparative Study on Error Analysis of Common Psychological Verbs in Chinese Acquired by Myanmar Students* [Unpublished master's thesis]. Yunnan Normal University.
- Zhang, B. (2015). Modern Chinese Descriptive Grammar. in Shanghai Federation of Social Science Associations (Eds.), *Shanghai Academic Reports (2012-2013)*, (p.41). Shanghai Federation of Social Science Associations.
- Zhang, J. J., & Lu, A. T. (2007). A Study on The Organization and Classification of Chinese Psychological Verbs. *Journal of South China Normal University (Social Science Edition)*, 51(1), 117-123.
<http://dx.chinadot.cn/10.3969/j.issn.1000-5455.2007.01.019>
- Zhang, W. (2022). A Meta-analysis of the Effects of Multimodality in Teaching Chinese as a Foreign Language. *Modern Chinese*, 19(3), 86-95.
doi:CNKI:SUN:YWLY.0.2022-04-013
- Zhu, Q. Z. & Zhou, X. B. (2007). An Investigation into Categories of Grammatical Errors. *Applied Linguistics*, 16(1), 111-118.
<http://dx.chinadot.cn/10.3969/j.issn.1003-5397.2007.01.017>

Public Participation in Local Community Development Based on the Philosophy of Sufficiency Economy in Khok Tum Subdistrict Municipality, Mueang Lopburi District, Lopburi Province

Poonsak Suwanmongkol

Master of Public Administration Program in Public Administration

Waraphon Subrunthong and Wasita Kerdphol Prasopask

Assistant Professor, Dr. Department of Public Administration

Thepsatri Rajabhat University

Corresponding Author: poonsak2904@hotmail.com

Received: December 16, 2024 **Revised:** January 14, 2025 **Accepted:** January 22, 2025

Abstract

This research aims to: 1. study the level of public participation in local community development based on the Philosophy of Sufficiency Economy; and 2. compare the participation of people in community development based on the philosophy in Khok Tum Subdistrict Municipality, Mueang Lopburi District, Lopburi Province, categorized by personal and environmental factors. Data were collected from 395 individuals using a 22-item questionnaire with a reliability coefficient of 0.988, and percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and Fisher's Least Significant Difference (LSD) method for pairwise comparisons were employed to analyze the data.

The research results showed that: 1. the level of public participation in local community development based on the Philosophy of Sufficiency Economy was at a high level. Considering individual aspects, the participation levels ranked from highest to lowest as follows: gaining advantages from the Philosophy of Sufficiency Economy, an evaluation based on principles of the philosophy, an implementation of the philosophy, and decision-making based on the philosophy; 2. the comparison of the public participation in local community development based on the philosophy in Khok Tum Subdistrict Municipality, Mueang Lopburi District, Lopburi Province, showed statistically significant differences at the .05 level when categorized by ages and durations of residence in the community. However, no significant differences were found when categorized by gender, education level, occupation, and average monthly income.

Keywords: Public Participation, Local Community Development, Philosophy of Sufficiency Economy

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

พูนศักดิ์ สุวรรณมงคล

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

วรารณ ทรัพย์รวงทอง และ วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Corresponding Author: poonsak2904@hotmail.com

ได้รับบทความ: 16 ธันวาคม 2567 ปรับปรุงแก้ไข: 14 มกราคม 2568 ตอปรับตีพิมพ์: 22 มกราคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 395 คน ด้วยแบบสอบถาม จำนวน 22 ข้อ ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.988 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การทดสอบเอฟ และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของฟิชเชอร์

ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ด้านการรับผลประโยชน์ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการประเมินผลตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการตัดสินใจตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี เมื่อจำแนกตามอายุและจำแนกตามระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน, การพัฒนาชุมชน, แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

บทนำ

กระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยไทย คือ การมีส่วนร่วมในกระบวนการริเริ่มการพิจารณา รวมถึงการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งต่อมาประกาศใช้บังคับเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดการมีส่วนร่วมเพื่อให้อำนาจแก่ประชาชน ได้แก่ 1. การเลือกตั้ง และ 2. การลงประชามติ จึงกำหนดเป็นหน้าที่ให้ประชาชนใช้สิทธิอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ (พนารัตน์ มาศฉมาดล, 2564) โดยเรียกว่า “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” โดยเฉพาะสิทธิและการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เพิ่มเติมจากเดิมนอกจากมีสิทธิเลือกตั้งผู้แทนระดับชาติ และเลือกตั้งระดับท้องถิ่นแล้ว ยังกำหนดให้สิทธิและมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและถอดถอนออกจากตำแหน่งของผู้ใช้อำนาจรัฐและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรของรัฐ และมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการตรากฎหมาย แต่เดิมเป็นหน้าที่ขององค์กรนิติบัญญัติเท่านั้น โดยการเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติ ร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น เพื่อให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบ และให้สภาท้องถิ่นพิจารณาให้ความเห็นชอบ รวมถึงการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายสาธารณะ โดยเฉพาะแผนพัฒนาหรือแผนงานโครงการของรัฐที่มีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิตประชาชน และสังคมโดยรวม (สถาบันพระปกเกล้า, 2565)

การพัฒนาประเทศตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา ส่งผลให้ประเทศไทยมีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นตามลำดับ ได้แก่ เศรษฐกิจไทยมีขนาดใหญ่ขึ้น มีฐานการผลิตและบริการที่มีความเข้มแข็ง และโดดเด่นในหลายสาขา และความร่วมมือกับมิตรประเทศทั้งในรูปทวิภาคีและพหุภาคี รวมถึงความร่วมมือกับประเทศในอนุภูมิภาคและอาเซียนมีความชัดเจนขึ้น การขยายโอกาสด้านการค้า และการลงทุนของไทยเพิ่มขึ้น ทำให้รายได้ประชาชนสูงขึ้น ปัญหาความยากจนลดลง และคุณภาพชีวิตประชาชนดีขึ้น การพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ต้องมีการวางรากฐานของประเทศในระยะยาวให้มุ่งต่อยอดผลสัมฤทธิ์ของแผนที่สอดคล้องเชื่อมโยง และรองรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องกัน ไปตลอด 20 ปี ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 หลักการพัฒนาประเทศที่สำคัญยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” จึงเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญใน การเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยกำหนดประเด็นการพัฒนาสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เป็นรูปธรรมในช่วง 5 ปีแรกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมของคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม และได้กำหนดแนวคิด และกลไกการขับเคลื่อน และติดตามประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อกำกับให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทางและเกิดประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

ในการกำหนดทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 เพื่อให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ ได้อาศัยหลักการและแนวคิด 4 ประการ ดังนี้ 1. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. การสร้างความสามารถในการ “ล้มแล้ว ลุกไว” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน 3 ระดับ ประกอบด้วย 1) การพร้อมรับ หรือระดับ “อยู่รอด” 2) การปรับตัว หรือระดับ “พอเพียง” และ 3) การเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน หรือ ระดับ “ยั่งยืน” 3. เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ

โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของแนวคิด “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” และ 4. การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพเศรษฐกิจหมุนเวียนเศรษฐกิจสีเขียว (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

เทศบาลตำบลโคกตูมเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน และจัดทำแผนงานโครงการพัฒนาท้องถิ่น ปัจจุบันอยู่ในแผนงานโครงการช่วงปี 2566 – 2570 โดยยึดมั่นและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่มุ่งส่งเสริมการกระจายอำนาจให้แก่ การปกครองส่วนท้องถิ่น และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ รวมถึงการจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน และคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และที่สำคัญยังเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น การบริหาร และตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น (เทศบาลตำบลโคกตูม, 2564) ผู้วิจัยได้สอบถามผู้นำหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ทำให้ทราบว่าคนในชุมชนยังขาดความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาครัฐ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร รายรับไม่เพียงพอต่อรายจ่ายภายในครัวเรือน ต้นทุนในการทำเกษตรสูง เนื่องจากในช่วงที่ผ่านมาเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 การประชุมเสนอแผนงาน/โครงการ ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านประชาชนในหมู่บ้าน มาร่วมประชุมไม่ครบตามจำนวนครัวเรือน การทำประชาพิจารณ์ การร่วมเสนอแผนงาน/โครงการโดยการจัดลำดับความเร่งด่วนตามลำดับ 1 - 5 โครงการเพื่อนำเสนอต่อกองยุทธศาสตร์และงบประมาณ เทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี เพื่อพิจารณาคัดเลือกแผนงาน/โครงการที่นำเสนอต่อไป ซึ่งแผนที่ได้เสนอไปแต่ละปีแผนงาน/โครงการที่ได้รับอนุมัติไม่ตรงกับความต้องการตามลำดับความเร่งด่วนของประชาชน ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ทำให้เกิดปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาชุมชนขึ้นว่า ทำไมประชาชนถึงขาดความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการประชุมเสนอแผนงาน/โครงการ ปัญหาจากสาเหตุใด หรือปัจจัยใดแล้วจะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นได้อย่างไร และอีกประเด็นที่สำคัญที่ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของตนเอง เนื่องจากด้านการประกอบอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ให้ความสำคัญกับอาชีพหรือกิจกรรมของตนเองเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ประชาชนยังไม่ให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะประเด็นปัญหา ร่วมวางแผนเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง และการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น (เทศบาลตำบลโคกตูม, 2566)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชน ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ คือ 1. การตัดสินใจตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. การดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3. การรับผลประโยชน์ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4. การประเมินผลตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งมีผลจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาชุมชนทำให้เกิดผลการพัฒนาชุมชนในด้านใดบ้าง และมีปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะใด เพื่อปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาล ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาล ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

พัชรี สีโรรส, และคณะ (2561) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียมีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบาย และการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

เกรียงไกร ชูระพันธ์ (2560) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มีรูปแบบของการมีส่วนร่วม 4 รูปแบบ ดังนี้ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

วิลาวัลย์ ขมนิรัตน์ (2564) กล่าวว่า แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มีขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดปัญหาหรือการตัดสินใจ 2. การมีส่วนร่วมของประชาชนร่วมวางแผนและร่วมนำแผนสู่การปฏิบัติ 3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับผลประโยชน์ และ 4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามประเมินผล

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

เกรียงไกร ชูระพันธ์ (2560) กล่าวว่า คนในชุมชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน เพราะคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและเป็นผู้รับผลที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาทั้งปวง ตลอดจนได้รับมรดกแห่งการพัฒนาสืบต่อไป คนจึงนับได้ว่าเป็นเป้าหมายสุดท้ายหรือเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาชุมชน ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนในชุมชนให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสม คือ ให้มีคุณภาพ คุณธรรม และมีความสุข

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กองทัพเรือภาคที่ 2 (2564) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ทรงชี้แนะทางการดำเนินชีวิตให้แก่ปวงชนชาวไทยมาเป็นระยะเวลานาน ในช่วงตั้งแต่ก่อนการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ เพื่อมุ่งให้พสกนิกรได้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืน มั่นคง และปลอดภัย ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามกระแสโลกาภิวัตน์ อีกทั้งพระองค์ยังได้ทรงพระราชทานความหมายของ “เศรษฐกิจพอเพียง” ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้ 1. กรอบแนวความคิด 2. คุณลักษณะ 3. คำนิยาม 4. เงื่อนไข และ 5. แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับจากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระองค์ นับตั้งแต่ปี 2517 เป็นต้นมา จะพบว่า พระองค์ท่านได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง

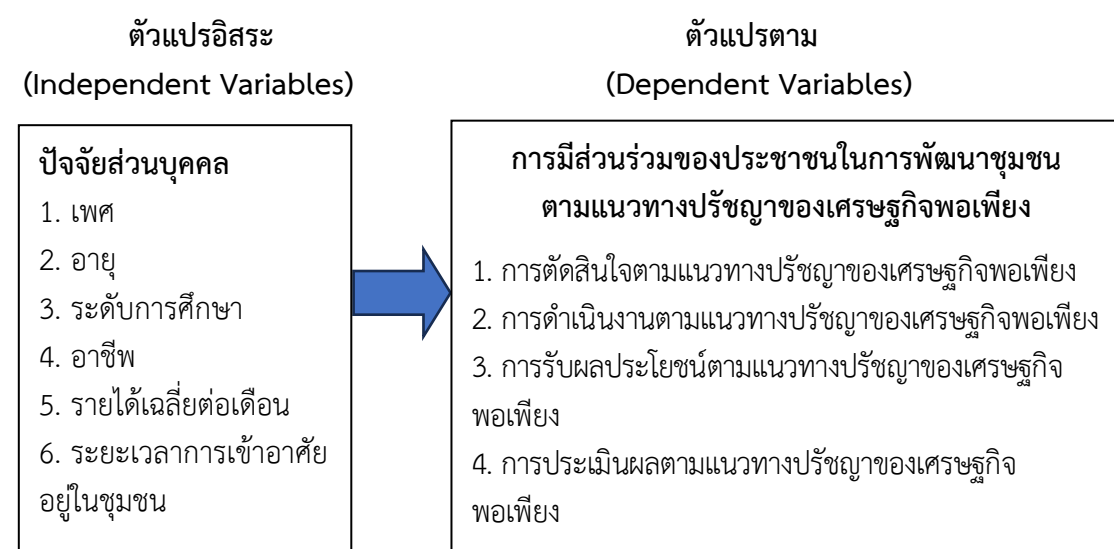
ความพอมีพอกิน พอมีพอใช้การรู้จักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และทรงเตือนสติประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาท ตระหนักถึงการพัฒนาตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ตลอดจนมีคุณธรรมเป็นกรอบในการดำรงชีวิตซึ่งทั้งหมดนี้เป็นที่รู้กันภายใต้ชื่อว่า เศรษฐกิจพอเพียง

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง มีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างเครือข่ายเรียนรู้ ให้มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบความคิด เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนไทยในทุกภาคส่วน วัตถุประสงค์ของการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนทุกคนสามารถนำหลักปรัชญาฯ ไปประยุกต์ให้ได้อย่างเหมาะสม และปลูกฝัง ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนนำไปสู่การปรับแนวทางการพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง การขับเคลื่อนจะเป็นลักษณะเครือข่าย และระดมพลังจากทุกภาคส่วน แบ่งเป็น 2 เครือข่ายสนับสนุนตามกลุ่มเป้าหมายเบื้องต้น ได้แก่ 1. เครือข่ายด้านประชาสังคมและ 2. ชุมชนเครือข่ายธุรกิจเอกชน นอกจากนี้แล้วยังมีเครือข่ายสนับสนุนตามภารกิจ ได้แก่ 1. เครือข่ายวิชาการ 2. เครือข่ายสร้างกระบวนการเรียนรู้ และ 3. เครือข่ายเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

สรุป การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริมให้ประชาชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ โดยมีการสนับสนุนมาจากเครือข่ายต่าง ๆ ในสังคม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงได้ทำการสังเคราะห์จนได้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ซึ่งมีจำนวน 29,886 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2564)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของ Yamane (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน .05 (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2560) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 395 คน การสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดชั้นภูมิ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีจำนวน 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสำรวจรายการ (check list) เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4 ด้าน ได้แก่ 1. การตัดสินใจตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. การดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3. การรับผลประโยชน์ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4. การประเมินผลตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 ศึกษารูปแบบและวิธีการในการเขียนแบบสอบถามจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 รวบรวมเนื้อหาและสาระต่าง ๆ ที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ได้กำหนดขึ้นในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัย

3.1.3 สร้างแบบสอบถามโดยกำหนดประเด็นให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดในการวิจัย แล้วนำเสนอต่อคณะกรรมการและที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อพิจารณาความถูกต้อง และข้อคำแนะนำ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขจัดพิมพ์เป็นชุดคำถามเพื่อนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องต่อไป

3.2 การหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.2.1 การหาความเที่ยงตรง (Validity) นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อพิจารณาตรวจสอบ แก้ไข และให้ความเห็นชอบ เพื่อเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามแต่ละข้อมีอยู่ระหว่าง 0.50 - 1.00 ในการวิจัยครั้งนี้แบบสอบถามแต่ละข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 จึงถือว่าเป็นแบบสอบถามที่สามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้

3.2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้การหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.988 จึงนำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วจัดพิมพ์เป็นชุดคำถามแล้วนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.2.3 นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความถูกต้องแล้วไปเก็บกับประชากร เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยจัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้พร้อม จำนวน 395 ชุด และจัดแยกแบบสอบถามตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้แล้ว เพื่อสะดวกในการเก็บข้อมูล และตรวจสอบ

4.2 ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

4.3 ผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ และรับคืนด้วยตนเองทันทีเมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว

4.4 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลของแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างทำการตรวจนับและตรวจหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม สรุปรวบรวมแบบสอบถาม เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์และอภิปรายผลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง โดยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

5.1 นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องในการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์และมีความถูกต้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้มากำหนดรหัสและลงรหัสข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5.2 วิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลวิเคราะห์เพื่อแปลความหมายด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

5.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2560)

5.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้มาจากการแบบสอบถามที่วัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2560)

5.2.3 แปลความหมายของค่าเฉลี่ยคะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยใช้หลักเกณฑ์การกำหนดระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.2.4 ทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) โดยการทดสอบด้วยค่าเอฟ (F-test) เมื่อมีนัยสำคัญทางสถิติการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการของฟิชเชอร์ (Fisher's Least-Significant Difference: LSD, อ้างอิงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2560)

ผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 46.10 มีอายุมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.82 ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 37.97 อาชีพส่วนใหญ่เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 36.71 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 43.04 และระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 69.37

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาล ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ดังนี้

ตาราง 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาล ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ด้านภาพรวม

ด้านภาพรวม	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ
1. การตัดสินใจตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.33	0.46	มาก
2. การดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.35	0.43	มาก
3. การรับผลประโยชน์ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.48	0.49	มาก
4. การประเมินผลตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.41	0.46	มาก
รวมเฉลี่ย	4.39	0.40	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาล ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ด้านภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.39$, S.D. = 0.40) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไป

หาน้อย ได้แก่ การรับผลประโยชน์ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.49) รองลงมา ได้แก่ การประเมินผลตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.46) การดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.43) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การตัดสินใจตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.46)

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาล ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ดังนี้

3.1 จำแนกตามเพศ พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 2 การเปรียบเทียบความแตกต่าง ค่าเฉลี่ย จำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	ชาย (n=182)		หญิง (n=213)		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การตัดสินใจตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.34	0.46	4.31	0.46	0.544	.587
2. การดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.37	0.42	4.34	0.45	0.734	.463
3. การรับผลประโยชน์ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.47	0.47	4.48	0.52	-0.211	.833
4. การประเมินผลตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.40	0.46	4.41	0.47	-0.029	.977
ภาพรวม	4.40	0.38	4.38	0.41	0.286	.775

3.2 จำแนกตามอายุ พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในรายด้าน พบว่า การรับผลประโยชน์ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการประเมินผลตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว จำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. การตัดสินใจตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	1.532	4	.383	1.772	.134
	ภายในกลุ่ม	84.300	390	.216		
	รวม	85.831	394			
2. การดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	1.424	4	.356	1.858	.117
	ภายในกลุ่ม	74.744	390	.192		
	รวม	76.168	394			

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว จำแนกตามอายุ (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
3. การรับผลประโยชน์ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	2.351	4	.588	2.393	.050*
	ภายในกลุ่ม	95.812	390	.246		
	รวม	98.163	394			
4. การประเมินผลตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	2.616	4	.654	3.027	.018*
	ภายในกลุ่ม	84.259	390	.216		
	รวม	86.875	394			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.797	4	.449	2.860	.023*
	ภายในกลุ่ม	61.253	390	.157		
	รวม	63.049	394			

*p ≤ .05

3.3 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ในภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. การตัดสินใจตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	1.148	4	.287	1.321	.261
	ภายในกลุ่ม	84.684	390	.217		
	รวม	85.831	394			
2. การดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	.802	4	.201	1.038	.387
	ภายในกลุ่ม	75.366	390	.193		
	รวม	76.168	394			
3. การรับผลประโยชน์ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	.686	4	.172	.687	.602
	ภายในกลุ่ม	97.477	390	.250		
	รวม	98.163	394			
4. การประเมินผลตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	.699	4	.175	.791	.531
	ภายในกลุ่ม	86.176	390	.221		
	รวม	86.875	394			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.550	4	.137	.857	.490
	ภายในกลุ่ม	62.500	390	.160		
	รวม	63.049	394			

p > .05

3.4 จำแนกตามอาชีพ พบว่า ในภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว จำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. การตัดสินใจตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	1.186	4	.296	1.366	.245
	ภายในกลุ่ม	84.646	390	.217		
	รวม	85.831	394			
2. การดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	.691	4	.173	.892	.468
	ภายในกลุ่ม	75.477	390	.194		
	รวม	76.168	394			
3. การรับผลประโยชน์ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	1.107	4	.277	1.112	.350
	ภายในกลุ่ม	97.056	390	.249		
	รวม	98.163	394			
4. การประเมินผลตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	.977	4	.244	1.109	.352
	ภายในกลุ่ม	85.898	390	.220		
	รวม	86.875	394			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.688	4	.172	1.075	.368
	ภายในกลุ่ม	62.361	390	.160		
	รวม	63.049	394			

p > .05

3.5 จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ในภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. การตัดสินใจตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	.065	3	.022	.099	.961
	ภายในกลุ่ม	85.767	391	.219		
	รวม	85.831	394			
2. การดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	.024	3	.008	.041	.989
	ภายในกลุ่ม	76.144	391	.195		
	รวม	76.168	394			
3. การรับผลประโยชน์ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	.519	3	.173	.692	.557
	ภายในกลุ่ม	97.645	391	.250		
	รวม	98.163	394			

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
4. การประเมินผลตามแนวทาง ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	.268	3	.089	.404	.750
	ภายในกลุ่ม	86.607	391	.222		
	รวม	86.875	394			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.139	3	.046	.289	.834
	ภายในกลุ่ม	62.910	391	.161		
	รวม	63.049	394			

p > .05

3.6 จำแนกตามระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในรายด้าน พบว่า การดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการประเมินผลตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว จำแนกตามระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน

การมีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. การตัดสินใจตามแนวทาง ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	.956	2	.478	2.207	.111
	ภายในกลุ่ม	84.876	392	.217		
	รวม	85.831	394			
2. การดำเนินงานตามแนวทาง ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	1.154	2	.577	3.016	.050*
	ภายในกลุ่ม	75.014	392	.191		
	รวม	76.168	394			
3. การรับผลประโยชน์ตาม แนวทางปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	1.226	2	.613	2.478	.085
	ภายในกลุ่ม	96.937	392	.247		
	รวม	98.163	394			
4. การประเมินผลตาม แนวทางปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	2.993	2	1.496	6.993	.001*
	ภายในกลุ่ม	83.882	392	.214		
	รวม	86.875	394			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.386	2	.693	4.405	.013*
	ภายในกลุ่ม	61.663	392	.157		
	รวม	63.049	394			

*p ≤ .05

สรุปผลจากการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาล ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า 60 ปี มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช. มีอาชีพส่วนใหญ่เกษตรกร มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 - 20,000 บาท และมีระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป

2. การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำนวน 4 ด้าน และภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1. การรับผลประโยชน์ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. การประเมินผลตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3. การดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4. การตัดสินใจตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี เมื่อจำแนกตามอายุ และจำแนกตามระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี นำมาอภิปรายดังนี้

1. การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ด้านภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กำพล ศรีโท, และคณะ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ทั้ง 4 ด้าน ได้ดังนี้

1.1 ด้านการตัดสินใจตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วมเสนอแนวทางหรือการตัดสินใจในการพัฒนาชุมชน เช่น โครงการปรับแต่งภูมิทัศน์ตามถนนสายต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิรติวรรณ กัลป์ยามมิตร, และคณะ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติตามแผนงานตามโครงสร้างของเทศบาล เช่น การเข้าร่วมฝึกอบรมเพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ระบาดในชุมชน, การเฝ้าระวังภัยจากไหม เพื่อพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัช

พุ่มดารา (2560) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลคลองโยง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการรับผลประโยชน์ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการใช้แหล่งน้ำในชุมชน เช่น ระบบน้ำประปาหมู่บ้าน ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธาวี กลิ่นอุบล (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านห้วยเขย่ง ตำบลห้วยยางโทน อำเภอบางบาล จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการประเมินผลตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชน เพื่อปรับปรุงกิจกรรม หรือโครงการต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัช พุ่มดารา (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลคลองโยง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมาก

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี นำมาอภิปรายดังนี้

2.1 จำแนกตามเพศ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนทุกครั้งที่มีโอกาส สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาศ ปานเจียง, และคณะ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาชุมชนบ้านพรุ เขต 2 ตำบลบ้านพรุ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เพศต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 จำแนกตามอายุ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ไม่มีภาระงานประจำจึงสามารถเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนได้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยเฉพาะด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาศ ปานเจียง, และคณะ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาชุมชนบ้านพรุ เขต 2 ตำบลบ้านพรุ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า อายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 จำแนกตามระดับการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการตัดสินใจมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่ได้เกิดจากระดับคุณวุฒิทางการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิรติวรรณ กัลป์ยาณมิตร, และคณะ (2563) ได้ศึกษาวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนตำบลห้วยดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน การมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 จำแนกตามอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไม่ว่าจะประกอบอาชีพใดก็จะเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนในลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน เช่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่วนร่วมในการรับประโยชน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กীরติวรรณ กัลป์ยาณมิตร, และคณะ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนตำบลห้วยดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า อาชีพต่างกัน การมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนที่มียาได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เท่ากันจะตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน เช่น การมีส่วนร่วมด้านการลงแรง การมีส่วนร่วมในการบริจาค สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธาวิ กลิ่นอุบล (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านห้วยเขาเงิน ตำบลห้วยยางโพน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า รายได้ที่ต่างกันมีส่วนร่วมไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.6 จำแนกตามระยะเวลาการเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลา 10 ปีขึ้นไปจะมีความผูกพันต่อชุมชนจึงมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน โดยเฉพาะด้านการดำเนินงาน และด้านการรับผลประโยชน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธาวิ กลิ่นอุบล (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านห้วยเขาเงิน ตำบลห้วยยางโพน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชนที่ต่างกันที่ต่างกันมีส่วนร่วมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้ เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย โดยข้อมูลที่ได้รับเป็นข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทหลักในการพัฒนาเพื่อความสำเร็จของชุมชนและตอบสนองความต้องการชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของชุมชนโดยส่วนรวมตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสร้างสรรค์ตามแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม 4 ประการ ของ Cohen, & Uphoff (1980) ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล ดังแสดงในแผนภูมิ 1

2. ด้านการดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพยากรส่วนบุคคลให้กับเทศบาลในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เงิน เครื่องดื่ม อาหาร เป็นต้น เพื่อพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นเทศบาลตำบลโคกตูมควรมีจัดทำแผนงานและโครงการโดยให้ประชาชนรู้สึกว่าได้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมทำแผนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเพื่อแก้ปัญหาของชุมชนมากขึ้น ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนได้รับการแก้ไขปัญหาที่มีการตอบสนองรับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างทั่วถึง

3. ด้านการรับผลประโยชน์ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการจัดฝึกอบรมส่งเสริมอาชีพที่ทางเทศบาลจัดขึ้น ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เช่น การนวดแผนไทย อาหารคาว-หวาน เย็บผ้าไหม เป็นต้น ในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น เทศบาลตำบลโคกตูมควรมีการจัดโครงการต่าง ๆ ในการฝึกอบรมให้กับประชาชนที่มีความสนใจในชุมชน ที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนเกิดความยั่งยืน

4. ด้านการประเมินผลตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นเทศบาลตำบลโคกตูม ควรมีจัดทำข้อมูล กฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติ เผยแพร่ให้กับประชาชน เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ รวมทั้งมีการติดตามการประเมินผลงานการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน และมีการวัดผลความพึงพอใจของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของเทศบาลได้ง่าย และรวดเร็ว จากแหล่งที่อ้างอิงได้ เช่น จากเว็บไซต์เทศบาลตำบลโคกตูม ปิดประกาศทั้งในเทศบาลตำบล และแหล่งชุมชน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ผู้สนใจควรทำการศึกษาค้นคว้าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เทศบาลอื่น ๆ ในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี เพราะจะทำให้ทราบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในแต่ละเทศบาลตำบล มีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละเทศบาลมากน้อยเพียงใด

2. ผู้สนใจควรทำการศึกษาเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลอื่น ๆ ใกล้เคียง เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองทัพเรือภาคที่ 2. (2564). “เศรษฐกิจพอเพียง” ในหลวงรัชกาลที่ 9.
https://www.nac2.navy.mi.th/index.php/main/detail/content_id/1241
- กীরติวรรณ กัลยาณมิตร, สันหลัณัฐ จักรภัทรวงศ์, และวิจิตรา ศรีสอน. (2563). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนตำบลหัวดง อำเภอมือง จังหวัดพิจิตร. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 14(34), 69-85. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/download/205775/165305/842663>
- เกรียงไกร ชูระพันธ์. (2560). *เทคนิคการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาสังคม*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- กำพล ศรีโท, ภูมิร ชันระหัตถ์ , และธนิศร ยืนยง. (2565). การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 16(3), 286-302. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/hsjournalnmc/article/view/262772/175904>
- เทศบาลตำบลโคกตูม. (2564). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 - 2570)*.
<https://www.khok.toom.go.th./index>
- เทศบาลตำบลโคกตูม. (2566). *แผนพัฒนาตำบล 5 ปี*. ลพบุรี: ผู้แต่ง.
- ธวัช พุ่มดารา. (2560). *การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของเทศบาลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนครปฐม]. มหาวิทยาลัยนครปฐม.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS (พิมพ์ครั้งที่ 17)*. บิสมิเนเตอร์แอนดี้.
- ประภาศ ปานเจียง, ยุวธิดา ชูรักษ์, และฉัตรจงกล ตุลนิษกะ. (2561). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษา ชุมชนบ้านพรุ เขต 2 ตำบลบ้านพรุ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. ใน *การประชุมหาตใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9 วันที่ 20 – 21 กรกฎาคม 2561 (หน้า 962-973)*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. <https://shorturl.asia/6LNsz>
- พนารัตน์ มาศมณฑล. (2564). *การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. สถาบันพระปกเกล้า.
- พัชรีย์ สิริโรส, บรรเจิด สิงคะเนติ, ถวิลวดี บุรีกุล, อัมพร ชำรงลักษณะ, และมานวิภา อินทรทัต. (2561). *หลักธรรมาภิบาล. สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า*.
- วิลาวัลย์ ขมนิรัตน์. (2564). *การมีส่วนร่วมของชุมชน: จากแนวคิดสู่การพัฒนาสุขภาพชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. คลังน่านวิทยา.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2565). *ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ*. ผู้แต่ง.

- สุธาวี กลิ่นอุบล. (2562). *การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านห้วยเขาจัน ตำบลห้วยยางโตน อำเภอบางท้อ จังหวัดราชบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2696/1/58260307.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564*. กรุงเทพฯ:คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566 – 2570*. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing* (5th ed.). Harper Collins.
- Yamane, T. (1970). *Statistic: An Introductory Analysis* (2nd ed.). Harper & Row.

A Study on The Reproduction of Humorous Style of Emotion Words in The Thai Translation of "Luotuo Xiangzi"

Zhang Xia

Master's degree student in Chinese for Careers, University of the Thai Chamber of Commerce

First Author: xia87200@gmail.com

Burin Srisomthawin

Assistant Professor, School of Humanities, University of the Thai Chamber of Commerce

Corresponding Author: burin_sri@utcc.ac.th

Jia Zhongxia

Chinese Department Teacher, School of Humanities, University of the Thai Chamber of Commerce

Corresponding Author: zhongxia_jia@utcc.ac.th

Received: January 24, 2025 Revised: March 4, 2025 Accepted: March 17, 2025

Abstract

Luotuo Xiangzi is a classic work of Mr. Lao She. Since its publication, it has shown the life of Beijing citizens in the early 20th century with delicate descriptions and lively language. Its humorous style is well-known overseas and has won wide international acclaim. So far, the Thai translation has been reprinted five times in Thailand. The humorous technique of Luotuo Xiangzi is inseparable from Mr. Lao She's unique style of using words. The author reads the original text and finds that the emotional words are very cleverly used in the context of Luotuo Xiangzi, complementing each other. However, through comparative analysis of the original Chinese version and the Thai translation version, it is found that the Thai translation version still has shortcomings in reproducing the humorous effect of emotional words, which is mainly reflected in the humorous effect of commendatory and derogatory use, the humorous effect of derogatory and commendatory use, and the humorous effect of Chinese words derogatory/praise. The author believes that this is because the use of emotional words in the context is very complicated, and they will appear in various forms due to the complexity of language communication. In the context, they may temporarily acquire a certain emotional tendency, which will cause the translator to ignore the intention conveyed by the author in the translation process.

Keywords: "Luotuo Xiangzi", Chinese-Thai Literary Translation, Translation Criticism, Chinese-Thai Humor Translation, Emotion Words

泰译版《骆驼祥子》中感情色彩词的幽默风格再现之缺憾研究

张霞

泰国商会大学人文学院，职业汉语硕士研究生

First Author: xia87200@gmail.com

徐武林

泰国商会大学人文学院，副教授

Corresponding Author: burin_sri@utcc.ac.th

贾中霞

泰国商会大学人文学院，中文系教师

Corresponding Author: zhongxia_jia@utcc.ac.th

文章收到日期：2025年1月24日 修订日期：2025年3月4日 发表回复：2025年3月17日

摘要

《骆驼祥子》作为是老舍先生的经典之作，自问世以来，便以细腻的描写和生动活泼的语言展现了上世纪初北京市民的生活面貌，其幽默的风格享誉海外，赢得了国际上的广泛赞誉，至今泰译本在泰国历经五次重印。《骆驼祥子》的幽默手法与老舍先生独特的用词风格是密不可分的，笔者阅读原文发现感情色彩语词在《骆驼祥子》语境的运用中十分巧妙，相得益彰。但通过对比分析中文原版和泰语翻译版本，发现泰语译版在再现感情色彩语词的幽默效果时仍存在缺憾，主要体现在褒义贬用的幽默效果、贬义褒用的幽默效果、中词贬用/褒用的幽默效果。笔者认为这是因为感情色彩词在语境中的运用十分复杂，会由于语言交际的纷繁复杂而显得千姿百态，到了语境中则有可能临时获得某种感情倾向，故而会导致译者在翻译过程中忽略作者所传达的意图。

关键词：骆驼祥子，汉泰文学翻译，翻译批评，汉泰幽默风格翻译，感情色彩词

引言

“《骆驼祥子》是中国现代文学史上一部优秀的现实主义作品，是老舍在反映城市贫民生活方面的成就与贡献的代表作”。(Fan, 1979)。《骆驼祥子》作为老舍职业写作生涯的奠基之作，他也曾表示：“《骆驼祥子》是一本最使我自己满意的作品。因为故事在我心中酝酿得相当的长久，收集的材料也相当的多，所以一落笔便准确，不蔓不枝，没有什么敷衍的地方”。(Lao, 2009)

《骆驼祥子》自 1937 年问世以来，便持续吸引着全球学者的关注与研究，其翻译版本亦层出不穷。在美国、日本、韩国、俄国、朝鲜、亚美尼亚、意大利、印度等地亦收获了广泛的关注与翻译。而《骆驼祥子》泰译本 คนลากรถ 是由泰国著名作家 Nian Kurmarohit 进行翻译的，《骆驼祥子》泰译本在泰国共经历了五次出版，分别为 1953 年第一次出版，1971 年第二次出版，1990 年第三次出版，2009 年第四次出版，2023 年第五次出版，历经了 70 年之久，可以看出这部作品在泰国文学界的重要地位。

老舍作为中国现代幽默的语言大师，其作品带着中国社会底蕴的内涵，每一次再版都反映了不同时代读者对这部作品的持续关注和喜爱。尤其在《骆驼祥子》中，老舍先生巧妙地运用词彩手法，加强了文本的幽默艺术效果。“词彩是指词的色彩，指词中所蕴含的某种独特的格调、韵味、倾向、气息等，一般视之为词义内容的一部分，称之为词的色彩意义”。(Yang, 1996)。词的色彩意义通过改变词语的常规色彩，赋予了文本更为丰富和生动的语言表现力。在《现代汉语词彩学》中明确指出“色彩类聚即感情色彩、形象色彩、风格色彩、时代色彩、外来色彩、民族色彩、地方色彩”。(Yang, 1996)。这些色彩为《骆驼祥子》增添了独特的语言魅力和文化深度。老舍先生通过对词语色彩意义的巧妙运用，不仅增强了文本的幽默感，还深刻反映了当时社会的现实与人物的心理状态。

幽默是一种普遍的现象，出现在生活的各个角度。在《辞海》中对“幽默”有的解释有两种含义：“(1) 寂静无声；(2) 英语 humour 的音译。原意是有趣或可笑而意味深长的。在文学艺术中有两种含义：1) 发现生活中喜剧性因素和在艺术中创造、表现喜剧性因素的能力。真正的幽默能够洞悉各种琐屑、卑微的事物所掩藏着的深刻本质；2) 一种艺术手法。以轻松、戏谑但又含有深意的笑为其主要审美特征，表现为意识对审美对象所采取的内庄外谐的态度。通常是运用滑稽、双关、反语、谐音、夸张等表现手段，把缺点和优点、缺陷和完善、荒唐和合理、愚笨和机敏等两极对立的属性不动声色地集为一体。在这种对立的统一中，展现出深刻的意义或自嘲的智慧风貌”。(Chen, & et al, 2022)。在《骆驼祥子》中，老舍的幽默并非简单的滑稽或搞笑，而是一种“内庄外谐”的艺术手法。他通过轻松、戏谑的语言，将生活中的悲剧性因素以一种看似轻松的方式呈现出来，使得读者在笑声中感受到深刻的思考。

总的来说,“语言幽默的创造,源于语言符号超常规的组合方式与认识主体的特殊的心理活动过程的结合。其具体规律可分析为岔断律、倒置律、转移律、干涉律、降格律、升格律”。(Zhang, 2008)。而转移律中的易色便是求得幽默的重要手段之一,“即通过改变词语的感情色彩,褒词贬用或贬词褒用等来达到谐趣自出的效果”。(Zhang, 2008,)。此手段在《骆驼祥子》中的比重尤为重要,老舍巧妙地各种语境中通过变易词语的感情色彩,使得语言表达更加生动有趣,也让读者在阅读过程中能够更深刻地感受到作者所要表达的情感和思想,以及对当时社会黑暗面的有力揭露和批判。

因此,这些承载着深层思想情感及其代表着老舍的语言魅力的感情色彩词,如何将其翻译并等效再现显得尤为重要。罗新璋、陈应年在《翻译论集》中提及矛盾的翻译思想时,也提到:“文学的翻译是用另一种语言,把原作的艺术意境传达出来,使读者在读译文的时候能够像读原作时一样得到启发、感动和美的享受”。(Luo, & Chen, 2009)。在全球化背景下,文学作品作为跨文化交流的媒介,其翻译和传播备受关注,尤其是那些承载着深厚历史文化底蕴的经典文学作品翻译,如何保留原文特色同时传达语言独特性,是文学翻译研究的焦点。“每一处的用词都有作者的用意,译者应将其所蕴含的含义、词语色彩、语体等级、言语背后所表达的意图、言语的表现力、风格等,尽可能地在译文中等效再现。否则,将会造成译文的‘遗憾’”。(Srisomthawin, 2020)

本研究旨在通过对《骆驼祥子》泰语译本中幽默言语的感情色彩词进行深入分析,探讨泰语译本是否成功地传达了原文的幽默感中暗含的深层次意味给泰语读者。笔者对中泰两个版本进行了对比分析,发现泰译本在某些方面未能充分传达中文版的幽默效果。笔者认为,如果不能妥善的解决和处理以上泰译本幽默风格的传递,会使得读者无法完全领会到老舍先生通过幽默手法所表达的深层含义和艺术魅力,导致读者无法准确理解原小说所要表达的内容和意境,从而影响他们对整个故事的理解和感受;这便造成了译文在审美和情感渲染的艺术效果上存在“遗憾”,实乃是文学翻译中的缺憾。

研究目标

对泰译版《骆驼祥子》中感情色彩词的幽默风格再现之缺憾进行研究。

文献综述

近年来越来越多的文学作品传入泰国,但在 CNKI、万方数据知识服务平台、维普中文期刊服务平台等官方网站,以及在泰国 ThaiLis、ThaiJo 论文数据库中

均未发现任何就老舍作品中的幽默色彩进行研究的相关论文，仅有的几篇关于“幽默+泰语”的论文。如：

陆飞飞在硕士论文《中泰影视剧网评幽默语言对比》一文中：“以中泰影视剧网评的幽默语言为研究对象，分析汉语与泰语在产生和表达幽默上的异同”。(Lu, 2019)。以及杨琳在《汉泰言语幽默对比研究》一文中：“以中国的脱口秀《今晚 80 后脱口秀》与泰国的脱口秀节目《NOTEUDOM 脱口秀》中的言语幽默作为研究对象，从语音、词汇、句法、语用学、修辞学角度对汉泰言语幽默的产生机制进行比较，分析它们之间的出共同点和差异性并探讨汉泰言语幽默存在差异的原因”。(Yang, 2019)

而目前汉泰文学作品翻译研究领域的论文，主要集中在对文学作品中的成语、文化词等的翻译研究。如尹霞在《网络小说《魔道祖师》中复现成语泰译缺憾之探讨——以“世家子弟”为例》中：“以文学翻译视角及“缺憾”为理论依据,从意思、文化、意境、语言艺术方面对中文网络小说《魔道祖师》中重复出现的成语泰译缺憾进行探讨”。(Yin, & Srisomthawin, 2024)

经搜索并研究相关论文，尚未发现针对“感情色彩”词的幽默风格进行专项研究。文学作品的翻译不仅仅是语言的转换，更是文化的传递。幽默作为一种文化现象，在翻译过程中往往面临较大的挑战。研究老舍作品中的幽默色彩，尤其是“感情色彩”词的幽默风格，可以为文学翻译提供新的理论依据和实践指导，帮助译者更好地传递原作中的幽默效果，有利于推动中泰文学作品翻译的规范性。

研究范围

1. 本文以老舍于 2021 年由人民文学出版社出版的长篇小说《骆驼祥子》(高荣生插图版)为研究对象。

2. 本文以泰国作家 Nian Kuramarohit 翻译《骆驼祥子》泰译本 คนลากรถ 2023 年第五次出版作为研究对象。

研究方法和步骤

本文研究共分为以下五个步骤：

第一步：研究相关文献理论，包括幽默言语理论，文学翻译理论，语言对比等，建立研究分析的思路框架；

第二步：深入阅读和理解《骆驼祥子》中文原版和泰语译版，筛选出表达幽默效果的感情色彩词语料；

第三步: 将中文语料以张斌在《新编现代汉语》对幽默规律的分类进行区分统计, 其具体规律为“岔断律、倒置律、转移律、干涉律、降格律、升格律”。(Zhang, 2008) 笔者筛选出的 221 条语料, 其中转移律的感情色彩有 15 条, 发现有 5 条在词典的释义与小说中的语境词义不一致。

第四步: 根据文学翻译批评视角下的“缺憾”出发, 从意图、色彩、意境、语言艺术方面对中文对应的感情色彩词泰译本进行分析评价, 泰译版是否成功地传达了原文的幽默感和语言特色给泰语读者。本文将从以下两个方面进行分析:

1. 对比分析感情色彩词的词典义与汉语原文的语境义

“感情色彩是人类对真善美和假恶丑的是非、伦理、道德评判在词义中的反映”。(Yang, 1996)。“汉语词义根据感情色彩进行分类可以分为褒义、中性和贬义三种。褒义词义一般用于表明说话人对有关事物的赞许、褒扬的感情, 如: 英雄, 烈士, 奉献; 贬义词义用于表明说话人对有关事物的厌恶、贬斥的感情, 如: 走狗, 巴结, 小气; 中性词义既没有褒义色彩, 也没有贬义色彩, 如: 士兵, 集体, 理由”。(Huang, & Liao, 2007)。在本文中笔者对感情色彩词在词典义和原文中的语境义进行细致的比较和分析。

2. 将汉语原文中感情色彩语词的语境义与其对应的泰语译文进行对照分析

以 Srisomthawin, (徐武林) (2016; 2019; 2020) 所提出的汉泰文学翻译批评理念: 翻译美学视角下的“缺憾”为理论支持, 从含义、词语的色彩、语体的层次、言语所蕴含的意图、言语的表现力以及风格角度对泰语译文中的感情色彩词译文进行分析评价。

翻译美学视角下的“缺憾”是指当目标语言的译文未能从各个角度上等效再现原文的表现力时, 实属译文的“缺憾”。

第五步: 对感情色彩词翻译的再现进行讨论, 得知感情色彩词在语境中所表达的含义是动态的, 如不将原文的语境、文化内涵和作者的创作意图理解透彻, 将会造成译文存有“遗憾”。

研究结果

“词在静态存在时, 其感情色彩保持稳定性特点, 一旦进入语境, 则会由于语言交际的纷繁复杂而显得千姿百态、变化多端。有时以自身的本来面目出现, 有时就要有所偏离, 甚至截然相反。同时, 词若在孤立状态下呈中性色彩, 到了语境中则有可能临时获得某种感情倾向”。(Yang, 1996)。《骆驼祥子》中表达幽默效果的感情色彩语词便是在语境的衬托下, 展现出了超于词语基本义的意图。

通过对泰语译文中对此类语词的再现效果进行研究分析，发现仍存一定的缺憾，主要体现为以下三类缺憾：

一、褒词贬用幽默效果的再现之缺憾

原文：

“杨宅用人，向来是三五天一换的，先生与太太们总以为仆人就是家奴，非把穷人的命要了，不足以对得起那点工钱。只有这个张妈，已经跟了他一顿。以杨先生的海式咒骂的毒辣，以杨太太的天津口的雄壮，以二太太的苏州调的流利，他们素来是所向无敌的；及至遇到张妈的蛮悍，他们开始感到一种礼尚往来，英雄遇上了好汉的意味，所以颇能赏识她，把她收作了亲军”。(Lao, 2021)

译文：

อันคนใช้ที่บ้านแซ่หยางนี้ ตามธรรมดาจะอยู่ได้เพียงสามสัปดาห์ก็ต้องเปลี่ยนตัวเสียที เพราะคุณผู้ชาย และคุณผู้หญิงบ้านนี้มักจะถือเอาลูกจ้างเป็นทาส และถ้าพวกเขาไม่รีดเอาชีวิตคนจน ๆ เหล่านี้ออกมาแล้วไซร้ ก็นับว่าไม่คุ้มกับเงินค่าจ้างที่เขาเสียไป มีแต่ยายจางมานี้คนเดียวเท่านั้น ที่สามารถอยู่มาได้ห้าหกปี ทั้งนี้ เพราะเหตุผลมีเพียงอย่างเดียว คือ แกกล้าเปิดปากคำโดยไม่เลือกหน้าไม่ว่าจะเป็นคุณผู้ชายหรือคุณผู้หญิง ถ้าใครทำให้แกโกรธขึ้นมาละก็แกเป็นด่าเสียพักใหญ่ทีเดียว ถึงแม้ว่าหยางเซียนเจิงจะใช้คำหยาบแบบ ชาวเซี่ยงไฮ้ด่าคนได้อย่างเจ็บแสบ และคุณนายใหญ่จะใช้สำเนียงชาวเทียนสินด่าคนได้อย่างห้าวหาญ และคุณนายรองจะใช้ภาษาเมืองซูโจวด่าคนได้อย่างคล่องแคล่ว แต่เมื่อถึงคราวได้พบกับความป่าเถื่อน ของยายจางมานี้เข้า ก็เริ่มได้สำนึกว่าพวกเขากำลังได้รับผลตอบแทนที่สมควรจะได้รับ และมีความรู้สึก คล้ายกับว่า คนมีฝีมือดีมาเจอเอาคนที่ฝีมือทัดเทียมกันเข้า ทำให้เกิดความนิยมนับถือและมีความเข้าอก เข้าใจยายจางมาเป็นอย่างดี เพราะฉะนั้นจึงสามารถเก็บตัวยายจางมาไว้เป็นคนสนิทได้นานผิดปกติ (Lao, 2021; Lao, 2023)

这句话出自于《骆驼祥子》的第二十章，在这一章节中，祥子经历了人生中的一大转折点。由于官兵的突然袭击，他失去了自己辛苦积攒的第一辆车。在逃荒的途中，他意外地捡到了三只骆驼并卖掉了骆驼得到了一些积蓄回到了城市。为了重新赚钱再次购买车子，他去到了杨宅拉包月，杨宅有一位先生，两位太太，这两位太太平时不太对付，但只有在对待下人的态度时有些明显的一致性——苛刻，导致杨宅的下人经常更换，但有一位张妈带领五六年，原因竟是敢于直接反驳甚至骂回，被杨宅的人冠上了“好汉”的称号。

《辞海》对“英雄”一词做出的解释为：“杰出的人物”。(Chen, & et al, 2022)

《辞海》对“好汉”一词做出的解释为：有胆识、有作为的男子。亦指尚义任侠的人”。(Chen, & et al, 2022)

“英雄”和“好汉”这两个词在词典义中的含义，通常都是用来形容勇猛、果敢、有担当的人，具有褒义色彩。但在原文中老舍在这段话中却用形容两个完全不相称的角色：一是杨宅的主人——杨先生、杨太太和二太太，他们被描绘成

擅长用恶毒的语言攻击他人的“英雄”；二是杨宅的家奴一张妈，一个敢于直面主人并回击的“好汉”。这种强烈的对比就是一种讽刺。因为按照常理，英雄和好汉应该是有高尚品德和正义感的人，而不是像杨宅的主人那样用恶毒的语言来对待仆人。老舍将褒义贬用的手法间接的表现了旧社会中雇主与仆人之间不平等的关系，以及雇主们对仆人的极端剥削和不尊重。雇主们（杨先生、杨太太及二太太）将仆人视为可以随意替换的“家奴”，认为只有对仆人进行极端的剥削和压迫，才能对得起支付的微薄工钱，这种观念体现了雇主的自私、冷酷和无情。

泰译文中将“英雄遇上了好汉”一词翻译成 คนมีฝีมือดีมาเจอเอาคนที่มีฝีมือทัดเทียมกันเข้า，根据其在《泰国皇家学院词典》中的解释：“ฝีมือ (1) ความเชี่ยวชาญ ในการใช้มืออย่างมีศิลปะ เช่น มีฝีมือในการเย็บปักถักร้อย มีฝีมือในการปรุงอาหาร, เรียกการช่างทำ ด้วยมืออย่างมีศิลปะว่า การช่างฝีมือ, ราชศัพท์ว่า ฝีพระหัตถ์” 意为：手艺。如：有刺绣手艺、有烹饪手艺，手工做事的艺术称为手工艺，皇家用词是“手工艺”。(2) “โดยปริยาย หมายถึง ความสามารถหรือทักษะและชั้นเชิงในการปฏิบัติการใด ๆ เช่น เขามีฝีมือในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จ ลุล่วงไปได้โดยรวดเร็ว” (The Royal Institute Dictionary, 2011). 译为：隐含的意思是在执行中的能力或技巧和战术，如：他有能力解决各种问题让其能够快速完成。ทัดเทียม 的解释为“เท่าเทียม, เสมอ, เช่น ฝีมือทั้งสองฝ่ายนั้นดีทัดกัน” (The Royal Institute Dictionary, 2011). 意为：相当、平等。如：双方的能力同样好。综上得知 คนมีฝีมือดีมาเจอเอาคนที่มีฝีมือทัดเทียมกันเข้า 可译为：“技能好的人遇到有同等技能的人”。

笔者在对“英雄”“好汉”在《辞海》中的释义和其在原文的语境义有了清晰准确的理解后，结合词典对其的解释，笔者对比此处译文 คนมีฝีมือดีมาเจอเอาคนที่มีฝีมือทัดเทียมกันเข้า 与原文语境意义“英雄遇上了好汉”进行语义特征分析，发现其语义存在显著的差异：

表一：“英雄遇上了好汉”译文及义素分析表

英雄遇上了好汉	คนมีฝีมือดีมาเจอเอาคนที่มีฝีมือทัดเทียมกันเข้า
[+]人物	[+]人物
[+]杰出	[+]杰出
[+]正义感	[-]正义感
[+]有能力	[+]有能力
[+]褒义贬用	[-]褒义贬用
[+]对旧社会雇主的讽刺	[+]对旧社会雇主的讽刺

从上述的语义分析中，笔者认为在泰译本使用的 คนมีฝีมือดีมาเจอเอาคนที่ฝีมือ
ทัดเทียมกันเข้า 和原文意味相差甚远，无法完全展现老舍对词汇使用的斟酌，“英雄”
“好汉”在中国文化中拥有极高的内涵，在中国文化中，“英雄”和“好汉”这两个
词汇承载着极其丰富的内涵，不仅仅是指在某一方面拥有超凡技能的人，而是常
常被用来指代那些在社会上有着非凡成就、对社会产生了深远影响的人物。
老舍先生巧妙地使用了这些充满高度评价的词汇，来形容旧社会中雇主对家奴
的非人道对待，内核是为了揭示和讽刺旧社会官僚阶层的卑鄙、污秽和丑陋
的灵魂，绝不仅是为了描述这种现象。但泰译本在这一部分的翻译显然没有达
到预期的效果，未能充分体现出老舍先生作品中的幽默感和对旧社会官僚阶层的
深刻讽刺。以文学翻译批评视角下的“缺憾”理论为支持，可认为译者此处对
英雄遇上了好汉 一词的译文在幽默效果的表达上不对等。

笔者认为此处译为 วีรชนมาเจอเอาชายชาติวีร 更能体现老舍在褒词贬用幽默效果
的技巧。根据《泰国皇家学院词典》对 วีรชน 的解释: ผู้ที่ได้รับยกย่องว่ามีความกล้าหาญ
(The Royal Institute Dictionary, 2011). 译为: 因有勇气而被称赞的人。以及对 ชายชาติวี
的解释: ชายผู้มีวิชาอาคมอยู่ยงคงกระพันหรือมีฝีมือไม่ลายมือในการต่อสู้ ชายที่มีรูปร่างลำสันแข็งแรง
(The Royal Institute Dictionary, 2011). 译为: 拥有无敌魔法力量或擅长战斗的男人，
身材强壮的男人。由上可见，这两个词在泰国文化中本就代表着英勇与力量，
与汉语原文中的“英雄”“好汉”同为褒义词，且其表现的意味相同，更能体现
对旧社会官僚阶层的卑鄙、污秽和丑陋的灵魂的讽刺，再现原文的讽刺幽默效果。
笔者译文:

.....ถึงแม้ว่าหยางเซียนเจิงจะใช้คำหยาบแบบชาวเซี่ยงไฮ้ด่าคนได้อย่างเจ็บแสบ และคุณนายใหญ่
จะใช้สำเนียงชาวเทียนสินด่าคนได้อย่างห้าวหาญ และคุณนายรองจะใช้ภาษาเมืองชูโจวด่าคนได้อย่าง
คล่องแคล่ว แต่เมื่อถึงคราวได้พบกับความป่าเถื่อนของยายจางมานี้เข้า ก็เริ่มได้สำนึกว่าพวกเขากำลัง
ได้รับผลตอบแทนที่สมควรจะได้รับ และมีความรู้สึกคล้ายกับว่า วีรชนมาเจอเอาชายชาติวี ทำให้เกิด
ความนิยมนับถือและมีความเข้าอกเข้าใจยายจางมาเป็นอย่างดี เพราะฉะนั้น จึงสามารถเก็บตัวยายจาง
มาไว้เป็นคนสนิทได้นานติดปกติ

二、贬词褒用幽默效果再现之缺憾

原文:

“他晓得了自己的身体是应该保重的，一个车夫而想拼命——像他原先那
样——只有丧了命而得不到任何好处。经验使人知道怎样应当油滑一些，因为
命只有一条啊!” (Lao, 2021)

译文:

เขารู้จักว่าเขาควรจะรักษาตัวไว้อย่างดีที่สุด เพราะการทุ่มเทกำลังของคนลากรถเช่นที่เขาเคยทำมาเมื่อกาลก่อน ก็คือ ความตายโดยไม่ได้ผลตอบแทนคุ้มค่า ความชัดเจนของชีวิตได้สอนให้คนรู้จัก **หลบหลีก** เพื่อเอาตัวรอด ทั้งนี้เป็นด้วยคนเรามีชีวิตอยู่เพียงชีวิตเดียวเท่านั้น (Lao, 2021; Lao, 2023)

这句话出自于《骆驼祥子》的第二十章节，在这一章节中，祥子在妻儿虎妞去世，为了帮忙操办后世不得已卖掉了自己的人行车，重新回归到拉车的行当中营生。这次之后祥子变得更加谨慎和理智，不再像过去那样盲目地为了生计而拼命。他现在懂得选择轻松的包月工作，而不是像原先那样不顾一切地拉散座。这种转变体现了他对生活经验的积累和对自身健康的重视。

《辞海》对“**油滑**”一词做出的解释为：“圆滑世故，待人不诚恳”。(Chen, & et al, 2022)。在《学生褒贬义词典》对说明为：“圆滑，不诚恳。含贬责的感情色彩。常用于形容人的思想、言行狡猾、轻浮，不可靠”。(Zhang, & et al, 2013)

通过词典义对“油滑”的解释，可以明确的得出词义为贬义。但老舍将“油滑”一词表示主人公祥子的生活态度和转变，在本文的语境中使用贬义褒用的手法，为其赋予褒义。祥子在经历过妻儿去世后才明白生命的可贵，学会了如何根据自己的身体状况和工作环境来选择合适的工作，不再像过去那样不顾一切地追求经济利益。这种“油滑”实际上是一种生活智慧，是祥子在经历了生活的挫折后所获得的一种宝贵经验，是一种积极、正面的生活态度和智慧。

泰译文中将“**油滑**”一词翻译成 **หลบหลีก** 《泰国皇家学院词典》中对该词的解释为: **หลบ** (1) หลีก, เลี่ยงไม่ให้พบ, เลี่ยงไม่ให้ถูก เช่น หลบลูกปืน 意为: 躲避，避免被发现，避免碰到，如: 躲避子弹; (2) แอบ เช่น หลบเข้าหลังตู้ 意为: 隐藏。如: 隐藏在柜子后; (3) กลับเข้าไปใน เช่น ไขหลบ 译为: 回到里面。如: 退烧 (The Royal Institute Dictionary, 2011). 对 **หลีก** 的解释为: หลบสิ่งที่กีดขวาง, เลี่ยง, ขยับไปให้พ้นที่เดิม, ให้ทาง 译为: 躲避障碍物，离开原来的地方，让路。(The Royal Institute Dictionary). 由此可见，**หลบหลีก** 可译为“闪避”、“回避”和“躲避”。

综上所述，结合上述词典义与语境义来看，笔者认为泰译文 **หลบหลีก** 与原文语境意义“**油滑**”不对等，主要表现如下表的义素分析:

表二：“油滑”译文及义素分析表

油滑	หลบหลีก
[+]人	[-]人
[+]态度、做法	[+]态度、做法

表二：“油滑”译文及义素分析表（续）

油滑	หลบหลีก
[+]贬词	[-]贬词
[+]褒用	[-]褒用

从上述的语义分析中，可见泰译本中的 **หลบหลีก** 与原文中的“**油滑**”在该语境中所描述的对象以及所表达的感情色彩相差甚远，使得**油滑**在原文特定语境下文中所表达的特有幽默效果，无法完全体现出老舍在此处的用词意图。

笔者认为此处可译为 **ปลิ้นปล้อน** 《泰国皇家学院词典》 中对该词的解释为: ใช้อุบายล่อลวงเพื่อให้สำเร็จประโยชน์ตน (The Royal Institute Dictionary, 2011). 译为: 利用欺骗手段来谋取私利。由此可见，该词所表达的情感色彩为贬义，用在此处能够生动地再现原文的幽默感，等效展现了老舍以贬义褒用的用词手段来达到幽默效果的意图，以及等效体现出语境赋予该词的隐含信息，即祥子的生活智慧。

笔者译文:

เขารู้จักว่าเขาควรจะรักษาตัวไว้อย่างดีที่สุด เพราะการทู่หมัดกำลังของคนลากรถเข็นที่เขาเคยทำมาเมื่อกาลก่อน ก็คือ ความตายโดยไม่ได้ผลตอบแทนคุ้มค่า ความชัดเจนของชีวิตได้สอนให้คนรู้จัก **ปลิ้นปล้อน** เพื่อเอาตัวรอด ทั้งนี้ เป็นด้วยคนเรามีชีวิตอยู่เพียงชีวิตเดียวเท่านั้น

三、中词贬用/褒用幽默效果再现之缺憾

原文:

“在前清的时候，打过群架，抢过良家妇女，跪过铁索。跪上铁索，刘四并没皱一皱眉，没说一个饶命。官司教他硬挺了过来，这叫作“**字号**”。出了狱，恰巧入了民国，巡警的势力越来越大，刘四爷看出地面上的英雄已成了过去的事儿，即使黄天霸再世也不会有多少机会了。他开了个洋车厂子。土混混出身，他晓得怎样对付穷人，什么时候该紧一把儿，哪里该松一步儿，他有善于调动的天才。……大家若是有个急事急病，只须告诉他一声，他不含忽，水里火里他都热心的帮忙，这叫作‘**字号**’”。(Lao, 2021)

译文:

เมื่อครั้งสมัยแผ่นดินชิง แกเคยยกพวกตีกัน เคยแย่งชิงหญิงชาวบ้านมาทำการข่มขืนอนาจาร แกเคยต้องโทษทรมานโดยคุกเข่าอยู่บนโซ่เหล็ก และขณะที่แกคุกเข่าอยู่บนโซ่เหล็กเส้นนั้น หลิวสี่เหยมิได้มีอาการนินวหน้าแม้แต่น้อย กลับทำให้เพิ่มความทรหดยิ่งขึ้นนี้แหละ คือ **ยี่หื้อ** ของแก เมื่อแกพ้นโทษหลุดออกมาจากคุกก็พอดีกับเป็นสมัยประชาธิปไตย กำลังอำนาจของตำรวจได้ทวีขึ้นทุกที หลิวสี่เหยมองเห็นว่า การที่จะบำเพ็ญตนเป็นนักเลงโตประจำท้องถิ่นนั้น เป็นการพนันสมัยเสียแล้ว ต่อให้ "ลียู" หรือ "หวู่สง" กลับชาติมาใหม่ก็จะมีโอกาสที่จะได้แสดงฝีมือต่อไปได้อีกแล้ว ดังนั้น แกจึงคิด ตั้งโรงรถเช่าขึ้น โดยเหตุที่แกถือกำเนิดมาจากชนชั้นต่ำ แกจึงเข้าใจวิธีที่จะรับมือกับพวกคนจน ๆ ได้เป็นอย่างดี

แกร่งว่าเวลาใดควรจะตั้งเครียดและเวลาใดควรจะลดหย่อนผ่อนตาม แก่มีความสามารถในเชิงไหวพริบ พลิกแพลงต่าง ๆแต่ทว่าใครมีเรื่องร้อนกร้อนใจ หรือมีอาการป่วยไข้ และได้มาออกปากกับแก เพียงคำเดียวเท่านั้น แกก็จะไม่ทอดทิ้งเป็นอันขาด ถึงแม้จะให้แกบุกน้ำลุยไฟ แกก็มีใจช่วยเหลือวิ่งเต้น ให้อย่างเต็มที่ นี่คือ ยี่ห้อของแกอีกเหมือนกัน (Lao, 2021; Lao, 2023)

这句话出自于《骆驼祥子》的第四章，在这一章节中，祥子在经历了一番惊心动魄的逃亡之后，返回了城市。为了维持生计，以及努力赚钱以购买属于自己的人力车。在这个过程中，他不得不去到人车和车厂拉车。而这句话，正是对刘四爷这个角色的介绍。它讲述了刘四爷从一个以暴力著称的人物转变成为一个成功的商人。

《辞海》中对“字号”一词做出的解释为：“1. 以文字编次的符号；2. 俗称商店的名称、招牌为字号”。(Chen, & et al, 2022)

在本句话中，“字号”一词出现了两次，但根据上下文的语境，可见这两处“字号”所指代的含义是不同的。通过仔细分析语境可见，第一处出现的“字号”实际上是指刘四爷过去参与过群架、抢夺良家妇女等暴力行为，并因此被判处刑罚，甚至曾经跪过铁索。尽管如此，他并没有认错，而是硬挺过官司，在当地社会中因此获得了“字号”，这里的“字号”实际上代表了他因暴力倾向而获得的恶名，应为中词贬用。

第二处出现的“字号”描述的是刘四爷在民国时期经营洋车厂子的行为。这包括了他如何管理车夫、为他们提供住所、以及给予优惠条件等。这些行为充分展现了刘四爷作为商人的精明能干、善于调动和管理的才能。因此，在这一语境下的“字号”指的是他在社会上以商业才能和信誉所赢得的好名声或美誉，应为中词褒用。

泰译文中将两处“字号”一词均翻译成 ยี่ห้อ 根据其在《泰国皇家学院词典》中的解释：“(1) เครื่องหมายสำหรับร้านค้าหรือการค้า, ชื่อร้านค้า 意为商店或商业标记、商店名称; (2) น. เครื่องหมาย เช่น สินค้ายี่ห้อนี้รับประกันได้ 意为标志。如：这个品牌的产品有保障。(3) (ปาก) น. ลักษณะ เช่น เด็กคนนี้น้ำตาบอกยี่ห้อโกง 特征。如：例如，这个孩子的脸上说明了品牌假。(4) น. ชื่อเสียง เช่น ต้องรักษายี่ห้อให้ดี อย่าทำให้เสียยี่ห้อ” 声誉。如：品牌一定要维护好，不要破坏品牌。(The Royal Institute Dictionary, 2011). 由此可见，泰语中的 ยี่ห้อ 虽然也属于中性词，但当考虑到在泰语母语者对该词的认知，笔者认为该词可能会使读者感到费解。因为大家对于 ยี่ห้อ 一词的理解多属于“品牌”，对于其他“声誉”含义理解少有涉及。对此，笔者从 TNC 网站通过输入 ยี่ห้อ 一词检索发现 TNC 共有 1178 条语料，其含义普遍表示“**品牌, 商标**”之意义。如以下例子：

例 1:

บริษัทใหญ่ ๆ จำนวนมากรวมทั้งรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ซึ่งต้องการความสามารถในการทำงานระหว่างระบบของผู้ผลิตเครื่องคอมพิวเตอร์ต่างยี่ห้อกันกำลังให้ความสนใจเป็นอย่างมากในการสนับสนุนความคิดระบบเปิดของ OS และในการสร้างมาตรฐานระหว่างประเทศ (Benjapolkul, 2012). 译为: “许多大企业和美国政府要求不同计算机品牌之间的系统的具有互操作性, 因此人们对促进 OSI 的开放系统思维和创建国际标准非常感兴趣”。

例 2:

JJ คือตลาดสวนจตุจักร แหล่งซื้อขายสินค้ายอดนิยมของทุกเพศทุกวัย สำหรับวัยรุ่น มีสินค้ามือสอง สินค้ามือหนึ่ง สินค้ามียี่ห้อนำมอลดราคา ฯลฯ และเป็นแหล่งรวมสินค้าหลากหลายที่วัยรุ่นจะเลือกซื้อ มาสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง (Ruenruethai, 2006). 译为: “JJ 是 Chatuchak 市场一个适合所有性别和年龄的购买和销售产品的热门场所。对于青少年有二手产品, 一手产品, 产品品牌有折扣优惠等, 并且是青少年选择购买来创造自己的独特性的各种产品的来源”。

综上所述, 为了更传神地将原文中的“字号”一词在译文中再现其背后所表达的意图, 应考虑到人们的普遍认知, 以便激活读者的认知图式, 使读者能够一目了然于作者的意图和原文所想要传达的意味。笔者认为可以在译文中使用“中词褒用贬用”的角度, 将“字号”译为 ชื่อเสียง 会让读者更易于理解, 根据其在《泰国皇家学院词典》中的解释: ชื่อเสียง (1) น. เกียรติยศ เช่น ได้ชื่อเสียง เสียชื่อเสียง 意为: 声誉, 如: 收获声誉, 坏声誉; (2) น. ความเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง เช่น เขาเป็นนักกีฬาที่มีชื่อเสียง 意为: 广为人知, 如: 他是广为人知的运动员 (The Royal Institute Dictionary, 2011) 笔者译文:

เมื่อครั้งสมัยแผ่นดินชิง แกเคยยกพวกตีกัน เคยแย่งชิงหญิงชาวบ้านมาทำการชู้ชื่อนาจาร แกเคยต้องโทษทรมานโดยคุกเข่าอยู่บนโซ่เหล็ก และขณะที่แกคุกเข่าอยู่บนโซ่เหล็กเส้นนั้น หลิวสื้อเหยมิได้มีอาการนิ่วหน้าแม้แต่น้อย กลับทำให้เพิ่มความทรหดยิ่งขึ้นนี้แหละ คือ ชื่อเสียง ของแก.....แต่ทว่าใครมีเรื่องร้อนกร้อนใจ หรือมีอาการป่วยไข้ และได้มาออกปากกับแกเพียงคำเดียวเท่านั้น แกก็จะไม่ทอดทิ้งเป็นอันขาด ถึงแม้จะให้แกบุกน้ำลุยไฟ แกก็มีใจช่วยเหลือวิ่งเต้นให้อย่างเต็มที่ นี่คือ ชื่อเสียง ของแกอีกเหมือนกัน

结语

本文通过对《骆驼祥子》泰译版中感情色彩词的幽默风格再现进行研究, 旨在探讨泰语版本是否成功地传达了原文的幽默感中暗含的深层次意味给泰语读者。通过对比分析汉泰两个版本, 我们发现泰译本在某些方面未能充分传达汉语原版的深层次幽默效果, 存在一定的缺憾。

从研究结果显示,老舍在《骆驼祥子》中巧妙地运用词语的感情色彩,通过褒义贬用、贬义褒用、中性褒用或贬用手法,形成了独特的讽刺幽默风格,并借此深刻揭示了旧社会的种种不公与丑陋。这表明了词语的含义表达具有灵活性,在不同语境中可能表达超脱词语本意的内涵。但在泰译本中,这些感情色彩词的翻译并未能完全保留原文的幽默感。例如,“英雄”和“好汉”这两个词在原文语境中被老舍用来形容旧社会中雇主与仆人不平等的关系,以及雇主们的自私、冷酷和无情,但在泰译文中,这些词的翻译并未能充分体现这种讽刺意味,导致幽默效果大打折扣。其中褒词贬用幽默效果再现之缺憾,占比 47%: 中词贬用/褒用幽默效果再现之缺憾,占比 33%, 贬词褒用幽默效果再现之缺憾,占比 20%。由此可见,每种缺憾类型之间的占比可谓不相上下,整体上反映出泰译本中未察觉到词语感情色彩在各语境中的细微变化,而这也正是翻译难点。

从上述结果中,笔者认为文学作品的翻译不仅仅是语言信息的转换,更是文化观念、艺术风格和深层意义的传递。在翻译过程中,译者需要深刻且透彻地理解原文的语境、文化内涵和作者的创作意图,才能准确传达原文的幽默意味。对于感情色彩词的翻译,译者需对原文作者的修辞手段加以分析,同时需注重该词语在语境中的动态变化,而非仅仅局限于其词典义。此外,译者还应特别注意,即便是某些汉泰语词汇之间静态同“义”,但并不意味着等效同“意”。这与尹霞、徐武林的观点一致,他们同样认为在“文学作品翻译过程中,应同时关注词语的静态义和语境义,才能确保译文的精准度”。(Yin, & Srisomthawin, 2024)。然而,这些由语境引发的动态变化往往体现在细微之处,这便需要译者树立“每处细节皆有含意”的翻译观。正如多位学者和论文作者均强调道“文学作品中任意细微之处无不隐含着意义”。(Wiwatsorn, 2014)。“汉语和泰语都有各自的魅力,尤其是在文学作品中,通过语言展现出来的魅力体现在具体情节中,是吸引读者的关键因素。如译者不能将该语言的魅力再现于译文中,将会使得读者犹如在聆听一场没有伴奏的音乐会,索然无味”。(Srisomthawin, & Lu, 2023)。“尤其是汉泰语的词汇之间存在着含义范围大小或色彩浓重程度不尽相同的维度,有些词语即使看似表达的含义相同,实则所表达的感情色彩存在细微差别。这尤其需要引起译者的注意”。(Numtong, & Likhidcharoentham, 2019)。无论如何,“翻译它不是死板的,译文用词也并非只有一种可能性。尤其是文学作品翻译,其言语背后承载着复杂的信息,如何确保目的语读者能够获得与原文读者等效的韵味,是译者应重点关注的问题”。(Rerkapidacha, & Srisomthawin, 2024)

总而言之,本次研究意在分析在跨文化的文学交流中,如何保留原文特色同时传达语言独特性,这是是翻译和文学研究的难点和重点。对于承载着深厚历史文化底蕴的经典文学作品,译者需要更加谨慎和用心地进行翻译,以最大

程度地保留其艺术魅力和文化价值，否则会有导致读者无法准确理解原小说所要表达的内容和意境，引起外界对译者翻译能力的质疑以及还可能对出版社的声誉造成负面影响。

创新之处

研究的材料相对较为新颖，目前来说，对于幽默言语的探讨并没有形成广泛的学术体系，尤其是在文学领域的幽默言语研究，其深度和广度都显得较为不足。而对于汉泰幽默言语的翻译研究，更是显得稀少。这种现象可能源于语言的复杂性和多样性，也可能与学术界的研究重点和方向有关。

建议

幽默言语深深植根于独特的文化、语境和情感之中，它们的内涵丰富而复杂，其所要反映的本质内涵才是幽默的目的，这种目的无疑增加了翻译的难度。然而，目前关于汉泰文学作品中的幽默风格的翻译研究还较少。因此，探讨如何减少文学作品中幽默言语翻译的“缺憾”，或许可以成为汉泰翻译研究领域的一个新的探索方向。

References

- Benjapolkul, W. (2012). *Data Communication*.
<https://www.arts.chula.ac.th/ling/tnc3/x4.php?t=9033f7968c10fe58cd39583a7873a657&id=16971650>
- Chen, Z., & et. al. (2022). *CiHai* (7th Edition). Dictionary Publishing House.
- Fan, J. (1979). *On the Realism of "Luotuo Xiangzi"*. Social Sciences Academic Press.
- Huang, B., & Liao, X. (2007). *Modern Chinese* (4th edition). Higher Education Press.
- Lao, S. (2009). *How I Write Novels*. Wenhui Publishing House.
- Lao, S. (2021). *LuoTuo Xiangzi*. People's Literature Publishing House.
- Lao, S. (2023). *LuoTuo Xiangzi 5*. (Nian, Trans.). Saengdao Number.
- Luo, X., & Chen, Y. (2009). *Translation Theory Collection*. The Commercial Press.
- Lu, F. (2019). *The Comparison of Language Humor in Online Comments of Chinese and Thai Films and TV Dramas* [Master's thesis, Dalian University of Foreign Languages].
- Numtong, K., & Likhidcharoentham, S. (2019). Principles and Precautions in Translating Chinese to Thai Language and Thai to Chinese Language. *Chinese Studies Journal*, 12(2), 105-151. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/CSJ/article/view/240107/163610>
- Ruenruethai, S. (2006). *The Aesthetics of Literature*.
<https://www.arts.chula.ac.th/ling/tnc3/x4.php?t=3a3a22ef1bcc82f985fc684880371ddd&id=11406283>
- Rerkapidacha, A., & Srisomthawin, B. (2024). The Rhetorical Beauty of The Martial Arts Words Mistranslations in Two Versions of The Jin Yong's Martial Arts Novel "She Diao Ying Xiong Zhuan" Thai Translation. *Chinese Studies Journal*, 17(1), 187-215. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/CSJ/article/view/273325/177369>
- Srisomthawin, B. (2016). Examining the Two Versions of The Judgment's Chinese Translation: A Comparative Study. *Chinese Studies Journal*, 9(2), 91-183. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/CSJ/article/view/98155/76444>
- Srisomthawin, B. (2019). A Study of Mistranslation in Thai-Chinese Translation of Keaw The Naughty. *Chinese Studies Journal*, 12(2), 259-315. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/CSJ/article/view/233262/160092>
- Srisomthawin, B. (2020). The Study of Mistranslation on The Chinese Subtitles of Thai TV Series "My Gear and Your Gown. *Chinese Studies Journal*, 13(2), 509-547. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/CSJ/article/view/245281/166045>

- Srisomthawin, B., & Lu, D. (2023). The Shortcomings on Rhetorical Beauty of The Four-Syllable Compound Words' Mistranslations in The Children's Fiction WaenKaew Series' Chinese Version. *Chinese Studies Journal*, 16(2), 20-45. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/CSJ/article/view/270315/175772>
- The Royal of Thai Institute. (2011). *The Royal Institute Dictionary*. Nanmee Book.
- Wiwatsorn, W. (2014). *Literary Translation*. Chulalongkorn University.
- Yang, L. (2019). *A Contrastive Study of Chinese and Thai Verbal Humor* [Master's thesis, Guangxi University].
- Yang, Z. (1996). *Modern Chinese Emotion Words Studies*. Shandong University Press.
- Yin, X., & Srisomthawin, B. (2024). Exploration of Thai Translation Shortcomings of Repeated Idioms in Online Novel "Grandmaster of Demonic Cultivation". *Lawarath Social E-Journal*, 6(2), 153-172. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/lawarathjo/article/view/271864/185161>
- Zhang, B. (2008). *Xin Bian Xian Dai Han Yu*. Fudan University Press.
- Zhang, W., Liu, J., & Guo, X. (2013). *Students' Dictionary of Positive and Negative Meanings*. Chinese Encyclopedia Publishing House.

Enhancing Learning Achievement on Ayutthaya Kingdom through Inquiry-Based Learning for Grade 8 Students at Promrungsri School

Phanthip Petchvichit

Lecturer, Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Thepsatri Rajabhat University

First Author: Phanthip.p@lawasri.tru.ac.th

Kannapa Chusri

Research Assistant, Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social
Corresponding Author: kannnapabeam@gmail.com

Nattawut Tiensingha

Research Assistant, Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social
Corresponding Author: nattawutconfc@gmail.com

Received: December 20, 2024 Revised: February 5, 2025 Accepted: February 18, 2025

Abstract

This research aims to: 1. develop instructional approaches employing the inquiry-based learning technique, 2. compare pre- and post-learning outcomes using the inquiry-based learning technique, and 3. assess students' satisfaction after employing the inquiry-based learning technique. The sample group consisted of 28 Grade 8/1 students from Promrungsri School, Phatthana Nikhom District, Lopburi Province. Research instruments included 15 instructional plans, a 30-item learning achievement test, and an 18-item satisfaction questionnaire. The statistical methods used to analyze data were mean, standard deviation, and the dependent t-test.

The research findings revealed that: 1. the development of instructional activity plans resulted in 15 learning plans, which were evaluated by experts with appropriateness ratings ranging from 0.67 to 1.00; 2. students' post-learning achievement ($\bar{x} = 20.35$, S.D. = 0.82) was significantly higher than their pre-learning achievement ($\bar{x} = 11.90$, S.D. = 0.71) at the .05 statistical significance level, and 3. students' satisfaction with the inquiry-based learning technique was rated at a high level, in overall ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.32)

Keywords: Inquiry-Based Learning Technique, Learning Achievement Development, Satisfaction

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา โดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพรหมรังษี

พรรณทิพย์ เพ็ชรวิจิตร

อาจารย์ประจำวิชาเอกสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

First Author: Phanthip.p@lawasri.tru.ac.th

กาญจน์ณภา ชุศรี

ผู้ช่วยนักวิจัย วิชาเอกสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Corresponding Author: kannnapabeam@gmail.com

ณัฐวุฒิ เทียนสิงห์

ผู้ช่วยนักวิจัย วิชาเอกสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Corresponding Author: nattawutconfc@gmail.com

ได้รับบทความ: 20 ธันวาคม 2567 ปรับปรุงแก้ไข: 5 กุมภาพันธ์ 2568 ตอรับตีพิมพ์: 18 กุมภาพันธ์ 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อน – หลังเรียนโดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ 3. สอบถามความพึงพอใจหลังการใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนพรหมรังษี อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 28 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 15 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 18 ข้อ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t แบบ Dependent

ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ได้แผนจำนวน 15 แผน มีผลการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 2. นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ หลังเรียน ($\bar{X} = 20.35$, S.D. = 0.82) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 11.90$, S.D. = 0.71) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3. ผลการสอบถามความพึงพอใจหลังการใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.32)

คำสำคัญ: เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้, การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการในโลกยุคศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนและเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ศึกษาในเรื่องที่สอดคล้องกับความต้องการความสามารถของตนเอง และได้พัฒนาศักยภาพความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) โดยเฉพาะในวิชาประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นหนึ่งในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ผู้สอนนิยมใช้วิธีการบรรยายหน้าชั้นเรียนเป็นหลัก ซึ่งไม่สามารถสร้างการดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ ส่งผลให้เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนรู้ และไม่สามารถพัฒนาทักษะทางความคิดสำหรับการแสวงหาองค์ความรู้ได้ อีกทั้งยังไม่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ได้ในระดับที่ดีขึ้น ต่างจากผู้เรียนที่มีบทบาทในการสืบค้นหรือค้นคว้าด้วยตนเอง จนทำให้เกิดการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้ และเกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ (ปิยะราช วรสวัสดิ์, 2562) ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นในการส่งเสริมการแสวงหาองค์ความรู้ของผู้เรียน โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกิจกรรมที่สนุกสนานและท้าทาย เพื่อช่วยพัฒนาทักษะทางความคิด และสนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง อันจะส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ตามลำดับ

วิธีการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะทางความคิดของตนเองในการสืบเสาะหรือแสวงหาองค์ความรู้ นั้น สอดคล้องกับเทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-based Learning) เป็นเทคนิคการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ โดยการแสวงหาและศึกษาค้นคว้า เพื่อสร้างองค์ความรู้ของตนเอง โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีครูผู้สอนคอยอำนวยความสะดวกและสนับสนุน ทำให้ผู้เรียนสามารถค้นพบความรู้หรือแนวทางแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง และสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน (สุสิทธิ์ บุตรโคตร, 2556) ซึ่งพัฒนามาจากการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนของ Bybee, et al. (2006) มีหลักการสำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การสร้างความสนใจ 2. การสำรวจและค้นหา 3. การอธิบายและลงข้อสรุป 4. การขยายความรู้ และ 5. การประเมินผล ช่วยจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ระบุปัญหาหรือคำถามตามความสนใจจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จากการสืบเสาะหาความรู้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของณัฐวดี ดวงใจ, และคณะ (2564) ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะประวัติศาสตร์เมืองลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาผลการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองลำปาง และ 2. ศึกษาจิตสำนึกวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ 2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีจิตสำนึกทางวัฒนธรรมลำปางในระดับมากที่สุดหลังการเรียนรู้แบบสืบเสาะ

จากการจัดการเรียนรู้ในวิชาประวัติศาสตร์ในปัจจุบัน ผู้เรียนขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย บนหลักการของความเหตุเป็นผล ที่ทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงพัฒนาการในช่วงสมัยต่าง ๆ ของอยุธยาได้ ผู้วิจัยจึงประยุกต์ใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด มีเหตุมีผล รู้จักตั้งคำถาม ค้นหาคำตอบ และเชื่อมโยงองค์ความรู้แต่ละยุคสมัย โดยประยุกต์ใช้หลักการสืบเสาะหาความรู้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อน - หลังเรียนโดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. เพื่อสอบถามความพึงพอใจหลังการใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-based Learning)

มีนักวิชาการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-based Learning) ไว้ดังนี้

ทิศนา ขัมมณี (2558) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการสืบสอบ หมายถึง การดำเนินการเรียนการสอน โดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม เกิดความคิด และลงมือเสาะแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน เช่น ในด้านการสืบค้นหาแหล่งความรู้ การศึกษาข้อมูล การวิเคราะห์ การสรุป ข้อมูล การอภิปรายโต้แย้งทางวิชาการ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นต้น

ธัญชนก ชูจันทร์ (2561) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนค้นหาคำตอบ และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ โดยนักเรียนเป็นผู้สังเกต ตั้งคำถาม ค้นหาหาความรู้ วิเคราะห์ แปลความหมายข้อมูล และครูผู้สอนเป็นผู้เตรียมสภาพแวดล้อมในการจัดเรียนรู้และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน

เจนจิรา เครือทิวา (2561) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม ความคิด และลงมือเสาะแสวงหาความรู้ เพื่อหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง

หลักการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-based Learning)

Bybee, et al. (2006) กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) ครูเริ่มต้นด้วยการเข้าถึงความรู้เดิมของนักเรียน และกระตุ้นความสนใจในโมเดลใหม่ ผ่านกิจกรรมสั้น ๆ ที่ดึงดูดความอยากรู้อยากเห็น กิจกรรมควรช่วยเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ แสดงให้เห็นภาพแผนผังที่นักเรียนมีอยู่แล้ว และช่วยจัดระเบียบความคิดให้พร้อมสำหรับการเรียนรู้เนื้อหาใหม่

ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) ครูเตรียมกิจกรรมให้นักเรียนได้สำรวจและค้นหา โดยอาจจัดให้มีการทดลองที่ช่วยให้นักเรียนใช้ความรู้เดิมในการพัฒนาความคิดใหม่ รวมถึงกระตุ้นให้นักเรียนตั้งข้อสงสัยและออกแบบวิธีการหาคำตอบด้วยตนเอง

ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) จะเน้นที่มุมมองและความเข้าใจของนักเรียน หลังจากผ่านการสร้างความสนใจและการสำรวจค้นหา โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกถึงความเข้าใจ

ทักษะกระบวนการ หรือพฤติกรรมที่ได้รับการพัฒนา ครูมีบทบาทในการให้คำแนะนำเพิ่มเติม และอธิบายเนื้อหาเพื่อเสริมความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของขั้นนี้

ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนนำความเข้าใจและทักษะที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ผ่านกิจกรรมเพิ่มเติม เพื่อช่วยให้นักเรียนพัฒนาความเข้าใจและทักษะให้ลึกซึ้งและมั่นคงยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมิน (Evaluation) นักเรียนจะได้รับการประเมินความเข้าใจและความสามารถที่ได้เรียนรู้ เพื่อให้ครูสามารถวิเคราะห์ความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2561) ได้กล่าวถึงความหมายในแต่ละขั้นตอนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) เป็นขั้นตอนเริ่มต้นของบทเรียนที่มุ่งกระตุ้นความสนใจของนักเรียน อาจเกิดจากความสงสัยตามธรรมชาติ ความสนใจส่วนตัว หรือการอภิปรายในกลุ่ม เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมและเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่จะเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) นักเรียนจะวางแผนแนวทางการสำรวจตั้งสมมติฐาน และกำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้ พร้อมทั้งลงมือปฏิบัติ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลหรือข้อสังเกตเกี่ยวกับปรากฏการณ์หรือประเด็นที่กำลังศึกษา

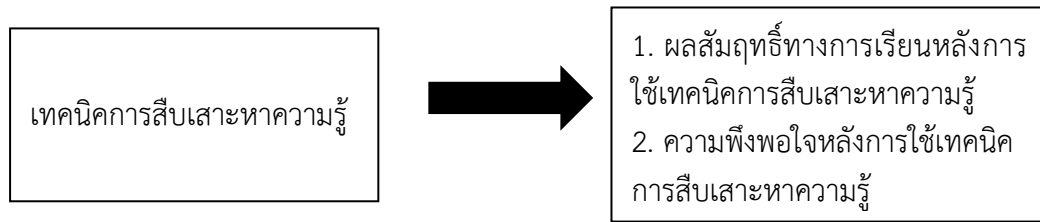
ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) นักเรียนนำข้อมูลหรือข้อสังเกตที่ได้รวบรวมมาวิเคราะห์ แปลผล และสรุปผล พร้อมทั้งนำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อแสดงความเข้าใจและความสามารถในการสื่อสารข้อมูล

ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) นักเรียนจะนำความรู้ที่ได้สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมหรือแนวคิดเพิ่มเติม รวมถึงการนำแบบจำลองหรือข้อสรุปไปประยุกต์ใช้เพื่ออธิบายสถานการณ์หรือเหตุการณ์ใหม่ ๆ

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินความรู้ (Evaluation) เป็นขั้นตอนที่ครูประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนผ่านกระบวนการต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถอย่างไร และในระดับใด

สรุปการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ของ Bybee, et al. (2006) และ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2560) กล่าวไว้อย่างสอดคล้องกันประกอบด้วยกระบวนการที่เริ่มจากการกระตุ้นความสนใจของนักเรียน เชื่อมโยงความรู้เดิมกับเนื้อหาใหม่ ผ่านกิจกรรมที่น่าสนใจ นักเรียนจะได้สำรวจ ทดลอง เก็บข้อมูล และตั้งสมมติฐานเพื่อตรวจสอบความรู้ หลังจากนั้น นักเรียนวิเคราะห์และสรุปผล พร้อมนำเสนอข้อมูลเพื่อแสดงความเข้าใจที่ได้เรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับกับแนวคิดเพิ่มเติม หรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ สุดท้ายคือการประเมินความเข้าใจและความสามารถของนักเรียนเพื่อวัดผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพรหมรังษี อำเภอนาคู จังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3 ห้อง รวม 72 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนพรหมรังษี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 28 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม เนื่องจากแต่ละห้องเรียนมีการจัดการเรียนแบบคละความสามารถเหมือน ๆ กัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา จำนวน 15 แผน รวม 15 ชั่วโมง ผ่านการตรวจประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน แล้วนำมาปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้วนำมาคำนวณหาค่า (IOC) ได้ค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข เตรียมไว้ใช้ในขั้นตอนต่อไป

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิคสืบเสาะหาความรู้ รายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนพรหมรังษี เป็นแบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ จำนวน 4 ตัวเลือก นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบ แล้วนำมาหาค่าความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 แล้วนำมาหาค่าความยาก - ง่ายได้ค่าระหว่าง 0.39 - 0.59 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.60 - 0.79 แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีของ Kuder, & Richardson (1973) หรือสูตร $K.R.-20$ มีค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.85

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ รายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา โดยใช้เทคนิคสืบเสาะหาความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนพรหมรังษี จำนวน 18 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใน 3 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการสร้างชิ้นงาน/ภาระงาน ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67 - 1.00 แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's

Alpha Coefficient, 1970) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.891 โดยกำหนดค่าคะแนนของระดับความพึงพอใจ ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
- 3 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ทำแบบบันทึกข้อความเพื่อขออนุญาตดำเนินการวิจัยต่อผู้อำนวยการโรงเรียนพรหมรังษี
 3.2 ชี้แจงนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการวิจัยทราบถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสืบเสาะหาความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนพรหมรังษี เพื่อให้นักเรียนทุกคนเข้าใจตรงกัน และปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง

3.3 ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.4 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนด เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ ๆ ละ 1 ชั่วโมง รวม 15 ชั่วโมง

3.5 หลังจากดำเนินการกิจกรรมการสอนเสร็จแล้ว ทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน แล้วให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 คะแนนที่ได้จากการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา โดยใช้เทคนิคสืบเสาะหาความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนพรหมรังษีของผู้เชี่ยวชาญ นำมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 คะแนนที่ได้จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการสืบเสาะหาความรู้ ก่อนเรียนและหลังเรียนนำมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t-test แบบ Dependent

4.3 คะแนนที่ได้จากการสอบถามความความพึงพอใจของนักเรียนหลังเรียนต่อการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดสืบเสาะหาความรู้ นำมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยปรับใช้เกณฑ์การแปลผลของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการวิจัยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา โดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปรากฏผลดังนี้

ผู้วิจัยออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องการสืบเสาะหาความรู้ ตามแนวคิด/ขั้นตอนของ Bybee, et al (2006) ประกอบด้วย ขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การสร้างความสนใจ 2. การสำรวจและค้นหา 3. การอธิบายและลงข้อสรุป 4. การขยายความรู้ 5. การประเมินผล ผู้วิจัยยกตัวอย่างแผนการเรียนรู้ แผนที่ 2 เรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรอยุธยา ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างความสนใจเป็นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจ ครูให้นักเรียนดูคลิปวิดีโอเรื่อง การปกครองแห่งอาณาจักรอยุธยา และให้นักเรียนนำข้อสงสัยจากคลิปที่ดูมาซักถามร่วมกับครูและให้นักเรียนร่วมกันตอบคำถามก่อนเรียน 5 ข้อ ได้แก่ 1. อาณาจักรอยุธยาปกครองโดยราชวงศ์ใดบ้าง 2. พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในสมัยอยุธยามีลักษณะอย่างไร 3. การจัดการปกครองในสมัยอยุธยาแต่ละสมัยมีความแตกต่างกันอย่างไร 4. อาณาจักรอยุธยาเริ่มต้นก่อตั้งขึ้นในปีใด และใครเป็นผู้ก่อตั้งอาณาจักรอยุธยา 5. การค้าขายและการทูตของอาณาจักรอยุธยามีความสำคัญอย่างไรต่อการขยายอำนาจของอาณาจักร

ขั้นที่ 2 การสำรวจและค้นคว้าให้นักเรียนดำเนินการสำรวจและค้นคว้าพัฒนาการความเจริญรุ่งเรือง การเสื่อมถอยของอาณาจักร และเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นของอาณาจักรอยุธยาตั้งแต่ราชวงศ์อู่ทอง จนถึงราชวงศ์บ้านพลูหลวง เพื่อดูพัฒนาการด้านการเมืองการปกครอง ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านการทหาร ด้านการค้า ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เหตุแห่งการเสื่อมถอย และลำดับเหตุการณ์สำคัญ ตั้งแต่ก่อตั้งอาณาจักรจนถึงการล่มสลาย โดยการค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือ และใบความรู้ที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้

ขั้นที่ 3 การอธิบายให้นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตในเรื่องพัฒนาการความเจริญรุ่งเรือง การเสื่อมถอยของอาณาจักร และเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นของอาณาจักรอยุธยาตั้งแต่ราชวงศ์อู่ทอง จนถึงราชวงศ์บ้านพลูหลวง เพื่อดูพัฒนาการด้านการเมืองการปกครอง ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านการทหาร ด้านการค้า ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เหตุแห่งการเสื่อมถอย และลำดับเหตุการณ์สำคัญ ตั้งแต่ก่อตั้งอาณาจักรจนถึงการล่มสลาย มาวิเคราะห์โดยครูให้นักเรียนจับกลุ่มกลุ่มละ 4 คน จำนวน 5 กลุ่ม เพื่อจับฉลากในหัวข้อเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ในสมัยอยุธยา แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม สืบค้นข้อมูลแล้วร่วมกันอภิปราย

ขั้นที่ 4 ขยายความรู้ นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำการอภิปรายเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ในสมัยอยุธยา ที่เกี่ยวกับการพัฒนาความเจริญรุ่งเรือง การเสื่อมถอยของอาณาจักรและเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นของอาณาจักรอยุธยาในด้านการเมืองการปกครอง ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านการทหาร ด้านการค้า และด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เหตุแห่งการเสื่อมถอย และลำดับเหตุการณ์สำคัญตั้งแต่ก่อตั้งอาณาจักรจนถึงการล่มสลาย แล้วนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแลกเปลี่ยนข้อมูลกันระหว่างกลุ่ม

ขั้นที่ 5 ประเมินผล นักเรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา มาสรุปร่วมกับครู เพื่อนำมาสรุปองค์ความรู้ให้เกิดความเข้าใจในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อน - หลังเรียนโดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพรหมรังษี ปรากฏดังนี้

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อน-หลังเรียนโดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้

n = 28					
การทดสอบ	คะแนน	$\bar{x}$	S.D.	T	Sig
ก่อนเรียน	30	11.90	0.71	-18.45*	.05
หลังเรียน	30	20.35	0.82		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อน - หลังเรียนโดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ หลังเรียน ($\bar{x} = 20.35$, S.D. = 0.82) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{x} = 11.90$, S.D. = 0.71) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 แสดงว่า หลังจากนี้นักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3. ผลการสอบถามความพึงพอใจหลังการใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพรหมรังษี ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 2 ผลการสอบถามความพึงพอใจหลังการใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
1. กิจกรรมการเรียนรู้มีเทคนิคในการเรียนที่มีความน่าสนใจ	4.08	0.42	มาก
2. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน	4.21	0.61	มาก
3. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์	4.61	0.76	มากที่สุด
4. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจากในบทเรียน	4.29	0.38	มาก
5. สื่อที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ตรงกับเนื้อหา	4.01	0.82	มาก
ด้านการวัดผลและประเมินผล			
1. เครื่องมือมีความสัมพันธ์กับการวัดประเมินผล	4.25	0.63	มาก
2. คำสั่งและคำถามในแบบทดสอบ	4.32	0.48	มาก
3. ระยะเวลาในการทำแบบทดสอบเหมาะสม	4.52	0.69	มากที่สุด
4. การวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.37	0.72	มาก
5. การวัดและประเมินผลได้ครอบคลุมกับเนื้อหา	4.11	0.39	มาก

ตาราง 2 ผลการสอบถามความพึงพอใจหลังการใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ (ต่อ)

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านการสร้างชิ้นงาน/ภาระงาน			
1. สอดคล้องกับจุดประสงค์	4.36	0.53	มาก
2. ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาในชิ้นงาน	4.78	0.67	มากที่สุด
3. มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างชิ้นงาน	4.61	0.73	มากที่สุด
4. คำสั่งและคำถามในชิ้นงานชัดเจนไม่สับสน	4.26	0.47	มาก
5. กำหนดระยะเวลาในการสั่งงานได้เหมาะสม	4.89	0.84	มากที่สุด
รวม	4.23	0.32	มาก

จากตาราง 2 ผลการสอบถามความพึงพอใจหลังการใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้สอนกำหนดระยะเวลาในการสั่งงานได้เหมาะสมมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x} = 4.89$, S.D. = 0.84) รองลงมาเป็นตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาในชิ้นงาน ($\bar{x} = 4.78$, S.D. = 0.67) และสื่อที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ตรงกับเนื้อหา ($\bar{x} = 4.01$, S.D. = 0.82) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา โดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพรหมรังษี มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปราย ได้ดังนี้

1. การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพรหมรังษี มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนที่มีประสิทธิภาพ เป็นการออกแบบที่เน้นส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ จนสามารถลงมือปฏิบัติ สืบค้นข้อมูลที่ชัดเจน และแสวงหาความรู้ในห้องเรียนได้อย่างเต็มที่ โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเนื้อหาการเรียน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะความสงสัยที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน จนกระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์ และเชื่อมโยงความเข้าใจในเนื้อหาการจัดการเรียนรู้เรื่องพัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา โดยวิธีการสืบเสาะหาความรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงพัฒนาการในช่วงสมัยต่าง ๆ ของอยุธยาได้ดี พร้อมกับสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างทำกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมจะฝึกฝน ชัดเจน พัฒนาทักษะ และทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนการเรียนรู้ที่ได้นำมา จัดกิจกรรม ถูกสร้างขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพต่อผู้เรียนเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ ญัฐวุฒิ ศรีระชา (2564) ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 และ 3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 2. ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ 3. ความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด และ

สอดคล้องกับ สิริมา มิ่งเมือง, และศุภชัย ทวี (2560) ศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้แผนผังความคิดพัฒนาแนวคิดทางวิทยาศาสตร์เรื่องการสังเคราะห์ด้วยแสงในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ 2. ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า 1 นักเรียนร้อยละ 84.28 มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ และ 2. แนวคิดทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีพัฒนาการสัมพัทธ์เฉลี่ย 56.67% ซึ่งอยู่ในระดับสูง

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน – หลังเรียน เรื่องพัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพรหมรังสี พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์และกระบวนการคิดวิเคราะห์ได้ในระดับมาก เพราะกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง กระตุ้นความสนใจให้นักเรียนตั้งคำถาม นำไปสู่การสืบค้นข้อมูล แยกแยะ สรุปข้อมูลที่ชัดเจน มีวิธีสืบเสาะหาความรู้ที่เหมาะสม พร้อมทั้งระบุประเด็นปัญหาที่ผู้เรียนสนใจพิจารณาข้อเท็จจริงของข้อมูลจากสถานการณ์ เหตุการณ์จริง และสามารถพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้ ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์ มีความสนใจในรายวิชาประวัติศาสตร์ ในระหว่างการจัดกิจกรรมมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนชอบกิจกรรมการปฏิบัติงานกลุ่มเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ๆ อย่างอิสระ ได้ช่วยเหลือ แบ่งปันความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สร้างความรู้ร่วมกันอย่างแท้จริง ในการทำกิจกรรมผู้เรียนสามารถค้นคว้าหาข้อมูลได้อิสระซึ่งสามารถทดลอง ปฏิบัติ และสร้างสรรค์ชิ้นงานได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ ญัฐพงศ์ มณีโรจน์ (2560) ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วัตถุประสงค์เพื่อ 1. หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ 70/70 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 3. พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป ผลการวิจัยพบว่า 1. ชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพ 75.35/76.77 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ เสาวคนธ์ สุกุลศรี (2560) ที่ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่บูรณาการแนวคิดสะเต็มศึกษาต่อความคิดสร้างสรรค์และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังเรียน 2. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์กับเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนน และ 3. ศึกษาเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า 1. ความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. ความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และ 3. เจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับสูง

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจหลังการใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพรหมรังสี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ เป็นวิธีที่ส่งเสริม เพิ่มทักษะให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่มีอยู่มาบูรณาการในห้องเรียน และนอกห้องเรียนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมที่ตอบสนอง

ความต้องการของตนเอง และจินตนาการที่เกิดจากความสงสัยหรือการตั้งคำถามจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้เรียนชื่นชอบการทำงานแบบเป็นกลุ่ม ซึ่งการส่งเสริมจะส่งผลให้ผู้เรียนมีการช่วยเหลือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ระหว่างการทำกิจกรรมในสถานการณ์ที่นำเสนอผลงานทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายมากขึ้น และชิ้นงานน่าสนใจ ผู้เรียนจึงสามารถตั้งคำถามได้มากขึ้น การเรียนรู้ที่ใช้สถานการณ์ที่สอดคล้องกับยุคสมัยต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นความสงสัยและส่งเสริมให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซักถาม และร่วมพูดคุยกับเพื่อน ๆ ในกลุ่มเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเพิ่มพูนความรู้ และกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น ทั้งยังสนับสนุนการให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนทักษะที่จำเป็น สำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการค้นคว้า ข้อมูล การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล การนำเสนอผลงาน เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนรับมือกับความเปลี่ยนแปลง และความท้าทายในโลกยุคใหม่ ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ ทิปภา พูลทวี, และพัชราภา ตันติชูเวช (2564) ที่ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation) เรื่อง การหักเหของแสง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนและหลังเรียน 2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมาก และสอดคล้องกับ ปวีณวิสา บำรุงอุดมรัตน์, และอัมพร วัจนะ (2564) ที่ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับบทเรียนออนไลน์ผ่าน Google Sites เรื่อง สมดุลเคมี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ประเมินประสิทธิภาพของบทเรียนตามเกณฑ์ 80/80 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน และ 3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1. บทเรียนออนไลน์มีประสิทธิภาพ 81.25/83.50 2. ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$, S.D. = 0.71)

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การสืบค้นความรู้เป็นเทคนิคที่ทรงประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและสร้างสรรค์ โดยผู้เรียนจะได้มีโอกาสในการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์และค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งกระบวนการนี้ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การตั้งคำถาม การค้นหาคำตอบร่วมกัน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียน ช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาอย่างถ่องแท้และยั่งยืน ทั้งยังสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและเต็มไปด้วยแรงจูงใจในการเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. ควรออกแบบการประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน เช่น แบบทดสอบ วิดีโอแนะนำ หรือบทความสะท้อนความคิด เพื่อวัดผลการเรียนรู้ในหลายมิติ ประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนในการตั้งคำถามและหาคำตอบด้วยการสืบค้นข้อมูลที่ถูกต้อง

2. การพัฒนาแผนการสอนที่หลากหลาย ควรสร้างสื่อการสอนหรือขยายเนื้อหาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาและระดับการรับรู้ของนักเรียน เพิ่มการศึกษาในหัวข้ออื่นที่เกี่ยวข้องกับอาณาจักรอยุธยา เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือความสัมพันธ์กับต่างชาติ เพื่อให้เห็นภาพรวมได้ครอบคลุมและเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น

3. การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม การทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้การสืบเสาะหาความรู้ร่วมกัน การวัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ให้สอดคล้องกับเทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งจะช่วยประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาผลกระทบต่อกิจกรรมชีวิต นอกจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้ว ควรศึกษาเพิ่มเติมว่าการเรียนรู้แบบสืบเสาะมีผลต่อกิจกรรมชีวิตของนักเรียนหรือไม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประสิทธิภาพของเทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ในแง่มุมต่าง ๆ

2. การทดลองใช้เทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคอื่น ๆ หรือการใช้เกมและสื่อมัลติมีเดีย เพื่อผลลัพธ์ที่แตกต่างและศึกษาว่าเทคนิคการสอนใดสามารถช่วยเสริมความเข้าใจและการจดจำได้ดีที่สุด

3. เพิ่มกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายขึ้นหรือพัฒนาวิธีการวัดผลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถเปรียบเทียบผลลัพธ์ระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- เจนจิรา เครือทิวา. (2561). การศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง แสง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับเทคนิค KWDL [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Research Information. <https://buuir.buu.ac.th/handle/1234567890/7447>
- ณัฏฐวดี ดวงใจ, ชรินทร์ มั่งคั่ง, และเชษฐภูมิ วรรณไพศาล. (2564). การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองลำปาง เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียน โรงเรียนอัสสัมชัญลำปาง. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 10(1), 126-136. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NBJ/article/view/251554/170891>
- ณัฏฐา ตรีระชา. (2564). การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา]. มหาวิทยาลัยบูรพา. https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcims/files/62910112.pdf
- ณัฐพงศ์ มณีโรจน์. (2560). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. DSpace at Mahasarakham University. <http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/2343/1/60010552008.pdf>
- ชุลีพร บุตรโคตร. (2556). การศึกษาไทยต่ำจนน่าเป็นห่วง ศูนย์ข่าว TCIJ. <https://www.tcijthai.com/news/2013/07/scoop/2919>.
- ทศนา แคมมณี. (2558). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 19). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทีปกา พูลทวี, และพัชรภา ตันติชูเวช. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation) เรื่อง การหักเหของแสงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์, 5(2), 52-65. <https://shorturl.asia/7pziZ>
- ธัญชนก ชูจันทร์. (2561). ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง แก๊ส ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยทักษิณ].
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

- ปวีณวิธสา บำรุงอุดมรัชต์, และอัมพร วัจนะ. (2564). ความคุ้มค่าของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกันกับธุรกิจออนไลน์ต่าง ๆ Google Sites เรื่อง ความสมดุลเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(1), 260-274. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/neuarj/article/view/248284/170479>
- ปิยะราช วรสวัสดิ์. (2562). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง วิเคราะห์ประเด็นสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม]. [rmu.ac.th. https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2562/M126774/Worasawas%20Piyarach.pdf](https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2562/M126774/Worasawas%20Piyarach.pdf)
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). *คู่มือการใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม วิทยาศาสตร์ วิชาเคมี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). *การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่ม วิทยาศาสตร์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, มิถุนายน, 4). *ปฏิรูปการเรียนการสอน ประวัติศาสตร์เพื่อสร้างสำนึกความเป็นไทย*. คมชัดลึก, 8(2059), หน้า 16.
- สิริมา มิ่งเมือง, และศุภชัย ทวี. (2560). ผลการการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้เทคนิคแผนผังความคิดเพื่อพัฒนาแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การสังเคราะห์ด้วยแสงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, 7(13), 139-153. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JGNRU/article/view/85497/86336>
- เสาวคนธ์ สุกุลศรี. (2560). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม]. [rmu.ac.th. https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2560/123195/Sakulsri%20Saowakhon.pdf](https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2560/123195/Sakulsri%20Saowakhon.pdf)
- Bybee, et al. (2006). *The BSCS5E Instructional Model: Origin Sand Effectives*. Colorado Springs, CO: BSCS. p.147
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test* (5th ed.). Harper Collins.
- Kuder, Frederic G., & Richardson, M. W. (1973). The Theory of The Estimation of Test Reliability. *Psychometrika*, 2(3), 151-160. <http://dx.doi.org/10.1007/BF02288391>

A Study of The Influence of Xuantian Shangdi's Image in Bei You Ji on Religious Beliefs*

Wang Hongren

Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University

First Author: hongrenvip@gmail.com

Kanokporn Numtong

Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University

Corresponding Author: kanokporn.n@ku.th

Kewalee Petcharatip

Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University

Corresponding Author: lekk@hotmail.com

Received: January 30, 2025 Revised: March 21, 2025 Accepted: April 17, 2025

Abstract

Journey to the North (Bei You Ji), a mythological novel centered on Xuantian Shangdi, was published by the renowned bookseller Yu Xiangdou. The novel narrates the deity's apotheosis and his subjugation of thirty-six celestial generals. This study aims to delineate the characteristics of Xuantian Shangdi's portrayal in Journey to the North and examine the potential impact of this literary representation on real-world religious belief. Methodologically, the study employs an imagological approach and close textual analysis to reconstruct Xuantian Shangdi's image, followed by an anthropological framework to assess its influence on religious faith. The findings reveal that Xuantian Shangdi is depicted as having a refined and dignified appearance, wearing his hair loose with a beard, standing upon a soaring serpent and an eight-trigram turtle, and wielding the Seven-Star Sword of the Three Terraces. He is capable of riding five-colored auspicious clouds. His character is marked by compassion, bravery, a strong sense of duty, and altruism. He remains chaste, adheres strictly to divine decrees, respects his master, and demonstrates exceptional strategic acumen. Additionally, he possesses immense strength, meticulous reasoning skills, adaptability in battle, and a logical and courteous demeanor. His celestial titles, as conferred by the Jade Emperor, include Jinque Huashen Dangmo Tianzun

* This article is part of the thesis entitled "A Study of the Image of Deities in the Collection of Chinese Novels Entitled "Si You Ji" during the Ming Dynasty" for the Doctor of Philosophy (Eastern Languages), Department of Eastern languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University, Assoc. Prof. Dr. Kanokporn Numtong is the principal advisor and Assist. Prof. Dr. Kewalee Petcharatip is the co-advisor.

and Hunyuan Jiutian Wanfa Jiaozhu Yuxu Shixiang Xuantian Shangdi. Moreover, the portrayal of Xuantian Shangdi in *Journey to the North* plays a pivotal role in reinforcing real-world religious belief in him. His divine image fosters the perception that he possesses the power to assist devotees in overcoming hardships, exorcising malevolent spirits, averting natural calamities, repelling external threats, and safeguarding homes. Furthermore, his narrative of attaining immortality through ascetic cultivation inspires adherents to embrace Daoism, emulate his spiritual journey, and commit to self-cultivation. This study not only explores Xuantian Shangdi's divine attributes but also investigates how his literary depiction influences religious practice, thereby advancing the discourse on the interplay between literary representations and faith. The findings contribute to a deeper understanding of the practical significance of religious literature and Daoism's contemporary relevance, ultimately fostering the preservation and transmission of Daoist culture. Additionally, this research provides valuable insights for the creative industries, including religious art, film, and gaming, facilitating the broader dissemination of Xuantian Shangdi's image in modern cultural contexts.

Keywords: Image, Xuantian Shangdi, Bei You Ji, Faith, Deitie

玄天上帝在《北游记》中的形象对信仰的影响研究*

王虹人

泰国农业大学 人文学院 东方语言系

第一作者: hongrenvip@gmail.com

吴琼

泰国农业大学 人文学院 东方语言系

通讯作者: kanokporn.n@ku.th

李毓贤

泰国农业大学 人文学院 东方语言系

通讯作者: lekk@hotmail.com

文章收到日期: 2025 年 1 月 30 日 修订日期: 2025 年 3 月 21 日 发表回复: 2025 年 4 月 17 日

摘要

《北游记》是著名书商余象斗出版的一部以玄天上帝为中心的神魔小说，记述了玄天上帝成神及收伏三十六员部属的过程。本文旨在梳理《北游记》中玄天上帝的形象特征，并探讨其神仙形象对现实信仰的潜在影响。研究方法是根据形象学理论和文本细读的方法总结其形象，再运用文化人类学理论分析出形象对信仰的影响。研究结论得出玄天上帝的形象是外貌清秀，披发留有胡须，脚踏腾蛇和八卦龟，手持三台七星剑，可以驾五道祥云。有恻隐之心、勇敢、责任意识强、乐于助人、不近女色、尊旨办事、尊重师父、善于借助外力、善于用人、力量大、思维缜密、战斗力强、善于变通，不重承诺、语言逻辑清晰，有礼貌。玉帝授予的头衔有金阙化身荡魔天尊、混元九天万法教主玉虚师相玄天上帝等。此外，《北游记》中玄天上帝的形象对现实中的玄天上帝信仰有正面的促进作用。玄天上帝的形象让读者相信玄天上帝能够帮助自己解决困难，驱逐鬼怪，免除天灾，还能够抵御外敌、保护家园等。同时，玄天上帝通过修炼得道成仙，让更多的人信仰道教，效仿其成仙的行为，不断修炼自己。该研究不仅关注玄天上帝的神格特征，还探讨其形象如何影响现实信仰，进一步深化了文学形象与信仰关系的实践。有利于理解宗教文学的现实意义，理解道教的现实影响，推动道教文化的传承。该研究成果可为宗教艺术、影视、游戏等文化产业提供灵感，使玄天上帝的形象在现代文化中得到更广泛的传播和应用。

关键词: 形象, 玄天上帝, 北游记, 信仰, 神仙

* 本文是泰国农业大学人文学院东方语言系哲学博士研究生的学位论文《明代神魔小说〈四游记〉中的神仙形象研究》的组成部分。王虹人是泰国农业大学人文学院东方语言系在读博士研究生，吴琼副教授是该论文的第一指导教师和通讯作者，李毓贤助理教授是该论文的副指导教师。

引言

玄天上帝是道教神系中赫赫有名的天界尊神 (Song, 2008)。这位尊神负载着龟蛇崇拜、北极星崇拜、北方神崇拜、水神崇拜、战神崇拜、明朝护国神崇拜等多重信仰崇拜 (Fan, 2018)。在海外，玄天上帝信仰与其他宗教信仰相互融合。例如，在泰国玄帝信仰与当地的虎神崇拜相结合，进一步丰富了玄天上帝信仰的多重性 (Fan, 2018)。

中国对玄天上帝的信仰，集中在南部地区。闽南一带对玄天上帝的信仰较为兴盛，现有的大小玄天上帝宫庙遍布城乡 (Wang, 2002)。台湾地区的玄天上帝庙也非常多，Yu (1983) 提到台湾地区在民国七十年 (1981 年) 供奉玄天上帝的寺庙有 397 座，台湾嘉义县在《嘉义县志》介绍该县各乡有玄天上帝庙 56 座，可见玄天上帝庙在中国南部非常多。此外，武当山作为“北极真武玄天上帝”的得道圣地 (Song, 2008)，已经成为了著名的旅游景点。武当山也是玄天上帝信仰的主要发源地，每年约有 400 多个台湾朝圣谒祖团赴武当山进香，参访信众达 30 多万人次 (Wang, 2018)。

玄天上帝的信仰，历史悠久。闽南的泉州地区对玄天上帝的信仰最早可以追溯到宋代 (Wang, 2002)。也有许多中国典籍对玄天上帝有所记载，诸如元代的《玄天上帝启圣录》，北宋仁宗时期的《真武启圣记》，明代余象斗的《北游记》等，这些典籍都记录了和玄天上帝有关的事迹。

明代小说《北游记》，也叫《北方真武玄天上帝出身志传》，该小说详细的记述了玄天上帝从玉帝的一个魂魄，经过不断三次转世修炼，逐渐成为神仙的过程。《北游记》作为明代神魔小说的代表作品，鲁迅在《中国小说史略》中也有提到。因为这个小说是以玄天上帝的成仙过程和收服三十六员部下为主要内容，小说对玄天上帝的形象和事迹刻画非常细致，通过研究玄天上帝在小说中的形象，可以看到明代社会对神仙的期望。另外，《北游记》与另外三本小说《西游记传》《南游记》《东游记》组成《四游记》套装，在当时销售量巨大，影响广泛。此外，明代印刷技术的突飞猛进，也促进了神魔小说在当时的影响 (Numtong, 2010)。明代神魔小说的风靡，促进了玄天上帝信仰的传播。

玄天上帝信仰在中国历史悠久，影响广泛。海峡两岸，多次举行有关玄天上帝信仰的文化交流活动，诸如：2023 年在湖北武当山举办“玄天上帝文化研讨会” (Zhang, & Huang, 2023)，2014 年和 2018 年组织了武当山玄天上帝神尊台湾巡境活动 (Wang, 2018; Zhang, & Han, 2015)。玄天上帝信仰影响如此之大，和其信仰悠久的历史密不可分，同时也有社会权力的推崇，如明代定玄天信仰为明皇室的保护神 (Guo, & Li, 2014)，还有玄天上帝庙宇及宗教仪式的遗留，都会影响人们的信仰。

《北游记》作为玄天上帝神仙的出身传记，详细记录了玄天上帝成神的经历，完整地塑造了玄天大帝神仙形象。目前尚未有对该小说中玄天上帝形象的研究。本文就将以《北游记》为研究素材，分析小说中玄天上帝的形象。阐述小说中玄天上帝形象与现实信仰的关系。

研究目的

1. 梳理《北游记》中玄天上帝的形象特征。
2. 探讨其神仙形象对现实信仰的潜在影响。

研究综述

搜索玄天上帝，中国知网 (CNKI) 有 22 篇，ThaiJo 和 Scopus 都没有关于玄天上帝信仰及形象的研究。

有关玄天上帝的 22 篇研究大致可以分为四类，分别是对玄天上帝庙宇及风俗活动的研究，对记载玄天上帝典籍的研究，对玄天上帝信仰与社会价值关系的研究及研究综述文章。

对玄天上帝庙宇及风俗活动的研究有 10 篇。Mei (2006) 以武当山现存碑石、匾额为中心的考察了台湾及东南亚地区的玄天上帝信仰。Song (2012) 把湖北房县玄天上帝信仰产生的原因总结为，房县一直保留着楚文化崇巫祀神的古老风俗，与玄天上帝信仰集中地武当山毗邻，此地自古就修仙学道者众多。总结了观音洞玄天上帝信仰的特点，第一融入三教之中，第二关注神性和司职，第三心态恭敬虔诚。Guo, & Li (2014) 研究了山东青州地区的玄天上帝信仰，将信仰玄天上帝的原因总结为，第一，明代皇帝钦定玄天大帝为明皇室的保护神或家神，对玄天大帝的崇拜推到了极致。第二，衡王府的王爷们同明代皇帝一样，大多崇道，并希望长生不老，永享福泽。第三，玄天上帝崇拜很大程度上是由玄天上帝作为水神执掌风雨决定的。供奉玄天上帝，祈免水火之灾。Zhang (2015) 分析了武当山玄天上帝赴台巡境的意义。Hou (2015) 研究了玄天上帝庙中的壁画。Zhao, & Wu (2015) 研究了陕西华县清代“玄天上帝”造像碑。Fan (2018) 介绍了玄天上帝信仰在泰国与本土文化融合的现象，研究了泰国华人对玄天上帝信仰崇拜的延续方式，以及研究了泰国政府对当地华人信仰和中式寺庙的管理方式。Zhuang (2019) 以广东惠来地区的玄天上帝信仰为例，调查了当地的玄天上帝庙，还研究了灵签，阐述玄天上帝由道变佛和《北游记》及《武当山玄天上帝垂训》有关。Liu, & Jia (2019) 研究了武当山庙会持久兴盛的原因，第一，是该地信仰与宗教长期交融，第二，是玄武神降日与传统节日契合，推动了宗教的影响力，第三是该地恢宏宫观建筑与绚丽自然风光的辉映是其巨大的引力。第四当地开

明地宗教政策和广泛信众来源的互洽是其坚实的基石。Peng, et al (2019) 记述了玄天上帝庙中的一些仪式和活动，以及信仰与社会的关系。

对记载玄天上帝典籍的研究有 6 篇。Yang (2004) 对元代道教经典《玄天上帝启圣录》进行了研究。Song (2008) 以《道藏》、《太和山志》等文献为依据，对玄天上帝、圣父圣母、圣师圣友、侍卫从神、护法从神、雷部神帅、本山土地及仙禽神兽等玄天上帝的其他从神等七个方面对武当山玄天上帝等神祇的名号、特征、职司、灵迹等奉神状况作了概述。Jia (2009) 主要研究了和玄天上帝有关的几部经书，及它们之间的关系。现存最早完成的关于玄天上帝的经书是《元始天尊说北方真武妙经》，《太上玄天大圣真武本传神咒妙经》在它的内容上进行了扩充。《元始天尊说北方真武妙经》是模仿与北帝有关经书所作的。集合《玄帝实录》等合成的《玄天上帝启示录》出版，证明玄天上帝的传说也基本上成熟了。Luo (2011) 玄天上帝崇拜在武当山志中的宗教文化意义。Li (2012) 提出《封神演义》的创作源于玄帝收魔故事的灵感。Zuo (2024) 研究了少数民族地区真武信仰。

对玄天上帝信仰与社会价值关系的研究有 3 篇。Zhang (2009a) 探讨了道教神仙信仰和传统节日民俗的关系。道教选择三月三和九月九作玄天上帝的圣诞日和飞升日，是借助已有的传统节日，增加道教的影响力。除此之外，这两日在春季和秋季，符合春祈秋报的传统，又与农耕社会的生活节奏相协调。三月三是具有生殖崇拜的节日内涵，九月九则具有祈福延寿的节俗内涵。还符合道教的文化传统和精神追求。选这两天定为道教节日，不仅进一步扩大了三月三和九月九的社会影响，而且极大地丰富和深化了传统节日的文化内涵。Zhang (2009b) 介绍了孝是道教玄天上帝信仰的重要内容和主要特征，也体现出信仰对传统文化的继承和发扬，同时有助于玄帝信仰融入现代社会。Mao (2018) 研究了宋代真武信仰及其现代价值。

关于玄天上帝研讨会的研究综述有 3 篇，分别是杨华山，Yang, et al (2007) 玄天上帝信仰与和谐社会建设学术研讨会综述。Song, & Zhang (2008) 海峡两岸玄天上帝信仰与和谐社会建设学术研讨会综述。Zhang, & Huang (2023) 玄天上帝文化研讨会综述。

上述对玄天上帝的研究中，大部分是研究玄天上帝信仰的，从玄天上帝庙角度展开的研究最多，其次是历史典籍，其中《玄天上帝启圣录》、《道藏》、《太和山志》、《元始天尊说北方真武妙经》，《太上玄天大圣真武本传神咒妙经》、《玄帝实录》都已经有了相关研究，但是没有对《北游记》的研究。文本将对《北游记》中玄天上帝的形象进行研究，弥补相关研究的不足。

研究方法

1. 利用文本细读法，仔细阅读明代文学作品《北游记》，找出小说中与玄天上帝形象有关的部分，再利用归纳总结的方法，结合形象学理论总结出《北游记》小说中玄天上帝的形象。
2. 利用分析归纳法，分析玄天上帝形象的特点，找出神仙形象与社会的关系，分析小说中神仙形象与玄天上帝信仰的关系。
3. 本研究使用的理论是形象学理论，依据的是 Phiriyansorn (2000) 他总结形象是人在直接经验或间接接触事物后，在头脑中形成的对该事物的感情和印象，包括好的印象和不好的印象。本文中形象分为积极形象和消极形象。另外 Xu (2001) 强调形象的特征有客观性、主观性、情感性、传播性、稳定性、可塑性、综合性、广泛性和经济性。对于人的形象。包括自然体形象和社会体形象，社会体形象包括十个方面，分别是外饰形象、动作形象、行为形象、本能形象、心理形象、知识形象、语言形象、智能形象、精神形象、荣誉形象。这也是本文研究形象时的分类依据。

研究结果

1. 玄天上帝在《北游记》中的形象

1.1 自然体形象

在小说中，玄天上帝的自然体形象描写集中体现了其英俊的外貌。具体而言，他的相貌清秀，唇红齿白，形貌端正，人物秀丽，外表不俗，人物清俊。此外，玄天上帝的腹中没有脏器，并且每一世的降生时，周围环境都有异常状况发生。这些描写不仅突出了玄天上帝的超凡脱俗，还增强了其神秘性和神圣性。

1.2 外饰形象

在《北游记》中，玄天上帝的外饰形象在多处章节中得到了详细描绘，包括第二卷第十回、第七回、第三卷第十五回和第四卷第二十四回。其形象特征包括唇红齿白、头发披在身后、面色白皙、三撮胡须。玄天上帝有时身穿紫袍，有时身体发出金光，脚踏腾蛇和八卦龟，手持三台七星剑，并伴有五道祥云。

1.3 行为形象

玄天上帝的行为形象可以归纳为 13 个特点，其中积极形象有 9 个，分别是：具有恻隐之心、勇敢、责任意识强、乐于助人、不近女色、尊旨办事、尊重师父、善于借助外力以及善于用人。消极形象有 4 个，分别是：性格暴躁、固执己见、有凡心和铁石心肠。

(1) 有恻隐之心

在《北游记》第一卷第二回中，玄天上帝的第一世刘长生在山中修行时，展现了其恻隐之心。山中各类野兽被国王的军队追赶，逃到刘长生面前，

表现出惊慌和悲惨的神情。尽管刘长生与这些野兽素不相识，他仍然帮助它们躲避追捕，即使面对国王的武力威胁也毫不畏惧。

在《北游记》第三卷第十五回中，玄天上帝奉旨捉拿华光。在了解华光因邓化所逼而犯错的原因后，玄天上帝不仅收华光为部将，还将兵器归还并放走了他。随后，玄天上帝向玉帝禀告时，为华光开脱，并提出让华光随自己去除妖，得到了玉帝的恩准。这些情节体现了玄天上帝的恻隐之心，他宁愿违反玉帝的旨意，也要帮助华光度过难关。

(2) 勇敢

在《北游记》第一卷第三回中，哥阁国王六十一岁时将王位禅让给玄天上帝的二世玄明，太子登基成为定大王。当蕃王哥里天儿派遣毛搭海押兵，剑开破兀术为先锋，顺情为副将，率领五万蕃兵攻打哥阁国时，定大王得知此事后大怒，决定亲自带兵出征。这表明他勇敢无畏，敢于亲自上战场，不畏惧敌人。

在《北游记》第二卷第十回中，玄天上帝打败了龟蛇二怪，救出了太守和推官的女儿，并继续追捕龟蛇二怪。在与龟蛇二怪的战斗中，玄天上帝头顶三十三天，足踏五湖四海，将龟蛇踏在溪底。这些情节展示了玄天上帝的强大与勇敢。

(3) 责任意识强

在《北游记》第二卷第九回中，祖师修行有成，妙乐天尊向玉帝禀告，玉帝大喜，封祖师为五虚师相北方玄天上帝，掌管太阳宫的三十六员天将和八十二化身。祖师在太阳宫中，看到北方怨气冲天，询问诸位天君得知这是由于隋炀帝无道，昏庸杀人所致。随后，祖师发现四方还有妖气，得知这些妖气源自自己的部将在中界四方作乱。于是，祖师向玉帝请缨，下中界收回部将，除邪灭妖，玉帝准奏。

(4) 乐于助人

在《北游记》中，玄天上帝展现了其乐于助人的品质，帮助了许多素不相识的人。

在第二卷第十回中，龟蛇二怪在武当山作恶，抓走了曹州太守林彪和推官赵漠的女儿。玄天上帝收服了妖怪，救出了两位女子，并用祥云将她们送回家中。

在第三卷第十三回中，玄天上帝和副将来到雍州，发现这里妖气冲天，怨气弥漫。他们遇到一位哭泣的老人，得知神雷山的妖怪新兴王要求所有成亲的女子必须先送入山中过夜，否则就会杀害她们的家人。玄天上帝了解情况后，与部下关羽一起收服了妖怪，解决了老人的困境。

同样在第三卷第十三回中，玄天上帝与副将行至斗隔山，遇到老人张万。张万请求玄天上帝帮助消灭山中的妖怪广泽大王。玄天上帝与妖怪交手，被大风吹走后，得到了水台仙人的帮助，最终成功收服了广泽大王，并将其收为部下。

在第三卷第十五回中，玄天上帝在怀州府村中遇到一位哭泣的男子李舟方。李舟方的女儿被要求祭祀给妖怪党归藉，玄天上帝得知后，帮助他收服了妖怪，救出了他的女儿。

综上所述，玄天上帝在《北游记》中多次帮助素不相识的人，展现了其乐于助人的品质。

(5) 不近女色

玄天上帝在修行过程中表现出不近女色的品质，这体现在以下三件事上：当山圣母、竹竿精和蟾精变成美女来勾引祖师时，祖师都禁得住诱惑，坚决拒绝了她们的诱惑。正因为如此，玄天上帝才能最终修道成功。这些情节不仅突显了玄天上帝的坚定意志和道德操守，也进一步强化了其神圣和超凡的形象。

(6) 遵旨办事

在《北游记》第二卷第十回中，玄天上帝在与龟蛇二怪的战斗中，蛇怪为了逃跑腾上半空，并大喊有天书到。玄天上帝立刻去接天书，龟蛇趁机逃走。这表明玄天上帝在听到天书到时，毫不犹豫地去接天书，宁可放走妖怪，也不敢怠慢天书，显示出他对玉帝旨意的极大尊重。

在《北游记》第三卷第十五回中，玄天上帝与部将前行时，突然天降祥云，太白金星宣读玉帝旨意，命令玄天上帝去收华光。圣旨中强调“见旨火速前行，不得有违！”。玄天上帝和部下领旨谢恩，立即随太白金星上天，毫不迟疑，体现了他对玉帝旨意的严格遵守。

此外，玄天上帝在收服三十六部将时，几乎每次都是亲自向玉帝请示，待玉帝圣旨召准后才敢收为部将。这进一步表明玄天上帝对玉帝旨意的高度遵从。

综上所述，玄天上帝在《北游记》中多次表现出对玉帝旨意的严格遵守，体现了他对上级命令的尊重和服从。

(7) 尊重师父

在《北游记》第二卷第九回中，妙乐天尊见祖师修行有成，在睡梦中取出祖师的肚肠，帮助他成仙。处理完毕后，妙乐天尊给祖师服下一粒还魂丹，并念动真言。祖师醒来后，见到师父在场，立即起身礼拜，并请求师父赦免自己未能远迎的罪过。这表明祖师对师父非常有礼貌和尊敬。

在《北游记》第二卷第十一回中，从祖师对三清的言辞中可以看出他们是师徒关系。祖师虚心请教师父，并按照师父的建议行事。他见到三清后说道：“弟子收得水火二将，回见玉帝。玉帝见下界黑气冲天，传下旨意，差人去收。弟子领旨，欲去下界收黑气。不知气起之处，当要何以收之，敬来求师父指引迷途”。这段话显示了祖师对师父的尊敬和依赖。

(8) 善于借助外力

玄天上帝在除中界黑气时，除了依靠武力解决问题，还善于借助他人的力量来应对挑战，展现了他处理问题的灵活性。这不仅体现了他在面对复杂局面时的智慧和策略，也反映出他个人能力的局限性。通过团结协作，他能够更快地收服一些难缠的妖怪，显示出他善于用人和借助外力的特点。

表 1: 玄天上帝打斗求助列表

序号	原因	求助	章节
1	沙刀精杀死了祖师	赵公明	第 3 卷第 12 回
2	广泽大王把祖师吹飞了	水台仙人	第 3 卷第 13 回
3	六毒把祖师毒死了	朱彦夫	第 3 卷第 14 回
4	五雷神把祖师震晕倒了	邓天君	第 3 卷第 17 回
5	田乖将祖师困在簿中	江真人	第 3 卷第 17 回
6	雨田将祖师等卷入帐中	张天君	第 3 卷第 18 回
7	十三太保打自己，众将身痛	殷高	第 4 卷第 21 回

(9) 善于用人

玄天上帝在收服三十六员部下时，并不是每个妖怪都亲自出手。许多妖怪是由他的徒弟们动手收服的。这不仅体现了玄天上帝善于用人的能力，也展示了他在处理问题时的灵活性和团队协作精神。

表 2: 玄天上帝用人表

序号	妖怪	收服方法
1	赵公明	水火二将和龟精用计收服他
2	庞乔	朱元帅将庞乔装入五毒袋中
3	任无别，宁世夸	马元帅用火丹和金钟收服他
4	刘后	马元帅丢起金砖把他打晕
5	铁头将军	众将一起打，李帅捉住

(10) 性格暴躁

玄天上帝的性格暴躁主要体现在其第一世刘长生身上。

在《北游记》第一卷第一回中，刘长生在花园中看到宝树逐渐枯萎，光芒暗淡，心中大怒。他看到一位道士在树后，便将树死的责任推给道士。

道士不言语，刘长生使用棍子乱打，棍子打断后又用刀砍，刀也断了。道士变作一道金光，刘长生才意识到道人是神仙，并立即道歉。

刘长生是玉帝一魂魄变化的，在没有修行之前，性格暴躁。因为树死了，他便将责任推给道人，并在没有确凿证据的情况下对道人施暴，这显示了他的暴躁性格。

(11) 固执己见

玄天上帝的固执己见主要体现在其第一世刘长生身上。

在《北游记》第一卷第一回中，刘长生询问道人为何多宝树暗淡。道人解释自己是树中的七宝之一，因天宫宝物增多，树中的兄弟显现神通发光已不再必要，故想离开。刘长生得知天宫有宝物，便执意要去看。尽管父母刘天君和红莲公主试图挽留，他仍坚持自己的决定，最终与道人上天消失，令父母悲痛欲绝，哭泣不止。

这表明刘长生因想看天上的宝物而不顾父母反对，固执己见，不听劝告。

(12) 有凡心

玄天上帝的凡心主要体现在其第一世刘长生身上，他不懂得拒绝美色的诱惑。

在《北游记》第一卷第二回中，刘长生被国王带回王宫，皇后见他一表人才，相貌英俊，便出言调戏。刘长生听到皇后的话，没有直接拒绝，而是作诗说这辈子很难成全，下辈子再来找你。正因为这首诗，刘长生没有拒绝美色，体现出他凡心未绝，仍然贪恋世俗美色。

天上的护法神朱礼变成宫女来点化他，告诉他自古以来，圣人不能随便乱说话或乱承诺，否则会堕入轮回。朱礼还说，刘长生必须履行诺言，与皇后成为夫妻，才能重新进入佛的境界。刘长生听后，后悔自己说的话，大哭一场后生病，不到七天就去世了，并重新投胎。

这些情节展示了刘长生在修行前的凡心未绝，贪恋美色，最终导致他堕入轮回。

(13) 铁石心肠

在《北游记》第一卷第四回中，玄天上帝的第二世定大王执意出家修行，众大臣、皇后、太子都劝国王不要轻信道士之言，但是国王执意出家，听不进任何人的劝告，并且出家时，没有流下一滴眼泪，可见其铁石心肠。定大王对于道士的话深信不疑，并且出家态度坚决，不贪恋江山和妻小，也体现了他不贪恋世俗的决心。

1.4 本能形象

(1) 力量大

在《北游记》第一卷第二回中，玄天上帝的第二世为太子玄明。其父亲哥阁国国王有一天升殿时，西蕃国哥里天儿派使臣送来一个厚达十二寸的铜鼓，并传话给哥阁国国王：如果该国有能人射箭射透这个铜鼓，就定为上国；如果不能射透，就定为下国，每年要向西蕃国进贡。哥阁国国王听后大怒，下圣旨宣布，能射透铜鼓者将给予升官奖励。

镇国将军刘飞虎有万夫不当之勇，两臂有千斤之力，但他只能将箭头射进铜鼓半寸，感到十分羞愧。年仅七岁的太子玄明却成功将这个铜鼓射透，展现了非凡的能力。

(2) 思考问题缜密周全

在《北游记》第二卷第十回中，玄天上帝收服龟蛇二怪为部将。尽管龟蛇二怪已经服输，玄天上帝仍用剑抵住他们，并取出两粒火丹让他们服下，警告说如果反抗，火丹会在肚中燃烧，立即毙命。二怪急忙答应，叩拜玄天上帝。

此外，玄天上帝在降服赵公明、新兴王、田华、铁头将军、十三太保等妖怪时，也采取了类似的策略，让他们服下一枚火丹，以防止他们诈降或后期反叛。这种方法不仅确保了他们的忠诚，也体现了玄天上帝在处理妖怪时的谨慎和智慧。

(3) 遇强敌会死

玄天上帝并不具有不死之身，他在中界除黑气的时候，多次被敌人杀死。

表 3: 玄天上帝被敌人杀死及复活方法

序号	地点	妖怪	死因	复活	章节
1	天台山	沙刀精	使出很多飞刀，祖师无法抵抗，被飞刀刺死。	妙乐天尊救活祖师	第三卷第十二回
2	昆仑山	天地日月年时六毒	妖怪吹出毒气，祖师用剑阻挡，但被毒气吹倒，不省人事。	三清救醒了祖师	第三卷第十四回
3	西安府黑松林	康席	妖怪康席，念动咒语，一个铜钟飞来，将祖师盖倒，祖师死在其中。	妙乐天尊用还魂丹救祖师	第三卷第十五回

表 3: 玄天上帝被敌人杀死及复活方法 (续)

序号	地点	妖怪	死因	复活	章节
4	察思山	五个神像	五个神像互相打起来，雷声大响，震动天地，祖师被震死了。	妙乐天尊来救祖师	第三卷第十七回

由此可见，玄天上帝虽然法力高强，但也具备人的素质，面对强大的敌人时也会被杀死，并不是无敌的。在四次被妖怪杀死后，都是师父妙乐天尊将其救活，这不仅体现了师父对玄天上帝的恩惠和重要性，也显示了玄天上帝在修行过程中对师父的依赖和感激。

(4) 能驾云

在《北游记》第三卷第十三回和第二卷第七回中记载，妙乐天尊曾赐给玄武大帝祥云，玄武大帝可以驾云。

(5) 战斗力强

在《北游记》第三卷第十五回中，玄天上帝与华光的对抗中，华光几乎没有还手之力。华光扔出三角金砖，玄天上帝用旗一摇便将金砖收了。华光的风火二轮又被玄天上帝用七星剑收了。华光再用火丹攻击，又被玄天上帝用旗卷走。华光进退无路，拼命死战，最终被玄天上帝驱动北方壬癸水淹倒在地，用降水棍压住四肢，无法动弹，被玄天上帝捉住。

这一情节显示了玄天上帝在与华光的对抗中，不费吹灰之力便轻松取胜。一方面，这展示了玄天上帝强大的战斗能力；另一方面，由于华光是火属性，而玄天上帝是水属性，水火相克。

1.5 心理形象

(1) 善于变通，不重承诺

在《北游记》第三卷第十五回中，妙乐天尊为了检验玄天上帝第二世玄明的修行成果，安排他去买桃子。妙乐天尊变作女子卖桃子，玄明前来购买。女子故意勾引玄明，提议与他结为夫妻，玄明拒绝。女子见状，又提议来世结为夫妻，玄明同意后便可得到桃子。玄明四处寻找无果，为了满足师父的要求，他认为来世的承诺无妨，于是答应了女子的请求。

玄明拿到桃子后回见师父，师父询问他是否与女子达成来世婚约，玄明如实相告，并解释说自己无奈之下才撒谎答应，并未破戒。师父告诫他“一言既出，驷马难追”，撒谎也是破戒，玄明因此前功尽弃，需要重新修行。

这件事表明，玄天上帝第二世玄明在处理问题时表现出一定的灵活性，为了满足师父的要求而撒谎。然而，这种行为也导致他破戒，必须重新修行。这一情节不仅展示了玄明的灵活性，也突显了修行过程中对诚实和承诺的严格要求。

(2) 出家意志坚定

在《北游记》第二卷第七回中，玄天上帝投胎成为净洛国太子。一天，太子逛街时，见到世人因酒色财气而纷扰，感叹如何戒掉这些欲望。天上的斗姆元君下凡，变成道士，对太子进行指点。斗姆元君告诉太子，只有告别父母和妻子，随缘度日，才能解脱，并点拨他要摒弃富贵，才能得道。太子拜谢斗姆元君的指点，并表示愿意放弃江山去修道。第二天，太子向国王禀告修道的意愿，国王大怒，拒绝了他的请求，并将太子关进冷宫。太子烧香祷告，再次见到斗姆元君，表示宁死也要修道。斗姆元君让他闭上眼睛，带他去武当山修行。

这段情节不仅展示了玄天上帝在修行过程中对道的坚定追求，也体现了他对世俗欲望的超脱和对修道的决心。

1.6 语言形象

在《北游记》第二卷第八回中，太子执意在武当山出家，国王得知太子的下落后，派遣众臣和御林军去劝说太子。从众臣与太子的对话中，可以看出太子的语言逻辑清晰缜密，言辞有礼有节，论证充分，且出家意志坚定。

在《北游记》第三卷第十五回中，玄天上帝奉旨捉拿华光，捉拿后却放走了他。独自回到玉帝处，玉帝询问华光的下落，玄天上帝解释道：“臣观华光非故造反，乃因事逼不已，乞我主宽恩，容华光去中界助收黑气，若有功之日，将功折罪”。玉帝听后同意了他的申请。这段对话表现出玄天上帝在关键时刻帮助他人，具有正义感，并且言辞有理有据。

然而，在同一卷中，玄天上帝奉旨抓华光时，语言非常粗鲁和尖锐。他见到华光后说道：“你这畜生，不知世务，汝有何神通敢打太子？今被某捉住，有何理说？”这显示出他在面对他认为的坏人时，语言也会变得粗鲁。

由此可见，玄天上帝的语言逻辑清晰缜密，言辞有礼有节，论证充分，且出家意志坚定。然而，面对他认为的坏人时，他的语言也会变得粗鲁。

1.7 智能形象

玄天上帝在处理不同妖怪的时候，采用了不同的战斗模式，可以根据妖怪的特点，将计就计。

表 4: 玄天上帝战斗模式策略

	妖怪名	状况	对策	类型
1	龟蛇二怪	龟蛇二怪多次逃跑。	祖师追逐，直至抓住妖怪。	正面打击
2	赵公明	妖怪逃到清风洞，腹中饥饿。	祖师将龟精变枣子，放在茶杯中，与公明吃，让其腹痛难忍而屈服	变成食物 腹中打击

表 4: 玄天上帝战斗模式策略 (续)

	妖怪名	状况	对策	类型
3	沙刀精	祖师被砍死，法力高。	找沙刀的主人关羽来收服妖怪	找人帮助
4	张健	妖怪抵御不住，失败逃回到洞中，紧闭洞门不出来。	祖师用计叫蛇精变作一个孩子，在洞门口泣哭，进洞后，钻入张健腹中。	腹中打击
5	水难城大王谢仕荣	跑回洞中躲避不出	用水淹，把谢仕荣逼出洞府，然后收服。	水淹驱逐
6	党归藉	党归藉要吃李舟方的女儿。	祖师让朱彦夫变为女儿，自己变李舟方，吩咐部将埋伏庙侧，进庙后与党归藉大战。	迷惑对方 联合打击
7	康席	康席用铜钟打死了祖师	妙乐天尊变作道人，蛇精变作仙丹，献给康席	腹中打击

玄天上帝在对付这些妖怪时，采用了 5 种不同的方法，可见他很有智慧，方法有：正面打击，腹中打击，联合打击，找人帮忙，水淹驱逐等方式。

1.8 精神形象

因为玄天上帝为中界百姓除掉妖怪，许多村民主动为他建庙，并虔诚敬拜，庙宇香火旺盛，成为人们的信仰。

在《北游记》第四卷第二十四回中，武当山扬子江中有水螺精、马精、蜗精、箴纛精作乱，伤害来往船只和渔民。玄天上帝在天上看到后，前往中界铲除妖怪。为表示感谢，当地人塑造玄天上帝的神像于武当山下，建立庙宇供奉。玄天上帝托梦给百姓，塑造三十六员天将，手持降魔七星剑，脚踏腾蛇和八卦龟。凡有官员百姓行船过江，玄天上帝常常现身救护，香火不断。

同样在《北游记》第四卷第二十四回中，永乐三年，黄毛鞑子反叛，危急时刻，半空中现出一人手执宝剑，带领三十六员大将，驱动风雷黄蜂等兽，击杀敌军头目。皇帝得知后，亲自前往武当山上香，并下旨让金总兵督工，隆平候领夫匠三万人，建造金殿，塑造玄天上帝的金身，起三十六殿，七十二宫。鲁班下凡助工，不到一年殿宫神像俱全，总兵、隆平候回朝，上造殿完表章。

这些情节不仅展示了玄天上帝在百姓心中的地位和影响力，也体现了他在危难时刻对百姓的保护和救助。

1.9 名誉形象

玄天上帝获得的荣誉和头衔有：金阙化身荡魔天尊、北方真武大将军、混元九天万法教主玉虚师相玄天上帝、荡魔天尊等。上管三十六员天将，每年十二月二十五日，与众将同游下界，巡察善恶。武当山的神庙很灵验，可以救人于危难，四海风平，求子嗣都能得到。

小说中玄天上帝的形象对信仰的影响

第一，小说中玄天上帝有恻隐之心且乐于助人。自古以来，人们崇拜神灵是因为神灵能带来精神安慰 (Guo, & Li, 2014)，小说中玄天上帝愿意帮助素不相识的人，看到遇见有困难的人也愿意主动帮忙，符合了现实中处于困境的人的心理需求。现实社会中人们遇到困难时，如果独立无法解决，本能会寻求他人帮助。甚至有些困难达到人力所无法解决的程度时，依靠神灵的力量也变成了一种重要的心理支持。因此小说将玄天上帝刻画成乐于助人的神仙，而且他同情正处于困难中的人，小说中还举出众多案例，符合现实中人们的心理需求，会让人们愿意去相信这位有有爱心的神灵。

第二，玄天上帝法力强大，能够降妖除魔。有部分群体相信现实社会中存在鬼神等一系列超自然现象的存在。因为社会中存在一些科学无法解释的现象。“鬼”作为一种超自然的存在，常被用来解释死亡后的状态、灾祸的来源或命运的变化。而现实生活中很难用宗教以外的方式解决和鬼有关的困难。小说中玄天上帝降妖除魔的形象，就是该群体解决问题的依靠。因为玄天上帝法力高强，且有三十六员部将，都是可以降妖除魔的，玄天上帝还有“金阙化身荡魔天尊”的称号，所以能让有驱鬼需求的人信仰玄天上帝。

第三，玄天上帝能免除天灾。小说中记载玄天上帝在武当山扬子江中保护往来船只和渔民不受侵害。南部沿海居民一般以渔业为主，出海的渔民最害怕的就是恶劣的自然天气。有些人会把恶劣的自然天气归结为妖魔作祟，解决的办法就是信仰能镇住水中妖怪的神仙。而玄天上帝在小说中就是保护渔民的神仙，所以渔民可以信仰这位神仙。中国对玄天上帝的信仰，集中在中国南部地区。尤其是闽南和台湾一带，这应该也和南部临海有关系。

第四，玄天上帝帮助本国军队抵御外敌。小说中玄天上帝见黄毛鞑子反叛，帮助本国军队打退敌军。显示出玄天上帝有家国的情怀，除了降妖除魔，还会帮助自己的国家军队攻打入侵的外来敌人。甚至明代皇帝钦定玄天大帝为明皇室的保护神或家神，对玄天大帝的崇拜推到了极致 (Guo, & Li, 2014)。皇帝将玄天上帝定为保护神，可见玄天上帝的地位之高。百姓信奉玄天上帝的自然也会受到影响。

最后，玄天上帝经过道家修行最终成仙。小说中玄天上帝从第一世刘长生到玄天上帝得道成仙，经历了三次投胎转世，经过多次磨难和修行才最后成功的。

第一世刘长生有很多消极形象，诸如性格暴躁、不信守承诺、有凡心、固执己见等。但是经过修炼，形象发生了变化，直到最后得道成仙，这体现了道家修炼能成仙的思想。道教作为在明代当时兴盛的宗教，这部小说也起到了宣教的作用。相信道教的人，也愿意像玄天上帝一样，经过不断的修炼，最终得道成仙。

综上，《北游记》中玄天上帝的形象，对现实中的玄天上帝信仰有正面的促进作用。会让人们相信玄天上帝能够帮助自己解决困难，相信信仰玄天上帝能驱逐鬼怪，能够免除天灾，能够抵御外敌保护家园。同时，《北游记》中玄天上帝通过修炼得道成仙，也能帮助道教发扬光大，让更多的人信仰道教，让他们为了得道成仙而修炼自己。

结论

1. 《北游记》中玄天上帝的形象

玄天上帝的自然体形象表现为他外貌清秀，唇红齿白，形貌端正，人物秀丽，外表不俗，而且他的腹中没有脏器。他头发披在身后、脸白、有三撮胡子、有时穿紫袍、有时身体发金光，脚踏腾蛇和八卦龟，手持三台七星剑，可以驾五道祥云。玄天上帝的行为形象中积极形象有 9 个，分别是：有恻隐之心、勇敢、责任意识强、乐于助人、不近女色、尊旨办事、尊重师父、善于借助外力、善于用人。消极形象有 4 个，分别是：性格暴躁、固执己见、有凡心、铁石心肠。本能形象体现出他力量大，思维缜密，遇到强敌也会被打死，能驾云，战斗力强。心理形象体现在他善于变通，不重承诺，出家意志坚定。语言特点是语言逻辑清晰缜密，有礼貌，善于论证，有礼有节。面对坏人，他语言也很粗鲁。智能形象方面，玄天上帝在对付不同的妖怪时，采用了不同的战略和战术，可见他很有智慧。此外，因为玄天上帝为中界百姓除掉妖怪，有很多老百姓主动为祖师建庙，并且虔诚敬拜，庙宇香火旺盛，成为人们的信仰。玄天上帝获得的荣誉和头衔有：金阙化身荡魔天尊、北方真武大将军、混元九天真法教主玉虚师相玄天上帝、荡魔天尊等。

2. 《北游记》中玄天上帝的形象对信仰的影响。

《北游记》中玄天上帝的形象对现实中的玄天上帝信仰具有积极的促进作用。玄天上帝形象使读者相信敬拜玄天上帝能够解决实际困难，驱逐鬼怪，免除天灾，抵御外敌，保护家园等。同时，小说中玄天上帝通过修炼得道成仙的故事，也有助于道教的传播和发扬光大。这样的描绘不仅吸引更多人信仰道教，还鼓励信徒效仿玄天上帝的行为，通过不断修炼自己以期得道成仙。

讨论

玄天上帝作为中国文化中重要的神仙，对现实社会有都非常大的影响。但是，学术界对玄天上帝的形象没有相关研究，对玄天上帝的出身记《北游记》也缺乏研究。

《北游记》中玄天上帝的形象对现实中的玄天上帝信仰具有积极的促进作用。小说刻画了有恻隐之心、勇敢、责任意识强、乐于助人的玄天上帝形象，让读者相信敬拜玄天上帝能够解决现实社会中的实际困难，驱逐鬼怪，免除天灾等。同时，小说中展示玄天上帝通过修炼得道成仙，暗示了道教能助人成仙的作用，有助于道教的传播。吸引更多人信仰道教，还鼓励信徒效仿玄天上帝的行为，通过不断修炼自己以得道成仙。本研究肯定了文学作品《北游记》对信仰的正向促进作用，肯定了《北游记》的文学价值，而且弥补了现有研究中对玄天上帝形象研究的空白。

已有研究中，有与本研究一致的部分，诸如 Guo, & Li (2014) 的研究是通过研究山东青州地区的玄天上帝信仰研究得出的结论，而本文则是通过研究神魔小说《北游记》得出的结论。结论中有部分一致，都强调了神仙崇拜给人精神上的安慰，以及信仰玄天上帝是人类对抗恶劣的自然气候时，寻求的庇佑方式。差异之处在于其主要研究信仰玄天上帝的原因，而本文研究侧重小说中形象对社会中玄帝信仰的影响。本文提及的《北游记》小说描述玄天上帝的修炼过程和变化，让信众参与修行，最终达到道教成仙的目的。以及小说中还体现出玄天上帝的家国情怀，协助本国军队抵御外敌的场景，这些内容在 Guo, & Li (2014) 论文都没有涉及。在 Song (2008) 的研究中以《道藏》、《太和山志》等文献为依据，对玄天上帝形象研究，与本文的研究研究文本不同。其对玄天上帝的形象总结了其外貌，并没有对具体事迹做分析，其文中还分析了真武何时改称玄天上帝，没有分析信仰的形成和影响等，与本文研究差异较大，本文对玄天上帝形象和事迹研究更细致。在 Wang (2002) 的研究中，其研究侧重玄天上帝信仰与文学的关系，研究较为宽泛，玄天上帝为主神的小说提到了《北游记》，但是其只对小说做了介绍，并指出小说中涉嫌抄袭其他文学作品，并没有对其内容进行分析。综上，涉及玄天上帝的形象与《北游记》的研究，都与本文在研究文本、侧重点及研究结论上有不同，本文更加直接地对《北游记》中玄天上帝的形象进行研究，并得出了其形象对信仰的影响。

本研究不仅关注玄天上帝的形象特点，还探讨了其形象如何影响现实信仰，进一步深化了文学形象与信仰关系的实践。肯定了神魔小说对信仰的正向促进作用，有利于理解宗教文学的现实意义，理解道教的现实影响，并一定程度上可以推动道教文化的传承。而且，本文对玄天上帝形象的详细解读，可以为宗教艺术、影视、游戏等文化产业提供灵感，使玄天上帝的形象在现代文化中得到更广泛的传播和应用。

创新性

本文的创新之处体现在分析文学作品对社会的影响，同时肯定了《北游记》的文学价值。《北游记》是明代余象斗创作的，以玄天上帝为主角的神魔小说，对神仙的刻画以及神仙的事迹记录最为全面，但是文学界对《四游记》中的四部小说研究较少，也没有强调其文学价值。本文从神仙信仰的角度，分析《北游记》对玄天上帝信仰的影响，肯定了文学作品的价值。

建议

《北游记》对玄天上帝的记述最为详细，但也有学者指出其存在抄袭其他文学作品的嫌疑。神仙传记通常以传说故事和口头流传的形式保存下来，因此与其他文献内容出现重复是正常现象。建议将涉及玄天上帝的文学作品找出，对其中玄天上帝的形象进行对比研究，分析这些作品之间的传承和发展情况，并探讨改编的价值和意义。此外，根据《北游记》中玄天上帝的形象，在现实敬拜中，如果遇到出海安全、降妖除魔、家国安全等问题，祈求玄天上帝的帮助可能会更有效。

References

- Fan, J. (2018). The Polyphony and Variation of Chinese Folk Beliefs in Thailand: A Case Study of Xuantian Shangdi Temple in Bangkok. *Journal of Overseas Chinese Documents Studies*, 3(2), 168–184.
<https://doi.org/CNKI:SUN:HQWX.0.2018-01-008>
- Guo, H. Y., & Li, B. L. (2014). An Investigation of The Worship of Xuantian Shangdi in The Qingzhou Region of Shandong. *Journal of Weifang Engineering Vocational College*, 27(1), 8–9. DOI: 10.3969/j.issn.1009-2080.2014.01.002
- Hou, H. M. (2015). A Preliminary Study of The "Xuantian Shangdi Yinghua Painting" in Jingshi Temple. *Studies in World Religions*, 37(6), 92–104.
DOI: 10.3969/j.issn.1000-4289.2015.06.012
- Jia, Z. (2009). The Identity Transformation of Xuantian Shangdi. *Journal of Yonyang Teachers College*, 24(3), 9–14. DOI: 10.3969/j.issn.1008-6072.2009.03.002
- Li, Y. H. (2012). The Story of Xuan Di Subduing Demons and Fengshen Yanyi. *Journal of Capital Normal University (Social Sciences Edition)*, 39(2), 89–96.
DOI: 10.3969/j.issn.1004-9142.2012.02.014
- Liu, Y. T., & Jia, H. Y. (2019). Exploring The Reasons for The Enduring Prosperity of Temple Fairs on Wudang Mountain. *Journal of Yangtze University (Social Sciences Edition)*, 42(5), 29–35. DOI: 10.3969/j.issn.1673-1395.2019.05.006
- Luo, Y. S. (2011). The Religious and Cultural Significance of The Worship of Xuantian Shangdi in The Wudang Mountain Chronicles. *Journal of Yonyang Teachers College*, 31(1), 8–11. DOI: 10.3969/j.issn.1008-6072.2011.01.002
- Mao, Q. (2018). From Xuanwu to Zhenwu: An Analysis of The Zhenwu Belief During The Song Dynasty and Its Modern Value. *Journal of Historical Records Studies*, 25(5), 31–37.
<https://d.wanfangdata.com.cn/periodical/CiBQZXJpb2RpbY2FsQ0hJU29scjkyMDI1MTIyNDE1NDU1NRIjNjc2NDk5OTU4GghucTJ1bmlyZw%3D%3D>
- Mei, L. (2006). The belief in Xuantian Shangdi in Taiwan and Southeast Asia: An Investigation Focused on The Existing Stelae and Plaques of Mount Wudang. *China Taoism*, 26(3), 37–39. DOI: 10.19420/j.cnki.10069593.2006.03.015
- Numtong, K. (2010). Novels and The Printing Business in The Ming Dynasty. In Pakorn Limbanusorn (Ed.), *Events in the Ming Dynasty* (pp. 178-206). Invite to Read.

- Peng, S. Q., Huang, M., Li, W., & Zhao, M. (2019). The "Social" Connotation of Folk Beliefs and The Construction of Sacred Relationships: A Study Based on The Faith Relations in "Xiadi Ancient Village" in Eastern Guangdong. *Journal of Shantou University (Humanities and Social Sciences Edition)*, 35(2), 28–34+94. <https://doi.org/CNKI:SUN:RWST.0.2019-02-005>
- Phiriyansorn, W. (2000). *Comparison of Chao Tiao Ingsyongwan and the Jade Dragon*. Chulalongkorn University.
- Song, J. (2008). Wudang Mountains Xuantian Super-Emperor God Family. *Journal of Yuyang Teachers College*, 29(5), 1–6. DOI: 10.3969/j.issn.1008-6072.2008.05.001
- Song, J. (2012). Emperor Xuantian belief in Fangxian County, China, Based on Guan Yin Cave. *Journal of Yuyang Teachers College*, 33(5), 1–5. DOI: 10.3969/j.issn.1008-6072.2012.05.001
- Song, J., & Zhang, Q. X. (2008). A Summary of The Cross-Strait Academic Seminar on Xuantian Shangdi Belief and Harmonious Society Construction. *China Taoism*, 29(1), 46–47. DOI: 10.3969/j.issn.1006-9593.2008.01.021
- Wang, H. (2002). *Xuantian Heaven Emperor Belief Research——Fujian-Taiwan as Research Focus* [Unpublished master's thesis]. Fujian Normal University.
- Wang, J. (2018). The Successful Completion of The 2018 Wuxu Year Xuantian Shangdi Deity's Pilgrimage to Taiwan. *Ethnic Families*, 36(6), 26. <https://doi.org/CNKI:SUN:MZDJ.0.2018-06-013>
- Xu, G. D. (2001). *Imageology*. Nanhai Publishing Company.
- Yang, H. S., Zhang, Q. X., & Wang, S. R. (2007). A Review of Xuantian Emperor Belief and Harmonious Society Construction Seminar. *Journal of Yuyang Teachers College*, 28(5), 9–12. <https://doi.org/CNKI:SUN:YSGZ.0.2007-05-005>
- Yang, S. Q. (2004). Yuan Dynasty Taoist Classic: The Records of Enlightenment by Xuantian Shangdi. *China Taoism*, 25(6), 32–34. <https://doi.org/10.19420/j.cnki.10069593.2004.06.010>
- Yu, G. (1983). Development of Taiwanese Folk Religion: Analysis of Government Compiled Data. *Bulletin of the Institute of Ethnology Academia Sinica*, 27(1), 371–413. <https://shorturl.asia/46mb1>

- Zhang, Q., & Han, J. (2015). Paying Homage to The Xuantian Emperor: A Record of The 600th Anniversary Pilgrimage of The Xuantian Shangdi Deity to Taiwan. *China Taoism*, 36(1), 14–16.
<https://d.wanfangdata.com.cn/periodical/zgdj201501004>
- Zhang, H. X., & Huang, Y. C. (2023). Multi-Dimensional Exploration and In-Depth Discussion of Xuandi's Belief Summary of The Symposium on The Culture of Xuantian Shangdi. *Religious Studies*, 42(5), 229–232.
<https://www.cnki.net/KCMS/detail/detail.aspx?dbcode=CJFD&dbname=CJFDL AST2023&filename=ZJYJ202305033&uniplatform=OVERSEA&v=yIhQNh0zxZuD rYsXyNON1PtJlf1AvCdBYfbxJF8ald4UWsXLi8T21DQh1x6MTRUe>
- Zhang, Q. (2009a). Taoist Xuan-God Belief and Traditional Festival Folk Custom. *Journal of Quanzhou Normal University*, 27(1), 37–41.
 DOI: 10.3969/j.issn.1009-8224.2009.01.009
- Zhang, Q. (2009b). Taoist Emperor Xuantian Belief and Traditional Culture of Filial Piety. *Journal of Yunyang Teachers College*, 30(6), 1–5.
 DOI: 10.3969/j.issn.1008-6072.2009.06.001
- Zhang, Q. X. (2015). 1 Millennium Coupling: Reflections About Wudang Mountain Tien Statue to Taiwan Exhibition. *Forum on Chinese Culture*, 22(10), 151–155+192.
<https://d.wanfangdata.com.cn/periodical/CiBQZXJpb2RpY2FsQ0hJU29scjkyMDI1MTIyNDE1NDU1NRlPcmh3aGx0MjAxNTEwMDI2Ggg4MTZ6bndodA%3D%3D>
- Zhao, C., & Wu, X. (2015). On The Taoist Votive Stele of “Xuantian Shangdi (The Somber Warrior God)” of The Qing Dynasty Found in Huaxian County, Shaanxi. *Relics and Museology*, 32(6), 80–82+108. DOI: 10.3969/j.issn.1000-7954.2015.06.013
- Zhuang, C. H. (2019). Between and Beyond Buddhism and Daoism: A Research on The Custom of Xuantian Shangdi Belief and Related Topics in Huilai Area of Guangdong. *Journal of Arts and Folklore*, 1(2), 61–66.
<https://doi.org/CNKI:SUN:YSMS.0.2019-02-009>
- Zuo, P. (2024). Research on Zhenwu Belief in Ethnic Minority Areas. *Religious Studies*, 43(6), 135–142. DOI: 10.3969/j.issn.1006-1312.2024.06.018

Evaluation of the Mind Development Project: Sakkasa-Samadhi Meditation Program, Singburi Provincial Prison, Fiscal Year 2023

Thanadet Wongkammoon

Master of Public Administration Program in Public Administration

Waraporn Subruangthong and Wasita Kerdphol Prasopasak

Assistant Professor, Dr., Department of Public Administration

Thepsatri Rajabhat University

Corresponding Author: Thanadetwongkammoon@gmail.com

Received: January 27, 2025 Revised: March 10, 2025 Accepted: March 12, 2025

Abstract

This research aimed to: 1. assess the outcomes of the Sakkasa-Samadhi Meditation Program at Singburi Provincial Prison for the fiscal year 2023 and 2. identify issues, suggestions, and recommendations for improving and developing the program. Data were collected from 132 participants selected through simple random sampling employing a questionnaire with a reliability score of 0.89. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

Research findings revealed that: 1. the evaluation of the Sakkasa-Samadhi Meditation Program was, overall, rated at a high level. The assessment ranked from highest to lowest mean scores focused on the following aspects: inputs, outcomes, processes, and context; and 2. for issues and recommendations for the program improvement, there were four issues included: 1) context issue: the hot weather, external noise, and a crowded environment were identified as significant problems. The program should be conducted during the winter season, fans should be installed, and the training area should be restricted to unrelated individuals; 2) input issue: there was overcrowding of participants, unsuitable media, materials, equipment, audio, and visual aids, as well as an insufficient number of facilitators. Improvement of the quality of media, materials, and equipment, as well as reducing the number of participants, should be reconsidered; 3) process issue: the evaluation form had small font sizes, and some participants attended the training involuntarily. The program should redesign the evaluation format, select voluntary participants who are literate, and promote the program in advance; and 4) outcomes issue: the participants had difficulty understanding the training content and lacked engagement. The training programs should be organized continuously to enhance the participants' understanding and participation.

Keywords: Project Evaluation, Mind Development Program, Sakkasa-Samadhi Meditation Course

การประเมินโครงการพัฒนาจิตใจ หลักสูตรสัคคาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

ธนเดช วงศ์คำมูล

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

วารภรณ์ ทรัพย์รวงทอง

วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Corresponding Author: Thanadetwongkammoon@hotmail.com

ได้รับบทความ: 27 มกราคม 2568 ปรับปรุงแก้ไข: 10 มีนาคม 2568 ตอรับตีพิมพ์: 12 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ประเมินผลโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 และ 2. ศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงพัฒนา โครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 132 คน ด้วยแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.89 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การประเมินผลโครงการพัฒนาจิตใจ หลักสูตรสัคคาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านผลผลิต ด้านกระบวนการ และด้านบริบท 2. ปัญหา ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงพัฒนา โครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 1) ด้านบริบท มีปัญหาด้านสภาพอากาศร้อน เสี่ยงรบกวนจากภายนอกพื้นที่อบรม และสภาพแวดล้อมที่มีคนพลุกพล่าน มีข้อเสนอแนะให้จัดการอบรมในช่วงฤดูหนาว ทำการติดตั้งพัดลมเพิ่มเติม และห้ามคนที่ไม่เกี่ยวข้องเข้ามาในพื้นที่อบรม 2) ด้านปัจจัยนำเข้า มีปัญหาจำนวนคนอบรมมากเกินไป สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เสี่ยง จอภาพไม่เหมาะสม และจำนวนวิทยากรน้อยเกินไป มีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้เหมาะสม และลดจำนวนผู้เข้าอบรม 3) ด้านกระบวนการ พบปัญหาแบบประเมินมีตัวหนังสือเล็ก ผู้ที่เข้าอบรมไม่ได้สนใจในการเข้าอบรม มีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงแบบการประเมิน คัดเลือกผู้เข้าอบรมที่มีความสนใจ อ่านออกเขียนได้ และควรประชาสัมพันธ์ล่วงหน้า 4) ด้านผลผลิต มีปัญหาผู้เข้าอบรมไม่เข้าใจเนื้อหาที่อบรม และไม่ตั้งใจอบรม มีข้อเสนอแนะให้จัดโครงการอบรมอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, โครงการพัฒนาจิตใจ, หลักสูตรสัคคาสมาธิ

บทนำ

กรมราชทัณฑ์ เป็นหน่วยงานสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรม มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล ได้แก่ การกักขัง การจำคุก และการประหารชีวิต โดยมุ่งเน้นที่จะควบคุม แก้ไข และพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้กลับคืนสู่สังคมเป็นพลเมืองดี ตามวิสัยทัศน์ที่ว่า “กรมราชทัณฑ์เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการควบคุม แก้ไข และพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขัง เพื่อคืนคนดีมีคุณค่าสู่สังคม” ในปี 2566 ประเทศไทยมีผู้ต้องราชทัณฑ์ รวม 270,879 ราย ซึ่งสูงเป็นอันดับ 6 ของโลก และอันดับ 1 ของอาเซียน โดยส่วนใหญ่เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ความท้าทายที่สำคัญ คือ การลดอัตราการกระทำผิดซ้ำ หลังพ้นโทษ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ต้องขังคดียาเสพติด ซึ่งพบว่า 15.41% ของผู้พ้นโทษกลับกระทำผิดซ้ำภายใน 1 ปี และ 31.84% ภายใน 3 ปี ทำให้เกิดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำสภาพแออัด และการงบประมาณที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดปัญหาดังกล่าว และส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการตามนโยบาย “พัฒนาพฤติกรรมแก้ไขผู้ต้องขังให้ตรงกับปัญหาการกระทำผิดซ้ำ” โดยเน้นการบำบัดฟื้นฟูจิตใจผ่านหลักสูตรสมาธิ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาจิตใจตามหลักสัจธรรมสมาธิ โดยมีระยะเวลาอบรม 21 วัน เพื่อเสริมสร้างพลังจิตและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น หลักสูตรสัจธรรมสมาธิ ได้รับการออกแบบร่วมกับสถาบันพลังจิตตานุภาพ (หลวงพ่อวิริยัง สิริธโร) โดยมุ่งเน้นให้ผู้ต้องขังฝึกสมาธิเพื่อสะสมพลังจิตและเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ ซึ่งจะช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งในด้านร่างกาย วาจา และจิตใจ (กรมราชทัณฑ์, 2567)

เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรีได้ดำเนินโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัจธรรมสมาธิตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 โดยได้รับความร่วมมือจากสถาบันพลังจิตตานุภาพ สาขา 159 วัดเสาธงทอง จังหวัดสิงห์บุรี โดยผลการดำเนินโครงการตั้งแต่ปี 2559 - 2566 มีผู้ต้องขังเข้าร่วมโครงการ จำนวน 2,196 คน อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนเอกสารแผนงานโครงการ พบว่า เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรีไม่เคยมีการประเมินผลการดำเนินโครงการหลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินงาน ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาประเมินผลโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัจธรรมสมาธิ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยเลือกใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบริบท (Context) 2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) 3) ด้านกระบวนการ (Process) และ 4) ด้านผลผลิต (Product) เพื่อประเมินผลการดำเนินโครงการและเสนอแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคต (เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี, 2566)

ดังนั้น การประเมินผลนี้จะช่วยให้การดำเนินโครงการในอนาคตสามารถตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาของผู้ต้องขังได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสร้างผลสัมฤทธิ์ที่ยั่งยืนในการลดอัตราการกระทำผิดซ้ำและพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังให้เป็นพลเมืองดีของสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินผลการดำเนินโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัจธรรมสมาธิที่จัดขึ้นในเรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัจธรรมสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ

Stufflebeam, et al. (1977) ได้ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า การประเมิน หมายถึง กระบวนการจำแนกลักษณะข้อมูลที่ต้องการศึกษา การให้ได้มาซึ่งข้อมูลและการเสนอข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการประเมินเพื่อการตัดสินใจทางเลือกต่าง ๆ

ขจรศักดิ์ สุขเปรม (2563) ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า คือ กระบวนการพิจารณา วินิจฉัย เพื่อให้ทราบถึงการกระทำ กิจกรรม หรืองานต่าง ๆ ที่เราได้ดำเนินการไปแล้วว่าเกิดผลอย่างไร โดยการเก็บข้อมูลตัวเลขของผลที่ออกมานั้น แล้วนำมาเปรียบเทียบกับ หรือวัดเกณฑ์ตามวัตถุประสงค์หรือมาตรฐานที่กำหนด

จากการให้ความหมายของนักวิชาการ สรุปความหมายของการประเมินได้ว่า เป็นกระบวนการพิจารณา วินิจฉัยเพื่อหาข้อเท็จจริง หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ตัดสินคุณค่าหรือความสำเร็จของโครงการ โดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศที่มีการเก็บรวบรวมอย่างเป็นระบบ แล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ เพื่อให้ได้ซึ่งข้อมูลสารสนเทศที่ดีและมีประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ของการดำเนินงานต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการฝึกอบรม

สมชาติ กิจยรรยง, และอรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2550, อ้างถึงใน ปกติา พิพัฒน์, 2562) ได้อธิบายว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการที่มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ และความชำนาญ เพื่อเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น การอบรมจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลผู้ปฏิบัติมีปัญหาในการทำงาน อันเนื่องมาจากการขาดความรู้ ทักษะ เจตคติ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด อาจมีสาเหตุเกิดจากไม่ได้เรียนจบในงานที่ปฏิบัติ ไม่มีประสบการณ์ในงาน หรือองค์การ เปลี่ยนแปลง โครงสร้างหน้าที่งาน มีการเปลี่ยนแปลงระบบงาน เป็นต้น

ชูชัย สมितिไกร (2554) ได้อธิบายว่า การฝึกอบรม (Training) คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบเพื่อสร้างความรู้หรือเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความสามารถ (Ability) และเจตคติ (Attitude) ของบุคลากรอันจะช่วยปรับปรุงให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

สรุปได้ว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ช่วยให้ผู้เข้า อบรมเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมประสบการณ์วิทยาการสมัยใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว การอบรม จึงเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาบุคคลและปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น สำหรับใช้ในการ ทำงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต

แนวคิดเรื่องการประเมินผลการฝึกอบรม

รูปแบบการประเมินผลการฝึกอบรม CIPP Model ตามกรอบแนวคิดของ Stufflebeam, et al. (1977) ได้เสนอรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า CIPP Model ถูกพัฒนาขึ้นโดย Stufflebeam, et al. ในปี ค.ศ. 1971 โดยได้นำเสนอวิธีการประเมินทางที่อยู่บนพื้นฐานของการประเมินประเภท Systematic Decision - Oriented Evaluation ที่เน้นวิธีการสารสนเทศเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในเชิงบริหาร โดยที่ Stufflebeam ได้ให้คำนิยามคำว่า “ประเมิน” คือ กระบวนการ ของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมถึงการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและข้อมูลที่จัดมาแล้ว เพื่อจัดทำให้เป็นสารสนเทศที่มีประโยชน์ สำหรับใช้เป็นทางเลือกประกอบในการตัดสินใจ ทั้งนี้รูปแบบการประเมิน CIPP ปรากฏขึ้นเป็นลายลักษณะ

ชัดเจนในหนังสือชื่อ Educational Evaluation and Decision Making ซึ่งตีพิมพ์ในปี 1971 และปรับปรุงอีกครั้งในปี 2007 ในหนังสือ Evaluation Theory Models and Applications องค์ประกอบความสัมพันธ์หลักของการประเมิน แบบ CIPP คือ คุณค่า (Values) ถูกกำหนดจากกลุ่มคนหรือสังคม นั้น ๆ ระบบทำให้ผู้ประเมินและผู้รับบริการสามารถที่จะบ่งชี้และเข้าใจถึงคุณค่าที่ใช้เป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับการประเมินในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การประเมินตามโมเดลนี้ประกอบด้วย การประเมิน 4 ประเภท คือ การประเมินสถานะแวดล้อม การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการ เกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ 1) วัตถุประสงค์จะต้องสมเหตุสมผล 2) วัตถุประสงค์จะต้องพัฒนามาจากความสนใจ และความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม 3) วัตถุประสงค์ที่เหมาะสมจะต้องสอดคล้องกับแนวนโยบายของหน่วยงาน

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อต้องการหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุด ที่จะทำให้โครงการบรรลุเป้าหมายอย่างเต็มที่ภายใต้ปัจจัยนำเข้า หรือทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น งบประมาณ วิทยากร ผู้เข้ารับการฝึกอบรม การประเมินตามแนวทางนี้ จะต้องกำหนดเกณฑ์ขึ้นแล้วเก็บข้อเท็จจริง วิเคราะห์ เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งขึ้น ก็จะทราบความเหมาะสมของแต่ละแนวทาง

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินความเหมาะสมของการนำโครงการฝึกอบรมไปปฏิบัติจริง เพื่อบ่งชี้จุดเด่น และจุดด้อยของโครงการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงโครงการและกิจกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น กิจกรรมใดมีปัญหาและอุปสรรคก็จะได้แก้ไขทันที

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการฝึกอบรมว่ามีมากน้อยเพียงใด บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ โดยการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตของโครงการกับวัตถุประสงค์ปัจจัยนำเข้า และกระบวนการฝึกอบรม นอกจากนี้ การใช้แบบจำลองชิปปี้ (CIPP Model) อย่างเต็มรูปแบบจะให้สารสนเทศแบบสะสม กล่าวคือ การตัดสินใจหลังจากการประเมินสถานะแวดล้อมแล้วจะเป็นแนวทางสำหรับการประเมิน ปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ การประเมินผลผลิต ผลที่ได้จะย้อนกลับไปสู่การตัดสินใจ เลือกวัตถุประสงค์และการเลือกแนวทางในการจัดการโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วย

สำหรับรูปแบบของการประเมินผลโครงการโดยทั่วไป มีลักษณะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และการดำเนินงานของโครงการ ในกรณีที่การประเมินโครงการฝึกอบรมมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้า เพื่อบ่งชี้จุดเด่นและจุดด้อยของการฝึกอบรมนั้น จะนำผลประเมินไปปรับปรุงกิจกรรมหรือแผนการฝึกอบรมได้ทันที ส่วนการประเมินรวมสรุปหลังโครงการสิ้นสุดลงแล้ว เป็นการประเมินเพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการฝึกอบรม ดังนั้น แบบจำลองที่เหมาะสม จะใช้เป็นกรอบแนวคิดในการประเมินผลดังกล่าว คือ แบบจำลองชิปปี้ (CIPP Model) ของ Stufflebeam, et al. (1977) ที่แสดงให้เห็นว่าการประเมินเป็นกระบวนการต่อเนื่องในการหาข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการ เพื่อหาทางเลือกที่เป็นประโยชน์ เพื่อการตัดสินใจของผู้บริหาร ในการประเมินผลโครงการฝึกอบรม ซึ่ง Stufflebeam ได้เสนอแบบอย่างการประเมิน คือ CIPP Model ที่เน้นว่าการประเมินเป็นกระบวนการต่อเนื่องในการหาข้อมูล และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการเพื่อหาทางเลือกที่เป็นประโยชน์ เพื่อการตัดสินใจของผู้บริหาร ในการประเมินผลโครงการฝึกอบรม เนื่องจากเป็นรูปแบบที่มีความสมบูรณ์อย่างครบถ้วน

โครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคสาสมาธิ

กรมราชทัณฑ์ ได้ดำเนินการจัดทำโครงการพัฒนาจิตใจ หลักสูตรสัคคสาสมาธิ ตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม (หลวงพ่อวิริยงค์ สิรินธโร) โดยร่วมกับสถาบันพลังจิตตานุภาพ กำหนดหลักสูตรเป็นการเฉพาะสำหรับผู้ต้องขัง ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับการพัฒนาจิตใจ และปรับเปลี่ยนทัศนคติไปในทิศทางที่ดีขึ้น มีความคิดเชิงบวกและมีสติยังคิดในการกระทำของตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ และไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำในภายภาคหน้า

การแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักพัฒนาพฤติกรรม โดยส่วนส่งเสริมสมรรถภาพร่างกายและจิตใจเป็นหน่วยที่จะต้องดำเนินการในกระบวนการแก้ไขฟื้นฟู และพัฒนาสมรรถภาพร่างกายและจิตใจผู้ต้องขังให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและกลับเข้าสู่สังคมภายหลังพ้นโทษได้อย่างปกติสุข การพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังโดยใช้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้เรือนจำทัณฑสถาน ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังทุกคนอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับสภาพจิตใจผู้ต้องขัง ทำให้เกิดความตระหนักถึงความผิดพลาดในอดีตที่ผ่านมา และปรับปรุงตัวเองให้เข้าสู่กรอบแนวทางปฏิบัติของศาสนา ทั้งในระหว่างที่ต้องโทษและพ้นโทษ

การฝึกสมาธิ หมายถึง การภาวนา หรือการพัฒนาระดับของจิตใจเพราะจิตเป็นตัวกำหนดเป็นตัวปรุงแต่งที่มีความสำคัญต่อการกระทำ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำทางกาย วาจา หรือทางใจก็ตาม ดังนั้นจิตที่ได้รับการฝึกสมาธิภาวนาจึงเป็นจิตที่ได้รับประโยชน์สูงสุดเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนในทางที่เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกรมราชทัณฑ์ได้จัดทำโครงการพัฒนาจิตใจ หลักสูตรสัคคสาสมาธิ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม (หลวงพ่อวิริยงค์ สิรินธโร) วัดธรรมมงคลเถาบุญญนนทวิหาร (วัดธรรมมงคล) ถนนสุขุมวิท แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร โดยได้รับความร่วมมือจากสถาบันพลังจิตตานุภาพ สาขา 159 วัดเสาธงทอง จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อเข้าอบรมเข้าความรู้แก่ผู้ต้องขังภายในเรือนจำตามตารางการอบรมตลอดโครงการฯ 100 ชั่วโมง (20 วันทำการ)

ความเป็นมาของโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคสาสมาธิประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี กรมราชทัณฑ์ ร่วมกับสถาบันพลังจิตตานุภาพ กำหนดแผนการปฏิบัติงานตามโครงการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง หลักสูตรสัคคสาสมาธิ ประจำปี พ.ศ. 2559 โดยมีเป้าหมายให้มีการอบรมผู้ต้องขังเด็ดขาด ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80% ซึ่งเรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ได้ดำเนินการอบรมผู้ต้องขังด้วยหลักสูตรสัคคสาสมาธิตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 จนถึง ปี พ.ศ. 2566 จำนวนทั้งสิ้น 2,196 คน ซึ่งยังคงค้างผู้ต้องขังที่ไม่ได้อบรม จำนวนกว่า 600 คน ดังนั้น เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรีจึงได้ดำเนินการจัดการอบรมหลักสูตรสัคคสาสมาธิ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามนโยบายกรมราชทัณฑ์นโยบาย ซึ่งให้เรือนจำ/ทัณฑสถานจัดอบรมหลักสูตรสัคคสาสมาธิให้กับผู้ต้องขังทุกคนที่เป็นนักโทษเด็ดขาดแล้วเพื่อเป็นการพัฒนาจิตใจ และเป็นการส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้ต้องขังไม่ให้เกิดความตึงเครียด

ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ ให้เรือนจำ/ทัณฑสถาน จัดหลักสูตรสัคคสาสมาธิเป็นหลักสูตรตามแผนปฏิบัติการประจำปี และการเบิกจ่ายงบประมาณให้ถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม ต่อมาจนถึงปัจจุบัน โดยการดำเนินการจัดอบรมในห้วงเวลาที่กรมฯ กำหนด หากมีการเปลี่ยนแปลงให้แจ้งกรมราชทัณฑ์ก่อนดำเนินการ และให้ผู้บัญชาการเรือนจำ ผู้อำนวยการทัณฑสถาน ขอความร่วมมืออำนาจ ความสะดวกในการจัดอาหารและเครื่องดื่มสำหรับวิทยากรโดยดำเนินงานประสานงาน

กับสำนักพัฒนาพฤตินิสัยส่วนส่งเสริมสมรรถภาพร่างกายและจิตใจโดยใกล้ชิดซึ่งดำเนินการมาโดยตลอดจนปัจจุบัน

กำหนดให้เจ้าหน้าที่เรือนจำทัณฑสถาน ที่ผ่านหลักสูตรครุสมาธิ รุ่น มหาพล พลังที่ยิ่งใหญ่ ปฏิบัติหน้าที่เป็นวิทยากร ร่วมกับวิทยากรจากสถาบันพลังจิตตานุภาพ เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรคม หลวงพ่อวिरยงค์ สิริโร และมาตรฐานหลักสูตรของสถาบันพลังจิตตานุภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริวัฒน์ แยมศิริ (2560) การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านโรงสูง ตำบลพระแก้ว อำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า 1. การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านโรงสูง ตำบลพระแก้ว อำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมาก คือ ด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม ซึ่งประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการและด้านผลการดำเนินงาน และ 2. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านโรงสูง ตำบลพระแก้ว อำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า กำหนดระยะเวลาในการชำระเงินกู้สั้นเกินไป กำหนดระยะเวลาประชุมไม่แน่นอน และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงเกินไป

ชาคริต คงทอง (2559) การประเมินโครงการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง “หลักสูตรชินนสาสมาธิ” ตามแนวทางพระธรรมมงคลญาณ (หลวงพ่อวिरยงค์ สิริโร) โดยการนำรูปแบบชิป (CIPP Model) ของ Stufflebeam, et al. (1977) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินเจ้าหน้าที่และครูผู้รับผิดชอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง “หลักสูตรชินนสาสมาธิตามแนวทางพระธรรมมงคลญาณ ด้วยวิธี CIPP Model และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินโครงการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง หลักสูตรชินนสาสมาธิ ผลการประเมินโครงการพบว่า ทักษะของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบหลักสูตรส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Outcome) ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และด้านบริบท (Context) มีความต้องการขอรับการสนับสนุนเพิ่มเติมในเรื่องสถานที่ดำเนินการ

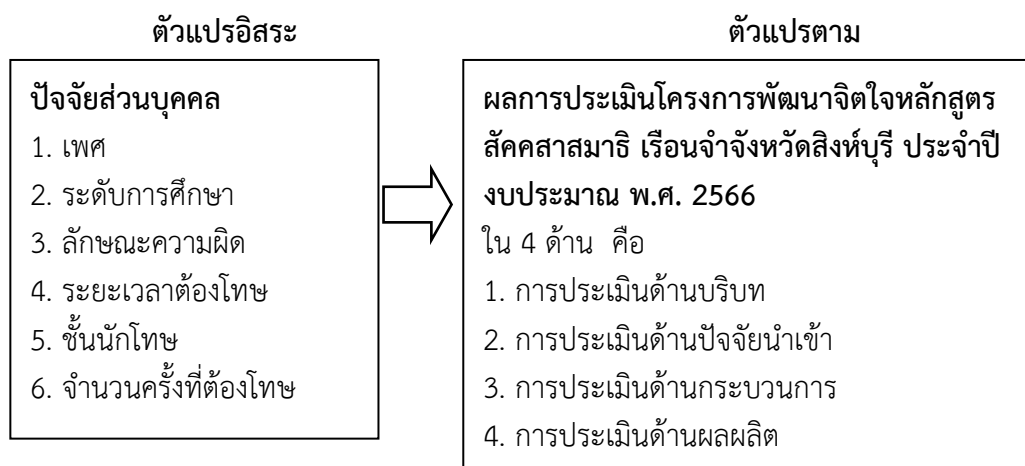
นุชนารถ ปลอดห่วย (2563) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ต้องขังหญิงด้วยหลักสูตรสัจจธรรมสมาธิ ในทัณฑสถานหญิงชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน 1) ด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางกาย อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางจิตใจ อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม วาจา อยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย สามารถควบคุมจิตใจให้มีสำนึกที่ดี รองลงมาคือ ด้านวาจาเมื่อได้รับการฝึกจิตอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดกระบวนการที่จะนำไปสู่การควบคุมและพัฒนาตน และด้านจิตใจ มุ่งเน้นพัฒนาทางด้านจิตใจเป็นสำคัญด้วยการปฏิบัติสมาธิเป็นหลักสำหรับการฝึกทางกาย ทางวาจา ทางใจ ให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป การเปรียบเทียบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ต้องขังหญิงที่มีอายุ ระดับการศึกษา และชั้นโทษต่างกัน ไม่มีผลต่อการทำสมาธิ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยหลักสูตรสัจจธรรมสมาธิ เนื่องด้วยการวิจัยไม่ได้ใช้วิธีการปฏิบัติแยกตามกลุ่มอายุ ระดับการศึกษา และชั้นโทษ แต่ใช้วิธีการเดียวกันคือการทำสมาธิแบบเดียวกันตามหลักสูตรสัจจธรรมสมาธิ การแก้ไขปัญหาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ต้องขังหญิงด้วยสมาธิในหลักสูตรสัจจธรรมสมาธิในทัณฑสถานหญิงชลบุรี เป็นไปตามสมมุติฐานทั้งนี้อภิปรายได้ว่า การที่จะพัฒนาสังคมจึงต้องเริ่มต้นที่การพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์

เป็นอันดับแรก ผู้ต้องขังมีความสุขสงบ คิดได้ คิดถูก มีเหตุมีผล เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเองแก่ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ เพื่อคืนคนดีสู่สังคม

สาลินี ทรัพย์รวงทอง (2565) การประเมินโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (U2T) ในเขตพื้นที่ตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า 1. การประเมินโครงการ 1) ด้านบริบท มีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมการสร้างอาชีพใหม่ การสร้างผลิตภัณฑ์และการขายให้กับชุมชน 2) ด้านปัจจัยนำเข้า มีความชัดเจนในเรื่องของกลุ่มเป้าหมาย และกิจกรรมที่ต้องการทำให้เกิดผลลัพธ์ชัดเจนเป็นรูปธรรม การสนับสนุนงบประมาณ โดยเฉพาะการใช้จ่ายงบประมาณที่สามารถสร้างรายได้ต่อครัวเรือนของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง 3) ด้านกระบวนการ มีการดำเนินการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการโดยการประชาสัมพันธ์แจ้งเป้าหมายกิจกรรมของโครงการฯ สำนวจความพร้อมของผู้ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการฯ การดำเนินโครงการฯ ได้รับงบประมาณจากกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และมีการติดตามประเมินผลโครงการฯ จากหน่วยงานส่วนกลาง 4) ด้านผลผลิต ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ ความสามารถและทักษะที่สามารถนำไปถ่ายทอดต่อความรู้ต่อได้ 2. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการต้องปรับปรุงด้านการเบิกจ่ายงบประมาณทั้งในส่วนของวัสดุ อุปกรณ์ และค่าจ้างที่เบิกจ่ายล่าช้า และมีข้อผิดพลาดต้องแก้ไขหลายครั้ง ระยะเวลาในการดำเนินโครงการยังไม่สามารถระบุได้ว่าจะทำให้เกิดความยั่งยืน และ 3. แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ คือ การร่วมมือกันของคนในชุมชนกับเจ้าหน้าที่โครงการ ทำกิจกรรมตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ การให้ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน ตัวแทนหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ และประชาชนในชุมชน รวมถึงผู้ปฏิบัติงานประจำโครงการ คือ ผู้มีความสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการจนกระทั่งประสบความสำเร็จ การร่วมมือกันทำงานด้วยความมุ่งมั่นต่อผลสัมฤทธิ์ของทุกฝ่ายจึงทำให้เกิดผลสำเร็จเป็นอย่างดี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการทำวิจัย เรื่องการประเมินโครงการพัฒนาจิตใจ หลักสูตรสัคคาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ผู้วิจัยได้เลือกใช้ CIPP Model (Context, Input, Process, Product) ของ Stufflebeam, et al. (1977) มากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 197 คน ที่ผ่านการอบรมโครงการพัฒนาจิตใจ หลักสูตรศรัทธาสมาธิ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 รุ่นที่ 1 วันที่ 23 พฤษภาคม – 21 มิถุนายน 2566 (เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ได้กำหนดขนาดกลุ่ม โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณจากสูตร Yamane (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน 0.05 (ธำนิษฐ์ ศิลป์จารุ, 2560) จากการคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้จำนวนไม่น้อยกว่า 132 คน จึงจะยอมรับได้ ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 132 คน ซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ลักษณะความผิด ระยะเวลาต้องโทษ ชัณนิกโทษ จำนวนครั้งที่ต้องโทษ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรศรัทธาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ซึ่งครอบคลุมขอบข่ายการประเมิน 4 ด้าน คือ 1) ด้านบริบท 2) ด้านปัจจัยนำเข้า 3) ด้านกระบวนการ และ 4) ด้านผลผลิต ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ที่มีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอปัญหา ข้อเสนอแนะ แนวทางในการปรับปรุงพัฒนาโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรศรัทธาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 ศึกษารูปแบบ และวิธีการในการเขียนแบบสอบถามจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 รวบรวมเนื้อหาและสาระต่าง ๆ ที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ได้กำหนดขึ้นในเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาจิตใจ หลักสูตรศรัทธาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัย

3.1.3 สร้างแบบสอบถามโดยกำหนดประเด็นให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดในการวิจัย แล้วนำเสนอต่อคณะกรรมการและที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อพิจารณาความถูกต้อง และข้อคำแนะนำแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขจัดพิมพ์เป็นชุดคำถามเพื่อนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องต่อไป

3.2 การหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.2.1 การหาความเที่ยงตรง (Validity) นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อพิจารณาตรวจสอบ แก้ไข และให้ความเห็นชอบ เพื่อเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ในการวิจัยครั้งนี้แบบสอบถามแต่ละข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 จึงถือว่าเป็นแบบสอบถามที่สามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้

3.2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้การหาสัมประสิทธิ์แอลฟา ของ Cronbach (1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 จึงนำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วจัดพิมพ์เป็นชุดคำถาม แล้วนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.2.3 นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความถูกต้องแล้วไปเก็บกับประชากร เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยจัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้พร้อม จำนวน 132 ชุด และจัดแยกแบบสอบถามตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้แล้ว เพื่อสะดวกในการเก็บข้อมูล และตรวจสอบ

4.2 ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

4.3 ผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ด้วยตนเองโดยมีเอกสารชี้แจงและคำแนะนำแก่ผู้เข้าร่วมวิจัยป้องกันผลกระทบต่อบุคคลโดยไม่ระบุชื่อและนามสกุลในแบบสอบถาม และแจ้งให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบว่า มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมในการวิจัยหรือการขอถอนตัวออกจากโครงการวิจัยก็จะได้ไม่ได้รับผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้น และผู้วิจัยรับคืนด้วยตนเองทันทีเมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว

4.4 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลของแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างทำการตรวจนับและตรวจหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม สรุปรวบรวมแบบสอบถาม เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์และอภิปรายผลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การดำเนินโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรศักดิ์คสาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 วิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 ปัญหา ข้อเสนอแนะ แนวทางในการปรับปรุงพัฒนาโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรศักดิ์คสาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 วิเคราะห์โดยการสังเคราะห์ข้อความ

ผลการวิจัย

การประเมินโครงการพัฒนาจิตใจ หลักสูตรสัคคาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ผลการศึกษาพบว่า

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 71.20 มีระดับการศึกษา ม.ต้น-ม.ปลาย/ปวช จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 61.40 มีระยะเวลาต้องโทษ 1 - 2 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 37.90 มีลักษณะความผิดคดีอาเสพติด จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 67.40 เป็นชั้นนักโทษ ชั้นเยี่ยม จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 43.20 มีจำนวนครั้งที่ต้องโทษครั้งแรก จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 50.80

2. ระดับการประเมินผลโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ดังนี้

ตาราง 1 ระดับการประเมินผลโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านภาพรวม

ด้านภาพรวม	ระดับการประเมินผล		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ
1. ด้านบริบท	3.97	0.58	มาก
2. ด้านปัจจัยนำเข้า	4.18	0.58	มาก
3. ด้านกระบวนการ	4.03	0.59	มาก
4. ด้านผลผลิต	4.07	0.62	มาก
รวมเฉลี่ย	4.06	0.59	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การประเมินผลโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.06$, S.D.= 0.59) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.18$, S.D.= 0.58) รองลงมา ได้แก่ ด้านผลผลิต ($\bar{x} = 4.07$, S.D.= 0.62) ด้านกระบวนการ ($\bar{x} = 4.03$, S.D.=0.59) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านบริบท ($\bar{x} = 3.97$, S.D.= 0.58)

ตาราง 2 ระดับการประเมินผลโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านบริบท

ด้านบริบท	ระดับการประเมินผล		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ
1. แนวทางการดำเนินโครงการมีความชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้จริง	3.88	0.77	มาก
2. ทานทราบวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคาสมาธิจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ	4.04	0.72	มาก

ตาราง 2 ระดับการประเมินผลโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสังคมศาสมานธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านบริบท (ต่อ)

ด้านบริบท	ระดับการประเมินผล		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
3. วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ในการอบรม	4.04	0.68	มาก
4. โครงการสังคมศาสมานธิมีความสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของเรือนจำ	4.06	0.60	มาก
5. พื้นที่สภาพแวดล้อมมีความเหมาะสมและเอื้อต่อการดำเนินโครงการ	3.84	0.95	มาก
รวมเฉลี่ย	3.97	0.58	มาก

จากตาราง 2 พบว่า การประเมินผลโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสังคมศาสมานธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านบริบท อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาตามรายการประเมิน พบว่า ทุกรายการอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ดังนี้ โครงการสังคมศาสมานธิมีความสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของเรือนจำ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.60) รองลงมา ได้แก่ วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ในการอบรม ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.68) และท่านทราบวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสังคมศาสมานธิจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.72) รายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พื้นที่สภาพแวดล้อมมีความเหมาะสมและเอื้อต่อการดำเนินโครงการ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.95)

ตาราง 3 ระดับการประเมินผลโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสังคมศาสมานธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านปัจจัยนำเข้า

ด้านปัจจัยนำเข้า	ระดับการประเมินผล		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อประกอบการอบรม เช่น ระบบเครื่องขยายเสียง ลำโพง ไมโครโฟน โปรเจคเตอร์มีคุณภาพดีเสียงดังฟังชัดเจน	3.95	0.83	มาก
2. สถานที่จัดอบรมมีพื้นที่เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการอบรมและฝึกสมาธิ	3.95	0.79	มาก
3. วิทยากรในโครงการเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในหลักสูตรสังคมศาสมานธิเป็นอย่างดี	4.35	0.65	มากที่สุด
4. วิทยากรเปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมซักถามและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.29	0.68	มากที่สุด

ตาราง 3 ระดับการประเมินผลโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคสาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านปัจจัยนำเข้า (ต่อ)

ด้านปัจจัยนำเข้า	ระดับการประเมินผล		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
5. ระยะเวลาในการฝึกอบรมมีความเหมาะสมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ	4.34	0.69	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.18	0.58	มาก

จากตาราง 3 พบว่า การประเมินผลโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคสาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านปัจจัยนำเข้า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาตามรายการประเมิน พบว่า ทุกรายการอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ดังนี้ วิทยากรในโครงการเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในหลักสูตรสัคคสาสมาธิเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.65) รองลงมาได้แก่ ระยะเวลาในการฝึกอบรมมีความเหมาะสมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.69) และวิทยากรเปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมซักถามและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.68) รายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อประกอบการอบรม เช่น ระบบเครื่องขยายเสียง ลำโพง ไมโครโฟน โปรเจคเตอร์ มีคุณภาพดี เสียงดังฟังชัดเจน ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.83)

ตาราง 4 ระดับการประเมินผลโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคสาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านกระบวนการ

ด้านกระบวนการ	ระดับการประเมินผล		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. มีการประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสารของโครงการให้ผู้สนใจ เข้ารับการอบรมทราบผ่านทางบอร์ดประชาสัมพันธ์	4.11	0.76	มาก
2. มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ในการอบรมตามโครงการอย่างครบถ้วนชัดเจน	4.02	0.73	มาก
3. รูปแบบและลำดับขั้นตอนในการฝึกสมาธิมีความเหมาะสมกับเวลาในการอบรม	3.98	0.68	มาก
4. การจัดกิจกรรมอบรม มีความเหมาะสมกับกิจวัตรประจำวันของผู้ต้องขัง	4.01	0.71	มาก
5. วิธีการและแบบประเมินที่ใช้ในการวัดผลประเมินผลมีความเหมาะสม	4.02	0.72	มาก
รวมเฉลี่ย	4.03	0.59	มาก

จากตาราง 4 พบว่า การประเมินผลโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคสาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.59)

เมื่อพิจารณาตามรายการประเมิน พบว่า ทุกรายการอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ดังนี้ มีการประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสารของโครงการให้ผู้สนใจเข้ารับการอบรมทราบผ่านทางบอร์ดประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.76) รองลงมา ได้แก่ วิธีการและแบบประเมินที่ใช้ในการวัดผลประเมินผลมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.72) และมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ในการอบรมตามโครงการอย่างครบถ้วนชัดเจน ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.73) รายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ รูปแบบและลำดับขั้นตอนในการฝึกสมาธิมีความเหมาะสมกับเวลาในการอบรม ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.68)

ตาราง 5 ระดับการประเมินผลโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านผลผลิต

ด้านผลผลิต	ระดับการประเมินผล		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. หลังจากจบโครงการอบรมท่านมีความเข้าใจด้านการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคาสมาธิและวิธีปฏิบัติสมาธิตามหลักสูตรเป็นอย่างดี	4.05	0.73	มาก
2. ท่านนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมมาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองในทางที่ดีขึ้น	4.13	0.67	มาก
3. ท่านรู้สึกพึงพอใจในการดำเนินโครงการสัคคาสมาธิของเรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี	4.10	0.68	มาก
4. ผลการดำเนินโครงการทำให้ท่านเป็นผู้มีสติและสมาธิมากยิ่งขึ้น	4.08	0.75	มาก
5. ท่านยินดีที่จะเข้ารับการอบรมหลักสูตรสมาธิระดับสูงกว่านี้อีกในอนาคต	3.99	0.77	มาก
รวมเฉลี่ย	4.07	0.62	มาก

จากตาราง 5 พบว่า การประเมินผลโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาตามรายการประเมิน พบว่า ทุกรายการอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ดังนี้ ท่านนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมมาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองในทางที่ดีขึ้น ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.67) รองลงมา ได้แก่ ท่านรู้สึกพึงพอใจในการดำเนินโครงการสัคคาสมาธิของเรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.68) และผลการดำเนินโครงการทำให้ท่านเป็นผู้มีสติและสมาธิมากยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.75) รายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านยินดีที่จะเข้ารับการอบรมหลักสูตรสมาธิระดับสูงกว่านี้อีกในอนาคต ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.77)

3. การวิเคราะห์ปัญหาข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

ตาราง 6 การวิเคราะห์ปัญหาข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

ข้อที่	ปัญหาโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
1	ด้านบริบท	
	1.1 สภาพอากาศร้อน	1.1 ควรจัดการอบรมในช่วงฤดูหนาวหรือฤดูฝน หรือเลื่อนการอบรมไปเดือนอื่น
	1.2 เสี่ยงรบกวนจากภายนอกพื้นที่อบรม	1.2 ติดตั้งพัดลมเพิ่มเติมให้มากขึ้น
	1.3 สภาพแวดล้อมที่มีคนพลุกพล่านเดินไปมาของผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการอบรม	1.3 เปลี่ยนสถานที่จัดอบรมใหม่
		1.4 งดใช้เสียงประกาศ
		1.5 ห้ามคนที่ไม่ได้อบรมเข้าใกล้พื้นที่อบรมพื้นที่อบรมสัคคาสมาธิ
2	ด้านปัจจัยนำเข้า	
	2.1 จำนวนคนอบรมมากเกินไปทำให้ขาดประสิทธิภาพในการอบรมและการดูแลไม่ทั่วถึง	2.1 ลดจำนวนผู้เข้าอบรม เหลือรุ่นละ 100 คน จะได้เหมาะสมกับพื้นที่จัดอบรม
	2.2 ปัญหาด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เสียงไม่ชัดเจน จอภาพเล็ก ภาพไม่ชัดเจน	2.2 ปรับปรุงจอแสดงภาพโปรเจคเตอร์ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
	2.3 จำนวนวิทยากรน้อยเกินไป	2.3 ปรับปรุงเครื่องเสียงให้ดีขึ้น
3	ด้านกระบวนการ	
	3.1 ปรับการประเมินเนื่องจากมองไม่เห็นตัวหนังสือเล็กเกินไป	3.1 ใช้วิธีประเมินที่ง่ายกว่านี้สะดวกกว่านี้เพื่อความชัดเจนเข้าใจง่าย
	3.2 โครงการนี้ต้องเป็นผู้ที่สมัครใจในการเข้าอบรม	3.2 อยากให้รับสมัครแบบสมัครใจด้วยตนเอง
	3.3 ควรคัดกรองผู้ที่ไม่รู้หนังสือออก	
4	ด้านผลผลิต	
	4.1 อยากให้จัดโครงการนี้ขึ้นอีก	-
	4.2 ไม่ค่อยเข้าใจหลักสูตรอบรม	
	4.3 ผู้เข้าอบรมไม่ตั้งใจอบรม	

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสัคคาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ผู้วิจัยอภิปรายผล ดังนี้

1. การประเมินโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรสังคมศาสนามาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรีประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ตามกรอบแนวคิด CIPP Model ของ Stufflebeam อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากเรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี เป็นสถานที่ควบคุมผู้ต้องขัง จึงต้องมีการกำหนดปัจจัยต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพและกฎระเบียบของเรือนจำ ทำให้เกิดความสอดคล้องในทุกด้าน และหลักสูตรสังคมศาสนามาธิถูกออกแบบมาเพื่อใช้พัฒนาจิตใจผู้ต้องขังโดยเฉพาะ จึงทำให้มีความเหมาะสมกับผู้ต้องขังและเรือนจำสอดคล้องกับนโยบาย 8 มิติ ของกรมราชทัณฑ์ ในมิติที่ 4 พัฒนาพฤติกรรมเสียแก่ผู้ต้องขังให้ตรงกับปัญหาของการกระทำความผิด เพื่อบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังไม่ให้วนกลับไปกระทำผิดซ้ำ สอดคล้องกับ นุชนารถ พลอดหัว (2563) ที่ศึกษาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ต้องขังหญิงด้วยหลักสูตรสังคมศาสนามาธิในทัณฑสถานหญิงชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางกาย ด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางจิตใจ และด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม วาจา ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านบริบท อยู่ในระดับมากและมีข้อเสนอแนะในเรื่องของพื้นที่สภาพแวดล้อมมีความเหมาะสมและเอื้อต่อการดำเนินโครงการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดโครงการสังคมศาสนามาธิของเรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี มีความสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของเรือนจำ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการและชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการแก่ผู้เข้ารับการอบรมอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ ชาศริต คงทอง (2559) การประเมินโครงการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง “หลักสูตรชินนศาสนามาธิ” ตามแนวทางพระธรรมมงคลญาณ (หลวงพ่อดิลก สิริธโร) โดยการนำรูปแบบซีป (CIPP Model) ของ Stufflebeam (1977) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินเจ้าหน้าที่และครูผู้รับผิดชอบ ผลการประเมินโครงการพบว่า ทักษะของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบหลักสูตรส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจด้านปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Outcome) ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และด้านบริบท (Context) มีความต้องการขอรับการสนับสนุนเพิ่มเติมในเรื่องสถานที่ดำเนินการ สอดคล้องกับ ศิริวัฒน์ แย้มศิริ (2560) การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านโรงสูง ตำบลพระแก้ว อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า 1. การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านโรงสูง ตำบลพระแก้ว อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า อยู่ในระดับมาก คือ ด้านบริบทซึ่งประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการและด้านผลการดำเนินงาน และ 2. ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านโรงสูง ตำบลพระแก้ว อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า กำหนดระยะเวลาในการชำระเงินกู้สั้นเกินไป กำหนดระยะเวลาประชุมไม่แน่นอน และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงเกินไป

ด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับมากและมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุง วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อประกอบการอบรม เช่น ระบบเครื่องขยายเสียง ลำโพง ไมโครโฟน โปรเจคเตอร์ ให้มีความเหมาะสมกับสถานที่และจำนวนผู้เข้าอบรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี มีการเชิญวิทยากรผู้มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหาตามหลักสูตรสังคมศาสนามาธิเป็นอย่างดี มีการกำหนดระยะเวลาในการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม และยังมีการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมซักถามและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับวิทยากร สอดคล้องกับ ชาศริต คงทอง (2559) การประเมินโครงการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง “หลักสูตรชินนศาสนามาธิ” ตามแนวทางพระธรรมมงคลญาณ (หลวงพ่อดิลก สิริธโร) โดยการนำรูปแบบซีป (CIPP Model) ของ Stufflebeam, et al. (1977) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินเจ้าหน้าที่และครูผู้รับผิดชอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง “หลักสูตรชินนศาสนามาธิ

ตามแนวทางพระธรรมมงคลญาณ ด้วยวิธี CIPP Model และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินโครงการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง หลักสูตรชินนสาสมาธิผลการประเมินโครงการพบว่า ทักษะของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบหลักสูตรส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Outcome) ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และด้านบริบท (Context) มีความต้องการขอรับการสนับสนุนเพิ่มเติมในเรื่องสถานที่ดำเนินการ

ด้านกระบวนการอยู่ในระดับมากและมีข้อเสนอแนะในเรื่องขั้นตอนในการฝึกสมาธิมีความเหมาะสมกับระยะเวลาในการอบรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ทำการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของโครงการให้ผู้สนใจเข้ารับการอบรมผ่านทางบอร์ดประชาสัมพันธ์ และมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ในการอบรมอย่างครบถ้วนชัดเจน สอดคล้องกับ สาลินี ทรัพย์รวงทอง (2565) การประเมินโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (U2T) ในเขตพื้นที่ ตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า การประเมินโครงการ 1. ด้านบริบท มีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมการสร้างอาชีพใหม่ การสร้างผลิตภัณฑ์และการขายให้กับชุมชน 2. ด้านปัจจัยนำเข้า มีความชัดเจนในเรื่องของกลุ่มเป้าหมาย และกิจกรรมที่ต้องการทำให้เกิดผลลัพธ์ชัดเจนเป็นรูปธรรม การสนับสนุนงบประมาณในการ โดยเฉพาะการใช้จ่ายงบประมาณที่สามารถสร้างรายได้ต่อครัวเรือนของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง 3. ด้านกระบวนการ มีการดำเนินการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการโดยการประชาสัมพันธ์ชี้แจงเป้าหมาย กิจกรรมของโครงการฯ สสำรวจความพร้อมของผู้ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการฯ การดำเนินโครงการฯ ได้รับงบประมาณจากกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และมีการติดตามประเมินผลโครงการฯ จากหน่วยงานส่วนกลาง 4. ด้านผลผลิต ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ ความสามารถและทักษะที่สามารถนำไปถ่ายทอดองค์ความรู้ต่อไปได้

ด้านผลผลิตอยู่ในระดับมากและมีข้อเสนอแนะในเรื่องผลกระทบจากการไม่ตั้งใจอบรมของผู้เข้ารับการอบรมบางคนทำให้ผู้เข้าอบรมไม่เข้าใจเนื้อหาของการอบรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเรือนจำมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการอบรมและเปิดโอกาสให้ผู้สนใจสามารถสมัครเข้ารับการอบรมได้ตามความสมัครใจ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมมาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองในทางที่ดีขึ้น เนื่องจากการทำสมาธิอย่างง่ายด้วยอาการกิริยา ยืน เดิน นั่ง นอน ซึ่งสอดคล้องกับหลักสติปัฏฐาน 4 แก่ไขพื้นฐานพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกด้วยการพัฒนาจิตใจ สอดคล้องกับ นุชนารถ ปลอดห่วย (2563) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ต้องขังหญิงด้วยหลักสูตรสัจจสาสมาธิในทัณฑสถานหญิงชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน 1. ด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางกาย อยู่ในระดับมากที่สุด 2. ด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางจิตใจ อยู่ในระดับมากที่สุด 3. ด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม วาจา อยู่ในระดับมากที่สุด สามารถควบคุมจิตใจให้มีสำนึกที่ดี รองลงมาคือ ด้านวาจาเมื่อได้รับการฝึกจิตอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดกระบวนการที่จะนำไปสู่การควบคุมและพัฒนาตน และด้านจิตใจ มุ่งเน้นพัฒนาทางด้านจิตใจเป็นสำคัญด้วยการปฏิบัติสมาธิเป็นหลักสำหรับการฝึกทางกาย ทางวาจา ทางใจ ให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป การเปรียบเทียบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ของผู้ต้องขังหญิงที่มีอายุ ระดับการศึกษา และชั้น โทษต่างกัน ไม่มีผลต่อการทำสมาธิ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ด้วยหลักสูตรสัจจสาสมาธิเนื่องด้วยการวิจัยไม่ได้ใช้วิธีการปฏิบัติแยกตามกลุ่มอายุ ระดับการศึกษา และชั้นโทษ แต่ใช้วิธีการเดียวกัน คือ การทำสมาธิแบบเดียวกันตามหลักสูตรสัจจสาสมาธิ การแก้ไขปัญหการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ต้องขังหญิงด้วยสมาธิในหลักสูตรสัจจสาสมาธิในทัณฑสถาน

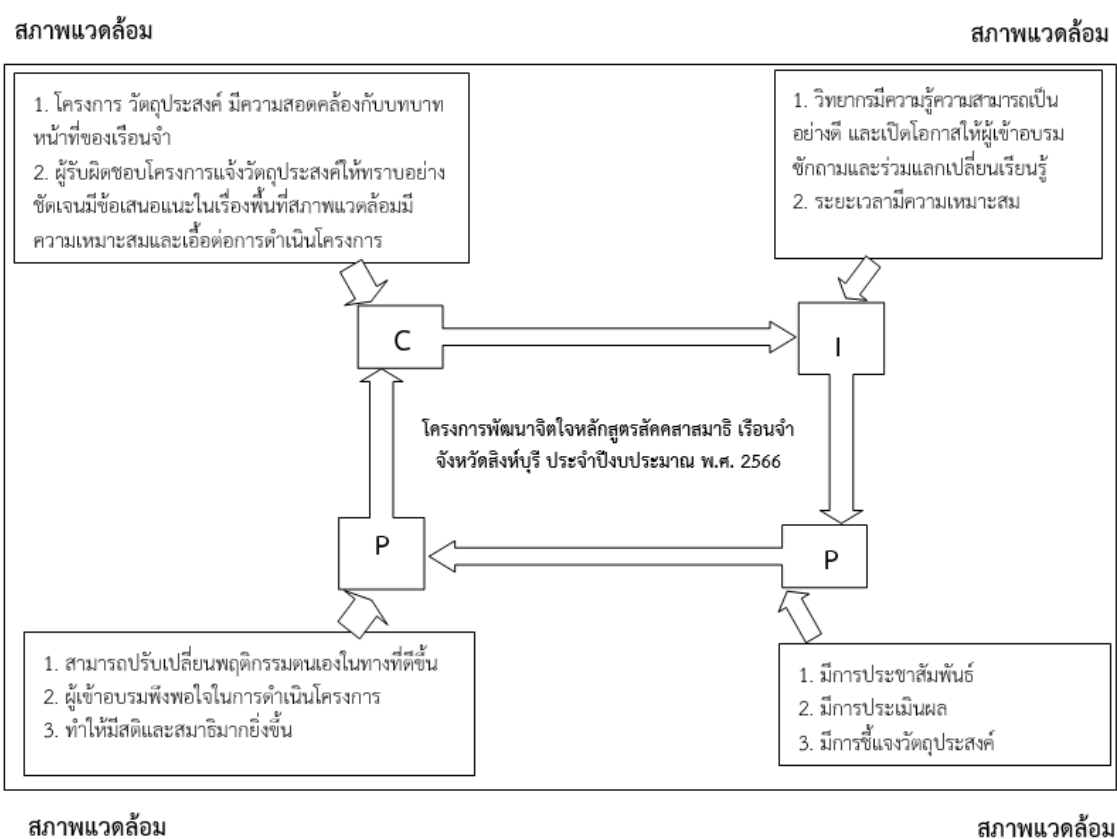
หญิงชลบุรี เป็นไปตามสมมุติฐานทั้งนี้อธิบายได้ว่า การที่จะพัฒนาสังคมจึงต้องเริ่มต้นที่ การพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์เป็นอันดับแรก ผู้ต้องขังมีความสุขสงบคิดได้คิดถูกมีเหตุมีผลเกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง แก่ครอบครัวสังคมและประเทศชาติ เพื่อคืนคนดีสู่สังคม และสอดคล้องกับ สาลินี ทรัพย์รวงทอง (2565) การประเมินโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (U2T) ในเขตพื้นที่ตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า การประเมินโครงการ 1. ด้านบริบท มีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมการสร้างอาชีพใหม่ การสร้างผลิตภัณฑ์ และการขายให้กับชุมชน 2. ด้านปัจจัยนำเข้า มีความชัดเจนในเรื่องของกลุ่มเป้าหมาย และกิจกรรมที่ต้องการทำให้เกิดผลลัพธ์ชัดเจนเป็นรูปธรรม การสนับสนุนงบประมาณในการ โดยเฉพาะการใช้จ่ายงบประมาณที่สามารถสร้างรายได้โดยรวมของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง 3. ด้านกระบวนการ มีการดำเนินการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการโดยการประชาสัมพันธ์แจ้งเป้าหมาย กิจกรรมของโครงการฯ สสำรวจความพร้อมของผู้ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการฯ การดำเนินโครงการฯ ได้รับงบประมาณจากกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และมีการติดตามประเมินผลโครงการฯ จากหน่วยงานส่วนกลาง 4. ด้านผลผลิต ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ ความสามารถและทักษะที่สามารถนำไปถ่ายทอดองค์ความรู้ต่อได้

2. ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาโครงการพัฒนาจิตใจ หลักสูตร สักคสาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ได้แก่ 1. ด้านบริบท ปัญหา ด้านสภาพอากาศร้อน ปัญหาด้านเสียงรบกวนจากภายนอกพื้นที่อบรม และปัญหาสภาพแวดล้อมที่มีคนพลุกพล่านเดินไปมาของผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการอบรม 2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า จำนวนคนอบรมมากเกินไปทำให้ขาดประสิทธิภาพในการอบรมและการดูแลไม่ทั่วถึง ปัญหาด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เสียงไม่ชัดเจน จอภาพเล็ก ภาพไม่ชัดเจน และจำนวนวิทยากรน้อยเกินไป 3. ด้านกระบวนการ ควรปรับวิธีการประเมินเนื่องจากมองไม่เห็นตัวหนังสือเล็กน้อย ผู้ที่เข้าร่วมโครงการนี้ต้องเป็นผู้ที่สมัครใจในการเข้า และควรคัดกรองผู้ที่ไม่รู้หนังสือออก 4. ด้านผลผลิต ไม่ค่อยเข้าใจหลักสูตรอบรม และนักเรียนที่เข้าอบรมไม่ตั้งใจอบรม ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อจำกัดของการคัดเลือกผู้เข้ารับการอบรมและระเบียบ กฎเกณฑ์ของเรือนจำที่ต้องต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับ ชาริต คงทอง (2559) การประเมินโครงการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง “หลักสูตรชินสาสมาธิ” ตามแนวทางพระธรรมมงคลญาณ (หลวงพ่อดาวทอง สิริธโร) โดยการนำรูปแบบชิป (CIPP Model) ของ Stufflebeam (1977) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินเจ้าหน้าที่และครูผู้รับผิดชอบ ผลการประเมินโครงการพบว่า ทักษะของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบหลักสูตรส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Outcome) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และด้านบริบท (Context) มีความต้องการขอรับการสนับสนุนเพิ่มเติมในเรื่องสถานที่ดำเนินการ ไม่สอดคล้องกับ สาลินี ทรัพย์รวงทอง (2565) การประเมินโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (U2T) ในเขตพื้นที่ตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการต้องปรับปรุงด้านการเบิกจ่ายงบประมาณทั้งในส่วนของวัสดุ อุปกรณ์ และค่าจ้างที่เบิกจ่ายล่าช้า และมีข้อผิดพลาดต้องแก้ไขหลายครั้ง ระยะเวลาในการดำเนินโครงการยังไม่สามารถระบุได้ว่าจะทำให้เกิดความยั่งยืน และ 3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ คือการร่วมมือกันของคนในชุมชน กับเจ้าหน้าที่โครงการ ทำกิจกรรมตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ การให้ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน ตัวแทนหมู่บ้าน

ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ และประชาชนในชุมชน รวมถึงผู้ปฏิบัติงานประจำโครงการ คือ ผู้มีความสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการจนกระทั่งประสบความสำเร็จ การร่วมมือกันทำงานด้วยความมุ่งมั่นต่อผลสัมฤทธิ์ของทุกฝ่ายจึงทำให้เกิดผลสำเร็จเป็นอย่างดี

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การประเมินผลโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรศัคคสาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ดำเนินการตามขั้นตอนการประเมินตามกรอบแนวคิด CIPP Model ของ Stufflebeam (1977) 4 ด้าน ดังนี้ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านผลผลิต ด้านกระบวนการ และด้านบริบท

ภาพ 2 องค์ความรู้ใหม่ตามกรอบแนวคิด CIPP Model (ที่มา: ผู้วิจัย, 2568)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาจิตใจหลักสูตรศัคคสาสมาธิ เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทั่วไป และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านบริบทความเหมาะสมของพื้นที่ พื้นที่สภาพแวดล้อมมีความเหมาะสมเอื้อต่อการดำเนินโครงการ เนื่องจากสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งมีสภาพเป็นเรือนจำแดนเดี่ยวในรูปแบบ

เรือนจำโครงสร้างเดิม ซึ่งไม่ได้มีการแบ่งแยกแดนออกเป็นแดนต่าง ๆ ตามสภาพการดำเนินการ เช่น แดนระหว่างพิจารณาคดี แดนแรกรับ แดนการศึกษา แดนฝึกวิชาชีพ เป็นต้น จึงทำให้สถานที่ใช้ในการอบรมเป็นพื้นที่ส่วนกลางที่มีการรบกวนจากการจัดกิจกรรมและการใช้ชีวิตประจำวันของผู้ต้องขังอื่น ๆ เมื่อมีการจัดการอบรมบริเวณอาคารเอนกประสงค์จึงถูกรบกวนจากสิ่งรบกวนต่าง ๆ ได้ง่าย จึงควรจำกัดจำนวนผู้เข้าอบรมให้น้อยลงเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ในเรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีสมาธิมากยิ่งขึ้น

2. ด้านปัจจัยนำเข้า วัสดุอุปกรณ์ และสื่อประกอบการอบรม เช่น ระบบเครื่องขยายเสียง ลำโพง ไมโครโฟน โปรเจคเตอร์มีคุณภาพดี เสียงดังฟังชัด จากผลการศึกษาพบว่า จอภาพมองเห็นไม่ชัดเจนและมีจำนวนน้อยเกินไป ดังนั้น จึงควรปรับปรุงเรื่องจอภาพแสดงผลซึ่งอาจใช้จอโทรทัศน์หรือจอ LED ที่มีขนาดใหญ่แทนการใช้โปรเจคเตอร์เนื่องจากสามารถแสดงภาพได้ชัดเจนกว่าจอโปรเจคเตอร์เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ซึ่งเป็นที่โล่งและมีแสงจ้า

3. ด้านกระบวนการ รูปแบบและขั้นตอนในการฝึกสมมติความเหมาะสมกับเวลาในการอบรม ควรจัดรูปแบบการอบรม ลำดับขั้นตอนในการอบรมให้เหมาะสมกับบริบทของเรือนจำ เพื่อปรับช่วงเวลาในการอบรมให้เหมาะสมกับบริบทและกิจกรรมต่างๆของเรือนจำ เพื่อให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตประจำวันของผู้ต้องขังที่เข้าอบรม

4. ด้านผลผลิต ผลการดำเนินโครงการของด้านผลผลิต คือ ความยินดีที่จะเข้ารับการอบรม หลักสูตรสมมติระดับสูงกว่านี้ในอนาคตอีก ควรใช้หลักเกณฑ์ในการเลื่อน พักโทษ มาเป็นสิ่งจูงใจเพื่อให้ผู้ต้องขังที่ต้องการสอบเลื่อนชั้น พักโทษ สามารถนำประกาศนียบัตรที่ได้จากการอบรมมาเป็นสอบเลื่อนชั้นในชั้นระดับสูงและประกอบการพิจารณาลดโทษ พักโทษ โดยกำหนดให้ต้องมีประกาศนียบัตรจากหลักสูตรศักดิ์ศาสมาธิเป็นหนึ่งในใบประกาศที่ต้องใช้ เพื่อเป็นการจูงใจให้เข้าอบรมและให้ผู้ต้องขังได้เกิดการพัฒนาและขัดเกลาลัทธิจากการอบรมและเรียนรู้ธรรม

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาในครั้งนี้เน้นการประเมินผลด้วยวิธี CIPP Model เพื่อเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประเมินโครงการพัฒนาจิตใจ หลักสูตรศักดิ์ศาสมาธิ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการประเมินเป็นแบบ CIPPI Model หรือวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์

2. ควรศึกษารูปแบบการประเมินพฤติกรรม หรือปฏิกิริยา ตามรูปแบบของ Kirkpatrick Model เพื่อประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังโครงการสิ้นสุดแล้ว เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงการจัดอบรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2567). รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์. กรมราชทัณฑ์
<http://www.correct.go.th/stathomepage/>.
- ขจรศักดิ์ สุขเปรม. (2563). การประเมินหลักสูตรนักบริหารอเนกประสงค์สิ่งแวดล้อมและส่งเสริมสุขภาพ
 กรณีศึกษา หลักสูตรนักบริหารอเนกประสงค์สิ่งแวดล้อมและส่งเสริมสุขภาพ (นบอส.) รุ่นที่ 4
 กลุ่มพัฒนาทรัพยากรบุคคล. กองการเจ้าหน้าที่ กรมอเนกประสงค์.
- ชาคริต คงทอง. (2559). การประเมินผลโครงการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง “หลักสูตรศักดิ์ศาสมาธิ”
 ตามแนวทางพระธรรมมงคลญาณ (หลวงพ่อดาวรุ่ง สิริธโร) โดยการนำรูปแบบ IPO
 มาประยุกต์ใช้ในการประเมินเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ. สำนักพันพิทยา กรมราชทัณฑ์.
- ชูชัย สมบัติกร. (2554). พฤติกรรมผู้บริโภค. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS
 (พิมพ์ครั้งที่ 17). บิซิเนสส์แอนด์ดี.
- นุชนารถ ปลอดห่วง. (2563). การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ต้องขังหญิงด้วยหลักสูตรศักดิ์ศาสมาธิ
 ในทัณฑสถานหญิงชลบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัย
 มหาสารคามวิทยา.
- ปัทมา พิพัฒน์. (2562). การประเมินผลโครงการฝึกอบรม: กรณีศึกษา หลักสูตรการพัฒนาข้าราชการ
 บรรจุใหม่ กรมศุลกากร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- เรือนจำจังหวัดสิงห์บุรี. (2566). รายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง “หลักสูตร
 ศักดิ์ศาสมาธิ” ตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม (หลวงพ่อดาวรุ่ง สิริธโร)
 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. ศาลากลางจังหวัดสิงห์บุรี.
- ศิริวัฒน์ แยมศิริ. (2560). การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านโรงสูง
 ตำบลพระแก้ว อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ
 ไม่ได้ดีพิมพ์] มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สมชาติ กิจธรรยง, และอรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. (2550). เทคนิคการจัดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร
 อย่างมีประสิทธิภาพ. สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- สาธิตี ทรัพย์รวงทอง. (2565). การประเมินโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบล
 แบบบูรณาการ (U2T) ในเขตพื้นที่ตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองนครสวรรค์
 จังหวัดนครสวรรค์ [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing* (5th ed.). Harper Collins.
- Stufflebeam, D. L., Foley, W. J., Gephart, W. J., Guba, E. G., Hammond, R. L., Marrison,
 H. O., & Provus, M. M. (1977). *Phi Delta Kappa National Study: Education
 Evaluation and Decision Making*. Phi Delta Kappa.
- Yamane, T. (1970). *Statistic: An Introductory Analysis* (2nd ed.). Harper & Row.

Religious Beliefs and Sacred Elements in the Literature of Kau Chim Prophecies*

Naruchol Sathirawatkul

Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University

First Author: naruchol.s@ku.th

Siriwan Likhidcharoentharn

Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University

Corresponding Author: siriwan.l@ku.th

Received: February 24, 2025 Revised: April 17, 2025 Accepted: May 15, 2025

Abstract

This research article aims to study religious beliefs and sacred entities in the Kau Chim Prophecies literature of Chinese shrines in the Bangkok metropolitan area. The data used in the research included Kau Chim Prophecies slips from eight Chinese shrines in Bangkok area, with a total of 458 slips. The researcher collected data from the shrines in Bangkok over a period of three weeks, from November 15, 2023, to February 15, 2024.

The research findings revealed that the content of the Kau Chim Prophecies slips from the Chinese shrines reflected beliefs in Buddhism, Taoism, Confucianism, and sacred entities, as shown in the following data: 1. Buddhist belief in striving to do good deeds, 2. Taoist belief in worshipping the gods of Taoism and leading a virtuous life, 3. Confucian belief in good governance and ethics, and 4. Belief in sacred entities, where gods are believed to possess supernatural powers. These beliefs influence people's ways of life and thinking, serving both a psychological role and a source of emotional support for humans, that they can be applied to modern life.

Keywords: Religious Beliefs, Sacred Beings, Deities, Immortals, Kau Chim

* This article is part of a thesis entitled "A study of beliefs and meanings of Kau Chim Prophecies in Worship Place in Bangkok" for the Doctor of Philosophy (Eastern Languages) degree, Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University

คติความเชื่อทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวรรณกรรมเชียงใหม่

นฤชล สติรวัฒน์กุล

ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

First Author: naruchol.s@ku.th

ศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม

ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Corresponding Author: siriwan.l@ku.th

ได้รับบทความ: 24 กุมภาพันธ์ 2568 ปรับปรุงแก้ไข: 17 เมษายน 2568 ตอรับตีพิมพ์: 15 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวรรณกรรมเชียงใหม่ของศาลเจ้าจีนในเขตกรุงเทพมหานคร ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เชียงใหม่ของศาลเจ้าจีนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 แห่ง โดยมีจำนวนใบเชียงใหม่ที่เก็บรวบรวมมาได้ 458 ใบ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากศาลเจ้าจีนในเขตกรุงเทพมหานคร ในช่วงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2566 ถึงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2567 เป็นเวลา 3 สัปดาห์

ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาคำทำนายในใบเชียงใหม่ของศาลเจ้าจีนสะท้อนให้เห็นถึงคติความเชื่อทางศาสนาพุทธ ศาสนาเต๋า ลัทธิขงจื้อและความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ได้แก่ 1. ความเชื่อทางศาสนาพุทธในการมุ่งมั่นกระทำความดี 2. ความเชื่อในศาสนาเต๋าซึ่งให้ความสำคัญกับการนับถือเทพเจ้าของลัทธิเต๋าและการดำรงตน 3. ความเชื่อในลัทธิขงจื้อในด้านการปกครองและจริยธรรม 4. ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งมองว่าเทพเจ้ามีพลังอำนาจที่เหนือธรรมชาติ ความเชื่อต่าง ๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและแนวความคิดของผู้คนในสังคม อีกทั้งยังมีบทบาทในเชิงจิตวิทยาโดยเป็นที่พึ่งทางใจของมนุษย์ สามารถนำมาปรับใช้กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

คำสำคัญ: ความเชื่อทางศาสนา, สิ่งศักดิ์สิทธิ์, เทพเจ้า, เชียงน, เชียงซี

บทนำ

ในสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนจะมีการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี ตามคติความเชื่อที่มาจากบรรพบุรุษอย่างเหนียวแน่นและยาวนาน ไม่ว่าจะเป็นการไหว้เจ้าตามเทศกาลหรือการไหว้บรรพบุรุษอย่างที่คุณแม่คนแก่ที่เป็นชาวจีนแต่จื๋วมักจะพูดว่า จิกนี้โปยโจ้ย (潮州时年八节 cháozhōu shínián bājié) หมายถึง อย่าลืมแปดเทศกาลสำคัญในการดำเนินชีวิต ซึ่งแต่ละปีจะมีประเพณีไหว้เจ้าสำคัญ ๆ อยู่ 8 เทศกาล¹ เทศกาลใหญ่ ๆ ทั้ง 8 เทศกาลนี้ คนจีนมักจะไปไหว้เจ้าขอพรที่วัดหรือศาลเจ้าที่ตนศรัทธา หนึ่งในกิจกรรมของการมาไหว้พระขอพรคือ การเสี่ยงเซียมซี เพื่อขอให้เทพเทวาปกป้องคุ้มครองและชี้แนะเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นกังวลในขณะนั้น คำว่า เซียม หมายถึง ฉลากหรือไม้เท้าเสี่ยงทาย ส่วนคำว่า ซี หมายถึง คำกลอน เมื่อมารวมกันจึงหมายถึง คำกลอนบนกระดาษแผ่นเล็ก ๆ ใบเซียมซีจึงมีเนื้อหาแจ้งผลการเสี่ยงทายโดยเขียนเป็นคำกลอน วัดและศาลเจ้าจีนมักจะมีเซียมซีไว้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญตามขนบธรรมเนียมประเพณีจีน การเสี่ยงเซียมซีเป็นวิธีการทำนายโชคชะตาที่คนจีนนิยมเป็นอย่างมากโดยเฉพาะคนในชนบท (Li, 2017) คำทำนายมักจะเป็นคำสอนในเชิงพุทธปรัชญาที่เกี่ยวกับสติสัมปชัญญะสอนให้คนทำความดีละชั่ว สมาธิ ขันติ ความทุกข์ ความสามัคคี การบรรพบุรุษกุศล ทาน อธิเบญจ และคำสอนในเชิงขนบธรรมเนียมประเพณีที่ให้เชื่อถือคำโบราณ เชื่อฟังผู้ใหญ่ เชื่อบุญวาสนาในกฎแห่งกรรม การคบมิตร การบนบานศาลกล่าว (วิมล คำศรี, 2540)

ศาลเจ้าและวัดหลายแห่งในประเทศไทยก็มีวัฒนธรรมการเสี่ยงทายโดยใช้เซียมซี ทุกคนมีจุดหมายเดียวกันคือ ต้องการให้เทพเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยชี้แนะแนวทางในการแก้ปัญหา หรือความคับข้องใจในเรื่องราวที่ตนประสบอยู่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทำงาน ความรัก สุขภาพ การเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นธรรมชาติของชีวิตที่มีความไม่แน่นอน เมื่อได้คำตอบจากการเสี่ยงเซียมซินั้นแล้วก็มักกลับไปปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดความสบายใจคลายกังวล เมื่อปฏิบัติตามแล้วได้ผลผู้คนที่ยังเชื่อถือศรัทธาในเซียมซีของศาลเจ้านั้น ๆ เมื่อมีปัญหาใหม่เกิดขึ้นก็จะกลับมาเสี่ยงเซียมซีเพื่อขอแนวทางในการแก้ปัญหาต่อไป จึงทำให้การเสี่ยงเซียมซีมีการสืบทอดต่อเนื่องกันมาอย่างยาวนานจากอดีตและพัฒนารูปแบบจวบจนมาถึงปัจจุบัน ความเชื่อเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งเกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกคน เป็นพื้นฐานก่อให้เกิดการกระทำต่าง ๆ ทั้งในด้านดีและด้านร้าย ทำให้เกิดคำสอนขึ้นทั้งที่เป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติ ความเชื่อจะเป็นพื้นฐานแห่งการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์และศาสนา ก่อให้เกิดฤทธิ์เกิดพลังและความเชื่อมั่นทางใจ (มณี พยอมยงค์, 2528)

ศาสนาเกิดขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาชีวิตให้มนุษย์ จากการศึกษาศาสนาพื้นบ้านเกิดขึ้นจากความเป็นจริงมีพื้นฐานมาจากความเชื่อเรื่องของไสยศาสตร์ และโชคลางที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรักนึกคิดของมนุษย์ที่เกี่ยวกับพระเจ้า เทวดา ภูตผี ปีศาจ อำนาจเหนือธรรมชาติ มีศาสนาหลายศาสนามักจะกำหนดลักษณะโดยหลักการเทววิทยาและประเพณีปรัมปราทางด้านปรัชญาความรู้ต่าง ๆ (ดนัย ไชโยธา, 2539)

การนับถือเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีที่มาจากความเคารพธรรมชาติและความกตัญญูต่อบรรพชนของคนจีนเป็นความเชื่อที่เก่าแก่ที่สุดที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดมาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากในวิถีชีวิตของคนจีนโบราณจวบจนกระทั่งปัจจุบัน การนับถือเทพเจ้ามีตั้งแต่เทพเจ้าประจำธรรมชาติ เทพเจ้าชั้นสูงสุด ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ และเซียนต่าง ๆ แนวคิดนี้เชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีพลังอำนาจ หรือคุณค่าทางจิต

¹ 8 เทศกาล มีดังนี้ 1. เทศกาลตรุษจีน 2. เทศกาลหยวนเซียว 3. เทศกาลชิงเม้ง 4. เทศกาลตวนอู่หรือวันไหว้บ๊ะจ่าง 5. เทศกาลสารทจีน 6. เทศกาลวันไหว้พระจันทร์ 7. เทศกาลดั่งโจ้ย 8. เทศกาลไหว้เจ้าสิ้นปี

วิญญูชนที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้สึกร่วมกันกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ผู้คนที่ขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มักเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะคอยปกป้องคุ้มครอง

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเนื้อหาคำทำนายในใบเซียมซีว่ามีคติความเชื่อทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนอย่างไร ที่ทำให้การเสี่ยงเซียมซียังคงสืบทอดและได้รับความนิยม จนถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาคติความเชื่อทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่แฝงอยู่ในคำทำนายในใบเซียมซี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาคำทำนายในใบเซียมซีฉบับภาษาจีนและความหมายที่แปลเป็นภาษาไทย ว่ามีคติความเชื่อทางศาสนาใดและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือโดยให้คุณค่าในด้านใด

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ เซียมซีของศาลเจ้าเงินในเขตกรุงเทพมหานครที่ชาวไทย เชื้อสายจีนเลื่อมใสศรัทธาเดินทางไปกราบไหว้บูชา จำนวน 8 แห่ง โดยมีจำนวนใบเซียมซีที่เก็บรวบรวม มาได้ 458 ใบ ดังรายละเอียดของจำนวนเซียมซีในแต่ละศาลเจ้าที่นำมาใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์

ตาราง 1 รายชื่อศาสนสถานและจำนวนใบเซียมซี

ลำดับที่	รายชื่อศาสนสถาน	จำนวน: ใบ
1.	ศาลเจ้าพ่อกวนอู	100
2.	ศาลเจ้าแม่ทับทิม	28
3.	ศาลเจ้าข้าโนเก็ง	60
4.	ศาลเจ้าไต้ฮงกงโจวซือ	60
5.	ศาลเจ้าอาเนี้ยเก็ง	60
6.	ศาลเจ้าโจซือก่ง	76
7.	ศาลเจ้าพ่อเสือ	46
8.	ศาลเจ้าเล่าปุนเล่าก่ง	28
รวมทั้งสิ้น		458

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงคติความเชื่อทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่แฝงอยู่ในคำทำนาย
2. ทำให้ทราบถึงได้ข้อคิดในการดำเนินชีวิตของคนในยุคสมัยนี้นนำมาปรับใช้กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 สัมภาษณ์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 รวบรวมใบเขียนชื่อจากศาลเจ้าจีนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 แห่ง ในช่วงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2566 ถึงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2567

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของใบเขียนชื่อในแต่ละศาลเจ้าในฉบับภาษาจีนและที่แปลความหมายเป็นภาษาไทย ว่ามีคติความเชื่อทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในด้านใด

2.2 อธิบายถึงสาเหตุของความเชื่อทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในแต่ละรูปแบบ

2.3 สรุปและอภิปรายผล

ต้นกำเนิดและวิวัฒนาการของเซียมซี

เซียมซีเป็นรูปแบบการเสี่ยงทายที่มีต้นกำเนิดมาจากประเทศจีน ในยุคราชวงศ์ซาง (商朝 ประมาณ 1,766 – 1,122 ปีก่อนคริสต์ศักราช) ชาวจีนได้ค้นพบตัวอักษรจีน และอักษรสำหรับการเสี่ยงทาย มีทั้งที่เขียนไว้บนเครื่องนอนและกระดูกสัตว์ เช่น วัว ควาย กระดองเต่า ซึ่งเรียกกระดูกเหล่านี้ว่ากระดูกเสี่ยงทาย ใช้ในพิธีเสี่ยงทาย ที่ถามเกี่ยวกับสภาพอากาศ พืชผล การเกษตร การเลี้ยงสัตว์ และการทำสงคราม ต่อมาในสมัยราชวงศ์โจว (周朝 ประมาณ 1,200 ปีก่อนคริสต์ศักราช) ได้เกิดตำราเกี่ยวกับการเสี่ยงทาย ที่เรียกว่า อี้จิง (易经) ซึ่งเป็นตำราที่บรรยายถึงการเปลี่ยนแปลงตามกฎธรรมชาติของฟ้าและดิน ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกัน จำนวน 64 ประการ หรือ 64 ฉันทลักษณ์ ซึ่งเป็นความรู้ที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตของชาวจีนยุคโบราณ การเสี่ยงทายในสมัยนั้นได้อาศัยเนื้อหาในอี้จิงเป็นหลักในการทำนายและสืบทอดต่อเนื่องกันมาอย่างยาวนาน จึงได้มีเซียมซีเกิดขึ้นในยุคนั้น เนื้อหาคำทำนายจะใช้บทกวีเป็นสื่อในถ่ายทอดความหมายของการทำนาย จึงเรียกว่า เซียมซี (签诗) เซียมซีได้แพร่หลายเข้าไปในประเทศต่าง ๆ ของทวีปเอเชีย เช่น ฮองกง สิงคโปร์ มาเลเซีย ญี่ปุ่น เกาหลี สำหรับประเทศไทย ได้เข้ามาพร้อมกับชาวจีนที่อพยพมาเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย สันนิษฐานว่าขึ้นครั้งแรกที่ศาลเจ้าเล่งจูเกียง จังหวัดปัตตานีในปี พ.ศ. 2116 และกระจายอยู่ในศาลเจ้าที่เป็นแหล่งอาศัยของชุมชนชาวจีนในพื้นที่ต่าง ๆ ชาวจีนได้นำเอาวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อในท้องถิ่นของตน ซึ่งรวมถึงการเสี่ยงเซียมซีไปในถิ่นที่อยู่ใหม่ เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจในยามที่ประสบปัญหาได้รับความยากลำบากในชีวิต และยังหาทางแก้ไขไม่ได้ เดิมทีคำทำนายเซียมซีเป็นภาษาจีนยังไม่มีแปลคำทำนายเป็นภาษาอื่น เมื่อการเสี่ยงเซียมซีเป็นที่นิยมแพร่หลายมากขึ้น จึงได้มีการแปลเป็นภาษาไทยโดย แปลเป็นสอง ซึ่งมีความรู้ภาษาจีนเป็นอย่างดี ได้ทำถวายวัดกัลยาณมิตรในสมัยรัชกาลที่ 5 เพื่อให้คนไทยที่มาเสี่ยงเซียมซีได้ทราบความหมายของผลการเสี่ยงทาย ทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมจีนผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น ต่อมา ผู้ศรัทธาที่เข้ามาเสี่ยงเซียมซี ไม่ได้มีแต่ชาวจีนเท่านั้น หากมีคนไทยเข้ามาเสี่ยงเซียมซีมากขึ้นอีกด้วย

เซียมซีไม่ได้เป็นเพียงการเสี่ยงทายเท่านั้น แต่ยังเป็นวัฒนธรรม ประเพณี ที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งแฝงไปด้วยความเชื่อที่สัมพันธ์กับธรรมชาติและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ ทำให้เกิดผลดีหรือผลร้ายโดยไม่สามารถหาเหตุผลมาอธิบายได้ เพื่อให้มนุษย์ทำให้เกิดความเกรงกลัวต่อ

สิ่งที่มีอิทธิฤทธิ์ มีอำนาจเหนือธรรมชาติ ทำให้ต้องพึ่งพาสังค์ตัสสิทธิ์มาบรรเทาความหวาดกลัว และ บันดาลความสุขแก่มนุษย์ ดังแนวคิดต่อไปนี้

แนวคิดด้านความเชื่อในพลังเหนือธรรมชาติ

ความเชื่อเกิดจากความกลัวของมนุษย์ ที่ไม่สามารถหาเหตุผลมาอธิบายบางสิ่งบางอย่างที่เกิดขึ้น ตามธรรมชาติได้ และเกิดจากความต้องการให้สังคมเป็นระเบียบ ต้องการให้บุคคลอื่นปฏิบัติตาม จึงอาศัย ความเชื่อมาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวผู้คนในสังคม เพื่อให้การดำเนินชีวิตไปด้วยความสุข ความเชื่อของมนุษย์ มีวิวัฒนาการมาจากความเชื่อในเรื่องภูต ผี ปีศาจ พลังอำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งอาจผสมผสานกับความเชื่อ ทางไสยศาสตร์พัฒนาเป็นความเชื่อทางศาสนาตามลำดับ ความเชื่อทางศาสนา เป็นสิ่งบรรเทาความกลัว ของมนุษย์ ช่วยปกป้องคุ้มครองให้ปลอดภัยจากอันตราย ช่วยลดบันดาลให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข ในการดำรงชีวิต (เสาวลักษณ์ อนันตศานต์ และ สุภัทรา บุญปัญญาโรจน์, 2558)

ความเชื่อนับเป็นพื้นฐานแห่งการนับถือสังค์ตัสสิทธิ์ ความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น เกิดจากวิถีชีวิต ของท้องถิ่นนั้น ๆ แต่ละสังคมต่างมีความเชื่อเป็นมรดกสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับ อันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ ที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์หรือสังคม นั้น ๆ แม้ว่าพลังอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านี้ ไม่สามารถจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ในสังคมหนึ่ง ยอมรับและให้ความยำเกรง ฉะนั้น ความเชื่อจึงมีขอบเขตกว้างขวางมาก ไม่เพียงแต่จะหมายถึงความเชื่อ เรื่องดวงวิญญาณ ภูตผี คาถาอาคม โชคลาง ไสยเวทต่าง ๆ ยังรวมถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มนุษย์ยอมรับ นับถือ เช่น ต้นโพธิ์ ต้นไทร ป่าเขา เป็นต้น (ธวัช ปุณโณทก, 2528)

ความเชื่อเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์ในสมัยโบราณมีความรู้ทางวิชาการ น้อยและเชื่อว่าความเป็นไปของชีวิตและสรรพสิ่งทั้งหลาย เกิดขึ้นจากการดลบันดาลของผีสง เทวดา และสังค์ตัสสิทธิ์ทั้งหลาย ความเชื่อในพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ ที่มีผลต่อสภาพจิตใจ และมีบทบาท ในการกำหนดพฤติกรรม การกระทำต่าง ๆ ในทิศทางของความเชื่อนั้น เป็นสิ่งปรากฏอยู่ในกลุ่มคน ดังนั้น เมื่อปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่าง ๆ เป็นต้นว่าฟ้าแลบ ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหว อุทกภัย และวาทภัยเกิดขึ้น มนุษย์จึงตกใจกลัว เพราะไม่รู้สาเหตุการเกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้น เมื่อมนุษย์ไม่รู้ และไม่มีทางป้องกันแก้ไข จึงเชื่อว่าปรากฏการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นเกิดจากการกระทำของ สังค์ตัสสิทธิ์ หรืออิทธิฤทธิ์ของเทพเจ้าผู้ทรงบันดาลให้เป็นไป ความเชื่อจึงเกิดขึ้น และได้กลายมาเป็น มูลเหตุหนึ่งที่กำหนดวิถีชีวิตของมนุษย์ (दनัย ไชโยธา, 2539)

ดังนั้น จึงอาจสรุปแนวความคิดและความเป็นมาของความเชื่อได้ว่า ความเชื่อเป็นวัฒนธรรม อย่างหนึ่งของคนในสมัยโบราณ ที่มีความเจริญทางวิชาการน้อย ทำให้เชื่อว่าความเป็นไปต่าง ๆ ในชีวิต เกิดจากพลังเหนือธรรมชาติ เกิดความเกรงกลัว จำต้องน้อมรับด้วยการเคารพบูชา ประกอบพิธีกรรม บวงสรวง ซึ่งทำให้ความเชื่อที่เกิดขึ้นกลายเป็นลัทธิต่าง ๆ กลายเป็นศาสนา ซึ่งก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ โดยสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น ความเชื่อของมนุษย์ เกิดจากความรู้สึกลัวว่าไม่ปลอดภัยจากอำนาจเหนือธรรมชาติ เมื่อเกิดเหตุการณ์ทางธรรมชาติที่ท้ออันตราย ต่อชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ และเมื่อมนุษย์หาเหตุผลมาอธิบายไม่ได้ จึงเกิดความคิดว่าจะต้องมี สิ่งใดสิ่งหนึ่งบันดาลให้เป็นไป และสิ่งนั้นต้องมีอำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งไม่สามารถบอกได้ว่าอำนาจ เหนือธรรมชาตินั้นคืออะไร จึงมีจินตนาการขึ้นตามความรู้สึกว่าสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติคือ ภูต ผี

ปีศาจ วิญญาณ เทวดา นางไม้ เป็นต้น ดังนั้น มนุษย์จึงตกอยู่ภายใต้อำนาจเหนือธรรมชาติดังกล่าวมา การเช่นสรวงบูชาต่อสิ่งที่ตนจินตนาการขึ้น เพื่อผ่อนคลายความรุนแรงและบันดาลให้พวกตนเกิดความสุขและเมื่อพวกตนได้รับความสุข ความปลอดภัย จึงเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติที่มีความพึงพอใจ และเห็นใจพวกตนก็เช่นสรวงบูชา เพื่อขอบคุณอีกครั้ง การกระทำเช่นนี้ของมนุษย์มีการเรียนรู้สืบทอดกันมา จนกลายเป็นขนบธรรมเนียมและชนบประเพณีของกลุ่มชน

แนวคิดด้านสิ่งศักดิ์สิทธิ์

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือ สิ่งหรือภาวะที่เชื่อว่ามีอำนาจเหนือธรรมชาติ สามารถบันดาลให้เป็นไปหรือให้สำเร็จได้ดังปรารถนา ในความคิดเห็นของชาวจีน สิ่งศักดิ์สิทธิ์มักจะเป็นเทพเจ้าในนิยายปรัมปรา สิ่งศักดิ์สิทธิ์มีที่มาจากความเคารพธรรมชาติ และความกตัญญูต่อบรรพชน ชาวจีนเชื่อว่าเทพเจ้าเป็นสัญลักษณ์ของพลังอำนาจที่เหนือธรรมชาติ มีอิทธิพลและบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต เทพเจ้าไม่เพียงแต่เป็นผู้ควบคุมธรรมชาติและโชคชะตา แต่ยังเป็นตัวแทนของค่านิยม ศีลธรรม ดังที่ถาวร ลิกซโกศล (2561) ได้แยกประเภทเทพและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของจีนดังนี้

1. เทพประจำธรรมชาติและเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต มนุษย์มีความเคารพและเกรงกลัวธรรมชาติ เชื่อว่าในธรรมชาติมีเทพคอยปกปักรักษา เช่น เทพเจ้าภูเขา แม่น้ำ ฟ้า ดิน ดวงดาว เทพที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์ เช่น เทพแห่งประตู เทพประตูห้อง เทพเตาไฟ เทพห้องโถงกลาง และเทพแห่งหนทาง รวมถึงเทพแห่งชุมชน ซึ่งเป็นที่มาของ พระเสื้อบ้านเสื้อเมืองและเทพปุนเฝ้ากอง

2. เทพบรรพชน บุคคลในตำนานและบุคคลสำคัญบางคน ประมุขยุคโบราณและบุคคลในตำนานที่มีคุณูปการต่อคนจีน ได้รับการยกย่องเป็นเทพเจ้ามาช้านาน เช่น เทพฟูซี สอนคนจีนทำแหวน เทพเหลียนหง สอนการเพาะปลูกและยาสมุนไพร เทพหวงตี้ ผู้รวมชนเผ่าในยุคแรก เทพนิยายในตำนาน เช่น โฮ่วอี้ ผู้ยิงดวงอาทิตย์ให้เหลือดวงเดียว ฉางเอ๋อ ผู้กินยาอมตะแล้วลอยเข้าไปอยู่ในดวงจันทร์ และบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ ผู้ทรงคุณธรรมจนได้รับยกย่องเป็นเทพเจ้า เช่น เล่าจื๊อ กวนอู เจ้าแม่ทับทิม หรือ เซียนบางองค์ในคณะแปดเซียน

3. เทพและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพุทธศาสนา ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ พระอรหันต์ เทพเถระ เทพผู้คุ้มครองพุทธศาสนาและวัด เช่น ท้าวจตุโลกบาล พระเวทโพธิสัตว์

4. เทพในศาสนาเต๋า เทพและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาเต๋ามาจากเทพประจำธรรมชาติ เทพบรรพชน และบุคคลในตำนาน รวมถึงเทพอื่น ๆ อีกมาก เช่น เทพที่กำกับดูแลฟ้าฟ้า คือ เทพเทียนกวน เทพที่กำกับดูแลพื้นดิน คือ เทพตี้กวน เทพที่กำกับดูแลพื้นน้ำ คือ เทพส่วยกวน

5. เทพพื้นบ้าน คือ เทพที่แพร่หลายในหมู่ประชาชน เกิดจากเทพ 4 ประเภทแรกที่แปรเปลี่ยนไปตามความเชื่อของชาวบ้าน เช่น เจ็กเซียนฮ่องเต้ เทพจตุรเทวราช เป็นเทพชั้นรองในลัทธิเต๋า ซึ่งเจ็กเซียนฮ่องเต้เป็นราชาแห่งสรวงสวรรค์ ส่วนเทพสูงสุดของศาสนาเต๋า คือ ไตรสุทธิเทพ ซึ่งมี 3 องค์ ได้แก่ หยวนสื่อเทียนจุน ผู้สร้างจักรวาล หลิงเปาเทียนจุน ผู้คุมกฎของจักรวาล ไท่ซางเหลาจุน ผู้เผยแพร่วรรณและกฎของจักรวาล

ความเชื่อของมนุษย์เกิดจากความเกรงกลัวในพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่มีผลต่อจิตใจของมนุษย์ โดยเชื่อว่าปรากฏการณ์ที่เหนือการควบคุมเกิดจากการกระทำของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีพลังอำนาจบันดาลให้เป็นไปหรือให้สมความปรารถนา ทำให้เกิดการเช่นสรวงบูชา ขอพรให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ปกป้องคุ้มครองให้ปลอดภัย

เมื่อมนุษย์เผชิญกับความไม่แน่นอน การเสี่ยงทายจึงเกิดขึ้นเพื่อขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ชี้แนะแนวทางในการแก้ปัญหา ขจัดปัดเป่าความกังวลใจในสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ผลการศึกษา

จากการศึกษาคติความเชื่อทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ผ่านคำทำนายในใบเซียมซี ผู้วิจัยพบว่าการทำนายมีพื้นฐานมาจากความเชื่อในเทพเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีพลังเหนือธรรมชาติมักจะเกี่ยวข้องกับการเสี่ยงทาย เพราะผู้เสี่ยงทายเชื่อว่าการเสี่ยงเซียมซีเป็นการขอคำแนะนำจากเทพเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีพลังเหนือธรรมชาติ ส่งผลต่อชีวิตมนุษย์ และเชื่อว่าคำทำนายจากเซียมซีสามารถใช้เป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตหรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เผชิญอยู่ โดยมีคติความเชื่อทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดังนี้

1. คติความเชื่อทางศาสนา

ศาสนาในความหมายกว้าง ๆ คือ การบวงสรวงบูชาหรือการสร้างความสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างมนุษย์และอำนาจศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ซึ่งมนุษย์เชื่อว่าสามารถควบคุมหรือมีอิทธิพลเหนือวิถีธรรมชาติและวิถีชีวิตของมนุษย์ (ยศ สันตสมบัติ, 2537) ศาสนาเป็นสถาบันหนึ่งในสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ คือ หลักธรรมคำสอน พิธีกรรมที่แสดงออกถึงความเชื่อนั้น วิธีการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ศาสนาเป็นเรื่องความเชื่อศรัทธาในหลักธรรมคำสอนที่เกี่ยวกับชีวิต ความเป็นมา ความเป็นอยู่ และความเป็นไปจากอดีต ปัจจุบัน และอนาคต อธิบายสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ ทำให้เกิดความสงบ และความหวังในชีวิต ดังนี้

1.1 ความเชื่อทางศาสนาพุทธ

ศาสนาพุทธฝ่ายเถรวาทจะยึดคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ทั้งถ้อยคำและเนื้อความ โดยเคร่งครัดมีหลักคำสอนที่สำคัญเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตโดยใช้หลักอริยสัจ 4 หรือความจริงอันประเสริฐ ในการดำเนินชีวิต สอนให้มนุษย์เกิดมาแก้ปัญหาความทุกข์จากความต้องการสิ่งต่าง ๆ โดยค้นหาสาเหตุของทุกข์นั้นและดับทุกข์ด้วยการยุติความต้องการที่ทำให้เกิดทุกข์นั้นเสีย โดยกำหนดชะตาชีวิตผ่านการกระทำโดยใช้สติปัญญาและความเพียรของตนเองในการดำเนินชีวิต ส่วนศาสนาพุทธฝ่ายมหายานอันหมายถึง ยานลำใหญ่ที่จะพาผู้คนจำนวนมากให้หลุดพ้นจากความยากลำบากไปด้วยกัน พุทธศาสนามหายานมีประเพณี คำสอน ความเชื่อที่แสวงหาการหลุดพ้นโดยมีพุทธเจ้าองค์สำคัญที่สุด คือ พระอมิตาภพุทธเจ้าและมีพระโพธิสัตว์องค์สำคัญที่สุด คือ พระอวโลกิเตศวรกวนอิม โดยการช่วยเหลือเวไนยสัตว์ให้หลุดพ้นจากความทุกข์ โดยหัวใจของการปฏิบัติธรรม คือ ต้องมีทั้งปัญญาและกรุณาควบคู่กันไป เน้นการละความเห็นแก่ตัว และทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตาราง 2 ตารางการวิเคราะห์เซียมซีตามคติความเชื่อทางศาสนาพุทธ

ชื่อศาลเจ้า/ ใบที่	คำทำนายภาษาจีน	คำแปลภาษาไทย	วิเคราะห์
ศาลเจ้า อาเนี้ยเก็ง ใบที่17	意中欲问神仙方 劝而且退莫相缠 宽心可待宽心至 必然遇得贵人持	พกความเดือดร้อน อยู่ในใจ อ ย่าวนไหว สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยแก้ไข	คำทำนายนี้แสดงให้เห็นความเชื่อ ที่ว่า ให้พึ่งพาตนเองไม่ต้องไหว้วอน สิ่งศักดิ์สิทธิ์มาช่วยเหลือให้ปลอดภัย

ตาราง 2 ตารางการวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อความเชื่อทางศาสนาพุทธ (ต่อ)

ชื่อศาลเจ้า/ ใบที่	คำทำนายภาษาจีน	คำแปลภาษาไทย	วิเคราะห์
ศาลเจ้า พ่อเสือ ใบที่ 20	看宣一卷经 请佛做证明 祈禳灾自退 宅舍保安宁	ให้หมั่นสวดมนต์ ภาวนาอาราธนา พระพุทธเจ้า เป็นที่พึ่งไว้ ภยันนั้นจะสูญไปเอง ในบ้านเรือนจะสุข สบาย	อย่าไปกังวลกับเรื่องต่าง ๆ ให้ทำใจ เป็นกลางตามความเชื่อทางพุทธ ศาสนาที่ว่าให้เดินสายกลางอย่า สุดโต่งไปกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนเกินไป เมื่อมีสติ ทำใจให้เป็นกลาง แล้วจะ มีปัญหาแก้ปัญหาก็หล่งไป ด้วยดี ความสุขก็จะตามมา เนื้อหาคำทำนายกล่าวว่า ขอพระพุทธเป็นพยานในการ สวดมนต์ภาวนา อธิษฐานขอพร ให้ขจัดปัดเป่าภัยพิบัติสิ่งชั่วร้าย ให้ออกไปจากตน ขอให้ พระพุทธเจ้าจงปกป้องคุ้มครองให้ ชีวิตมีความปลอดภัยและสงบสุข ศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจของมนุษย์ การสวดมนต์เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว จิตใจ ชาวพุทธถือว่าเป็นเรื่อง สำคัญ ถ้าเข้าใจความหมายของมนต์ ที่สวดนั้นก็เข้าใจธรรมะง่ายขึ้น บทสวดมนต์ตามวิถีพุทธมีคำ สาธยายที่มีแต่ความเป็นสิริมงคล พร้อมด้วยพลาณภาพแห่งบุญกุศล ในทุกถ้อยคำ มีอานิสงส์พาชีวิต ไปสู่ที่สูง ห่างไกลโรคภัย ป้องกัน อุปสรรคอันตราย
ศาลเจ้า ไต้ฮงกงโจวซือ ใบที่ 27	皈依善果在法门 不染繁华断六根 绝粒看经香一柱 苍颜鹤发配乾坤	ยี่สิบเจ็ดตัดกิเลสเพศ ผนวช ฝ่าถือนศีล กินบวชไม่ห่างเหิน ท่องคัมภีร์พุทธโฆวาท ไม่ขาดเกิน จักเจริญ ชันษากว่าใคร ๆ	เชื่อมโยงนี้ได้พูดถึงคำว่า 皈依 แต่เดิม เป็นพิธีกรรมในศาสนาพุทธเป็น การสละเพศฆราวาสเข้ามาเป็น บรรพชิตในศาสนาพุทธ โดยยึดถือ พระรัตนตรัยอันมีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่ง ภายหลังหมายถึง คนที่เชื่อมั่นและศรัทธาในศาสนา

ตาราง 2 ตารางการวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อความเชื่อทางศาสนาพุทธ (ต่อ)

ชื่อศาลเจ้า/ ใบที่	คำทำนายภาษาจีน	คำแปลภาษาไทย	วิเคราะห์
ศาลเจ้า โจซือก่ง ใบที่ 39	天然扶出体相如 半为实相半为虚我 佛教中无尽法诸般 孽障尽消除	สังขารเราเฉาไปได้ ตามกาล ไม่ยืนนาน คงอยู่รู้สลาย แต่พระธรรมคำสอน ไม่คลอนคลาย ปิดอันตรายให้พ้น จากตนไป	พุทธหรือคนสนับสนุนทุ่มเททั้ง กายใจเข้าร่วมกับองค์กรศาสนา และองค์กรอื่น ๆ ความหมายใน คำทำนายนี้มีแนวคิดทางศาสนา พุทธในการตัดสินใจบวชเพื่อ ศึกษาธรรมะ ให้เกิดความซาบซึ้ง และเจริญในรสพระธรรม ทุกอย่างเป็นไปตามกฎของ ธรรมชาติ มีความไม่แน่นอน ไม่เที่ยงแท้ ดังประโยคที่ว่า สังขารเราเฉาไปได้ตามกาล ไม่ยืนนานคงอยู่รู้สลาย 天然扶出 体相如 半为实相半为虚 ส่วนประโยคที่ว่า 我佛教中无尽 法 诸般孽障尽消除 หมายถึง พระธรรมคำสอนของ พระพุทธเจ้านั้นไม่มีที่สิ้นสุด มีคุณอนันต์ ถ้าปฏิบัติตามคำสอน จะขจัดปัดเป่าอุปสรรค ภัยอันตราย ให้พ้นจากตนไปได้ พุทธศาสนา สอนให้แยกแยะสิ่งที่เป็นจริงและ สิ่งที่เป็นมายา พุทธศาสนาสอน ให้ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต สอนให้รู้จักพึ่งพาตนเอง เชื่อกฎ แห่งกรรม ทำทุกอย่างให้สมตุล หรือเดินสายกลางไม่ทรมานตน ให้ลำบาก ซึ่งเข้ากับหลักการ ของการหลุดพ้นจากทุกข์ในพุทธ ศาสนา ซึ่งเป้าหมายในการศึกษา และปฏิบัติธรรมของชาวพุทธ คือ การมีศีล สมาธิ ปัญญา ในการ แก้ไขปัญา ขจัดความทุกข์ และ หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง

1.2 ความเชื่อในลัทธิเต๋า

ลัทธิเต๋าเป็นปรัชญาและศาสนาที่มีต้นกำเนิดในประเทศจีน มีแนวคิดหลักที่สำคัญในการดำเนินชีวิตให้เป็นไปตามธรรมชาติ โดยไม่ต้องใช้ความพยายามมากเกินไปในการดำเนินชีวิต หลักถึงความยุ่งยากซับซ้อน อภิปรัชญาประการแรกของเต๋ากล่าวว่า ความเป็นหนึ่งที่รวมเอาความเป็นสองและความหลากหลายทั้งหมดไว้ มนุษย์มักมองสรรพสิ่งอย่างเปรียบเทียบและแบ่งแยกให้เกิดสิ่งตรงข้าม เช่น สูงและต่ำ ดำและขาว ถูกและผิด แต่เต๋าสอนให้รวมสิ่งตรงข้ามเข้าด้วยกัน จะพบความหลากหลายร่วมกันเป็นหนึ่ง การดำเนินชีวิตต้องมีความสมดุลกันระหว่างพลังสองชั่วที่เรียกว่าพลังหยินและพลังหยางที่มีอยู่ในธรรมชาติ พลังทั้งสองชั่วมีทั้งที่ส่งเสริมและขัดแย้งกัน เช่น ความมืดอยู่ตรงข้ามกับความสว่าง ความแข็งอยู่ตรงข้ามกับความอ่อนนุ่ม พลังที่ส่งเสริมกัน เช่น น้ำส่งเสริมให้ต้นไม้เติบโต เมื่อต้นไม้เติบโตเต็มที่เหี่ยวเฉาแห้งตายก็สามารถนำมาทำเป็นฟืน ทำให้เกิดไฟ ทำให้เกิดความร้อน เมื่อไฟเผาไหม้ไม้กลายเป็นเถ้าถ่านทับถมกันเป็นเวลานานทำให้เกิดดินที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นวงจรที่ส่งเสริมกันตามธรรมชาติ เป็นต้น ส่วนศาสนาเต๋าคือศาสนาโบราณที่มีอิทธิพลทางความคิดของคนจีนรองจากศาสนาพุทธ (<https://thai.cri.cn>) ศาสนาเต๋าคือความสำคัญกับการมีชีวิตอยู่ จึงพยายามแสวงหาหนทางเพื่อให้มีชีวิตยืนยาวและไม่แก่เฒ่า นอกจากนี้ ศาสนาเต๋ายังเชื่อว่าชีวิตไม่ใช่สิ่งที่ฟ้าลิขิต หากแต่เป็นสิ่งที่ตนกำหนดเองได้ และเชื่อว่าการบำเพ็ญเพียรตามวิถีเต๋านั้นจะเป็นหนทางบรรลุเป็นเทพหรือเซียน ซึ่งมีชีวิตอมตะ เชื่อเรื่องพลังที่อยู่เบื้องหลังชีวิต ความเชื่อเรื่องวิญญาณ การบูชาบรรพบุรุษ การบูชาเทพเจ้าเพื่อขอพร ซึ่งศาสนาเต๋าคือเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติและจักรวาล

ตาราง 3 การวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อความเชื่อในลัทธิเต๋า

ชื่อศาลเจ้า/ ใบที่	คำทำนาย ภาษาจีน	คำแปลภาษาไทย	วิเคราะห์
ศาลเจ้า พ่อเสือ ใบที่ 3	江头一石狮 端坐几多时 人得风波发 全身不动移	เปรียบเหมือนสิงโตหิน ตั้งเฉยอยู่ ลมฝนจะพัด พาประการใดไม่ เคลื่อนไหว	คำทำนายนี้มีความหมายว่า ถ้าตั้งใจ ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วต้องมีความแน่วแน่ แม้ว่าจะเจอพายุใหญ่คลื่นลมแรงอันเป็น อุปสรรคก็จะไม่เปลี่ยนความตั้งใจ คำทำนายนี้มีแนวคิดของปรัชญาเต๋า แฝงอยู่ คือ ในการทำงานเราต้องใช้ จิตวิญญาณในการทำงาน ถ้าจิตเรา อยู่กับงานเป็นหนึ่งเดียวทำให้เห็นเหตุ และปัจจัยแล้วดำเนินการไปตาม ธรรมชาติของงาน ทำงานอย่างมีสติ ทำให้เกิดปัญญา ปัญหาทั้งปวงก็ย่อม คลี่คลายไปได้
ศาลเจ้า พ่อเสือ ใบที่ 7	神道不可杨 早起一炉香 专心来造我 便是吉兆祥	การที่คิดจะทำเผยแผ่ ยังไม่ได้ เพราะยังมี กรรมอยู่ ให้นั่งนเพียร	คำทำนายกล่าวว่า วิถีแห่งเทพไม่อาจ เปิดเผยได้ ตื่นเช้าจุดธูปสักการะ มุ่งมั่นสร้างบุญกุศลให้ตนเอง จะมีแต่

ตาราง 3 การวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อความเชื่อในลัทธิเต๋า (ต่อ)

ชื่อศาลเจ้า/ ใบที่	คำทำนาย ภาษาจีน	คำแปลภาษาไทย	วิเคราะห์
		ในการกุศล ก็จะทำให้สำเร็จ ผลเป็นมงคล	เรื่องที่เป็นมงคล สะท้อนให้เห็นว่า ความเชื่อของลัทธิเต๋าคงจะเกี่ยวข้องกับ การเคารพธรรมชาติ วิถีเทพที่ว่า มักจะหมายถึง พลังเหนือธรรมชาติ ที่ควบคุมจักรวาลและชีวิตมนุษย์ ธรรมชาติเป็นสิ่งที่ลึกซึ้งเกินความ เข้าใจของมนุษย์ ไม่ควรเข้าไปยุ่ง เกี่ยวหรือพยายามเปลี่ยนแปลงและ ไม่นำไปเผยแพร่ในทางที่ผิด แต่ให้ ยอมรับความลึกลับของวิถีแห่ง ธรรมชาติตามหลักการของเต๋า การเริ่มต้นวันใหม่ด้วยการจุดธูปบูชา เป็นการแสดงความเคารพต่อเทพเจ้า เป็นการสร้างความสงบในจิตใจ ซึ่งเป็นนิมิตหมายที่ดีเป็นสิริมงคลต่อ ชีวิตนำพาชีวิตไปสู่ความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรือง
ศาลเจ้า ไต่ฮงกงโจวซือ ใบที่ 28	沐浴专心去问乩 神明说道人来迟 丁王会合才想遇 忽的忧愁盼望伊	ยี่สิบแปดชำระกายใจ ใสสะอาด ถ้ามเทพเจ้า ว่าเขาจะมาหรือไม่ เขาคงมาแน่นอนอย่า ร้อนใจ ทุกข์ไปไยแต่ข้า หนอยค่อยเป็นการ	คำทำนายนี้มีแนวคิดของศาสนาเต๋า ที่เชื่อในเทพเจ้าดังคำที่ว่า 沐 浴 专 心 去 问 乩 อาบน้ำชำระร่างกายเพื่อไป ขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ทำนายสิ่งที่ ได้อิच्छาฐานไว้ พฤติกรรมดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของการเชื่อมโยงกับ เทพเจ้าหรือวิญญาณในลัทธิเต๋า ดัง คำที่ว่า 神明说道人来迟 เป็นการ สะท้อนถึงความเชื่อในอำนาจของ เทพเจ้าว่าสิ่งที่อิच्छาฐานไว้จะสำเร็จ แต่ต้องรอเวลาที่เหมาะสม ไม่ต้องทุกข์ใจ สิ่งที่หวังไว้จะสัมฤทธิ์ผลแน่นอนตามวัน เวลาที่เทพเจ้ากำหนดไว้

1.3 ความเชื่อในลัทธิขงจื้อ

ลัทธิขงจื้อจะให้ความสำคัญกับคุณธรรม จริยธรรม และการปฏิบัติตนในสังคม ความกลมกลืนและความเป็นระเบียบที่เกิดจากการปกครองของอริยปราชญ์สามารถสร้างความสงบสุขในสังคม โดยเชื่อว่าถ้ามนุษย์มีความเมตตากรุณา เห็นอกเห็นใจและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นอย่างมีน้ำใจ จะทำให้สังคมสงบสุข การปฏิบัติตนต่อผู้อื่นต้องมีระเบียบวิธีปฏิบัติ โดยการจัดวางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้ถูกต้องตามบทบาทและหน้าที่ มีความกตัญญูต่อบิดามารดา โดยการมีบุตรสืบสกุล มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ มีความยุติธรรมไม่หาผลประโยชน์ใส่ตัว มีความจงรักภักดีรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อสร้างสังคมที่มีความยุติธรรม รู้จักประมาณตน ดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของเหตุผลความพอดี และหมั่นศึกษาหาความรู้ ขงจื้อเชื่อว่าอริยปราชญ์มีได้อยู่ที่สายเลือด หากอยู่ที่คุณธรรมและการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานในการคัดเลือกผู้นำเข้ารับราชการในเวลาต่อมา (ปานทิพย์ ศุภนคร, 2546) ดังต่อไปนี้

ตาราง 4 การวิเคราะห์เชื่อมโยงตามความเชื่อในลัทธิขงจื้อ

ชื่อศาลเจ้า / ใบที่	คำทำนายภาษาจีน	คำแปลภาษาไทย	วิเคราะห์
ศาลเจ้า กวนอู ใบที่ 67	才发君心天已知 何须问我决狐疑 愿子改图从孝悌 不愁家室不相宜	ใบที่หกสิบเจ็ดทำอะไรก็ ไม่ตีให้เจ้าช่วยไม่มี ประโยชน์ ให้กลับใจ เป็นคนดี รักนับถือพี่ น้อง พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เท่านั้น ในครอบครัวจะมี สุขสบาย ทำอะไรก็ สำเร็จ งามป่วยต้อง เปลี่ยนหมอ เรื่องเงิน หาใหม่ งามเรื่องคู่ซำ ๆ	คำทำนายของเซียมซีใบนี้ มีความเชื่อของลัทธิขงจื้อแฝงอยู่ ซึ่งขงจื้อได้ให้ความสำคัญกับ สัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล แบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่ง 3 ใน 5 เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนใน ครอบครัว คือ สามัคคีภรรยา พ่อกับลูก พี่กับน้อง ถ้าสาย สัมพันธ์ในครอบครัวดี ราบรื่น ทุกระดับชั้นจะทำให้บ้านหรือ ครอบครัวนั้น ๆ มีแต่ความสุข เมื่อระดับครอบครัวมีความสุข ระดับประเทศชาติก็จะสงบสุข ไปด้วย
ศาลเจ้า ซำโนเก็ง ใบที่ 2	婚姻皆由天注定 和合清吉万事成 云开月出正分明 必须进退问前程	เรื่องคู่ครองฟ้าลิขิต สรรพสิ่งจะสมหวัง ชะตาชีวิตแจ่มใส การงานสมประสงค์	คำทำนายนี้มีแนวคิดสอดคล้อง กับปรัชญาขงจื้อที่เชื่อในอาณัติ สวรรค์ หรือ 天命 ซึ่งเป็น เจตจำนงของสวรรค์ ขงจื้อเชื่อว่า เทียนเป็นเทพที่ให้ความเอาใจ ใส่ต่อสวัสดิภาพของมนุษย์ เป็นอย่างมาก มนุษย์ควรเดิน ตามทิศทางที่สวรรค์ได้กำหนดไว้

ตาราง 4 การวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อความเชื่อในลัทธิขงจื๊อ (ต่อ)

ชื่อศาลเจ้า / ใบที่	คำทำนายภาษาจีน	คำแปลภาษาไทย	วิเคราะห์
ศาลเจ้า อาเนี้ยเก็ง ใบที่ 25	从前学业心多劳 且喜圣功教化高 看来习的神妙枝 天子旁求仰英豪	เฝ้าอุทิศสำหรับเรียนมา ก็มาก สามารถด้วย ความรู้และวิชา ถึงเวลาแล้วใช้ประกอบ กับปัญหาเป็นประโยชน์ ต่อตนเองและครอบครัว	เพื่อความสันติสุข ขงจื๊อให้ ความสำคัญกับความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล ความสามัคคี ปรองดองของคนในครอบครัว เมื่อการแต่งงานถูกกำหนด โดยสวรรค์แล้ว ควรจะทำตาม การไม่ขัดโองการสวรรค์จะนำพา ความสุข ความเจริญรุ่งเรืองแก่ ผู้ปฏิบัติตาม คำทำนายนี้กล่าวถึงการศึกษา ในอดีตว่าต้องใช้ความมุ่งมั่น ความพยายาม ความขยัน หมั่นเพียร ทำให้ภาคภูมิใจใน ความสำเร็จอันสูงส่ง การฝึกฝน พัฒนาจนเกิดความรู้ความ ชำนาญอย่างสูงสุด พระราชา แสวงหาผู้มีความสามารถอัน น่าเลื่อมใส ซึ่งแนวคิดของลัทธิ ขงจื๊อจะให้ความสำคัญของการ ศึกษา เมื่อศึกษาจนมี ความรู้ถึงระดับหนึ่งแล้ว ประสงค์จะเข้ารับราชการก็ เดินทางเข้าเมืองหลวงเพื่อสอบ เข้ารับราชการได้ อย่างที่สมัย โบราณเรียกว่าการสอบ จอหงวน เพื่อรับใช้ราชสำนัก เป็นการนำความรู้ความสามารถ มาบริหารบ้านเมือง การฝึกฝน ทำให้เกิดทักษะที่ยอดเยี่ยม ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการ ปกครองบ้านเมือง สะท้อนให้ เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา

ตาราง 4 การวิเคราะห์เชื่อมโยงตามความเชื่อในลัทธิขงจื๊อ (ต่อ)

ชื่อศาลเจ้า / ใบที่	คำทำนายภาษาจีน	คำแปลภาษาไทย	วิเคราะห์
			เป็นช่องทางหนึ่งที่สามารถทำให้ ชาวบ้านทั่ว ๆ ไปยกระดับฐานะ ของตนเองเป็นข้าราชการ เพื่อความมั่นคงในชีวิตและ หลีกเลี่ยงความยากจนได้

2. ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ชาวจีนเชื่อว่าเทพเจ้าเป็นสัญลักษณ์ของพลังอำนาจที่เหนือธรรมชาติ มีอิทธิพลและบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตของผู้คน เทพเจ้าไม่เพียงแต่เป็นผู้ควบคุมธรรมชาติและโชคชะตา แต่ยังเป็นตัวแทนของค่านิยม ศีลธรรม และความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตและประเพณี การบูชาเทพเจ้ามักเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนา เทพเจ้ามีบทบาทที่หลากหลายตามความเชื่อและประเพณีของแต่ละกลุ่มชน ดังนี้

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ชื่อศาลเจ้า/ ใบที่	เชื่อมโยงภาษาจีน	คำแปลภาษาไทย	วิเคราะห์
ศาลเจ้า พ่อเสือ ใบที่30	上帝降勅来 天下无过灾 人人安乐处 万事清心怀	เทพเจ้าส่งคำสั่งลงใต้ฟ้า ไม่มีภัยพิบัติทุกคนอาศัย ในแดนที่สงบสุขทุกเรื่อง ไร้กังวล	คำทำนายนี้แสดงให้เห็นความเชื่อ ของชาวจีนว่าให้ความสำคัญกับ เทพเจ้าเป็นอย่างมาก ซึ่งเชื่อว่า ท่านสามารถดลบันดาลทุกสิ่ง ทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นภัยพิบัติ หรือความสงบสุข ไม่ต้องกังวลใจ กับเรื่องใด ๆ เทพเจ้าจะเป็นผู้จัด สรรมาให้ เทพเจ้าในที่นี่ คือ เทพเจ้าช่างดีหรือพระเป็นเจ้า เบื้องบน เป็นเทพเจ้าสูงสุดในยุค ราชวงศ์ซาง (1,057 - 503 ก่อน พ.ศ.) และราชวงศ์โจว (ก่อน พ.ศ. 503 - พ.ศ. 287)
ศาลเจ้า เล่าปุนเถ้ากง ใบที่ 1	本头显赫是精明 万事求谋尽得成 富贵荣华添寿考 子孙安乐满家庭	ใบที่หนึ่งพึงรู้ชัดถนัดแน่ จะมีแต่ความสมบูรณ์ พูนผล เจ้าปุนเถ้า มหัศจรรย์บันดาลดล	คำทำนายนี้แสดงให้เห็นถึงความ ศรัทธาในเทพเจ้าปุนเถ้ากงว่า ท่านมีความปรีชาสามารถจนเป็น ที่รับรู้ของผู้คน ว่าถ้ามาอธิษฐาน

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (ต่อ)

ชื่อศาลเจ้า/ ใบที่	เขียนซีภาษาจีน	คำแปลภาษาไทย	วิเคราะห์
		ลาภหลังล้นอายุนั้นและ ขวัญยืน ทั้งครอบครัว จะอยู่เย็นเป็นสุข หมดสิ้นทุกข์สุขหทัย ไม่ต้องฝัน จำเริญจิต แสนสนุกทุกวันคืน จะแช่มชื่นสุขสันต์ นิรันดร์เอย	ขอพรจากท่านทุกสิ่งจะสมหวัง ดังปรารถนา ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ความมั่งคั่ง เกียรติยศ หรืออายุ ยืนยาว ลูกหลานจะมีความสุข ปลอดภัยพร้อมทั้งมีความสุข เทพเจ้าปูนเกล้าเป็นเทพประจำ ท้องถิ่นคอยดูแลทุกข์สุขของ ประชาชน คอยปกป้องรักษา ให้เกิดความร่มเย็นและการค้า เจริญรุ่งเรือง
ศาลเจ้า โจซือกัง ใบที่ 35	直上天衢拜玉皇 承上威权摠四方 凡事有人知说奉 三灾九祸尽消亡 喜得平安痊可日 春风桃李要生枝	ตรงไปสวรรค์บูชา เจ็กเซียนฮ่องเต้ ยอมรับ อำนาจที่ครอบคลุม ทุกทิศทุกเรื่อง มีคนรู้ และบอกกล่าวภัยพิบัติ ทั้งสามทุกข์ทั้งเก้า จะหมดไป ได้รับความ สงบสุขในทุกวัน ลมฤดู ใบไม้ผลิตทำให้ต้นท้อ และพลัมงอกกิ่งใหม่	เจ็กเซียนฮ่องเต้ (玉皇) เป็นหนึ่งใน เทพเจ้าองค์สำคัญในลัทธิเต๋า ชาวจีนเชื่อว่าท่านเป็นเทพสูงสุด ที่ปกครองสวรรค์เป็นผู้ ควบคุมดูแลความเรียบร้อย ของจักรวาลและมนุษย์ เป็นผู้ กำหนดชะตากรรมของมนุษย์ และยังเชื่อว่าท่านเป็นผู้ตัดสิน วิญญาณของมนุษย์ว่าหลังจาก ตายแล้วจะไปอยู่ที่ใด ชาวจีน มักบูชาเพื่อขอพรให้ท่าน คุ้มครองให้แคล้วคลาดปลอดภัย มีความสุขสงบ จากคำทำนายนี้ ได้เป็นการสร้างความหวังว่า เมื่อไปบูชาเจ็กเซียนฮ่องเต้ ซึ่งเป็นเทพเจ้าสูงสุดแล้ว ท่านมี พลังอำนาจครอบคลุมทุกทิศทาง คอยปกป้องคุ้มครองให้แคล้ว คลาดจากภัยอันตราย มีความ ปลอดภัย มีความสุข สงบ ชีวิต จะพบแต่ความเจริญรุ่งเรือง

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (ต่อ)

ชื่อศาลเจ้า/ ใบที่	เขียนซีภาษาจีน	คำแปลภาษาไทย	วิเคราะห์
ศาลเจ้า พ่อเสือ ใบที่ 32	封书寄来时 不免说东西 实地有方寸 神明力扶持	ชาวคราวใด ๆ ที่มีมา ไม่ควรต้องกล่าวโน่นนี่ แผ่นดินจะไม่ไร้ผลถึง คราวกุศล เทพยดาจะ บันดาลให้ประสบเอง	คำทำนายนี้เชื่อว่ามีเทพเจ้า มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ในการ บันดาลสิ่งต่าง ๆ ให้กับผู้ที่ ต้องการความช่วยเหลือให้ได้ ในสิ่งที่คาดหวังไว้ เมื่อถึงเวลาที่ เหมาะสมจะได้สิ่งที่ต้องการ สมความปรารถนา

สรุปและอภิปรายผล

การวิเคราะห์คำทำนายในใบเขียนซีอาจสรุปได้ว่ามีคติความเชื่อทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่หลากหลายครอบคลุมทั้งความเชื่อทางศาสนาพุทธ โดยพบว่ามีคำสอนในเชิงพุทธปรัชญาที่เกี่ยวกับสติสัมปชัญญะ บุญกุศล การทำกรรมดี ลัทธิเต๋าให้ความสำคัญกับพิธีกรรม การบนบานศาลกล่าวเพื่อขับไล่สิ่งอัปมงคลทั้งหลาย ดำเนินชีวิตเป็นไปตามธรรมชาติ หลีกเลี่ยงความยุ่งยากซับซ้อน ปฏิบัติตนให้สมดุลสอดคล้องกับธรรมชาติ ส่วนลัทธิขงจื้อให้ความสำคัญกับคุณธรรม จริยธรรม และพิธีกรรมต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติตนในสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตน ความเชื่อในเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยเชื่อว่าเทพเจ้าองค์ต่าง ๆ มีอิทธิพลในการควบคุมธรรมชาติและโชคชะตา สามารถบันดาลให้ผู้ที่ไม่เคารพสักการะได้รับในสิ่งที่ตนปรารถนาตามที่ได้อธิษฐานขอพรไว้ ดังต่อไปนี้

1. ศาสนาพุทธเป็นที่ยึดเหนี่ยวและเป็นที่พักทางใจของชาวไทยในยามที่เผชิญกับอุปสรรคของชีวิต พุทธศาสนามีหลักธรรมคำสอนให้คนในสังคมเป็นคนดี มีคุณธรรม และมีเหตุผล พุทธศาสนาเกิดจากความ پاکเพียรของมนุษย์ในทางที่ถูก ในการสร้างสมคุณงามความดี อบรมบ่มเพาะตน จนรับรู้สภาวะความเป็นจริงอันนิรันดร์ จนตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า พุทธศาสนามีความสำคัญต่อชีวิตจิตใจของมนุษย์ ศาสนาพุทธนิกายเถรวาทจะยึดคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งถ้อยคำและเนื้อความ ทำให้ถูกมองว่าเน้นความเป็นปัจเจกมากกว่าส่วนรวม โดยมีหลักคำสอนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต สอนให้เข้าใจเรื่องเหตุและผลของการกระทำทางกาย วาจา ใจ เชื่อว่าทำกรรมดีจะได้ผลดีตอบ ซึ่งสอดคล้องกับ เตือน คำดี (2531) ที่กล่าวว่า ชาวพุทธจะไม่อ่อนวอนพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพราะมนุษย์เป็นศูนย์กลางของสรรพสิ่ง มนุษย์เป็นผู้กำหนดชะตาชีวิตตนเอง ผลที่ต้องการต้องสำเร็จด้วยการลงมือกระทำตามเหตุปัจจัย ส่วนศาสนาพุทธนิกายมหายาน อันหมายถึง พาหนะใหญ่ ทั้งยังมีความหมายว่ายานที่สูงที่สุด ซึ่งตามความเชื่อของชาวพุทธฝ่ายมหายาน ยังเชื่อว่าเป็นยานที่รื้อขนสรรพสัตว์ได้ทุกประเภททุกวัย รวมทั้งสัตว์โลกทุกรูปทุกนาม เพื่อไปสู่พระนิพพาน และยานนี้ยังหมายถึงยานที่จะไปถึงพุทธภูมิโดยมีพุทธเจ้าองค์สำคัญที่สุด คือ พระอมิตาภพุทธเจ้า และมีพระโพธิสัตว์องค์สำคัญที่สุดคือพระอวโลกิเตศวรกวณโิม โดยการช่วยเหลือเวไนยสัตว์ให้หลุดพ้นจากความทุกข์ หัวใจของการปฏิบัติธรรม ต้องมีทั้งปัญญาและกรุณาควบคู่กันไป เน้นการละความเห็นแก่ตัว และทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ชาวจีนมีความเชื่อในศาสนาพุทธ อาจเนื่องมาจากชาวจีน

มีประสบการณ์อันยาวนานในการเผชิญกับสถานการณ์การดำรงอยู่ร่วมกันของสิ่งหรือสภาวะที่หลากหลายแตกต่างกัน จนพร้อมที่จะเข้าร่วมกับวัฒนธรรมที่ต้องเผชิญอยู่เสมอ บรรยากาศพื้นฐานของดินแดนก่อเกิดต่อการปฏิสัมพันธ์กับต่างวัฒนธรรม จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อเพื่อให้พุทธศาสนาอันเป็นความเชื่อจากต่างแดนเข้าไปปักหลักร่วมกับวัฒนธรรมความคิดที่มีอยู่เดิม จนสามารถสร้างเอกลักษณ์ที่ประกอบขึ้นจากพหุลักษณะทางวัฒนธรรมได้อย่างสะดวก (ปกรณ์ ลิ้มปยุตรณ, 2564) ซึ่งนิยามหายานมีคติความเชื่อเรื่องความเมตตา กรุณา ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ส่วนนิกายเถรวาทมีคติความเชื่อที่ว่าทำดีได้ดี

2. ศาสนาเต๋าเป็นศาสนาพื้นบ้านมีความเชื่อความศรัทธาที่พัฒนามาจากความคิดของชาวบ้านทั่วไป ในการแสวงหาปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัย มีความยำเกรงในอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ ตลอดจนงูต ผี ปีศาจ ทำให้มีความหวาดผวาทระแวงอยู่เสมอ เมื่อเผชิญกับอุบัติเหตุหรือโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ก็หวังว่าจะมีอำนาจปาฏิหาริย์มาช่วยขจัดปัดเป่าทุกข์ภัยทั้งหลายให้หมดสิ้นไป จึงทำให้ผู้คนผูกติดอยู่กับพิธีกรรมการบนบานศาลกล่าว การปลุกเสก เครื่องรางของขลัง การสาธยายเวทมนต์คาถาอัญเชิญอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาปกป้องคุ้มครองตนให้พ้นจากการรังควานของเหตุอัปมงคลทั้งปวง ตลอดจนการบำเพ็ญตนให้เกิดพลังจิตเพื่อพิชิตอาเพศภัยนานาประการ (ปกรณ์ ลิ้มปยุตรณ, 2564) ส่วนลัทธิเต๋าเป็นปรัชญาที่มีต้นกำเนิดในประเทศจีน มีหลักที่สำคัญในการดำเนินชีวิตให้เป็นไปตามธรรมชาติ โดยไม่ต้องใช้ความพยายามมากเกินไปในการดำเนินชีวิต หลีกเลียงความยุ่งยากซับซ้อน การดำเนินชีวิตต้องมีความสมดุลกันระหว่างพลังสองขั้วที่เรียกว่าพลังหยินและพลังหยางที่มีอยู่ในธรรมชาติ สรรพสิ่งในโลกล้วนเป็นเอกภาพของสิ่งตรงข้าม การรับรู้มีแหล่งกำเนิดจากการปฏิบัติ การปฏิบัติหล่อหลอมให้เกิดความรู้แท้ และเป็นบรรทัดฐานในการตรวจสอบความจริง แนวคิดของปรัชญาเต๋าวิถีแห่งการดำรงตนบนโลกที่มีความสลับซับซ้อนของสรรพสิ่งและปรากฏการณ์ หากได้แลเห็นเหตุและปัจจัยแล้วดำเนินไปตามครรลองอันมีอยู่โดยธรรมชาติแล้ว ปัญหาทั้งปวงย่อมแก้ไขได้ จึงไม่ควรฝืนต่อความเป็นจริง เมื่อสำเร็จผลก็ไม่แสดงออกอย่างลำพอง คุณค่าอันสูงสุดของคำสอนของลัทธิเต๋า คือ ปรัชญาชีวิตที่ทำให้เข้าใจต่อสัจธรรมแห่งธรรมชาติชีวิต ซึ่งมนุษย์จำเป็นต้องประพฤติปฏิบัติตนให้สมดุลสอดคล้องกับธรรมชาติ จึงสามารถนำพาชีวิตของตนสู่ความสำเร็จตามความปรารถนา ถ้าประพฤติตามวิถีแห่งเต๋าแล้ว ชีวิตก็จะพบความเจริญรุ่งเรือง ดำรงตนด้วยความสุขสงบสันติ (นิโรธ จิตวิสุทธิ, 2564)

3. ศาสนาขงจื๊อหรือลัทธิขงจื๊อ ให้ความสำคัญกับอุดมการณ์ ค่านิยม และคุณค่าทางคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งพิธีกรรมต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติตนในสังคมเพื่อสร้างความสงบสุขและความเจริญในสังคม โดยเชื่อว่าถ้ามนุษย์มีความเมตตากรุณา เห็นอกเห็นใจ และปฏิบัติตนต่อผู้อื่นอย่างมีน้ำใจ จะทำให้สังคมสงบสุข การปฏิบัติตนต่อผู้อื่นต้องมีระเบียบวิธีปฏิบัติ โดยการจัดวางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้ถูกต้องตามบทบาทและหน้าที่ แนวคิดของลัทธิขงจื๊อในการจัดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้น ขงจื๊อให้ความสำคัญกับคนในครอบครัวมากที่สุด ขงจื๊อมุ่งมั่นในการสร้างความเป็นระเบียบและความกลมเกลียวในสังคมให้กับประชาชนจีนในยุคโบราณ ส่งเสริมความเคารพต่อพ่อแม่ ความเคารพต่อผู้อาวุโส และความเคารพต่อเพื่อน นอกจากนี้ เขายังสร้างโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการศึกษาและคุณธรรมในสังคม โดยเน้นความจริงจังในการทำงาน และความเคารพต่อความคิดของผู้อื่น การศึกษาและการสอนของขงจื๊อเน้นศีลธรรมและคุณธรรมในการปกครองประเทศ โดยจัดการฝึกอบรมผู้ที่มีความรู้และความสามารถทางการเมืองให้เป็นผู้ปกครองที่มีความรู้ความสามารถ และยึดคุณธรรมเป็นสิ่งสำคัญ

4. ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวจีนมักจะเป็นเทพเจ้าในนิยายปรัมปราหรือเป็นเซียนในลัทธิต่าง ๆ ของจีน เช่น ลัทธิเต๋า ลัทธิขงจื้อ ในความคิดเห็นของชาวจีนเชื่อว่าเทพเจ้าเป็นสัญลักษณ์ของพลังอำนาจที่เหนือธรรมชาติ มีอิทธิพลและบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตของผู้คน เทพเจ้าไม่เพียงแต่เป็นผู้ควบคุมธรรมชาติและโชคชะตา แต่ยังเป็นตัวแทนของค่านิยม ศีลธรรมและความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตและประเพณี การบูชาเทพเจ้ามักเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนา เทพเจ้ามีบทบาทที่หลากหลายตามความเชื่อและประเพณีของแต่ละกลุ่มชน เทพเจ้าแห่งโชคลาภเป็นที่เคารพนับถือของนักธุรกิจ เทพเจ้าปุนเถ่ากงเป็นเทพเจ้าดูแลทุกข์สุขของชุมชน เก็กเซียนฮ่องเต้เป็นเทพเจ้าองค์สำคัญในลัทธิเต๋า เป็นผู้ควบคุมดูแลความเรียบร้อยของจักรวาล และมนุษย์เป็นผู้กำหนดชะตากรรมของมนุษย์

คติความเชื่อทางศาสนาพุทธ ศาสนาเต๋า ลัทธิขงจื้อ และความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปรากฏอยู่ในคำทำนายในใบเซียมซีของศาลเจ้าเกือบทุกแห่ง ไม่ด้านใดก็ด้านหนึ่ง อย่างไรก็ตามศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากงสะท้อนความเชื่อเพียงในด้านสิ่งศักดิ์สิทธิ์เท่านั้น ขณะที่ศาลเจ้าแม่ทับทิมไม่ปรากฏความเชื่อในศาสนาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด แต่เน้นไปที่ความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การศึกษาเนื้อหาคำทำนายในใบเซียมซีสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมประเพณีของชาวจีนในยุคโบราณ ว่ามีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คติธรรมทางศาสนาซึ่งครอบคลุมทั้งศาสนาพุทธ ศาสนาเต๋า ศาสนาขงจื้อ ทำให้เข้าใจถึงปรัชญาในการดำเนินชีวิต หลักความคิดของคนในสังคม บทบาทสำคัญของศาสนาและบทบาทในเชิงจิตวิทยา โดยทำหน้าที่เป็นที่พึ่งทางใจของมนุษย์ ส่งผลให้เกิดความมั่นคงในจิตใจและมีกำลังใจในการใช้ชีวิต

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะที่อาจนำไปใช้ประโยชน์หรือนำไปใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การนำแนวคิด หลักการของเหตุและผลของการกระทำ การเข้าใจหลักกรรมตามคติความเชื่อทางศาสนามาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต
2. การปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับธรรมชาติ เข้าใจธรรมชาติของชีวิต
3. การปฏิบัติตนในสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนเอง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเนื้อหาคำทำนายในมุมมองของปรัชญาเช่นปรัชญาทางการศึกษา ปรัชญาในการทำงาน ปรัชญาในการปกครองคน
2. ควรมีการศึกษาในรูปแบบการเปรียบเทียบปรัชญาของแต่ละสำนักว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- दनัย ไชยโยธา. (2539). *นानาศาสนา ความเชื่อและศาสนาพื้นบ้าน*. โอเดียนสโตร์.
- เดือน คำดี. (2531). *ศาสนาเบื้องต้น*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ถาวร ลิกขโกศล. (2561). เทพ สิ่งศักดิ์สิทธิ์และภูตผีปีศาจจีน. *ศิลปวัฒนธรรม*, 39(3), 134-141.
- ธวัช ปุณโณทก. (2528). *วัฒนธรรมพื้นบ้านคตินิยมความเชื่อในวัฒนธรรมพื้นบ้าน*. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิโรธ จิตวิสุทธิ. (2564). *วิถีแห่งเต๋าโดยเหลาจื้อ*. ก้าวแรก
- ปกรณ ลิมปสุรณ. (2564). พุทธศาสนากับการสังเคราะห์ตนเข้ากับพุทธวัฒนธรรมในสังคมจีนช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 3 - 6. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. 21(2), 83-94.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/liberalarts/article/view/248109/172053>
- ปานทิพย์ ศุภนคร. (2546). *ปรัชญาจีน*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มณี พยอมยงค์. (2528). *ความเชื่อของคนไทย ในวัฒนธรรมพื้นบ้าน*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ยศ สันตสมบัติ. (2537). *มนุษย์กับวัฒนธรรม*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิมล คำศรี. (2540). วรรณกรรมใบเสมาซีในจังหวัดนครศรีธรรมราช. *สารนครศรีธรรมราช*, 27(1), 94-97.
- เสาวลักษณ์ อนันตศานต์ และ สุภัทรา บุญปัญญาโรจน์. (2558). *คติชนกับศาสนา*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- Li, L. (2017). *The Study of Folk Beliefs and Folklore Art in Local Culture – Take The Case of The Black Dragon Temple of Tai Longshan in Li village Hengshan Country*. Xi'an Conservatory of Music.

The Development of Critical Reading Ability of Undergraduate Students through Problem-Based Learning Integrated with the Flipped Classroom Approach

Gullapatsorn Sunonthong

Program in Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Thepsatri Rajabhat University

First Author: gullapatsorn.s@lawasri.tru.ac.th

Sungwean Pinagalung

Dr., Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Khon Kaen University

Corresponding Author: sunpin@kku.ac.th

Piangdow Chaiyasarn

Dr., Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Khon Kaen University

Corresponding Author: piangdow22@gmail.com

Received: November 3, 2025 **Revised:** December 2, 2025 **Accepted:** December 25, 2025

Abstract

This study aimed to: 1. develop the critical reading ability of undergraduate students through problem-based learning integrated with the flipped classroom approach, with a passing criterion of 80 percent and at least 80 percent of the students meeting the required standard; and 2. examine undergraduate students' opinions toward the implementation of learning activities using problem-based learning combined with the flipped classroom approach. The target group consisted of 28 first-year undergraduate students majoring in Elementary Education, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, who were enrolled in the first semester of the 2025 academic year. The participants were selected through purposive sampling. The instruments used in this study were classified into three categories: 1) instruments used in the intervention, which included lesson plans; 2) instruments used for reflective practice, which consisted of a teaching behavior observation form for instructors, a learning behavior observation form for undergraduate students, a post-teaching reflection form, a performance assessment form for undergraduate students, and an end-of-cycle test, and 3) instruments used for research evaluation, which included a critical reading ability test and a questionnaire on undergraduate students' opinions. Data analysis employed quantitative analysis using the

mean ($\bar{x}$) and standard deviation (S.D.), while qualitative data were analyzed using content analysis.

The results revealed that: 1. the students achieved an average score of 26.78, accounting for 89.26 percent of the total score. Twenty-five students, representing 89.28 percent of the participants, met the required criteria, which exceeded the predetermined standard, and 2. the students' opinions toward learning management using problem-based learning combined with the flipped classroom approach were at the highest level.

Keywords: Critical Reading, Problem-Based Learning, Flipped Classroom Approach

การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา
ระดับปริญญาบัณฑิตที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
ร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

กุลภัสสรณ์ สุโนนทอง

วิชาเอกภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

First Author: gullapatsorn.s@lawasri.tru.ac.th

สังเวียน ปินะกาลัง

ดร., สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Corresponding Author: sunpin@kku.ac.th

เพ็ญดาว ไชยสาร

ดร., สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Corresponding Author: piangdow22@gmail.com

ได้รับบทความ: 3 พฤศจิกายน 2568 ปรับปรุงแก้ไข: 2 ธันวาคม 2568 ตอรับตีพิมพ์: 25 ธันวาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยมีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 มีจำนวนนักศึกษาผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไป และ 2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาเอกประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ชั้นปีที่ 1 กลุ่มที่ 1 ที่กำลังศึกษาภาคการศึกษา 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวนทั้งสิ้น 28 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติการ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของอาจารย์, แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต, แบบบันทึกผลหลังสอน, แบบประเมินผลงานนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต และแบบทดสอบท้ายวงจร และ 3) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการวิจัย ประกอบด้วย แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 26.78 คิดเป็นร้อยละ 89.26 ของคะแนนเต็ม และนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตผ่านเกณฑ์ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ

89.28 ของจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และ 2. นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

คำสำคัญ: การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ, ปัญหาเป็นฐาน, ห้องเรียนกลับด้าน

บทนำ

การอ่านอย่างมีวิจารณญาณถือว่ามีค่าสำคัญที่ส่งเสริมกระบวนการ วินิจฉัย พิจารณา และ ประเมินค่าในสิ่งที่อ่านเพื่อที่จะแยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับแนวคิด เอมอร์ เนียมน์อย (2551) กล่าวว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะการอ่าน ระดับสูงที่ต้องอาศัยสติปัญญาในการใคร่ครวญและพิจารณาสิ่งที่อ่านอย่างรอบคอบ อีกทั้ง จีรวัดน์ เพชรรัตน์ และอัมพร ทองใบ (2556) อธิบายว่า ผู้อ่านจำเป็นต้องใช้สติปัญญา (Cognitive) ในการตอบคำถาม สรุปสาระสำคัญ ตีความ และประเมินคุณค่าของเรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้อง การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จึงเป็นทักษะ (Skill) สำคัญที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากสามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้ง ในการเรียนและการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ผู้เรียนจำเป็นต้อง ใช้วิจารณญาณในการไตร่ตรอง ตัดสิน และประเมินข้อมูลต่าง ๆ อย่างทันทั่วทั้งที่และแม่นยำ เพื่อนำไป ปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งความสามารถของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณนั้น ผู้อ่านจะต้องมีทักษะหรือ ความสามารถที่บ่งบอกถึงการอ่านที่ต้องอาศัยการที่ผู้อ่านสามารถบอกจุดประสงค์ของผู้เขียน แยกแยะ ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น เข้าใจเนื้อเรื่อง สามารถตีความ และสรุปเรื่องที่อ่านอย่างมีเหตุผล เปรียบเทียบ วิเคราะห์ และประเมินค่าเรื่องที่อ่านได้

การอ่านอย่างมีวิจารณญาณนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง แต่ยังคงพบว่า ปัญหาการอ่านอย่างมี วิจารณญาณของนักศึกษาสาขาวิชาเอกประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ซึ่งมี หลายสาเหตุด้วยกัน ได้แก่ 1. จากการทดสอบโดยใช้ข้อสอบประเภทอัตนัยที่ผู้วิจัยดำเนินการสร้างขึ้น มา พบว่า นักศึกษาร้อยละ 70 ยังไม่สามารถทำข้อสอบในลักษณะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งโจทย์ปัญหาที่ให้สถานการณ์มา พบว่า ไม่สามารถนำกระบวนการคิดมาใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ เหล่านั้นได้ดี นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์อาจารย์สาขาวิชาเอกภาษาไทย พบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้ นักศึกษาขาดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ มาจากการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมที่ครูมุ่งแต่จะ ฝึกทักษะการอ่านอย่างเดียว และยังขาดการพัฒนาการนำนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ทำให้นัก ศึกษาอ่านโจทย์คำถามหรือการวิเคราะห์ข้อสอบ การตอบคำถามไม่ชัดเจน การพัฒนาให้นักศึกษา มีความสามารถทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณผู้สอนต้องมีเทคนิควิธีการที่หลากหลาย มีกิจกรรมและ สื่อการสอนที่เหมาะสม และจากการลงพื้นที่เพื่อสังเกตการจัดการเรียนการสอนของครูภาษาไทยที่ผ่าน มา พบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อพัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไม่ประสบ ความสำเร็จเท่าที่ควร มีสาเหตุมาจากการใช้วิธีการสอนที่ไม่เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหาที่ต้องการสอน หรือตัวชี้วัด การสอนภาษาไทยจะให้ได้ผลตามความมุ่งหมายนั้น ต้องอาศัยความพร้อมทั้งด้านผู้สอน ตำราเรียน และอุปกรณ์ ซึ่งผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เลือกวิธี การสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาและตัวชี้วัด สามารถช่วยในการเรียนการสอนให้บรรลุตามความมุ่งหมาย ของหลักสูตรนั้นได้ สอดคล้องกับ เอมอร์ เนียมน์อย (2551) และ พันธุ์ทิพย์ เกื้อเพชรแก้ว (2545) ที่กล่าวถึง ปัญหาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณว่า นักเรียนยังมีข้อบกพร่องในการแยกใจความสำคัญจากพลความ ไม่สามารถสรุปหรือเชื่อมโยงประเด็นสำคัญของเรื่อง ขาดทักษะในการจับใจความและการบอกจุดประสงค์ ของผู้เขียน อีกทั้งยังไม่สามารถวิเคราะห์ และสังเคราะห์สิ่งที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning: PBL) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ที่ได้จากการสำรวจ ค้นคว้าและแก้ปัญหา ซึ่งมีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียน การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นทั้งยุทธวิธีที่ใช้ในการเรียนการสอน และใช้เป็นแนวทางในการจัดหลักสูตร ซึ่งมีลักษณะดึงดูดให้นักเรียนได้เข้าไปแก้ปัญหา ครูเป็นเพียงผู้คอยให้คำแนะนำและจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดและสำรวจ หลักสูตรที่สร้างขึ้นจะมีปัญหาเป็นแกนกลาง มีบทบาทในการเตรียมประสบการณ์ที่จะส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ สนับสนุนให้สร้างความรู้ด้วยตนเองและบูรณาการสิ่งต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้ในโรงเรียนกับชีวิตเข้าด้วยกัน ในขณะที่เรียนรู้นักเรียนจะถูกทำให้เป็นนักแก้ปัญหา และพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ โดยการชี้แนะตนเองได้ กระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีนี้ครูจะเป็นผู้ร่วมแก้ปัญหา มีหน้าที่ในการสร้างความสนใจสร้างความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน คอยเป็นผู้แนะและอำนวยความสะดวก (Torp & Sage, 1998)

แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ห้องเรียนกลับด้าน หมายถึง การจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งซึ่งเปลี่ยนการใช้ช่วงเวลาของการบรรยายเนื้อหาในห้องเรียนเป็นการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อฝึกแก้โจทย์ปัญหา และประยุกต์ใช้จริง โดยที่นักเรียนจะได้เรียนรู้จากการบ้านที่ครูมอบหมายให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง ส่วนการบรรยายจะอยู่ในช่องทางอื่น ๆ เช่น จากสื่อสารสนเทศ หรือสื่อวีดิทัศน์ (Video) ซึ่งนักเรียนจะเข้าถึงได้เมื่ออยู่ที่บ้านหรือนอกห้องเรียน โดยนักเรียนจะได้พื้นฐานความรู้ (Basic Concept) ผ่านการทำความเข้าใจ การจดบันทึก และการตั้งคำถามล่วงหน้านอกห้องเรียนหรือที่บ้าน ห้องเรียนกลับด้านได้รับการยอมรับเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ที่สหรัฐอเมริกา จากผลสำรวจ 10 - 12% ครูในสหรัฐอเมริกาใช้วิธีนี้และตัวเลขการยอมรับเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ผู้บริหารโรงเรียน 40 - 45% ต้องการนำวิธีนี้มาใช้ในโรงเรียนแต่ครูยังต้องได้รับการฝึกฝน และได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการสอนแบบนี้ในประเทศอื่น ๆ เป็นแนวโน้มที่ครูจะใช้ห้องเรียนกลับด้านในการสอนเพราะเป็นเครื่องมือการสอนที่ยืดหยุ่นที่สามารถใช้ได้กับระบบการศึกษาหลาย ๆ แบบ โดยเฉพาะในประเทศที่มีระบบการศึกษาเคร่งเครียด ยังสามารถจัดการเรียนการสอนโดยใช้ห้องเรียนกลับด้านได้ (Berrett, 2012)

จากความสำเร็จและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการจัดทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ทั้งนี้เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีความสามารถในการวิเคราะห์ ตีความ ประเมินค่า และสังเคราะห์สาระจากเรื่องที่อ่านได้อย่างมีเหตุผล สามารถเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริง ตลอดจนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยมีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 มีจำนวนนักศึกษาผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไป
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการอ่านวิจิตร เป็นกระบวนการขั้นสูงที่ผู้อ่านจะต้องประเมินค่าสิ่งที่อ่านได้ มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ดังนี้

จอร์พันธ์ ภาชี (2550) ให้ความหมายว่า การอ่านหนังสือมีหลายระดับ เช่น อ่านออก อ่านคล่อง อ่านได้ อ่านเข้าใจเรื่องที่อ่าน ถือเป็นการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และเป็นยอดของการอ่านทั้งปวง ต้องอาศัยพื้นฐานหลายประการ เช่นการเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่าน อ่านแล้วแยกแยะและตีความวิจิตรได้

เอมอร์ เนียมน้อย (2551) ให้ความหมายว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะการอ่านขั้นสูง หรือเรียกว่า การอ่านเป็น ซึ่งการอ่านในขั้นนี้ ผู้อ่านจะต้องใช้สติปัญญาในการใคร่ครวญสิ่งที่อ่านอย่างพิถีพิถัน เพื่อตัดสินใจประเมินค่าสิ่งที่อ่านได้อย่างถูกต้องเที่ยงธรรม

ดังนั้นการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การอ่านที่ผู้อ่านจะต้องมีทักษะหรือความสามารถ บอกจุดประสงค์ของผู้เขียน แยกแยะข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น เข้าใจเนื้อเรื่อง สามารถตีความ และสรุปเรื่องที่อ่านอย่างมีเหตุผล เปรียบเทียบ วิเคราะห์ และประเมินค่าเรื่องที่อ่านได้

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากปัญหาหรือสถานการณ์ที่สนใจผ่านทางกระบวนการทำงานกลุ่ม การสืบค้นกระบวนการทำความเข้าใจและแก้ไขปัญหา ด้วยเหตุผล ซึ่งตัวปัญหานั้นจะมีความสัมพันธ์กับชีวิตจริงและเป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้ ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยให้คำแนะนำและจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้

ทิตินา เขมมณี (2550) ได้กล่าวว่า ลักษณะการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยผู้สอนอาจนำผู้เรียนไปเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริง หรือผู้สอนอาจจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา และฝึกกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหาพร้อมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในปัญหานั้นอย่างชัดเจน ได้เห็นทางเลือกและวิธีการที่หลากหลายในการแก้ปัญหา รวมทั้งให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ เกิดทักษะ กระบวนการการคิด และกระบวนการแก้ปัญหาต่าง ๆ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

รังสรรค์ ทองสุกนอก (2547) ได้สรุปขั้นตอนการเรียนรู้ขั้นใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน โดยสรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการจัดกลุ่ม อันดับแรกสมาชิกในกลุ่มทำความคุ้นเคยกัน สมาชิกในกลุ่มแนะนำตนเอง บอกถึงความสามารถที่มีความสนใจ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะมีประโยชน์ต่อกลุ่มแล้วกลุ่มกำหนดบทบาทของสมาชิกในกลุ่มต้องมีประธาน รองประธาน และเลขานุการ ที่คอยจดบันทึกกิจกรรมภายในกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นเชื่อมโยงปัญหาและระบุปัญหา ขั้นนี้ครูจะเสนอสถานการณ์ที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาที่จะใช้ในการกระตุ้นการเรียนรู้ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนก่อนที่จะเจอปัญหา เมื่อครูเสนอปัญหาให้แล้ว สมาชิกในกลุ่มจะต้องเสนอแนวคิดต่อปัญหาในแง่ของแนวทางที่เป็นไปได้ในการแก้ปัญหาและกำหนดข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในปัญหา

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการสร้างสมมติฐาน เมื่อระบุปัญหาแล้ว นักเรียนในกลุ่มก็จะร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาย่อยแต่ละข้อและตั้งสมมติฐานให้สอดคล้องกับปัญหาย่อย ๆ นั้น สมมติฐานที่ตั้งมีลักษณะที่เป็นคำตอบของปัญหาย่อย ๆ ที่ตั้งอยู่บนเหตุผลและความรู้สึกที่มีอยู่ก่อน

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นเตรียมการ การศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย

1. กำหนดสิ่งที่ต้องเรียนรู้เพิ่มเติม เป็นการกำหนดว่าจะต้องค้นคว้าหาอะไร เพื่อที่จะสามารถนำสิ่งนั้นมาตรวจสอบสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ เป็นการวางเป้าหมายของการเรียนรู้
2. สร้างแผนการเรียนรู้ เป็นกลวิธีที่ใช้ในการศึกษาสิ่งเรียนรู้เพิ่มเติม
3. กำหนดแหล่งข้อมูลที่สอดคล้องกับแผนการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นการศึกษาค้นคว้า เมื่อเตรียมการการศึกษาค้นคว้าแล้ว สมาชิกแต่ละคนของกลุ่มจะมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมจากภายนอกกลุ่ม โดยสามารถหาได้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้แล้ว

ขั้นตอนที่ 6 ขั้นการสังเคราะห์ข้อมูลและนำไปใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน ในขั้นนี้นักเรียนจะสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้อ่านศึกษาค้นคว้ามาว่าเพียงพอกับการตรวจสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ แล้วนำข้อมูลที่ได้อ่านไปตรวจสอบสมมติฐานและแก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 7 ขั้นการสะท้อนผลการเรียนรู้ ในขั้นตอนนี้จะประกอบด้วยการเล่นผลงานหรือผลการแก้ปัญหา โดยจะเสนอแผนงานของกลุ่มทั้งหมดตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ถึงขั้นตอนที่ 6 ในขั้นนี้จะเปิดโอกาสให้นักเรียนในชั้นเรียนประเมินผลงานของกลุ่มอื่น ๆ ด้วย ในขั้นนี้ครูและนักเรียนจะช่วยกันสรุปข้อมูลหรือความรู้ที่แต่ละกลุ่มได้ศึกษาค้นคว้าอีกครั้ง

ขั้นตอนที่ 8 ขั้นสรุป ในขั้นนี้จะสรุปผลของการประเมินผลทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะทางการเรียน และด้านทักษะทางสังคม การประเมินผลของครูและการประเมินผลของนักเรียนทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าว โดยที่นักเรียนและครูจะประเมินผลไปพร้อมกับการดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอน

องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน มี 4 องค์ประกอบที่เป็นวัฏจักร (Cycle) หมุนเวียนกันอย่างเป็นระบบที่เกิดขึ้น ได้แก่ (วสันต์ ศรีหิรัญ, 2560)

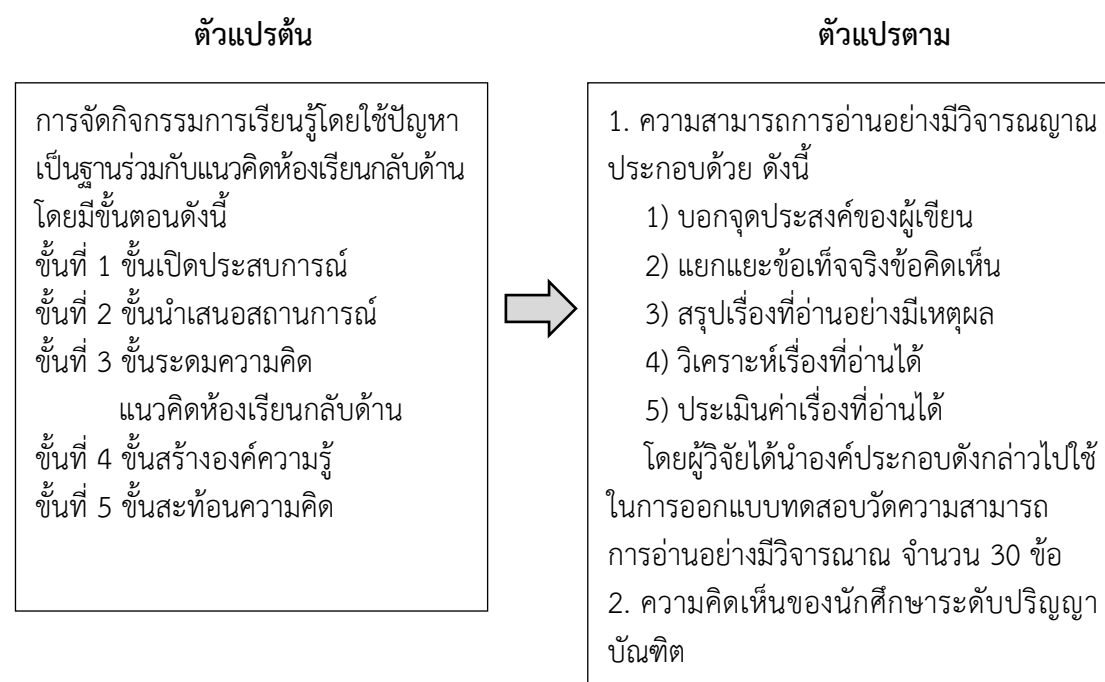
1. การกำหนดยุทธวิธีเพิ่มพูนประสบการณ์ (Experiential Engagement) โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะวิธีการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อเรียนเนื้อหาโดยอาศัยวิธีการที่หลากหลายทั้งการใช้กิจกรรมที่กำหนดขึ้นเอง เกม สถานการณ์จำลอง สื่อปฏิสัมพันธ์ การทดลอง หรืองานด้าน ศิลปะแขนงต่าง ๆ
2. การสืบค้นเพื่อให้เกิดนิทัศน์รวบยอด (Concept Exploration) โดยครูผู้สอนเป็นผู้คอยชี้แนะให้กับผู้เรียนจากสื่อหรือกิจกรรมหลายประเภทเช่น สื่อประเภทวิดีโอบันทึกการบรรยาย การใช้สื่อบันทึกเสียงประเภท Podcasts การใช้สื่อ Websites หรือสื่อออนไลน์ Chats
3. การสร้างองค์ความรู้ที่มีความหมาย (Meaning Making) โดยผู้เรียนเป็นผู้บูรณาการสร้างทักษะองค์ความรู้จากสื่อที่ได้รับจากการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างกระดานความรู้อิเล็กทรอนิกส์ (Blogs) การใช้แบบทดสอบ (Tests) การใช้สื่อสังคมออนไลน์และกระดาน สำหรับอภิปรายแบบออนไลน์ (Social Networking & Discussion Boards)
4. การสาธิตและประยุกต์ใช้ (Demonstration & Application) เป็นการสร้างองค์ความรู้โดยผู้เรียนเองในเชิงสร้างสรรค์ โดยการจัดทำเป็นโครงการ (Project) และผ่านกระบวนการนำเสนอผลงาน (Presentations) ที่เกิดจากการรังสรรค์งานเหล่านั้น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีดังกล่าว โดยมีขั้นตอนดังนี้

- ขั้นที่ 1 ขั้นเปิดประสบการณ์
 ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอสถานการณ์
 ขั้นที่ 3 ขั้นระดมความคิด
 แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน
 ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างองค์ความรู้
 ขั้นที่ 5 ขั้นสะท้อนความคิด

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผู้วิจัยได้ดำเนินการกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาเอกประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ชั้นปีที่ 1 กลุ่มที่ 1 ที่กำลังศึกษามาคาศึกษา 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวนทั้งสิ้น 28 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต
2. ความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

1.3 ขอบเขตด้านเนื้อหาสาระ

การอ่านอย่างมีวิจารณญาณจากเนื้อหาแต่ละประเภท ได้แก่ 1) โฆษณา 2) ข่าว 3) บทความ

1.4 ระยะเวลาในการทดลอง

ใช้เวลาในการทดลองจำนวน 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง

2. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของ Kemmis & Mc Taggart (1992) ซึ่งแบ่งเป็น 4 วงจร ดังนี้

2.1 ขั้นวางแผน (Planning)

2.1.1 ศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอกประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

2.1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

2.1.3 ดำเนินการสร้างเครื่องมือและหาประสิทธิภาพเครื่องมือการวิจัย

2.2 ขั้นปฏิบัติการ (Action)

นำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาจำนวน 28 คน จำนวน 3 แผน แผนละ 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวมจำนวน 12 ชั่วโมง

2.3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observer)

ผู้วิจัยสังเกตการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติการสอน ซึ่งผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะสังเกตกระบวนการของการปฏิบัติและผลของการปฏิบัติ โดยใช้เครื่องมือวิจัยประกอบการรวบรวมข้อมูล

2.4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection)

ประเมินหรือตรวจสอบกระบวนการปัญหาที่ได้จากการสังเกตการณ์ ดังนี้

2.4.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์และแบบจดบันทึกต่าง ๆ มาอภิปราย วิเคราะห์เพื่อนำไปพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4.2 นำข้อสรุปที่ได้มาปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ใหม่ ทั้งแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอนผ่านไปแล้ว และแผนการจัดการเรียนรู้ที่จะสอนในครั้งต่อไป

2.4.3 สรุปผลการวิจัย นำผลที่ได้จากการปฏิบัติทั้งหมด ซึ่งผ่านการวิเคราะห์ วิจัย วิจารณ์ มาสรุป และปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ใหม่

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้สอนนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 3 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รายละเอียดกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ตาราง 1 รายละเอียดกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัด การเรียนรู้ที่	เรื่องที่ใช้ในการสอน	จำนวนชั่วโมง	วงจรปฏิบัติการที่ (การสอนครั้งที่)
1	การอ่านวิจารณ์จากโฆษณา	4	1
2	การอ่านวิจารณ์จากข่าว	4	2
3	การอ่านวิจารณ์จากบทความ	4	3

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติ ได้แก่ 1) แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ เป็นแบบบันทึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ช่วยวิจัยบันทึกกิจกรรมต่าง ๆ ของอาจารย์และนักศึกษาขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ 2) แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้ช่วยวิจัยจะเป็นผู้บันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้วิจัย 3) แบบบันทึกผลหลังการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ 4) แบบสัมภาษณ์นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต 5) แบบประเมินภาระงาน/ชิ้นงาน 6) แบบทดสอบท้ายวงจร มี 3 ชุด ใช้เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ในแต่ละวงจรปฏิบัติการเป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ ทั้งนี้เครื่องมือทั้ง 6 ชุด ซึ่งผ่านการตรวจคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเนื้อหา (IOC) ชุดที่ 1 เท่ากับ 1.0, ชุดที่ 2 เท่ากับ 1.0, ชุดที่ 3 เท่ากับ 1.0, ชุดที่ 4 เท่ากับ 0.67, ชุดที่ 5 เท่ากับ 1.0 และชุดที่ 6 เท่ากับ 0.67 ตามลำดับ ซึ่งถือว่าเครื่องมือทุกชุดมีคุณภาพสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) แบบวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ชุดที่ 1 เป็นแบบวัดชนิดปรนัย จำนวน 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเครื่องมือได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ค่าความยากง่ายของข้อสอบอยู่ระหว่าง 0.35 - 0.78 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.28 - 0.90 และค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับได้ค่า 0.95 2) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องกับเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 1.00 ซึ่งถือว่าเครื่องมือทั้ง 2 ชุด สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ปฐมนิเทศผู้ช่วยวิจัยและนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต เพื่อสร้างข้อตกลงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 3 แผน ซึ่งแบ่งเป็น 3 วงจรปฏิบัติการ

4.3 สะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายหลังสิ้นสุดแต่ละวงจรปฏิบัติการ โดยประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา พฤติกรรมการจัดกิจกรรมของอาจารย์ และผลการทำแบบทดสอบท้ายวงจร

4.4 ประเมินผลความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต เมื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ครบทั้ง 3 แผนแล้ว ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาทำแบบวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ชุดที่ 1 ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง โดยกำหนดเกณฑ์ให้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของนักศึกษามีความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ดังนี้

5.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำผลที่ได้จากการสะท้อนมาวิเคราะห์ อภิปราย สรุปเป็นผลการวิจัยเพื่อให้ได้แนวทางหรือรูปแบบการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ โดยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

5.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

1. ผลการทดสอบความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตทำวงจรปฏิบัติการที่ 1-3

ตาราง 2 ผลการทดสอบความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ทำวงจรปฏิบัติการที่ 1-3

วงจร ปฏิบัติการ	คะแนนการทำแบบทดสอบทำวงจร				จำนวนนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ที่ผ่านและไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80			
	คะแนน เต็ม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ร้อยละ	S.D.	ผ่าน	ร้อยละ	ไม่ผ่าน	ร้อยละ
1	10	6.65	66.50	0.85	7	25.00	21	75.00
2	10	7.85	78.50	0.17	20	71.42	8	28.58
3	10	8.75	87.50	0.68	25	89.28	3	10.12

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตทั้งหมด 28 คน ที่ได้รับการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับห้องเรียนกลับด้าน โดยผลการประเมินจากแบบทดสอบทำวงจรปฏิบัติการทั้ง 3 วงจร พบว่า วงจรปฏิบัติการที่ 1 นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมีคะแนนเฉลี่ย 6.65 คิดเป็นร้อยละ 66.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.85 วงจรปฏิบัติการที่ 2 นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมีคะแนนเฉลี่ย 7.85 คิดเป็น ร้อยละ 78.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.17 และวงจรปฏิบัติการที่ 3 นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมีคะแนนเฉลี่ย 8.75 คิดเป็นร้อยละ 87.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.68 ซึ่งจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่ผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์จากนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตทั้งหมด 28 คน พบว่า ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 ผ่านเกณฑ์ จำนวน 7 คน ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 21 คน วงจรปฏิบัติการที่ 2 ผ่านเกณฑ์ จำนวน 20 คน

ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 8 คน และวงจรปฏิบัติการที่ 3 ผ่านเกณฑ์ จำนวน 25 คน ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 3 คน แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมีความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ และผ่านเกณฑ์ตามที่ตั้งสมมุติฐานไว้

นอกจากนี้จากการที่ผู้ช่วยวิจัย ได้สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้วิจัย พบว่า ผู้วิจัยได้มีการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละวงจรเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื้อหาที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ผู้วิจัยมีการกระตุ้นผู้เรียนในการเรียนรู้ตลอดเวลา ฝึกทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ มีเวลาในการใช้ความคิดในการไตร่ตรองตอบคำถามอย่างมีเหตุผล อีกทั้งใช้วิจารณญาณในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในตัวบทเรียนได้ดี ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

หลังจากผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเสร็จสิ้นทั้ง 3 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง ตามวงจรปฏิบัติการที่ 1-3 ผู้วิจัยได้ทดสอบกับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยเป็นแบบทดสอบชนิดปรนัย จำนวน 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวม 30 คะแนน เพื่อประเมินความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไปของคะแนนเต็ม ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการทดสอบความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

จำนวนนักศึกษา ระดับปริญญา บัณฑิตทั้งหมด	คะแนนวัดความสามารถ ด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ				จำนวนนักศึกษาระดับปริญญา บัณฑิตที่ผ่านและไม่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80			
	คะแนน เต็ม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ร้อยละ	S.D.	ผ่าน	ร้อยละ	ไม่ผ่าน	ร้อยละ
28	30	26.78	89.26	0.91	25	89.28	3	10.72

จากตาราง 3 ผลการทดสอบความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 26.78 คิดเป็นร้อยละ 89.26 ของคะแนนเต็ม และนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตผ่านเกณฑ์ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 89.28 ของจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงว่านักศึกษานักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มีความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 80

3. ผลการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน จำนวนนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต 28 คน แสดงได้ดังตาราง 4 ต่อไปนี้

ตาราง 4 ผลการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความเห็น	ลำดับ ที่
จุดประสงค์การเรียนรู้					
1.	กำหนดจุดประสงค์ได้ชัดเจน	4.80	0.42	มากที่สุด	
2.	จุดประสงค์ตรงตามตัวชี้วัด	4.50	0.53	มากที่สุด	
3.	จุดประสงค์สอดคล้องกับกิจกรรม	4.50	0.53	มากที่สุด	
รวมด้านจุดประสงค์การเรียนรู้		4.60	0.67	มากที่สุด	2
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
1.	มีความน่าสนใจ	4.80	0.42	มากที่สุด	
2.	เข้าใจขั้นตอนวิธีการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับห้องเรียนกลับด้าน	4.60	0.52	มากที่สุด	
3.	ปฏิบัติตามกิจกรรมตามขั้นตอนที่กำหนดให้	4.50	0.53	มากที่สุด	
รวมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้		4.63	0.49	มากที่สุด	1
ด้านการวัดและประเมินผล					
1.	การวัดและประเมินผลมีความหลากหลาย	4.50	0.53	มากที่สุด	
2.	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม	4.30	0.82	มาก	
3.	ประเมินสอดคล้องกับจุดประสงค์	4.20	0.79	มาก	
รวมด้านการวัดและประเมินผล		4.33	0.71	มาก	5
ด้านบรรยากาศ					
1.	รู้สึกสนุกในการทำกิจกรรม	4.60	0.70	มากที่สุด	
2.	ทำทหายความสามารถของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต	4.50	0.71	มากที่สุด	
3.	ส่งเสริมให้นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตกล้าแสดงความคิดเห็น	4.40	0.70	มากที่สุด	
รวมด้านบรรยากาศ		4.50	0.70	มาก	4
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ					
1.	ช่วยให้นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมีเป้าหมายในการอ่าน	4.50	0.71	มาก	
2.	ช่วยให้นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตพัฒนาการอ่านระดับสูงได้	4.60	0.70	มากที่สุด	

ตาราง 4 ผลการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต (ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น	ลำดับ ที่
3.	ช่วยให้นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตวิเคราะห์ วิจารณ์ และตัดสินคุณค่าสารต่าง ๆ ได้อย่างมี เหตุผล	4.50	0.82	มาก	
รวมด้านประโยชน์ที่ได้รับ		4.53	0.74	มากที่สุด	3
รวมทุกด้าน		4.51	0.66	มากที่สุด	

จากตาราง 4 พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีต่อการจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับห้องเรียนกลับด้าน โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, $SD = 0.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเป็นลำดับที่หนึ่ง ($\bar{X} = 4.63$, $SD = 0.49$) และด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, $SD = 0.67$) และด้านประโยชน์ที่ได้รับ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, $SD = 0.74$) รองลงมา ด้านบรรยากาศนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.50$, $SD = 0.70$) ส่วนด้านที่นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมีความคิดเห็นลำดับสุดท้าย คือ ด้านวัดและประเมินผล นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.71$)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับห้องเรียนกลับด้าน

จากผลการวิจัยการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับห้องเรียนกลับด้าน นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ทั้งหมด 28 คน ที่ได้รับการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยผลการประเมินจากแบบทดสอบท้ายวงจรปฏิบัติการทั้ง 3 วงจร พบว่ามีลำดับพัฒนาการการอ่านอย่างมีวิจารณญาณแต่ละวงจรสูงขึ้นตามลำดับ นอกจากนี้จากการที่นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตทำแบบวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า คะแนนการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับห้องเรียนกลับด้าน มีคะแนนพัฒนาการขึ้นในแต่ละวงจรปฏิบัติการอย่างเป็นลำดับ และการวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับห้องเรียนกลับด้านมีความชัดเจนทุกขั้นตอนสอน ผู้สอนได้สร้างความรู้ความเข้าใจกระบวนการเรียนการสอนดังกล่าวให้นักศึกษา

ระดับปริญญาบัณฑิตเป็นอย่างดี แผนการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และมีการทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง นอกจากนี้เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนการสอนแต่ละวงจรปฏิบัติการ มีผู้ช่วยวิจัยคอยสังเกตพฤติกรรมและให้คำแนะนำในลักษณะสะท้อนผลหลังการจัดการเรียนรู้ในแต่ละวงจรปฏิบัติการ ทำให้อาจารย์ผู้สอนนำข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นในวงจรปฏิบัติการต่อไป อีกทั้งตัวบทหรือเนื้อหา (Text) ที่นำมาใช้ในการฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณนั้น อาจารย์ผู้สอนมีเกณฑ์คัดเลือกที่ชัดเจน เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เนื้อหาส่งเสริมกระบวนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เป็นเรื่องใกล้ตัวผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน อีกประการหนึ่งที่ทำให้ความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนสูงขึ้น เพราะการนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยปัญหาเป็นฐานมาใช้พัฒนากระบวนการสอนของผู้เรียน เพราะแนวทางการเรียนรู้ดังกล่าว ส่งเสริมการอ่านและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้เรียนได้ฝึกการแก้ปัญหาของเรื่องราวที่เกิดขึ้น รู้แนวทางในการแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ สอดคล้องกับการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ และการสัมภาษณ์นักศึกษาเป็นไปในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับห้องเรียนกลับด้าน ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหาพิจารณาไตร่ตรอง แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ใช้วิจารณญาณในการอ่านเรื่องราวต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น การได้ฝึกบ่อยครั้งจะทำให้เกิดกระบวนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้ดีขึ้น นอกจากนี้สอดคล้องกับ รังสรรค์ทองสุกนอก (2547) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการสร้างชุดการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้เรื่อง ทฤษฎีจำนวนเบื้องต้น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และศึกษาผลการเรียนของนักเรียนจากการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้เรื่องทฤษฎีจำนวนเบื้องต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเมืองคง อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 15 คน ที่ได้จากการอาสาสมัคร ผู้วิจัยดำเนินการสอนโดยใช้ชุดการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้ เรื่อง ทฤษฎีจำนวนเบื้องต้น รวมเป็นเวลา 29 คาบเรียน คาบเรียนละ 60 นาที ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนเรื่องทฤษฎีจำนวนเบื้องต้น โดยใช้ชุดการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 60 ขึ้นไป ของคะแนนเต็ม เป็นจำนวนมากกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่ระดับนี้สำคัญ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพร ศรีทองแดง (2567) เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วิวัฒนาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับเทคนิคห้องเรียนกลับด้าน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับเทคนิคห้องเรียนกลับด้าน รายวิชาชีววิทยา เรื่อง วิวัฒนาการมีคะแนนนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง วิวัฒนาการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน จำนวนนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต 28 คน ซึ่งจำแนก เป็นภาพรวมและรายด้าน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ 2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3. ด้านวัดและประเมินผล 4. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ 5. ด้านประโยชน์ที่คาดว่าจะ

จะได้รับ พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีต่อการจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับห้องเรียนกลับด้าน โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเป็นลำดับที่หนึ่ง ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.49) และด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.67) และด้านประโยชน์ที่ได้รับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.74) รองลงมา ด้านบรรยากาศนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.70) ส่วนด้านที่นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมีความคิดเห็นลำดับสุดท้าย คือ ด้านวัดและประเมินผล นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.71) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยปัญหาเป็นฐานและห้องเรียนกลับด้านทำให้นักศึกษาได้เกิดองค์ความรู้ต่าง ๆ ในการนำไปใช้ในชีวิตจริง สามารถปฏิบัติได้ และเกิดทักษะการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา อำนวยความสะดวกให้แก่นักศึกษาที่มีปัญหาด้านการเข้าชั้นเรียน นอกจากนี้ พบว่า ห้องเรียนกลับด้านนั้นทำให้ลดภาระงานหรือการบ้านนักศึกษาลงอย่างมาก อีกทั้งนักศึกษามีเวลาศึกษาหาความรู้ในห้องเรียนมากขึ้นกว่าเดิม ทำให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมห้องแทนที่จะทำการบ้านคนเดียวอยู่ที่บ้าน สอดคล้องกับ ภาณุวัฒน์ สงแสง (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียนและเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 60 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นหลังเรียนเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียน แต่ไม่แตกต่างจากเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 60) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. นักเรียนที่มีระดับการนำตนเองในการเรียนรู้แตกต่างกันมีความสามารถในการคิดเชิงวิจารณ์ญาณเพิ่มขึ้นเท่าเทียมกัน แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4. นักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้แตกต่างกันมีความสามารถในการคิดเชิงวิจารณ์ญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพร ศรีทองแดง (2567) เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วิวัฒนาการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับเทคนิคห้องเรียนกลับด้าน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับเทคนิคห้องเรียนกลับด้านรายวิชาชีววิทยา เรื่อง วิวัฒนาการ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ± 0.62 ซึ่งอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

จากงานวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ทำให้ผู้วิจัยได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัย คือ ได้ค้นพบกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สามารถทำให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หรือการคิดขั้นสูงได้ หากเปิดโอกาสให้ผู้เรียน

ได้สร้างความรู้ด้วยตนเองและผู้เรียนจะสามารถค้นพบปัญหาและแก้ไขปัญหาได้ หากให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการอย่างหลากหลายและให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ขั้นตอนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อค้นพบและแนวคิดที่เป็นข้อเสนอแนะดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้สอนควรจัดเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีส่วนกระตุ้นความคิด ความสนใจของนักเรียน เปิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านขั้นตอนการจัดกิจกรรม เริ่มจากขั้นที่ 1 ขั้นเปิดประสบการณ์ ผู้สอนควรวางแผน ค้นคว้าหาสื่อประกอบการสอนที่หลากหลาย ก่อให้เกิดประเด็นที่ผู้เรียนสนใจเพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์และท้าทายความคิด ให้ผู้เรียนได้มีการฝึกใช้วิจารณญาณ

2. ผู้สอนควรใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด ใช้วิจารณญาณ ได้ประเมินสถานการณ์ และสังเคราะห์ความรู้เพื่อต่อยอดไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3. ผู้สอนไม่ควรใช้ระยะเวลาในการสอนขั้นที่ 1 ขั้นเปิดประสบการณ์นานเกินเวลาที่กำหนด เพราะจะทำให้ให้นักเรียนได้มีเวลาค้นคว้าหาความรู้ หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มตนเองได้น้อยลง และให้ผู้เรียนมีเวลาสะท้อนความคิดของตนเองในการทำกิจกรรมแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับห้องเรียนกลับด้าน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในเรียนรู้้อย่างหลากหลายและใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นบูรณาการศาสตร์การสอนเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร ศรีทองแดง. (2567). การพัฒนามโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง
วิวัฒนาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ
ไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับเทคนิคห้องเรียนกลับด้าน. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, 15(2), 147-162.
<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/truhusocjo/article/view/273879/177778>.
- จิรวัดน์ เพชรรัตน์, และอัมพร ทองใบ. (2556). *การอ่านและการเขียนทางวิชาการ*. โอเดียนสโตร์.
- จूरินทร์ ภาชี. (2550). ผลการอ่านอย่างมีวิจารณญาณกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการจัดกิจกรรมแบบกลุ่มร่วมมือ
[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- พันธุ์ทิพย์ เกื้อเพชรแก้ว. (2545). ปัญหาการสอนอ่านย่อความในระดับอุดมศึกษา. *วิชาการ*, 5(6),
51-58.
- ทศนา แคมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*
(พิมพ์ครั้งที่ 5). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภานุวัฒน์ สงแสง. (2563). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านที่มีต่อความสามารถ
ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- รังสรรค์ ทองสุกนอก. (2547). *ชุดการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้ (Problem -
Based Learning) เรื่อง ทฤษฎีจำนวนเบื้องต้นระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. [วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- วสันต์ ศรีหิรัญ. (2560). ห้องเรียนกลับด้านกับการคิดวิเคราะห์. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 14(65),
19- 27.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสู่พหุปัญญา*. ชุมชน
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เอมอร์ เนียมน้อย. (2551). *พัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยวิธี SQ3R*. สุวีริยาสาส์น.
- Berrett, D. (2012). *How 'Flipping' The Classroom Can Improve The Traditional
Lecture*. The Chronicle of Higher Education.
- Kemmis, S., & McTaggart, R. (1992). *The Action Research Planner* (3 ed). Deakin
University.
- Torp, L., & Sage, S. (1998). *Problem as Association: Problem – Based Learning for
K – 20*. Association for Supervision and Curriculum Development.

Guidelines for Developing Work Efficiency of Members in The Thai Volunteer Defense Corps, Bang Sai District, Phranakhon Si Ayutthaya Province

Teawit Ekwetch

Kamonwan Wanthanang

Graduate School, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

Corresponding Author: duean_2520@hotmail.com

Received: March 3, 2025 Revised: April 29, 2025 Accepted: May 10, 2025

Abstract

The objectives of this research were to: 1. study the work performance efficiency of members of the Thai Territorial Defense Volunteer Corps; 2. compare the work performance efficiency of the members classified by personal factors, and 3. explore approaches for improving the working performance efficiency of the members. This study employed a mixed-methods design, divided into two phases. Phase 1 involved examining and comparing the work performance efficiency of the members according to personal factors. The research sample consisted of 220 personnel from the Bang Sai District Office, Phranakhon Si Ayutthaya Province. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.81. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and the Least Significant Difference (LSD) method for pairwise mean comparisons. Phase 2 focused on investigating approaches for improving the work performance efficiency of the Territorial Defense Volunteer Corps. The key informants were 10 individuals selected through purposive sampling. The research instrument was an interview, and the data were analyzed using content analysis.

The findings revealed that: 1. the overall work performance efficiency of the members of the Territorial Defense Volunteer Corps was at the highest level; 2. personnel with different ages, educational levels, and lengths of service expressed significantly different opinions regarding the work performance efficiency of the members of the Territorial Defense Volunteer Corps, and 3. the approaches for improving the work performance efficiency of the Corps members included: 1) continuously developing essential skills for performing duties, 2) providing support with modern communication equipment for operational tasks, and 3) establishing collaborative networks with government agencies, the private sector, and the public sector.

Keywords: Developing Working Efficiency, Member of The Thai Territorial Defense Volunteer Corps, Bang Sai District

แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เตวิช เอกเวช

กมลวรรณ วรรณนัง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Corresponding Author: duean_2520@hotmail.com

ได้รับบทความ: 3 มีนาคม 2568 ปรับปรุงแก้ไข: 29 เมษายน 2568 ตอรับตีพิมพ์: 10 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน 2. เปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. ศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน การวิจัยแบบผสมผสานวิธีแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ บุคลากรของที่ว่าการอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 220 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และการทดสอบค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของแอลเอสดี และขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 10 คน วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. บุคลากรที่มีอายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนแตกต่างกัน และ 3. แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ได้แก่ 1) ควรพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานอยู่เสมอ 2) ควรสนับสนุนอุปกรณ์สื่อสารที่ทันสมัยสำหรับการปฏิบัติงาน และ 3) ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

คำสำคัญ: การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน, อำเภอบางไทร

บทนำ

กองอาสารักษาดินแดนเป็นหน่วยงานสังกัดกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีบทบาทหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย บรรเทาสาธารณภัย และสนับสนุนภารกิจความมั่นคง มีภารกิจพระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2497 กองอาสารักษาดินแดนมีทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในส่วนกลางตั้งเป็นกองบัญชาการกองอาสารักษาดินแดน และในส่วนภูมิภาคมีกองบังคับการประจำจังหวัด และกองร้อยอาสารักษาดินแดนอำเภอ มีสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน หรือที่เรียกกันว่า “อส.” เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ (วันชนะ วิชาชัย, 2564) สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในฐานะกำลังประจำถิ่น และเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือ สนับสนุนการทำงานระหว่างพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ ทหาร และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และภารกิจด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมในด้านต่าง ๆ ตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทย

ทั้งนี้งานวิจัยที่น่าสนใจเกี่ยวกับสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน เช่น การวิจัยของ วันชนะ วิชาชัย (2564) เรื่อง การศึกษาความภาคภูมิใจที่มีต่ออาชีพของตน: กรณีศึกษาสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน จังหวัดนครนายก ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดนครนายกมีความภาคภูมิใจในอาชีพของตนในระดับสูง โดยเหตุผลที่สำคัญเนื่องจากสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดนครนายกมองว่าอาชีพของตนเป็นอาชีพที่มีเกียรติสามารถทำประโยชน์ให้แก่ประชาชนและสังคมส่วนรวม อีกทั้งยังเป็นอาชีพที่สามารถเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวได้ ในลักษณะของการปฏิบัติงาน การวิจัยเรื่องแนวทางการปรับบทบาทการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนจังหวัดขอนแก่น ของ ธีรกร ผดุงรส และธนา เรื่องธรรมสิงห์ (2564) พบว่า ประชาชนต้องการให้กองอาสารักษาดินแดนมีความเป็นมืออาชีพ มีทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติงานองการให้มีการเพิ่มบทบาทมากขึ้นในด้านการให้บริการ เช่น การช่วยเหลือด้านการกู้ชีพกู้ภัยเบื้องต้น มีบทบาทในเชิงตรวจตราป้องกันต่าง ๆ ในชุมชน รวมถึงให้มีอำนาจในการจับกุมเฉพาะในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เพื่อให้การรักษากฎหมายในพื้นที่เป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจะเห็นว่าอาสารักษาดินแดนมีความสำคัญในแง่การรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและความมั่นคงของชาติ และการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่

สำหรับกองบังคับการกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีกำลังพลประจำกองร้อยอาสารักษาดินแดนอำเภอ 16 กองร้อย และกองร้อยบังคับการและบริการ 1 กองร้อย โดยอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รับผิดชอบพื้นที่ 23 ตำบล 136 หมู่บ้าน มีภารกิจสำคัญ ได้แก่ การบรรเทาภัยที่เกิดจากธรรมชาติ และการกระทำของข้าศึก ทำหน้าที่ตรวจรักษาความสงบภายในท้องที่ร่วมกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ รักษาสถานที่สำคัญ และการคมนาคม ป้องกันการจารกรรม สดับรับฟัง และรายงานข่าว ช่วยเหลือให้ความสะดวกแก่ฝ่ายทหารตามที่ทหารต้องการ และตัดทอนกำลังข้าศึก และเป็นกำลังสำรองส่วนหนึ่งที่พร้อมจะเพิ่มเติมและสนับสนุนกำลังทหารเมื่อจำเป็น และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทย

ทั้งนี้การที่บุคลากรในองค์กรมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานย่อมทำให้ในองค์กรมีการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่าที่สุดนำไปสู่การเกิดผลลัพธ์หรือผลผลิตสูงสุด ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจึงเป็นความสามารถในการดำเนินภารกิจและหน้าที่ต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งกำลังพล

งบประมาณ ยุทธศาสตร์ และเวลา อย่างคุ้มค่า เหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติถือว่าเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนทำให้การดำเนินงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนบรรลุผลส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง ชุมชน สังคม และประเทศ มีความสงบเรียบร้อยจากความสำคัญของคุณภาพการปฏิบัติงานข้างต้น ผู้วิจัยจึงจะศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของกองอาสารักษาดินแดนอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้สามารถมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกองสมาชิกอาสารักษาดินแดน อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมมติฐานการวิจัย

บุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมีนักวิชาการได้ศึกษาไว้ ดังนี้

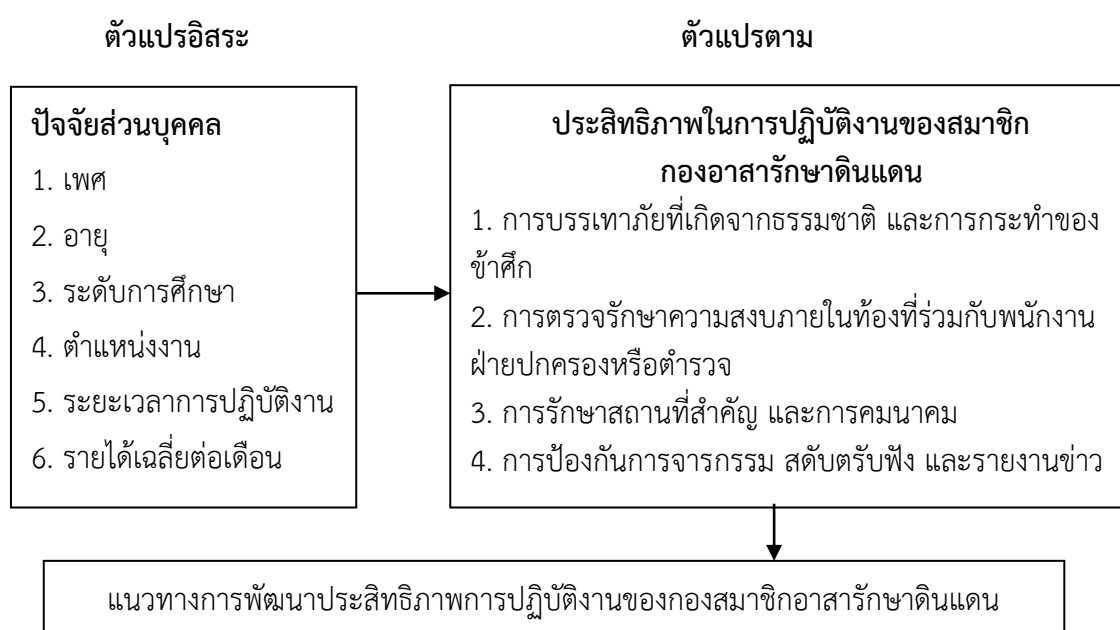
ณัฐวัตร เป็งวันปลูก (2560) ให้ความหมายของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเป็นการแสดงออกถึงความสามารถและความพร้อมของบุคคลในการทุ่มเทปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถด้วยความเต็มใจ โดยการทำงานนั้นต้องมีความคล่องแคล่ว เป็นไปตามระเบียบแบบแผนและกฎเกณฑ์ที่กำหนด สามารถทำงานให้สำเร็จได้อย่างรวดเร็ว ทันตามกำหนดเวลา มีความถูกต้อง มีคุณภาพ และได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้

ธนภรณ์ พรณราย (2565) กล่าวว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานคือความสามารถในการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด โดยอาศัยการผสมผสานระหว่างทักษะและความสามารถของบุคลากร ร่วมกับการมีขั้นตอนและกระบวนการทำงานที่ชัดเจน นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและประหยัด พร้อมทั้งยึดมั่นในระเบียบวินัย เพื่อให้ผลงานที่ได้มีความถูกต้อง แม่นยำ มีคุณภาพ และได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้

ธัญญารัตน์ สาลิกา (2566) ให้ความหมาย ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน หมายถึง ผลการดำเนินงานของบุคลากรภายในองค์กรที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ ซึ่งองค์กรมีความมุ่งมั่นให้การปฏิบัติงานสำเร็จบรรลุผลตามที่องค์กรได้กำหนดไว้ โดยสูญเสียเวลาและทรัพยากรน้อยที่สุด

ในการวิจัยนี้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในบริบทของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน เป็นความสามารถในการดำเนินการกิจและหน้าที่ต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้งกำลังพล งบประมาณ ยุทโธปกรณ์ และเวลา อย่างคุ้มค่า เหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด แบ่งเป็น 4 ด้าน ตามภารกิจดังภาพ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรของที่ว่าการอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 490 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรของที่ว่าการอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้วิธีการคำนวณกรณีทราบจำนวนประชากร ของ Yamane (1973 อ้างถึงใน อัจฉรวรรณ งามญาณ, 2554) ได้จำนวน 220 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามแบ่งออก 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล โดยลักษณะคำถามแบบปลายปิด จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ ตอนที่ 2 แบบประสิทธิภาพ

ในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนของบุคลากรที่ว่าการอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 4 ด้าน มีจำนวน 20 ข้อ เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามรูปแบบของ Likert (1932 อ้างถึงใน รณกฤต ผลแน่น และมาลีรัตน์ ขจิตเนติธรรม, 2567)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 220 ชุด ด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรอิสระสองกลุ่ม การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และ เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี (Fisher's Least Significant Difference: LSD) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ นายอำเภออำเภอบางไทร และปลัดอำเภออำเภอบางไทร จำนวน 3 คน กำนัน จำนวน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน จำนวน 4 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกองสมาชิกอาสารักษาดินแดนฯ แบ่ง 2 ส่วน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย ตำแหน่ง วันเดือนปีที่สัมภาษณ์ สถานที่ที่สัมภาษณ์ และระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง และตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกองสมาชิกอาสารักษาดินแดนฯ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยเข้าพบผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตามวันเวลาที่นัดหมาย และดำเนินการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมตามประเด็นคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล สังเคราะห์และจัดกลุ่มข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ และสรุปข้อมูลตามแนวคิด ทฤษฎีของกรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ระดับการศึกษานุปริญญา/ปวส. ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 1 – 5 ปี และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 25,000 บาท

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในภาพรวม และรายด้าน ดังนี้

ตาราง 1 ภาพรวมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานฯ

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสา รักษา ดินแดน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ประสิทธิภาพ
1. ด้านการบรรเทาภัยที่เกิดจากธรรมชาติ และการกระทำของข้าศึก	4.89	0.162	มากที่สุด
2. ด้านการตรวจรักษาความสงบภายในท้องที่ร่วมกับพนักงาน ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ	4.93	0.135	มากที่สุด
3. ด้านการรักษาสถานที่สำคัญ และการคมนาคม	4.90	0.163	มากที่สุด
4. ด้านการป้องกันการจารกรรม สดับตรับฟัง และรายงานข่าว	4.88	0.183	มากที่สุด
รวม	4.90	0.161	มากที่สุด

จากตาราง 1 ระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสา รักษาดินแดน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.161) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการตรวจรักษาความสงบภายในท้องที่ร่วมกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = 0.135) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการป้องกันการจารกรรม สดับตรับฟัง และรายงานข่าว ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.183)

เมื่อพิจารณารายละเอียดของแต่ละด้าน พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานฯ ด้านการบรรเทาภัยที่เกิดจากธรรมชาติและการกระทำของข้าศึก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ การให้ความรู้และฝึกปฏิบัติการป้องกันภัยแก่ประชาชนในพื้นที่อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.263) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การร่วมวางแผนร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อรับมือกับภัยที่เกิดจากธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.344)

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานฯ ด้านการตรวจรักษาความสงบภายในท้องที่ร่วมกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ การได้รับมอบหมายให้เฝ้าระวังและรายงานเหตุร้ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.297) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการตั้งจุดตรวจ จุดสกัดเพื่อควบคุมสถานการณ์ภายในพื้นที่อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.282)

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานฯ ด้านการรักษาสถานที่สำคัญ และการคมนาคม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ การตรวจค้น ควบคุมการเข้าออกในสถานที่ที่ได้รับมอบหมายอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = 0.357) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การร่วมวางแผนและเตรียมการรับมือเหตุฉุกเฉินในพื้นที่รักษาความปลอดภัย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.428)

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานฯ ด้านการป้องกันการจารกรรม สดับตรับฟัง และรายงานข่าว ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ การปฏิบัติการกิจในการเฝ้าระวังและป้องกันการจารกรรมของเหตุการณ์ที่เป็นภัยต่อความมั่นคงอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.361) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การสดับตรับฟังข้อมูลข่าวสารจากสื่อและการสนทนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.413) และการวิเคราะห์ ประมวลผลและรายงานข่าวสารที่ได้รับต่อผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.421)

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสา รักษาดินแดน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า

3.1 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ ตำแหน่งงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสา รักษาดินแดน ไม่แตกต่างกัน

3.2 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสา รักษาดินแดนแตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4. แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสา รักษาดินแดน โดยนำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

4.1 ด้านการบรรเทาภัยที่เกิดจากธรรมชาติและผลกระทบของข้าศึก สามารถสรุปได้ว่า ควร มีการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกกองอาสา รักษาดินแดนในหลายด้าน ได้แก่ การจัดฝึกอบรมจาก หน่วยงานที่ชำนาญการด้านการบรรเทาภัยธรรมชาติ โดยเฉพาะการฝึกอบรมด้านการกู้ภัยและการ ช่วยเหลือเบื้องต้น การอบรมด้านความมั่นคงเพื่อรับมือกับการกระทำของข้าศึก การจัดหาและฝึกอบรม การใช้อุปกรณ์สื่อสารที่ทันสมัย เช่น วิทยุสื่อสารแบบพกพา ระบบ GPS และแผนที่ออนไลน์ เพื่อการ ติดต่อประสานงานที่มีประสิทธิภาพ การจัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉินที่ชัดเจน โดยคำนึงถึงความเสี่ยงใน แต่ละพื้นที่ การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นและชุมชนในการแจ้งเตือนภัย รวมถึงการส่งเสริม จิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคม ตัวอย่างข้อมูลการสัมภาษณ์

“...การพัฒนาของสมาชิกอส. ควรเน้นไปทางด้านการพัฒนาทักษะการให้ความช่วยเหลือ อย่างเช่น การปฐมพยาบาล การใช้อาวุธปืน ซึ่งงานปกครองส่วนใหญ่จะต้องมีความเกี่ยวข้องกับการป้องปราบ ซึ่งต้องอาศัยความชำนาญ ทักษะที่ต้องมีการพัฒนาอยู่ตลอด และฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในยามที่เกิด ภัยธรรมชาติในพื้นที่ สมาชิก อส.เป็นกำลังหลักในการออกพื้นที่ตรวจตรา เข้าระงับหากมีความจำเป็น มีความสำคัญในส่วนงานปกครองเป็นอย่างมาก...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8. การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 ธันวาคม 2567)

4.2 ด้านการตรวจรักษาความสงบภายในท้องที่ร่วมกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ สามารถสรุปได้ว่า ควรมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างฝ่ายปกครอง ตำรวจ และสมาชิกกองอาสา รักษาดินแดนทั้ง 3 ฝ่าย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการ ปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานอยู่ในกรอบของกฎหมายและป้องกันการละเมิดสิทธิของประชาชน ควรจัดให้มีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องในด้านการจัดการความขัดแย้ง การป้องกันการก่อเหตุร้าย และ การดูแลเหตุการณ์ฉุกเฉิน รวมถึงการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการประสานงาน การฝึกอบรม ด้านจิตวิทยา และทักษะการเจรจา ตัวอย่างข้อมูลการสัมภาษณ์

“...ควรพัฒนาด้านความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติงานอยู่ในกรอบของกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ความผิดพลาด ความเสี่ยงที่จะเกิดการปฏิบัติงานการรักษาความเรียบร้อย สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยได้จริง นอกจากนี้การพัฒนาดังกล่าว ยังเป็นการปกป้อง ป้องกัน การละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนในพื้นที่ ที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน อาจกระทบสิทธิของประชาชน หากไม่มีความรู้ ความเข้าใจในระเบียบกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องจะเกิดปัญหา...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4. การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 ธันวาคม 2567)

4.3 ด้านการรักษาสถานที่สำคัญและการคมนาคม สามารถสรุปได้ว่า สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนมีการปฏิบัติงานในด้านนี้อยู่ในระดับดี โดยเฉพาะการปฏิบัติตามแนวรักษาการประจำวัน การรายงานผลอย่างสม่ำเสมอ และการมีบทบาทสำคัญในโครงการพาน้องข้ามถนน การดูแลการคมนาคมบริเวณสถานที่ราชการ และการจัดกิจกรรมงานรัฐพิธีต่าง ๆ ตัวอย่างข้อมูลการสัมภาษณ์

“...การฝึกอบรมให้สมาชิกอส.มีความรู้และทักษะเฉพาะเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยในสถานที่สำคัญการอบรมการควบคุมฝูงชนการใช้เทคโนโลยีในการเฝ้าระวัง การตรวจสอบเส้นทางคมนาคมเพื่อให้ อส. มีความพร้อมในการตอบสนองต่อสถานการณ์ได้ทันทั่วทั้ง การทำงานเป็นทีมส่งเสริมให้ อส.ทำงานร่วมการอย่างมีประสิทธิภาพโดยการกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบที่ชัดเจน การจัดระบบการตระเวนและตรวจตราในพื้นที่ที่มีความสำคัญเป็นพิเศษใช้การตรวจตราเป็นระบบและสุ่มตรวจเพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชน และผู้ใช้เส้นทางคมนาคม และตรวจสอบปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการรักษาความปลอดภัย...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2. การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 พฤศจิกายน 2567)

4.4 ด้านการป้องกันการจารกรรม สดับรับฟัง และรายงานข่าว สามารถสรุปได้ว่า ควรมีการพัฒนาด้านการข่าวในพื้นที่ให้มากขึ้น โดยการดำเนินงานทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ ควรจัดการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะให้ความรู้เกี่ยวกับการสอดส่อง การเฝ้าระวัง และการรวบรวมข้อมูลเชิงข่าวกรอง ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น ระบบติดตามและอุปกรณ์สื่อสารที่มีความปลอดภัย แอปพลิเคชันหรือซอฟต์แวร์ในการเก็บข้อมูลข่าวสารและแจ้งเตือนเหตุการณ์ที่น่าสงสัย ตัวอย่างข้อมูลการสัมภาษณ์

“...ควรมีการพัฒนาการข่าวในพื้นที่ให้มากขึ้น เพราะในการปฏิบัติงาน เราไม่เพียงทำในเชิงรับเท่านั้น หากแต่ยังมุ่งทำในเชิงรุก โดยการเฝ้าระวังติดตามสถานการณ์การข่าวในพื้นที่เกี่ยวกับการจารกรรมปัญหาภัยคุกคามต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยใช้เครือข่ายฝ่ายปกครองในพื้นที่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ สารวัตรฯ ในการเป็นเครือข่ายแจ้งข่าวที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ทุกด้าน การพัฒนาการข่าวดังกล่าวจะช่วยให้รักษาความสงบเรียบร้อย เป็นไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ สามารถป้องกันปัญหาดังกล่าวได้ก่อนที่จะเกิดอันตรายในพื้นที่...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4. การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 ธันวาคม 2567)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยของนักวิชาการมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ในปัจจุบันครอบคลุมภารกิจหลักที่สำคัญ ได้แก่ ด้านการตรวจรักษาความสงบภายในท้องที่ร่วมกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ด้านการรักษาสถานที่สำคัญและการคมนาคม และด้านการป้องกันการจารกรรม สดับรับฟัง และรายงานข่าว เนื่องจากสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนได้รับมอบหมายให้เฝ้าระวังและรายงานเหตุร้ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และมีการร่วม

ปฏิบัติการกิจกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการดูแลความสงบเรียบร้อยอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัชชัย มณฑาสวรรณ (2566) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของสมาชิกกองร้อยอาสารักษาดินแดน อำเภอท่าหลวงที่ 9 (ที่ทำการปกครอง) จังหวัด ลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า การแบ่งบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ในการทำงาน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการตรวจรักษาความสงบ ภายในท้องถิ่นร่วมกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ รัฐกร ผดุงรส และ ฌาน เรืองธรรมสิงห์ (2564) ที่พบว่า งานคำสั่งหลักที่สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ต้องทำหน้าที่ร่วมกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในงานด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย เช่น การจัดระเบียบสังคมสถานบริการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การตรวจค้นหายาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมาย ภายในสถานบริการ การตั้งด่านจุดตรวจจุดสกัด รวมทั้งการร่วมปฏิบัติหน้าที่กับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน อื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภารกิจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การเล่นการพนัน และ การลักลอบ เข้าเมืองของคนต่างด้าว เป็นต้น เนื่องจากปัจจุบันสังคมไทยเผชิญกับปัญหาสังคมหลากหลายด้าน ปัญหา เหล่านี้มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกัน ปัญหาที่สำคัญ เช่น การแพร่ระบาดของยาเสพติดโดยเฉพาะ ในกลุ่มเยาวชนและแรงงาน ปัญหาความมั่นคงและอาชญากรรม ปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหาความรุนแรง ในครอบครัว เป็นต้น ดังนั้นการป้องกันในระดับท้องถิ่นจึงอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ หลายหน่วยงานร่วมกัน

2. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน อำเภอ บางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านการป้องกันการ จาจรกรรม สัตว์รับฟัง และรายงานข่าว แต่ไม่แตกต่างกันในด้านอื่น ๆ โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 31 – 40 ปี มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน มากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 41 – 50 ปี มีระดับ ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน มากกว่าผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 31 – 40 ปี และที่มีอายุ 41 – 50 ปี เนื่องจากกลุ่มที่มีอายุ 31 - 40 ปี เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านที่ส่วนใหญ่ได้ร่วมปฏิบัติงานในพื้นที่ กับสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน จึงมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในด้านการป้องกันการจาจรกรรม สัตว์รับฟัง และรายงานข่าวมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มอื่น ๆ

2.2 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาที่มือนุปริญญา/ปวส. มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ด้านการบรรเทาภัยที่เกิดจากธรรมชาติ และการกระทำ ของข้าศึก มากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการบรรเทาภัยที่เกิด จากธรรมชาติ และการกระทำของข้าศึก มากกว่าระดับการศึกษาอนุปริญญา/ปวส. เนื่องจากผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาที่มือนุปริญญา/ปวส. ส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน และ

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีการปฏิบัติงานในพื้นที่ร่วมกับสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนเป็นประจำ จึงมีการรับรู้เกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติฯ มากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มอื่น ๆ

3. การศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกองสมาชิกอาสารักษาดินแดนอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า

3.1 ด้านการบรรเทาภัยที่เกิดจากธรรมชาติและการกระทำของข้าศึก ผลการวิจัยพบว่า ควรมีการพัฒนาศักยภาพสมาชิกผ่านการฝึกอบรมจากหน่วยงานที่ชำนาญการ การจัดหาอุปกรณ์สื่อสารที่ทันสมัย และการจัดทำแผนปฏิบัติการฉุกเฉิน เนื่องจากการรับมือกับภัยธรรมชาติและ การกระทำของข้าศึกต้องอาศัยทั้งความรู้ ทักษะ และความพร้อมของอุปกรณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Martin, et al. (2019) ที่พบว่า การเตรียมความพร้อมทั้งด้านบุคลากรและอุปกรณ์มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรทางทหาร

3.2 ด้านการตรวจรักษาความสงบภายในท้องที่ร่วมกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ผลการวิจัยพบว่า ควรมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างทุกฝ่าย พัฒนาความรู้ด้านกฎหมาย และเพิ่มทักษะการสื่อสารและประสานงาน เนื่องจากการรักษาความสงบเรียบร้อยต้องอาศัยการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยณัฐ ตรงศิริ (2564) ที่พบว่า การบูรณาการการทำงานและการพัฒนาทักษะเฉพาะด้านมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

3.3 ด้านการรักษาสถานที่สำคัญและการคมนาคม ผลการวิจัยพบว่า ควรพัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัย เพิ่มการใช้เทคโนโลยีในการเฝ้าระวัง และปรับปรุงการตรวจตราให้เป็นระบบมากขึ้น เนื่องจากการรักษาความปลอดภัยสถานที่สำคัญต้องมีมาตรฐานและความทันสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Janković, & Cvetković (2020) ที่พบว่า การใช้เทคโนโลยีและระบบการรักษาความปลอดภัยที่ทันสมัยช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

3.4 ด้านการป้องกันการจารกรรม สัตว์รับฟัง และรายงานข่าว ผลการวิจัยพบว่า ควรพัฒนาระบบการข่าวให้ทันสมัย สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน และพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากงานด้านการข่าวต้องอาศัยทั้งเทคโนโลยี เครือข่ายความร่วมมือ และบุคลากรที่มีความสามารถ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Silva, et al. (2022) ที่พบว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานด้านการรักษาความปลอดภัยและการข่าว

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกองสมาชิกอาสารักษาดินแดน อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกองสมาชิกอาสารักษาดินแดน ได้แก่

1. การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน เช่น การบรรเทาภัยธรรมชาติ การกู้ภัย การช่วยเหลือผู้ประสบภัยเบื้องต้น การป้องกันการก่อเหตุร้าย การดูแลเหตุการณ์ฉุกเฉิน การใช้อุปกรณ์สื่อสารสำหรับการปฏิบัติงาน เป็นต้น

2. การให้ความรู้ที่ถูกต้องและทันสมัยเพื่อการปฏิบัติ ได้แก่ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

3. การพัฒนาทักษะความสามารถเชิงพฤติกรรม หรือ Soft Skills ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน ได้แก่ ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม การสื่อสาร การปรับตัว และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

4. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ รวมทั้งประสบการณ์การทำงานที่หลากหลายระหว่างกัน ส่งผลต่อการสามารถตอบสนองความต้องการ หรือการบริการที่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในพื้นที่

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรจัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยเฉพาะในด้านการบรรเทาภัยที่เกิดจากธรรมชาติ การรักษาความสงบเรียบร้อย และการป้องกันการจลาจล ทั้งนี้ ควรเน้นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ และควรมีการประเมินผลการฝึกอบรมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้การพัฒนาศักยภาพของสมาชิกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการ

2. ควรสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานให้เพียงพอและทันสมัย โดยเฉพาะระบบการสื่อสาร อุปกรณ์ในการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัย และเครื่องมือในการปฏิบัติงานด้านการข่าว ทั้งนี้ควรมีการจัดทำแผนการจัดหาและบำรุงรักษาอุปกรณ์อย่างเป็นระบบ รวมถึงการฝึกอบรมการใช้งานอุปกรณ์ให้แก่สมาชิกอย่างทั่วถึง

3. ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกองอาสารักษาดินแดนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนในพื้นที่ให้เข้มแข็งมากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการประสานงานในการปฏิบัติการกิจต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานที่มีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จและแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนในภาพรวมของประเทศ

2. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยศึกษาทั้งในด้านหลักสูตรการฝึกอบรม วิธีการพัฒนา และการประเมินผล เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐวัตร เป็งวันปลูก. (2560). ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการทหารประจำสังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 7 [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ธนภรณ์ พรรณราย. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- รัชชัย มณฑาสวรรณ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสมาชิกกองร้อยอาสา รักษาดินแดน อำเภอลำปางที่ 9 (ที่ทำการปกครอง) จังหวัดลพบุรี. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. https://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2566_1693538585_6414832083.pdf
- ธัญญารัตน์ สาลิกา. (2566). รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลัง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- ปิยณัฐ ตรงศิริ. (2564). ลักษณะภาวะผู้นำของข้าราชการฝ่ายปกครองระดับอำเภอกรรณศึกษา ปลัดอำเภอฟายปกครองและฝ่ายความมั่นคง จังหวัดนครปฐม [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รณกฤต ผลแม่น, และมาลีรัตน์ ขจิตเนติธรรม. (2567). จากมาตรฐานค่าของลิเคิร์ทสู่การพัฒนา มาตรฐานค่าแนวใหม่. *วารสารการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์*, 5(1), 1-15. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/mesr/article/view/275553/183741>
- รัฐากร ผดุงรส, และธนา เรื่องธรรมสิงห์. (2564). แนวทางการปรับบทบาทการปฏิบัติงาน ของสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนเพื่อให้อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน จังหวัดขอนแก่น. *วารสารมหาจุฬานาครทรรณ*, 8(10), 235-244. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/download/256137/170756/930002>
- วันชนะ วิชาชัย. (2564). การศึกษาความภาคภูมิใจที่มีต่ออาชีพของตน: กรณีศึกษาสมาชิก กองอาสารักษาดินแดนจังหวัดนครนายก. [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉราวรรณ งามญาณ. (2554). อันเนื่องมาแต่สูตรของยามาเน. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 34(131), 46-60. <http://www.jba.tbs.tu.ac.th/files/Jba131/Article/JBA131Acharawan.pdf>
- Janković, B., & Cvetković, V. M. (2020). Public Perception of Police Behaviors in The Disaster COVID-19 – The Case of Serbia. *Policing: An International Journal*, 43(6), 976-992. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31009241/>

- Martin, K., Périard, J., Rattray, B., & Pyne, D. B. (2020). Physiological Factors Which Influence Cognitive Performance in Military Personnel. *Human Factors*, 62(1), 93-123. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0018720819841757>
- Silva, A., Esparza, D., Martinez-Ebers, V., & Branton, R. (2022). Perceived Police Performance, Racial Experiences, and Trust in Local Government. *Politics, Groups, and Identities*, 10(3), 343–366. https://www.researchgate.net/publication/344983959_Perceived_police_performance_racial_experiences_and_trust_in_local_government

Development of Preschool Children's English Language Abilities by Implementing Unplugged Coding Activities at Unnuroy Community Child Development Centre (Bungkwang), Bangkok

Muna Mudnurak

Dararat Uthaipayak

Jomsurang Limprasertkul

Piyalak Akkratana

Master of Education (Early Childhood Education), Rajabhat Phanakorn University

Corresponding Author: nongneemmii@gmail.com

Received: April 7, 2025 Revised: June 5, 2025 Accepted: June 23, 2025

Abstract

The purpose of this study was to compare the English language proficiency of early childhood learners before and after participating in unplugged coding activities. The population consisted of male and female children aged 5 – 6 years, enrolled in Kindergarten 3 during the second semester of the 2024 academic year at the Unnuroy Community Child Development Centre (Bungkwang) in Bangkok. There were two classrooms with a total of 30 children. The sample group comprised 15 children from Kindergarten 3B in the second semester of the 2024 academic year, selected through cluster random sampling from one of the two classrooms, which shared similar characteristics. The research instruments included: 32 lesson plans for unplugged coding activities with a content validity index of 0.95, and an English language proficiency test for early childhood learners, covering four skills: listening, speaking, reading, and writing, with a content validity index of 0.97. The experimental period lasted for 8 weeks, with 4 sessions per week, 40 minutes per session, conducted during the supplementary learning activity period. The statistics used for data analysis included mean and standard deviation. The quality of the instruments was examined through item difficulty, discrimination index, and reliability using the KR-20 formula. The statistic used to test the hypothesis was the dependent t-test.

The findings revealed that the English language proficiency of early childhood learners after participating in unplugged coding activities was significantly higher than before the activities at the .05 level of statistical significance, both overall and in each skill area. The post-test mean scores of English proficiency in each skill were as follows: listening ($\bar{X}$ = 5.53), speaking ($\bar{X}$ = 4.33), reading ($\bar{X}$ = 5.07), and writing ($\bar{X}$ = 5.47).

Keywords: Unplugged Coding, English Language Proficiency, Preschool Children

การพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัด
กิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชน
อ้นนุรอนน์ (บึงขวาง) กรุงเทพมหานคร

มุนา หมดนุรักษ์

ดรรารัตน์ อุทัยพยัคฆ์

จอมสุรางค์ ลิ้มปรีเสริฐกุล

ปิยะลักษณ์ อัครรัตน์

ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Corresponding Author: nongneemmii@gmail.com

ได้รับบทความ: 7 เมษายน 2568 ปรับปรุงแก้ไข: 5 มิถุนายน 2568 ตอรับตีพิมพ์: 23 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ ประชากรประกอบด้วยเด็กปฐมวัย ชายและหญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนอ้นนุรอนน์ (บึงขวาง) ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 30 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน ศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3B ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม 1 ห้องเรียนจาก 2 ห้องเรียน ซึ่งห้องเรียนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ จำนวน 32 แผน มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 0.95 และแบบทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 0.97 ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 40 นาที ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาคุณภาพของเครื่องมือ คือ ค่าความยาก - ง่าย ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR - 20 และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ ค่าที่ไม่เป็นอิสระจากกัน

ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ มีความสามารถทางภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองของความสามารถทางภาษาอังกฤษในแต่ละด้าน คือ การฟัง ($\bar{X} = 5.53$) การพูด ($\bar{X} = 4.33$) การอ่าน ($\bar{X} = 5.07$) และการเขียน ($\bar{X} = 5.47$)

คำสำคัญ: การเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์, ความสามารถทางภาษาอังกฤษ, เด็กปฐมวัย

บทนำ

ความสามารถทางภาษาอังกฤษนับเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคของสังคมแห่งความรู้ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ผู้คนสามารถก้าวข้ามพรมแดนโดยการติดต่อสื่อสารผ่านภาษาสากล ภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาสากลที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันทั่วโลก ทั้งด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และการเมืองการปกครอง ซึ่งในประเทศไทย ภาษาอังกฤษจะเป็นภาษาที่สองที่ใช้ในการสื่อสารหลักของคนไทย แต่คนไทยยังไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้เพื่อให้เด็กไทยได้ใช้ภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพทัดเทียมประเทศอื่น ๆ การสอนภาษาที่สองให้เกิดผลอย่างแท้จริงต้องเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2560) กล่าวว่า การส่งเสริมความสามารถทางภาษาควรเริ่มตั้งแต่ช่วงปฐมวัย เพราะเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางภาษาเจริญงอกงามอย่างรวดเร็วด้วยการพัฒนาด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนไปพร้อมกัน และเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกฝนจนเกิดความชำนาญจนกลายเป็นทักษะทางภาษา

ด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนไป การเรียนการสอนแบบเดิมไม่สามารถตอบโจทย์ความผันแปรของโลกที่เปลี่ยนรวดเร็วตามกระแสของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยดิจิทัล การจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในประเทศไทย ถูกนำมาใช้ในโรงเรียนที่ยังขาดแคลนทรัพยากรทางเทคโนโลยี ซึ่งสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีความเข้าใจพื้นฐานของวิทยาการคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ ที่ผ่านมามีอัตราการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ที่สูงขึ้นมาก และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากมีผลลัพธ์ที่ดีต่อผู้เรียน ในด้านของการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านทักษะการคิดเชิงคำนวณ ทักษะการเขียนโปรแกรม ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะชีวิต ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะสมอง และทักษะภาษาด้านการอ่านออกเขียนได้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น รวมถึงมีความพึงพอใจต่อการจัดรูปแบบกิจกรรมดังกล่าวอีกด้วย (อนันต์ชัย ขุติภาสเจริญ, และสรเดช ครุฑจ้อน, 2566) การจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นแนวทางการสอนเพื่อสร้างความเข้าใจในหลักการพื้นฐานของคอมพิวเตอร์ โดยเรียนรู้ผ่านการเล่นที่อยู่ในรูปแบบเกม หรือกิจกรรมที่อยู่บนกระดานการเขียนสัญลักษณ์แทนคำสั่งอย่างง่าย การใช้เกมกระดาน ดินสอสี และอุปกรณ์ ในการดำเนินการอย่างเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อเป็นสื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านการเล่นด้วยตัวเอง ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาในการสื่อสาร เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้พื้นฐานของวิทยาการคอมพิวเตอร์ (Computer Sciences) โดยการบูรณาการให้เข้ากับการเรียนรู้ภาษา วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ในระดับปฐมวัย 4 หัวข้อหลัก ได้แก่ 1. แบบรูป 2. การแก้ปัญหา 3. การใช้ตัวแทน และ 4. การเรียงลำดับ โดยมีลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 กระตุ้นภาษา เป็นขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ที่ผู้สอนใช้คำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจของเด็กเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่จะเรียน ซึ่งเด็กจะได้ฝึกทักษะการฟัง การพูด และการอ่านภาษาอังกฤษ โดยการให้เด็กฟัง คำ วลีสั้น ๆ หรือประโยคและฝึกออกเสียงตามครู การทำท่าทาง การปฏิบัติตามคำสั่ง การตอบคำถาม การอ่านพยัญชนะ และการอ่านภาพจากบัตรคำ โดยครูมีหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะกระตุ้นให้เด็ก ๆ เกิดความสนใจ และใคร่รู้ ขั้นที่ 2 สร้างสรรค์อันปลั๊กโค้ดดิ้ง เป็นขั้นที่ครูอธิบายรูปแบบกิจกรรม วิธีการเล่น มีทั้งกิจกรรมเดี่ยว/กลุ่ม และแจกอุปกรณ์ให้แก่เด็ก จากนั้นจึงให้เด็กเริ่มเล่นจากการลงมือปฏิบัติจริง ผ่านกิจกรรมการเขียนโค้ดเขียนแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ เช่น การเรียงลำดับแบบรูป การใช้ตัวแทน หรือการแก้ปัญหา ด้วยการถอดรหัสภาพ การใช้บัตรคำสั่ง หรือการใช้เกมกระดาน

ที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละกิจกรรม บนความเชื่อมโยงความสามารถทางภาษาอังกฤษ และ ชั้นที่ 3 สะท้อนภาษา เป็นชั้นที่เด็ก ๆ จะได้นำเสนอผลการลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ ครูและเด็กร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมผ่านการเล่นเกม ทางภาษา เพื่อกระตุ้นการคิดผ่านทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษ ทุกขั้นตอน ครูมีหน้าที่เป็นโค้ชคอยชี้แนะและกระตุ้นการเรียนรู้ที่เปิดโลกทัศน์ของเด็กให้ค้นพบสิ่งใหม่ การจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์นี้ จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในความหมายของภาษา มีพัฒนาการด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนไปพร้อม ๆ กัน จนเกิดความชำนาญกลายเป็นทักษะทางภาษา กลายเป็นผู้ที่เปลี่ยนแปลงตนเองได้ด้วยประสบการณ์ที่มีความหมาย และมีเจตคติที่ดีต่อภาษาในยุคของสังคมแห่งความรู้ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ถือเป็นการจัดการเรียนรู้ร่วมสมัย สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ทันตามกระแสของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยดิจิทัลได้เป็นอย่างดี

จากความสำเร็จ และความต้องการพัฒนาเด็กปฐมวัยดังที่กล่าวมา แม้ว่าในประเทศไทยยังไม่พบวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ที่มีต่อความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย แต่มีผลงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า การนำกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ มาใช้ในการพัฒนาทักษะการอ่านออกเขียนได้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้สามารถแจกลูกสะกดคำ ในภาษาไทยได้ดีขึ้น ซึ่งถือเป็นวัยที่ใกล้เคียงมากที่สุดกับเด็กชั้นอนุบาล 3 อายุ 5 – 6 ปี ที่ผู้วิจัยได้ลงทดสอบ เพราะการอ่านออกเขียนได้นั้นนับว่าเป็นพื้นฐานหลักที่จะนำพาเด็ก ๆ ไปสู่การเรียนรู้ภาษาแขนงอื่นได้อย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้กับสถานศึกษา และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนับเป็นการขับเคลื่อนการพัฒนานวัตกรรม เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความสามารถสอดคล้องกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์

สมมติฐานการวิจัย

ความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ สูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์

สุริยา ชาปู้ (2566) ได้ให้ความหมายของการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ คือ การเรียนคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างความเข้าใจในหลักการพื้นฐานของคอมพิวเตอร์และตรรกศาสตร์ โดยไม่จำเป็นต้องใช้คอมพิวเตอร์ แต่ใช้กิจกรรมการเล่นสนุก ปริศนาเกม เกม กระดาน เพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้ในการส่งเสริมพัฒนาความสามารถการคิดเชิงคำนวณ การคิดเป็นระบบ การแก้ปัญหาในชีวิตจริงอย่างเป็นระบบ

อัญชลี ไสยวรรณ (2564) ได้ให้ความหมายของการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ คือ การจัดสภาพการณ์เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีประสบการณ์ การสร้างโปรแกรมคำสั่งให้คอมพิวเตอร์ทำงานบนกระดาน โดยเขียนสัญลักษณ์แทนคำสั่งอย่างง่าย ๆ ในการดำเนินการอย่างเป็นลำดับ ผ่านการเล่นไม่มีคอมพิวเตอร์จริง เป็นการเขียนภาพบนกระดาน เลียนแบบการทำงานของโปรแกรมเมอร์เขียนโปรแกรมคำสั่งให้คอมพิวเตอร์ทำงาน

ฐิตินันท์ อธิเรขเจริญชัย (2563) ได้ให้ความหมายของการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ สำหรับเด็กปฐมวัย คือ รูปแบบการสอนที่มุ่งเน้นกระบวนการคิดอย่างเป็นขั้นตอนและมีเหตุผล ซึ่งเด็กเปลี่ยนจากผู้เข้ามาเป็นผู้เริ่มคิดเริ่มสร้างสรรค์ผ่านการบอกรหัสสัญลักษณ์หรือชุดคำสั่งเริ่มต้นจากง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน เพื่อนำไปสู่กระบวนการคิดของเด็กอย่างเป็นระบบที่ซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดเชิงตรรกะ เหตุผล ทักษะในการแก้ปัญหาและทักษะการใช้ภาษาในการสื่อสาร ดังนี้

1. การคิดอย่างเป็นระบบ หมายถึง ความสามารถในการคิดอย่างเป็นขั้นตอน มีการวางแผนหาวิธีการ และตัดสินใจลงมือทำได้
2. การคิดอย่างมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล บอกเหตุและผลของสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน
3. การคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการคิดอย่างหลากหลาย การคิดอย่างยืดหยุ่น
4. การคิดรวบยอด หมายถึง ความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการสังเกต การเปรียบเทียบ การจำแนก การจัดกลุ่ม การเรียงลำดับ ตำแหน่งและทิศทาง
5. การใช้ภาษาเชิงสัญลักษณ์ เพื่อการถอดรหัสและการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษาเบื้องต้น ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการสื่อความหมาย

จากทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดโดยไม่ใช้คอมพิวเตอร์ เป็นการจัดสภาพการณ์เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีประสบการณ์การจำลองวิธีคิดแบบคอมพิวเตอร์ ผ่านกิจกรรมที่อยู่บนกระดาน หรืออยู่ในรูปแบบเกม การเขียนสัญลักษณ์แทนคำสั่งอย่างง่าย การใช้เกมกระดาน ดินสอสีอุปกรณ์ และสิ่งรอบตัวมาประกอบกันเพื่อเป็นสื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านการเล่นด้วยตัวเอง ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดเชิงตรรกะ เหตุผล ทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะการใช้ภาษาในการสื่อสาร ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย

แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย

อรณภัทร มากทรัพย์ (2564) ได้กล่าวว่า ความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย มีพัฒนาการการเรียนรู้ภาษาคล้ายคลึงกับภาษาแม่ เด็กเริ่มเล่นกับเสียง เลียนแบบเสียง และผลิตเสียงซ้ำ ๆ พัฒนาสู่การออกเสียงเป็นคำ เป็นประโยคที่มีความหมาย และพัฒนาสู่การใช้ประโยคที่มีความหมาย และโครงสร้างที่ถูกต้อง เด็กจะเรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีความหมายพยายามเข้าใจกับสิ่งที่ตนเองได้ยิน เรียนรู้ในวิถีธรรมชาติ ผ่านการกระตุ้น การฟังซ้ำ ๆ รวมถึงการได้ลงมือทำด้วยตนเอง

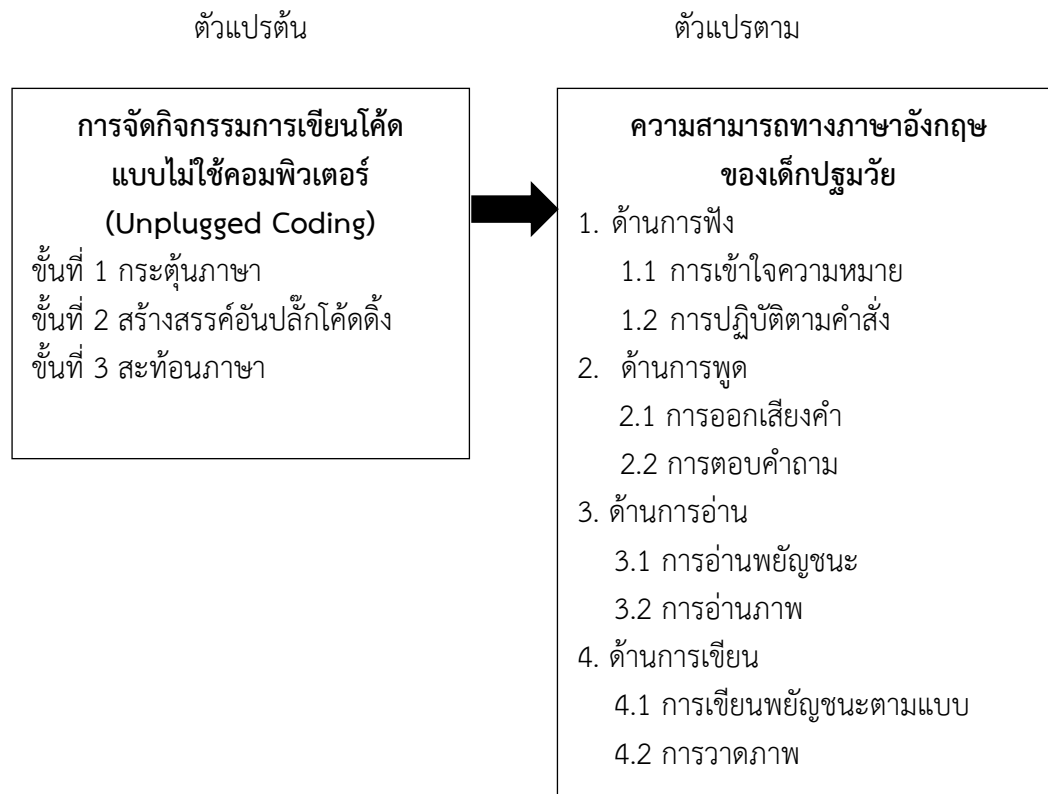
จามรภัฏ อิศระเสนีย์ (2552) ได้กล่าวว่า ความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย เป็นการสอนภาษาที่สองเพื่อปูพื้นฐานที่จะเริ่มเรียนรู้ โดยใช้ภาษาอังกฤษระดับเตรียมความพร้อม เช่น การฟัง แล้วปฏิบัติตามคำสั่งง่าย ๆ ได้ สามารถพูดออกเสียงอักษร คำ ข้อความสั้น ๆ ที่ใช้สื่อความหมายได้

จากทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยนั้น เป็นความสามารถของเด็กที่สามารถใช้ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ในการเรียนภาษาอังกฤษ

ขั้นพื้นฐาน เพื่อเตรียมความพร้อมในระดับที่ยากขึ้น ผู้เรียนจะเริ่มเรียนรู้จากการฟัง เป็นอันดับแรก และฝึกพูด เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะพัฒนาไปสู่ขั้นการอ่าน และเขียนตามลำดับ ซึ่งเด็กควรได้รับการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ ตำรา วิทยานิพนธ์ โดยมีแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย และการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยได้นำขั้นการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ของ ปิยธิดา ณ อุบล (2565) ที่มี 3 ขั้น คือ ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป และได้นำขั้นสร้างสรรค์โค้ดตั้ง กับขั้นสะท้อนคิด ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563) มาปรับใช้ขั้นตอนให้เกิดความสอดคล้อง เข้ากับบริบทความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยอายุ 5 - 6 ปี จากนั้นผู้วิจัยทำการสังเคราะห์จนได้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

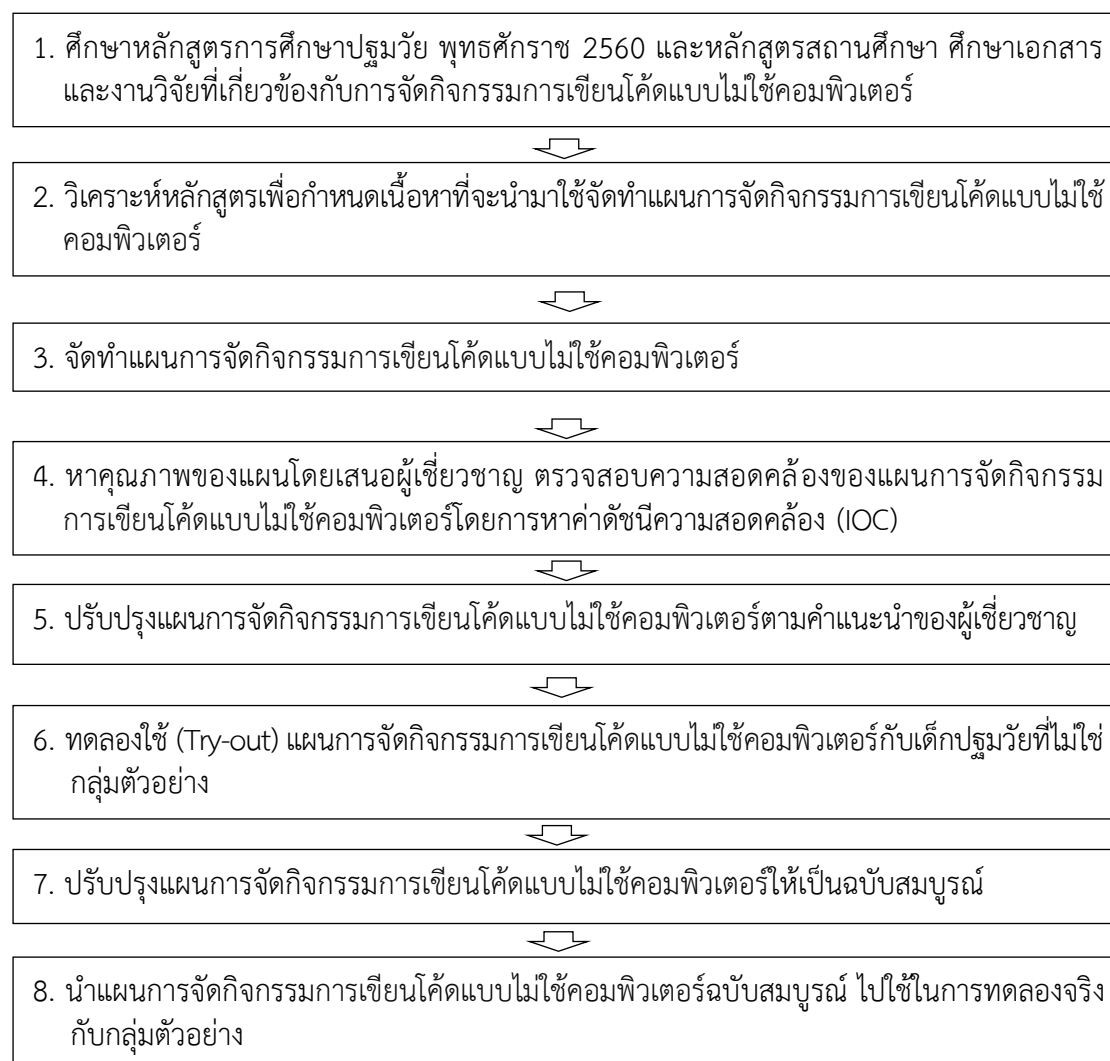
1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนอันนุรอยน์ (บึงขวาง) กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้อง ได้แก่ห้อง 3A และ ห้อง 3B ห้องละ 15 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย อายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาล 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนอัมมอรอยน์ (บึงขวาง) กรุงเทพมหานคร เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จาก 2 ห้องเรียน ทุกห้องเรียนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ได้ระดับชั้นอนุบาล 3B จำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือสำหรับการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ จำนวน 32 แผน ดังนี้ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ด้านแบบรูป จำนวน 8 แผน 2) แผนการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ด้านการแก้ปัญหา จำนวน 8 แผน 3) แผนการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ด้านการใช้ตัวแทน จำนวน 8 แผน และ 4) แผนการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ด้านการเรียงลำดับ จำนวน 8 แผน ซึ่งมีการสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ตามขั้นตอนดังนี้

ภาพ 2 ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ (ที่มา: คณะผู้วิจัย, 2568)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย จำนวน 24 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ด้านละ 2 ชุด ชุดละ 3 ข้อ ดังนี้

2.2.1 ด้านการฟังภาษาอังกฤษ จำนวน 6 ข้อ แบ่งเป็น 2 ชุดดังนี้

2.2.1.1 การเข้าใจความหมาย จำนวน 3 ข้อ

2.2.1.2 การปฏิบัติตามคำสั่ง จำนวน 3 ข้อ

2.2.2 ด้านการพูดภาษาอังกฤษ จำนวน 6 ข้อ แบ่งเป็น 2 ชุดดังนี้

2.2.2.1 การออกเสียงคำ จำนวน 3 ข้อ

2.2.2.2 การตอบคำถาม จำนวน 3 ข้อ

2.2.3 ด้านการอ่านภาษาอังกฤษ จำนวน 6 ข้อ แบ่งเป็น 2 ชุดดังนี้

2.2.3.1 การอ่านพยัญชนะ จำนวน 3 ข้อ

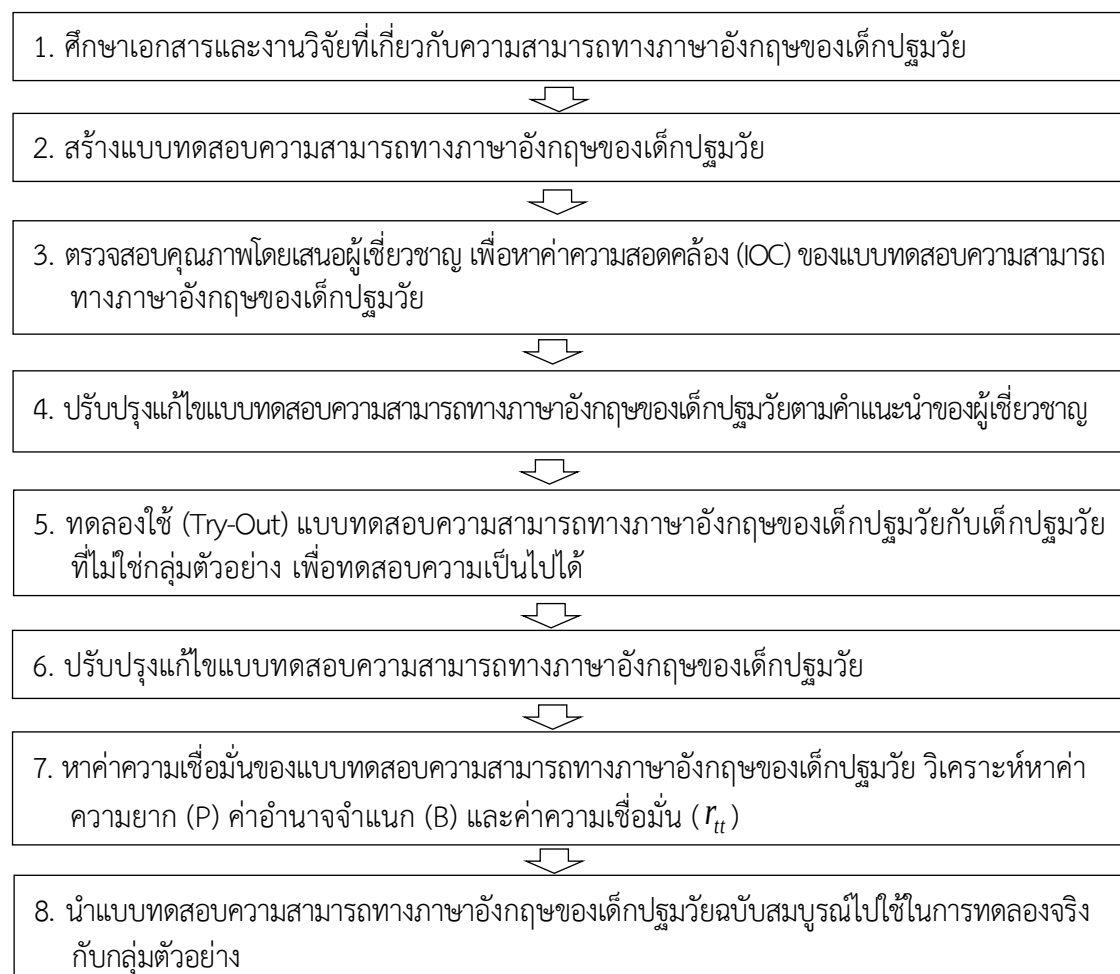
2.2.3.2 การอ่านภาพ จำนวน 3 ข้อ

2.2.4 ด้านการเขียนภาษาอังกฤษ จำนวน 6 ข้อ แบ่งเป็น 2 ชุดดังนี้

2.2.4.1 การเขียนพยัญชนะตามแบบ จำนวน 3 ข้อ

2.2.4.2 การวาดภาพ จำนวน 3 ข้อ

ซึ่งมีการสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยตามขั้นตอน ดังนี้

ภาพ 3 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย (ที่มา: คณะผู้วิจัย, 2568)

3. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตจากผู้ปกครองนักเรียน เนื่องจากจะมีการถ่ายภาพ และอัดคลิปวิดีโอในระหว่างทำกิจกรรม

3.2 สังเกตและเก็บข้อมูลความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในขณะจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เพื่อเป็นข้อมูลก่อนการทดลอง (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน แบบทดสอบ จำนวน 4 ชุด รวมทั้งหมด 24 ข้อ โดยให้เด็กทำแบบทดสอบวันละ 1 ทักษะ ใช้เวลาในการทดสอบ 1 สัปดาห์

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน ได้แก่ วันจันทร์ถึงวันพฤหัสบดี วันละ 40 นาที ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์

3.4 เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ ทั้ง 8 สัปดาห์แล้ว ได้ทำการทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง (Posttest) กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบชุดเดิม ใช้เวลาในการทดสอบ 1 สัปดาห์

3.5 นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง แผนภูมิประกอบการบรรยาย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูล และหาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลอง ได้แก่ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง (Standard Deviation) และค่าที่แบบไม่อิสระ (t-test Dependent)

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ ดังนี้

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์

ความสามารถทางภาษาอังกฤษ ของเด็กปฐมวัย	n	$\bar{X}$ (24คะแนน)	S.D.	D	t-test	df	Sig.
ก่อนการทดลอง	15	13.80	2.04	9.60	16.92	14	.000*
หลังการทดลอง	15	23.40	0.63				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 1 พบว่า เด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยความสามารถทางภาษาอังกฤษหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง โดยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 13.80) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 2.04) และหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ด

แบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ = 23.40) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.= 0.63) และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ (D = 9.60) แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์มีความสามารถทางภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์โดยจำแนกตามรายด้าน ดังนี้

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์โดยจำแนกตามรายด้าน

ความสามารถทาง ภาษาอังกฤษ ของเด็กปฐมวัย	n	ก่อน		หลัง		D	t- test	df	Sig.
		การทดลอง		การทดลอง					
		$\bar{x}$		$\bar{x}$					
		(6	S.D.	(6	S.D.				
		คะแนน)		คะแนน)					
ด้านการฟัง	15	3.27	0.96	5.53	0.51	2.26	7.54	14	0.00*
ด้านการพูด	15	3.60	0.98	4.33	0.90	0.73	2.32	14	0.36*
ด้านการอ่าน	15	3.53	0.91	5.07	0.79	1.54	4.56	14	0.00*
ด้านการเขียน	15	3.40	1.05	5.47	0.64	2.07	6.54	14	0.00*
โดยเฉลี่ย	15	3.45	0.97	16.50	0.71	1.65	5.24	14	0.09

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ โดยเฉลี่ยรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 3.45) หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 16.50) และมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 4 ด้าน ของผลต่างเท่ากับ (D= 1.65) ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ความสามารถทางภาษาอังกฤษด้านการฟัง พบว่า เด็กปฐมวัยได้คะแนนการทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษด้านการฟัง ก่อนการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 3.27) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.96) หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 5.53) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.51) และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ (D = 2.26) แสดงว่า ความสามารถทางภาษาอังกฤษด้านการฟังของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ความสามารถทางภาษาอังกฤษด้านการพูด พบว่า เด็กปฐมวัยได้คะแนนการทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษด้านการพูด ก่อนการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 3.60) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.98) หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ด

แบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.33) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.90) และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ (D = 0.73) แสดงว่า ความสามารถทางภาษาอังกฤษด้านการพูดของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ความสามารถทางภาษาอังกฤษด้านการอ่าน พบว่า เด็กปฐมวัยได้คะแนนการทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษด้านการอ่าน ก่อนการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 3.53) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.91) หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 5.07) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.79) และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ (D = 1.54) แสดงว่า ความสามารถทางภาษาอังกฤษด้านการอ่านของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. ความสามารถทางภาษาอังกฤษด้านการเขียน พบว่า เด็กปฐมวัยได้คะแนนการทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษด้านการเขียน ก่อนการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 3.40) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 1.05) หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 5.47) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.64) และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ (D = 2.07) แสดงว่า ความสามารถทางภาษาอังกฤษด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมทั้งโดยภาพรวมและแยกเป็นรายด้าน ซึ่งก่อนการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยสังเกตว่า เด็กปฐมวัยขาดทักษะความสามารถทางภาษาอังกฤษทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการฟังและการพูด คือ เด็กไม่คุ้นชินกับการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ เด็กไม่กล้าพูด และไม่กล้าแสดงออกกลัวที่จะพูดไม่ถูกต้อง ส่วนด้านการอ่านและการเขียน คือ เด็กอ่านพยัญชนะไม่ถูกต้อง การเขียนกลับด้าน การเขียนที่ไม่เป็นไปตามวิธีการเขียน ซึ่งจากการทดสอบความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ พบว่า เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาอังกฤษหลังการจัดกิจกรรม สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ โดยในระหว่างการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์นั้น เด็กปฐมวัยได้แสดงออกถึงความสามารถทางภาษาอังกฤษในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน จึงกล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์สามารถส่งเสริมความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ทั้งนี้ เนื่องจากกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ เป็นกิจกรรมที่สร้างความเข้าใจในหลักการพื้นฐานของคอมพิวเตอร์ที่มีวิธีคิดอย่างเป็นลำดับขั้นตอนผ่านการเล่นที่อยู่ในรูปแบบเกม 4 รูปแบบ ได้แก่ 1. แบบรูป 2. การแก้ปัญหา 3. การใช้ตัวแทน และ 4. การเรียงลำดับ เน้นให้เด็กเป็นผู้ลงมือ

ปฏิบัติด้วยตนเอง ที่กระตุ้นการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สอดคล้องกับ สีนีนาฏ จันทะภา (2562) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเขียน โค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์จะส่งผลให้เด็กปฐมวัยนั้นเกิดทักษะการฟัง - การพูด การอ่าน - การเขียน การคิดแบบสร้างสรรค์ ทักษะการมีเหตุผล และทักษะการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ รัฐินันท์ วีระเวชเจริญชัย (2563) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ เป็นการจัดกิจกรรม ที่มีกระบวนการคิดเป็นอย่างขั้นตอน มีเหตุผล มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดเชิงตรรกะ เหตุผล ทักษะ ในการแก้ปัญหา และทักษะการใช้ภาษาในการสื่อสาร ผ่านสัญลักษณ์เพื่อการถอดรหัสทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และ การสื่อความหมาย ซึ่งสามารถอภิปราย ได้ดังนี้

1. ความสามารถทางภาษาอังกฤษด้านการฟัง

1.1 การเข้าใจความหมาย เด็กปฐมวัยจะได้รับการกระตุ้นการเรียนรู้ภาษาอังกฤษผ่านคำ คล้องจอง เพลง ปริศนาคำทาย บัตรภาพ สื่อ และการทำท่าทางประกอบให้สอดคล้องกับคำ วลี หรือ ประโยคภาษาอังกฤษ โดยการทำซ้ำ ย้ำ ทวน เพื่อให้เด็กเกิดความคุ้นชิน และง่ายต่อการจดจำส่งผลให้ เด็กปฐมวัยเข้าใจความหมายของคำ วลี หรือประโยคภาษาอังกฤษ ดังที่ ฌักทิส จรจรรย์ (2551) ได้กล่าวว่า การฟังเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญ และเป็นพื้นฐานของทักษะทางภาษา ทั้งด้านการพูด การอ่าน และการเขียน การฝึกให้เด็กรู้จักฟังเสียงต่าง ๆ เช่น เสียงพูด เสียงเพลง เสียงปรบมือ จะเป็นจังหวะหรือไม่ เป็นจังหวะก็ตาม เป็นกระกระตุ้นเร้าให้สมองของเด็กทำงาน เมื่อเด็กได้ฟังเสียงต่าง ๆ เด็กจะรู้จักคำ ดังนั้น การฝึกให้เด็กฟังคำจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ภาษา สอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551) เด็กเรียนภาษาได้ดีจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การเสริมแรงจะช่วยให้เด็ก มีพัฒนาการทางภาษาที่ดีขึ้น จากความคิดเห็นดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเขียนโค้ด แบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่สนุกสนาน มีความน่าสนใจ ส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ทางภาษาผ่านการฟัง การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้

1.2 การปฏิบัติตามคำสั่ง เด็กปฐมวัยจะได้ฝึกฟังคำ วลี หรือ ประโยคคำสั่งภาษาอังกฤษ พร้อมทั้งฝึกปฏิบัติตามประโยคคำสั่งนั้น เมื่อเข้าใจความหมายแล้วเด็กจึงสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ ซึ่งการปฏิบัติตามคำสั่งภาษาอังกฤษนั้น เด็กจะได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ทำท่าทางตามประโยค คำสั่ง ซึ่งการเคลื่อนไหวร่างกายจะช่วยให้เด็กจดจำภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษา ของเพียเจต์ (อ้างอิงใน โยชิตา เทพศิริ, 2560) เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กค้นพบว่า ทักษะทางภาษาของเด็ก ขึ้นอยู่บนพื้นฐานประสบการณ์ทางกล้ามเนื้อ เด็กไม่สามารถพัฒนาภาษาได้ ถ้าปราศจากพื้นฐานที่มั่นคง ทางด้านประสบการณ์การออกกำลังกาย ดังนั้นเมื่อเด็กได้ฟังคำ วลี หรือประโยคภาษาอังกฤษสั้น ๆ จน เกิดความคุ้นชิน และความเข้าใจเป็นอย่างดี เด็กจะสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้

2. ความสามารถทางภาษาอังกฤษด้านการพูด

2.1 การออกเสียง ขณะที่เด็กปฐมวัยเข้าร่วมกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ เด็กจะได้ฝึกออกเสียง คำ วลี หรือ ประโยคภาษาอังกฤษ โดยการออกเสียงเป็นการสร้างความคุ้นเคยกับ ภาษาอังกฤษที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว บุคคล ธรรมชาติ และสถานที่ ยิ่งเด็กได้ออกเสียง มากเท่าใด จะทำให้เด็กสามารถจดจำภาษาอังกฤษได้ดีมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติ ปัญญาของ Piaget (มารุต พัฒนาผล, 2561) ที่เชื่อว่า ภาษาที่เด็กใช้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงระดับพัฒนาการ ทางสติปัญญาของเด็ก ในขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว เป็นช่วงที่เด็กจะเรียกคำโดยเชื่อมโยงคำ

กับกิจกรรม เด็กในขั้นนี้มีความต้องการอย่างแรงกล้าในการเรียนรู้ภาษา เด็กจะพูดซ้ำแล้วซ้ำอีก การใช้ภาษาถ้าเด็กสามารถใช้ประสาทสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมได้มากเท่าใด ก็จะช่วยพัฒนาสติปัญญาของเด็กได้มากขึ้นไปด้วย

2.2 การตอบคำถาม เด็กจะได้รับประสบการณ์ตรงจากการสนทนาโต้ตอบ โดยจะฝึกการตอบคำถามจากบัตรภาพ หรือตอบคำถามจากสื่อจริง ซึ่งเด็กจะต้องเข้าใจความหมาย จึงจะสามารถออกเสียง คำ วลี หรือประโยคภาษาอังกฤษ และตอบคำถามได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว ซึ่งการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์นี้ เน้นให้เด็กมีโอกาสดึงทักษะการพูดการตอบคำถามควบคู่ไปกับการออกเสียง โดยใช้คำถามที่เป็นประโยคภาษาอังกฤษในระดับพื้นฐานที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับ สมโภชน์ พนาवास (2556) ได้กล่าวว่า การจัดให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษในระดับปฐมวัย โดยการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เผชิญสถานการณ์การโต้ตอบสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งจะเป็รากฐานที่ดีสำหรับการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

3. ความสามารถทางภาษาอังกฤษด้านการอ่าน

3.1 การอ่านพยัญชนะ ขณะที่เด็กทำกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ เด็กจะได้รับประสบการณ์ตรงจากการอ่านโดยครูนำบัตรคำที่มีภาพ และสีที่ชัดเจนมาเป็นสื่อกระตุ้นความสนใจในการอ่าน เด็กจะได้เห็นภาพ ตัวอักษรประกอบอย่างชัดเจน แม้ว่าเด็กจะอ่านไม่ได้แต่เด็กจะสังเกตจากบัตรคำได้ โดยครูจะใช้นิ้วชี้ไปที่พยัญชนะทีละตัว และอ่านให้เด็กฟัง เด็กอ่านพยัญชนะตามครู ฝึกให้เด็กเรียนรู้ว่าการอ่านจะต้องอ่านจากซ้ายไปขวา การจำแนกแยกแยะตัวอักษร ซึ่งเด็กเริ่มเรียนรู้วิธีการอ่านโดยครูเป็นต้นแบบ สอดคล้องกับ นิดาพร อาจประจัญ (2553) กล่าวว่า การส่งเสริมการอ่าน ครูควรจัดสภาพแวดล้อมการอ่านให้น่าสนใจ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจ ให้เด็กอยากอ่าน และเป็นการสร้างความรักการอ่านให้กับเด็ก สอดคล้องกับ สุกัญญา ศรีสืบสาย (2554) ที่กล่าวว่า ไม่มีคำว่าเร็วเกินไปในการให้เด็กเริ่มต้นรู้จักหนังสือและการอ่าน ในระยะแรกเด็กจะดูเฉพาะภาพ สี รูปทรง โดยไม่สนใจความหมาย ต่อมาเด็กจะเริ่มจากรูปภาพได้ และจะนำภาพกับเสียงที่ได้ยินมาสัมพันธ์กันตามลำดับ

3.2 การอ่านภาพ เด็กจะได้รับประสบการณ์ตรงจากการอ่านภาพโดยครูนำบัตรภาพที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เรียนมาให้เด็กร่วมกันทายคำ ครูเขียนคำให้ตรงกับภาพ จากนั้นเด็ก ๆ ร่วมกันอ่านคำ โดยครูอ่านนำและให้เด็กฝึกอ่านออกเสียงตาม รวมถึงการให้เด็ก ๆ ผลัดกันออกมาเป็นผู้นำในการอ่านออกเสียง และให้เพื่อน ๆ อ่านออกเสียงตาม เด็กได้เรียนรู้ด้านการอ่านผ่านการลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะและคอยให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Vygotsky (จารุวรรณ บุญสุ, 2560) เรื่องพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ และการเสริมต่อการเรียนรู้ที่กล่าวว่า พื้นที่รอยต่อพัฒนาการเป็นระยะห่างระหว่างระดับพัฒนาการที่เป็นจริงกับระดับพัฒนาการที่สามารถเป็นไปได้ เด็กสามารถแก้ปัญหาที่ยากเกินกว่าระดับพัฒนาการที่แท้จริงของเขาได้ หากได้รับการแนะนำช่วยเหลือจากผู้ที่มีความสามารถมากกว่า ซึ่งครูถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาการผู้เรียนให้พัฒนาขึ้นในระดับต่อไปที่สูงขึ้น

4. ความสามารถทางภาษาอังกฤษด้านการเขียน

4.1 การเขียนพยัญชนะตามแบบ เด็กจะได้รับประสบการณ์ตรงจากการที่เด็กปฐมวัยได้เห็นแบบอย่างของการเขียน ได้ฝึกทักษะด้านการเขียนด้วยตนเองเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ผ่านการจัด

กิจกรรมการเขียนไค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ เด็กได้ฝึกเขียนพยัญชนะตามแบบ ได้เลือกเขียนคำตามความสนใจ ได้ฝึกเขียนคำตามความคิดของตนเอง โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้คำแนะนำเด็กขณะทำกิจกรรม และสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ สอดคล้องกับ นิภาพร ใจปานแก่น (2563) กล่าวว่า วิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการเขียน คือ เขียนโดยลอกเลียนแบบ การเขียนพยัญชนะอาจเขียนไม่สวย เขียนกลับหัว เขียนอิสระ เขียนตัวพยัญชนะไม่เท่ากัน และการขอบเลียนแบบจากประสบการณ์ตรง ล้วนทำให้เด็กได้แสดงความคิด จินตนาการ การรับรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง จนทำให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญาและภาษาได้เป็นอย่างดี

4.2 การวาดภาพ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเขียนไค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์เด็กจะได้รับประสบการณ์ตรงจากการที่เด็กได้เรียนรู้คำจากบัตรภาพ และสื่อจริงจากการทำกิจกรรม เด็ก ๆ จะได้ฝึกการวาดภาพที่มีความหมายตรงกับคำ การวาดภาพอิสระผ่านการเล่นเกมหทางภาษาที่เด็กจะได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองส่งผลให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง และเห็นคุณค่าในตนเองจากผลงานของตน สอดคล้องกับ ทศวรรณ ละมุล (2567) ได้กล่าวว่า เมื่อเด็กปฐมวัยได้ลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเองอย่างหลากหลาย เด็กจะได้รับประสบการณ์ตรงทั้งในด้านการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน เด็กได้ฝึกซ้ำย้ำทวนด้วยตนเองผ่านการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในทุกสัปดาห์ ทำให้เด็กเกิดการพัฒนาทางสติปัญญา และมีความสามารถทางภาษาที่ดียิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาคะแนนความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเขียนไค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ ในด้านการฟัง ด้านการพูด ด้านการอ่าน และด้านการเขียน พบว่า มีค่าคะแนนสูงขึ้นตามลำดับ แสดงว่าคะแนนที่เพิ่มขึ้นมานั้นเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเขียนไค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทั้งนี้ เนื่องจากความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยถือเป็นทักษะที่มีความซับซ้อน เป็นภาษาที่ไม่ใช่ภาษาแม่ ต้องใช้เวลาในการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ จึงจะสามารถพัฒนาได้ดีต่อไป ผู้วิจัยเชื่อว่าการพัฒนาภาษาที่สองในเด็กปฐมวัยจะเกิดผลที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับการออกแบบการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เน้นทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และเน้นให้เด็กลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผ่านการฝึกปฏิบัติด้วยการทำซ้ำ ๆ กันอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นทักษะ ดังนั้น จากการศึกษาการพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดกิจกรรมการเขียนไค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ จึงเป็นแนวทางให้ครู ผู้ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้ที่สนใจสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยต่อไป

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การจัดกิจกรรมการเขียนไค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยเรียนรู้บนพื้นฐานของการเล่นในรูปแบบที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการถอดรหัสภาพ การใช้บัตรคำสั่ง การใช้เกมตาราง ถือเป็นการจัดกิจกรรมที่สร้างความสนใจให้กับเด็กเป็นอย่างมาก เมื่อเด็กปฐมวัยจะได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษผ่านการทำกิจกรรมการเขียนไค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ จะสังเกตได้จากพฤติกรรมที่เด็กแสดงออก คือ เมื่อเด็กเข้าใจความหมายของคำ วลี หรือประโยคภาษาอังกฤษแล้ว เด็กจะสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ และเมื่อเด็กออกเสียงคำ วลีหรือประโยคภาษาอังกฤษ เด็กจะสามารถตอบคำถามได้

และเมื่อเด็กออกเสียงคำได้ รู้จักพยัญชนะแล้ว จะสามารถอ่านได้ และเมื่อเด็กอ่านได้ เด็กจะสามารถเขียนได้ ซึ่งถือเป็นการปูพื้นฐานความพร้อมในการเรียนภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยทุก ๆ ด้าน ไปพร้อม ๆ กัน อีกทั้งยังส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาอังกฤษในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนได้ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ครูผู้สอนควรศึกษาการออกแบบการจัดกิจกรรมให้เข้าใจเป็นอย่างดี และเลือกการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย
2. ครูผู้สอนควรศึกษาคู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรม ตลอดจนจัดเตรียมสื่อให้พร้อมในการทำกิจกรรม
3. ครูผู้สอนควรคำนึงถึงระยะเวลาในการทำกิจกรรม เนื่องจากวุฒิภาวะ และความสามารถของเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน
3. ครูผู้สอนควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษได้ดี ออกเสียงได้อย่างถูกต้องชัดเจน เพื่อปูพื้นฐานทางภาษาอังกฤษที่ถูกต้องให้กับเด็ก
4. ขณะจัดกิจกรรมครูผู้สอนควรเสริมแรงบวกให้กับเด็ก เพื่อกระตุ้นให้เด็กรู้สึกอยากเรียนรู้ สนุกสนาน และเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับเด็กในการกล้าแสดงออก ตลอดจนสร้างเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษอีกด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาหาแนวทางในการส่งเสริมความสามารถทางภาษาอังกฤษทักษะด้านการพูดภาษาอังกฤษให้สูงขึ้น เนื่องจากผลการทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ อาจเป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กมีความกล้าแสดงออกในการพูดภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น
2. ควรมีการจัดกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ที่สามารถนำไปพัฒนาความสามารถของเด็กปฐมวัยในด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ทักษะวิทยาศาสตร์ เป็นต้น เนื่องจากกิจกรรมการเขียนโค้ดแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์นั้น เป็นกิจกรรมที่บูรณาการมาจากภาควิชาพื้นฐานดังกล่าวของเด็กปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. เบรนเบสบุ๊คส์.
- จารุวรรณ บุญสุ. (2560). *ผลการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบเพลงภาษาอังกฤษที่มีต่อทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- จามรรัช อิศระเสนีย์. (2552). *การศึกษาความสามารถและแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (GENRE-BASED APPROACH) โดยใช้อรรถลักษณะของการเล่านิทาน (NARRATIVE GENRE FEATURES)*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ฐิตินันท์ อธิเวชเจริญชัย. (2563). *รายงานการวิจัยเรื่องการสังเคราะห์เพื่อหาสมรรถนะและพฤติกรรมบ่งชี้ของทักษะโค้ดดิ้ง (Coding) สำหรับเด็กปฐมวัย*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณภัทร จรจรรย์. (2551). *ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ใช้คำคล้องจองประกอบภาพ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัศวรรณ ละมุล. (2567). *ผลของการจัดกิจกรรมโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานสำหรับห้องเรียนคละอายุที่มีต่อความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย โรงเรียนวัดเกรียงไกร (โพธิ์ประสิทธิ์) จังหวัดนครสวรรค์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- นิภาพร ใจปานแก่น. (2563). *ผลของการจัดกิจกรรมโดยรูปแบบการเรียนการสอนแบบฮาร์ทส ด้วยนิทานพื้นบ้านโคราชที่มีต่อความสามารถทางภาษาด้านการอ่านและเขียนของเด็กปฐมวัยโรงเรียนเกียรติคุณวิทยา จังหวัดนครราชสีมา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- นิตาพร อาจประจัญ. (2553). *ทักษะทางการอ่านของเด็กปฐมวัยที่เล่นเกมการศึกษาเน้นภาษา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปิยธิดา ณ อุบล. (2565). *การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged Coding ที่มีต่อการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มารุต พัฒนาผล. (2561). *ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มการรู้คิด*. สาขาพหุวิทยาการ/สหวิทยาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- โยชิตา เทพศิริ. (2560). ผลการจัดกิจกรรมภาษาตามแนวคิดวิธีธรรมชาติของแครชเชน (*Natural Approach by Krashen*) ที่มีต่อความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลข้างมกคล กรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สินีนาม จันทะภา. (2562). Coding For All โค้ดดิ้งสำหรับทุกคน. นิตยสาร สสวท สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 47(219), 3-10.
<https://emagazine.ipst.ac.th/219/IPST219/assets/common/downloads/IPST-Mag-219.pdf>
- สมโภชน์ พนาวาส. (2556). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพปัญหาความต้องการและแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุกัญญา ศรีสืบสาย. (2554). การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการการอ่านและการคิด. นานมีบุ๊คส์.
- สุริยา ชาปุ. (2566). การพัฒนาทักษะสมองและทักษะความคิดของนักเรียนปฐมวัยโดยใช้กิจกรรม Unplugged Coding. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 8(2), 217-234.
<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/258356>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). รูปแบบชุดกิจกรรมและตัวอย่างกระบวนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาการคำนวณแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล Unplugged Coding (ประถมต้น). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อนันต์ชัย ชูติภาสเจริญ, และสรเดช ครุฑจ้อน (2566). แนวทางการจัดกิจกรรมแบบ Unplugged เพื่อเสริมสร้างทักษะของผู้เรียนในประเทศไทย. วารสารครุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 5(2), 41-56. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edudru/article/view/269368/180710>
- อรณภัทร มากทรัพย์. (2564). ผลการจัดประสบการณ์ภาษาอังกฤษตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติร่วมกับเทคนิคการสลับภาษาเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กวัยอนุบาล. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อัญชลี ไสยวรรณ. (2564). เอกสารประกอบการสอนวิชาการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. คณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

A Study of Buddhist Idioms in The Dictionary of Buddhism

Liu Haohao

Master's degree student in Chinese for Careers, University of the Thai Chamber of Commerce

First Author: liuhaohao888@163.com

Xing Xiaozhi

School of Humanities, University of the Thai Chamber of Commerce

Corresponding Author: juree_suc@utcc.ac.th

Jia ZhongXia

Chinese Department Teacher, School of Humanities, University of the Thai Chamber of Commerce

Corresponding Author: zhongxia_jia@utcc.ac.th

Received: March 5, 2025 Revised: June 8, 2025 Accepted: June 25, 2025

Abstract

Buddhist idioms, as an important part of Buddhist culture, contain rich philosophical and life wisdom. This study relies on the "Buddhist Dictionary" and adopts literature review and text interpretation methods to conduct a comprehensive and in-depth research on Buddhist idioms, including scientific classification and system construction, exploration of deep meaning and structural characteristics, and pragmatic examination. Research has found that Buddhist idioms can be divided into four categories: Buddhist characters, doctrines, rituals, and objects. They not only deeply reflect the core ideas of Buddhism, but also use rhetorical devices such as metaphors and symbols to enhance their expressive power. These idioms are widely used in cultural exchange, literary creation, education, and other fields, becoming important tools for connecting different cultures and expressing profound ideas. In addition, the study also revealed the cultural connotation and linguistic value of Buddhist idioms, and explored their inheritance and development path in modern society. This study not only deepens the understanding of Buddhist culture, but also provides new research perspectives and methods for fields such as linguistics, literature, philosophy, etc. It has important practical significance for promoting cultural exchange, artistic creation, and enhancing public cultural literacy, and provides useful references for further research and application of Buddhist idioms.

Keywords: Buddhist Idioms, The Great Dictionary of Buddhism, Buddhist Culture, Cultural Connotation, Language Value

《佛教大辞典》佛教成语研究

刘好好

泰国商会大学人文学院, 职业汉语硕士研究生

First Author: liuhaohao888@163.com

邢晓姿

泰国商会大学人文学院

Corresponding Author: juree_suc@utcc.ac.th

贾中霞

泰国商会大学人文学院, 中文系教师

Corresponding Author: zhongxia_jia@utcc.ac.th

文章收到日期: 2025年3月5日 修订日期: 2025年6月8日 发表回复: 2025年6月25日

摘要

佛教成语, 作为佛教文化的重要组成部分, 蕴含着丰富的哲理与人生智慧。本研究依托《佛教大辞典》, 采用文献综述和文本解读方法, 对佛教成语进行了科学分类与体系构建、深层意蕴与结构特色探究、语用层面考察等方面全面深入的研究。研究发现, 佛教成语可分为佛教人物、教义、仪式、器物四大类, 它们不仅深刻反映了佛教的核心思想, 还运用了比喻、象征等修辞手法, 增强了表现力。这些成语广泛应用于文化交流、文学创作、教育等领域, 成为连接不同文化和表达深刻思想的重要工具。此外, 研究还揭示了佛教成语的文化内涵和语言价值, 并探讨了其在现代社会的传承与发展路径。本研究不仅深化了对佛教文化的理解, 也为语言学、文学、哲学等领域提供了新的研究视角和方法, 对于促进文化交流、推动艺术创作、提升公众文化素养等方面具有重要实践意义, 为佛教成语的进一步研究和应用提供了有益参考。

关键词: 佛教成语, 《佛教大辞典》, 佛教文化, 文化内涵, 语言价值

引言

随着佛教文化在全球范围内的传播与影响日益加深，佛教成语作为佛教文化的重要组成部分，其研究价值逐渐凸显 (Yang, 2022)。佛教成语不仅是佛教思想的精炼表达，更是中华文化的瑰宝，对后世文学、艺术创作产生了深远的影响 (Jiang, 2006)。近年来，随着对佛教文化研究的不断深入，佛教成语研究也逐渐成为学术界关注的热点。

国内外学者已经从多个角度对佛教成语进行了广泛的研究。在语言学方面，学者们探讨了佛教成语的构成、语义特点以及修辞手法，揭示了佛教成语在语言运用上的独特魅力 (Ho, 2022)。在文学和哲学领域，研究者们则深入挖掘了佛教成语背后的文化内涵和哲理思想，展示了佛教成语在表达人生智慧、道德观念以及哲学思考方面的重要作用 (Barchi, 2024)。

尽管当前研究取得了一定的成果，但在佛教成语的分类、特点、释义以及文化内涵等方面仍存在诸多争议和不足。例如，关于佛教成语的分类标准，学者们各持己见，尚未形成统一的认识 (Wang, 2023)。此外，对于佛教成语的特点和释义应用，也需要进一步的研究和探讨。因此，有必要对佛教成语进行更为系统、深入的研究，以填补当前研究的空白 (Wang & Ding, 2021)。

《佛教大辞典》作为一部权威的佛教工具书，收录了大量的佛教成语，为佛教成语研究提供了宝贵的资料 (Wang, 2008)。本书不仅对佛教成语进行了详细的分类和整理，还提供了丰富的例句和语境，有助于我们更深入地理解佛教成语的含义和用法。通过对《佛教大辞典》中收录的佛教成语进行统计分析，可以发现哪些成语在佛教文化中占据重要地位，哪些成语在日常生活中被广泛使用。同时，还可以探讨佛教成语的演化过程，分析其背后的社会文化因素，从而更深入地了解佛教成语的形成和发展 (Zhang, 2013)。

借助《佛教大辞典》，还可以对佛教成语进行跨文化对比研究。通过与其他文化背景下的成语进行对比，可以揭示佛教成语的独特性和普遍性 (Huang, 2001)，进一步丰富我们对佛教成语的认识和理解。这种跨文化的研究视角，不仅有助于更全面地把握佛教成语的特点和价值，还能为跨文化交流和传播提供有益的启示。

基于《佛教大辞典》的佛教成语研究具有重要的学术价值和实践意义。通过对佛教成语的全面梳理和深入分析，不仅可以填补当前研究的空白，还能为佛教文化的传承和发展贡献自己的力量。

1.1 研究目标

(1) 科学分类与体系构建

本研究依托任继愈编撰的《佛教大辞典》，旨在对佛教成语进行科学分类，依据教义精髓、经典故事或文化底蕴，构建一个条理清晰、逻辑缜密的分类体系，以便更系统地理解佛教成语的内涵。

(2) 深层语义特色探究

深入探究佛教成语的语义深层意蕴，揭示其蕴含的佛教哲理；

(3) 语用层面考察

考察佛教成语在实际应用中的场景、对象及言外之意，通过语用层面的分析，全面理解佛教成语在不同语境中的功能和效果。

1.2 研究方法

(1) 文献综述法

本研究综观国内外文献，精准把脉研究脉络与前沿趋势，为后续探索照亮前路。在文献综述之旅中，本研究追溯佛教成语研究历程，明晰其起源、演变轨迹及传播脉络；并聚焦当下研究态势，洞察学术界正由单一语言学视角迈向跨学科、多元化之途，探讨佛教成语在文化交流、社会心理学、认知科学等领域的广泛应用价值。本研究深挖当前研究热点与难点，诸如分类标准厘定、语义演变机制剖析、文化内涵深度解读等，予以细致探讨与独到分析，贡献新颖视角与深刻洞见。

文献综述法的运用，使本研究得以全面而深入地探究佛教成语，增强研究的科学性与系统性，为佛教文化的传承与发展注入崭新活力。

(2) 文本解读法

探究佛教成语之际，文研究解读法彰显非凡价值，它经由词义剖析，深度挖掘成语背后所蕴含的佛教哲理与人生智慧，诸如“不可思议”，彰显了对真理的不懈追求与解脱的深切渴望。分类释义亦是文本解读法关注之重，通过对释义的细致剖析，精准捕捉表达方式与语言特色。以“生生世世”为例，其简洁明快的表述，精准传达了佛教因果循环的深邃理念。语境分析在文本解读法中占据核心地位，通过对比分析，精准把握语义变迁与语用特征。

通过解读法，我们能够深入挖掘佛教成语的文化底蕴与语言魅力，我们理解佛教思想对汉语词汇和表达方式的深远影响。

文献综述

1. 佛教辞典编纂与佛教成语研究基础

佛教辞典的编纂为佛教成语研究提供了重要的基础性资源。任继愈主编的《佛教大辞典》(Ren, 2002)，2002年由凤凰出版传媒集团出版，全书分为上、中、下三册，是一部权威性高、涵盖面广的大型佛教专业辞典。该辞典共收录词条约11,899条，采用分类注解方式系统构建佛学知识体系。日本学者中村元编纂的《广说佛教语大辞典》则以现代视角解释传统佛学名词，收录约53,000个词条，其浅近易懂的解释方式为佛教成语研究提供了重要参考。龙谷大学编纂的《佛教大辞汇》

(1914 年初版) 作为日本佛教研究的重要成果, 涵盖佛教术语、宗派源流及经典释义等领域, 被列为佛学研究的权威参考书目 (Jiang, 2006)。

在辞典编纂基础上, 当代学者对佛教成语的研究呈现出多元化趋势。洪修平教授主编的《佛教文化研究》作为国家哲学社会科学文献中心 2024 年度最受欢迎集刊, 反映了佛教文化研究的最新进展。而《中华佛教人物大辞典》则从人物角度为佛教成语的源流考证提供了重要线索 (Zhu, 2011)。

2. 佛教成语分类研究现状

当前佛教成语分类研究主要呈现三种路径:

(1) 起源分类法

以《佛源成语研究综述》为代表, 将佛教成语分为直接源自佛经的成语 (如“天花乱坠”)、佛教与中国文化融合产生的成语 (如“放下屠刀”) 以及佛教影响下新创的成语三类。铜仁学院学报 2018 年的研究通过考辨五则常用佛教成语的源流演变, 揭示了佛教词汇生成与演化的特殊规律。

(2) 语义分类法

《中国成语大辞典》中的佛缘成语研究表明, 当前研究主要聚焦结构分析、汉化历程、起源考证等层面, 但对封闭式语料库的研究仍显不足。有学者提出可按教义精髓 (如“因果报应”)、修行实践 (如“明心见性”)、佛教典故 (如“天女散花”) 等进行分类。

(3) 文化分层法

赵青山等学者通过对敦煌汉文佛教文献的研究, 提出可从表层语言形式、中层文化内涵和深层哲学思想三个层次构建分类体系。这种分层方法特别适合考察佛教成语在跨文化传播中的变异与适应 (Liang, 2001)。

3. 佛教成语的语义与结构研究

在语义研究方面, 学者们普遍关注佛教成语的哲学意蕴。《地藏菩萨本愿经》的汉越佛教词语比较研究显示, 佛教词语在跨语言传播中既保持核心教义又产生语义变异。吴光正对汉译佛经文学的研究揭示了佛教语言对中国文学的深远影响, 这种影响同样体现在成语层面。

结构研究则主要关注佛教成语的语言特征: 四字格占主导地位 (约 72%), 对仗结构常见 (如“色即是空, 空即是色”), 比喻性表达丰富 (如“水中捞月”), 音韵和谐 (平仄交替)。

《佛教对汉语词汇的深远影响》一文指出, 佛教传入至少为汉语增添了 3 万 5 千余个新词汇, 其中大量成语通过语言的魅力深入阐释了佛教哲理。梁启超的研究表明, 这些成语不仅拓展了汉语表达的意境, 更成为传播佛教思想的重要载体 (Wang, 2018)。

4. 佛教成语的语用研究进展

语用研究主要考察佛教成语在实际应用中的功能变异。宗教语境: 在佛教典籍中保持原初教义, 如《大慧禅师语录》中“一大事因缘”特指佛出世说法的根本目的。文学语境: 用于营造意境、塑造人物, 如《红楼梦》中运用“镜花水月”表达虚幻思想。日常语境: 语义发生世俗化转变, 如“当头棒喝”从禅宗公案变为警示用语。跨文化语境: 汉越佛教词语比较显示, 同一成语在不同文化中产生语义偏移。越南学者研究表明, 中国佛教对越南佛教的影响最为深刻, 这导致两国佛教成语既有共性又有个性 (Waley, 2018)。

研究结果

1. 佛教成语分类

在深入研究《佛教大辞典》所收录的佛教成语后, 本研究对其进行了详尽的分类。这一分类不仅基于成语的表面意义, 更考虑了其在佛教文化中的深层含义和应用场景。

佛教人物类成语, 如“拈花微笑”、“惟我独尊”, 可以看出直接涉及佛教的核心人物和象征性动作。成语通过简短的语言形式承载了丰富的佛教故事和历史背景, 向人们展示了佛教的深厚文化底蕴。例如, “拈花微笑”源于佛陀拈花示众, 据传, 有一次, 佛祖在灵山会上, 面对众多弟子, 手中拈起一朵金婆罗花, 示意众人。当时, 众弟子皆不明其意, 面面相觑, 唯有迦叶尊者破颜微笑。佛祖见状, 便说: “吾有正法眼藏, 涅槃妙心, 实相无相, 微妙法门, 不立文字, 教外别传, 付嘱摩诃迦叶”。于是, 迦叶尊者便成为了佛教禅宗的第一代祖师, 而“拈花微笑”也成为了禅宗以心传心、不立文字、教外别传的经典象征。“拈花微笑”象征着一种超越言语、直指人心的悟道方式。佛祖拈花, 迦叶微笑, 无需多言, 便已心意相通, 体现了佛教中对于智慧与悟性的高度重视; “惟我独尊”说的是佛祖释迦牟尼在出生时, 就展现出了与众不同的祥瑞之兆。他一出世, 便能够自行站立, 并向东、南、西、北四方各走七步, 每一步都踩出一朵莲花。同时, 他一手指天, 一手指地, 口中说道: “天上地下, 惟我独尊”。这里的“惟我独尊”, 并非表达自我膨胀或傲慢, 而是佛祖在宣告自己将成为世间唯一的觉者, 即佛陀, 来拯救世间众生, 引导他们走出苦难, 获得解脱 (Zhu, 2011)。

佛教教义类成语, 如“生生世世”、“自作自受”, 则是对佛教基本教义的凝练表达。尽管成语揭示了佛教对于生命、命运和宇宙规律的深刻理解。其中, “自作自受”体现了佛教的因果律, 即一切行为都会产生相应的果报, 善有善报, 恶有恶报; “生生世世”在六道轮回则描述生命在六道 (天、人、阿修罗、

畜生、饿鬼、地狱)中不断轮回转生的过程 (Yang, & Gao, 2021) 天道、人道、阿修罗道为三善道, 畜生道、饿鬼道、地狱道为三恶道; 做好人好事转生善道, 做不好的事情转生恶道。

佛教仪式类成语, 如“借花献佛”、“燃灯供佛”, 反映了佛教的修行实践和信仰仪式。这类成语不仅记录了佛教徒的日常生活和修行方式, 也体现了他们对佛法的虔诚和敬畏。例如, “借花献佛”指的在佛教中, 信徒常以鲜花、香烛等物品供养佛菩萨, 以此表达对佛菩萨的虔诚之心和感恩之情。这种行为不仅是对佛菩萨的尊崇, 也是对佛法僧三宝的供养, 寓意着信徒内心的虔诚与清净; “燃灯供佛”则是通过点燃灯火来供养和礼拜佛陀、十方诸佛菩萨的一种仪式 (Gao, 2009)。

佛教器物类成语, 如“醍醐灌顶”、“衣钵相传”, 则以佛教中的特殊器物或象征为元素, 构建了富有文化内涵的语言表达。其中, “醍醐灌顶”是古印度把“醍醐”作为牛乳五味之首。“《大般涅槃经》”卷一四又谓: “从佛出生十二部经, 从十二部经出修多罗, 从修多罗出方等经, 从方等经出般若波罗蜜, 从般若波罗蜜出大涅槃, 犹如醍醐。言醍醐者, 喻于佛性。”“灌顶”本是古印度国王登基时的仪式”。佛教密宗仿效此俗, 在僧人嗣阿闍梨 (规范师) 位时, 举行“灌顶”仪式, “以甘露法水而灌佛子之顶, 令佛种永不断故” (Ren, 2002) 则比喻灌输智慧从而心地清静; “衣钵相传”则象征着佛法的永恒流传和教化众生的使命 (Jiao, et al, 2008)。

尽管佛教成语源自佛教典籍和思想体系, 但其分类不仅为理解和把握佛教成语的内涵与意义提供了框架, 更凸显了佛教文化在汉语言中的深刻烙印。因此, 通过这些成语, 我们不仅能感受到佛教对人生、宇宙和信仰的独特见解, 还能进一步理解其对中华文化的深远影响。

2. 佛教成语释义

佛教成语作为佛教文化的重要载体, 不仅蕴含深邃的哲理, 也通过生动的语言形式传递着佛教智慧。以下是对三个典型佛教成语的具体解释, 包含定义、出处、教义背景及实际应用场景的分析。

(1) 生生世世: 佛教轮回观与因果法则的体现

“生生世世”这一成语直接源自佛教轮回转世理论, 字面意思是“一代又一代, 世世代代”。在佛教教义中, 它特指生命在六道 (天、人、阿修罗、畜生、饿鬼、地狱) 中不断轮回的过程 (Chen, 2015)。佛教经典《杂阿含经》记载: “众生无始生死, 长夜轮转, 不知苦之本际”。这揭示了“生生世世”的核心理念——生命并非一世终结, 而是在因果法则支配下不断流转。具体而言: 每个生命体的每一世境遇都由前世所造“业”(行为)决定。例如, 《百业经》记载, 一位比丘因前

世嘲笑他人修行，今生虽精进却常遭人讥笑。佛陀弟子目犍连前世曾造杀业，后通过多世修行终成“神通第一”的罗汉，展示了“转因换果”的可能性。在心理咨询中，此概念可帮助人们以更长远的眼光看待当前困境。如将职场挫折视为积累“福慧资粮”的机会，而非终极失败。

(2) 放下屠刀，立地成佛：顿悟与救赎的禅宗智慧

“放下屠刀，立地成佛”出自《大慧普觉禅师语录》，记载广额屠儿在涅槃会上因真心悔过而成就佛道的故事。这一成语生动阐释了佛教的慈悲哲学与顿悟可能 (Liang, 2021)。

行为层面: 字面描述屠夫放下杀人工具的行为转变。禅宗公案记载，唐代丹霞天然禅师原为儒生，赴考途中听闻“选官不如选佛”而即刻转向修行。

心理机制: 悔过（认识到过往错误，如《法华经》中提婆达多虽犯五逆罪，终因忏悔得度）、放下（停止恶业，宋代大慧宗杲禅师言：“一念回光，便同本得”）、向善（开始积极修行，唐代玄奘法师在《大唐西域记》中记载诸多改过迁善的实例）。

研究表明在监狱改造系统中，中国部分监狱引入佛教文化教育，数据显示，参与此类项目的服刑人员再犯罪率降低 27%，体现了这一理念的现实价值 (Guang, 2013)。

(3) 五蕴皆空：解构自我的般若智慧

“五蕴皆空”出自《般若心经》“照见五蕴皆空，度一切苦厄”，是佛教“空”观的核心表达。五蕴指构成生命的五种要素：色蕴（物质身体，如人体由四大（地水火风）组成，随时在代谢变化。）、受蕴（感受系统，例如吃到美食产生的愉悦感转瞬即逝。）、想蕴（概念认知，如对“杯子”的固定认知实则忽略其无常性。）、行蕴（心理活动，念头如流水，前念已灭后念已生。）、识蕴（分别意识，将经验归类为“我”与“我所”的错觉。）佛教修行者通过“三步骤”体证此理：闻思（学习《阿毗达摩论》等教典理解理论）、禅修（在坐禅中观察呼吸的无常）、证悟（如佛陀在菩提树下彻悟“无我”真理）(Yang, & Gao, 2021)。现代心理学中的正念疗法 (Mindfulness) 借鉴了这一智慧，帮助人们减少对负面情绪的执着。哈佛大学研究显示，8 周正念训练可使焦虑症状减轻 38% (Hoge, 2013)。

表 1: 佛教成语的释义总结对比表

成语	核心教义	经典出处	修行方法	现代应用领域
生生世世	轮回与因果	《杂阿含经》	积累福慧资粮	心理韧性培养
放下屠刀， 立地成佛	顿悟与救赎	《大慧语录》	忏悔与修行	司法矫正系统
五蕴皆空	空性与无我	《般若心经》	止观禅修	正念心理治疗

综上所述，佛教成语的释义不仅关乎语言表达，更承载了佛教智慧与文化的深厚内涵。正因其蕴含深刻的哲理和人生智慧，这些成语不仅丰富了汉语言文化，也成为中华文化宝库中的瑰宝。因此，我们应当深入学习这些成语，理解其中的智慧，并将其传承下去，使其在现代社会依然焕发光彩。

3. 佛教成语应用

佛教成语，作为佛教文化的精粹，不仅在宗教领域内有着深厚的意义，更在多个领域中展现了其独特的应用价值。尤其在文化交流和文学创作方面，佛教成语以其富有哲理和深意的表达方式，成为了沟通不同文化和激发创作灵感的重要工具。

在文化交流层面，佛教成语扮演着桥梁的角色。随着全球化的推进，各国之间的文化交流日益频繁。佛教成语，作为东方文化的瑰宝，其深刻的哲理和寓意往往能够引发西方人士的共鸣。例如自作自受这一成语源自佛教因果报应的思想，强调个人行为带来的后果。在西方，这一概念虽不新鲜，但佛教成语以其简洁而富有哲理的表达方式，深化了人们对责任与后果之间联系的理解。例如，当讨论气候变化时，可以引用“自作自受”来说明人类行为对环境的影响及其长远后果，促使西方听众反思自身行为。生生世世该成语体现了佛教的轮回观念，即生命在无尽的时空中不断轮回。在跨文化对话中，这一成语可以用来探讨人类存在的连续性、记忆的传承以及灵魂与肉体的关系。

在文学创作领域，佛教成语为作家们提供了丰富的素材，其深邃的内涵往往能够激发创作灵感，增添作品的深度与厚度。一心一意，在描绘人物性格时，这一成语可以用来刻画一个内心平静、专注且不受外界干扰的角色。例如，在一部以冥想大师为主角的小说中，通过“一心一意”来描绘主角在修行过程中的内心状态，不仅丰富了角色形象，还让读者感受到冥想的力量与宁静。

佛教成语在教育领域也有着广泛的应用。在教育过程中，教师可以通过引入佛教成语，帮助学生理解复杂的人生哲理和道德观念。这些成语所蕴含的深刻意义，往往能够激发学生的思考，引导他们形成正确的价值观和人生观。同时，通过学习佛教成语，学生还可以增强对传统文化的认识和了解，从而提升自身的文化素养。

佛教成语不仅承载着佛教智慧，也在文化交流、文学创作、教育等多个领域展现出独特的价值。这些成语以其深刻的哲理、富有象征意义的表达方式，成为沟通不同文化、启发文学与艺术创作、深化教育内涵以及促进传统文化传承的重要桥梁。正因如此，佛教成语不仅丰富了汉语言文化，也推动了文化与思想的交流融合，使其在现代社会依然具有重要的现实意义。

总结和讨论

1. 佛教成语的文化内涵

佛教成语作为佛教文化的瑰宝，其背后蕴含着丰富的文化内涵和佛教哲理。这些成语不仅仅是语言的艺术，更是佛教思想的精髓。它们以简洁明快的形式，传达了佛教对于人生、宇宙、道德等诸多方面的深邃思考。

佛教成语中蕴含了佛教的“无常”观念。例如，“镜花水月”这一成语，形象地描绘了世间万物的虚幻和短暂。它告诫人们，世间的一切都是如梦如幻之泡影，转瞬即逝，从而引导人们通过学佛修行，作好人好事，追求内心的平静与超脱轮回之苦的美好幸福。这种“无常”观念，不仅是佛教的核心思想之一，也对人们的价值观和生活态度产生了深远的影响。

佛教成语体现了佛教的“生生世世”因果报应思想。如“作茧自缚”这一成语，生动地阐述了因果关系，即每个人的行为都会带来相应的结果。这种思想在佛教中被广泛强调，旨在劝导人们行善积德，以获得好的果报。这种观念对于规范人们的行为、促进社会和谐具有重要意义。

佛教成语还传达了佛教对于“空”的理解。例如，“五蕴皆空”这一成语，深刻揭示了佛教对于物质世界的看法。它认为，世间万物都是因缘和合而生，没有永恒不变的实体，因此人们应该超越对物质的执着，追求内心的解脱和自由。这种“空”的观念，不仅深化了人们对世界观的理解，也为人们提供了一种超脱物质束缚、追求精神幸福自由的美好生活态度。

总的来说，佛教成语蕴含着丰富的文化内涵，不仅展现了佛教的核心思想，如“惟我独尊”“不二法门”等理念，还折射出佛教对人生、宇宙、道德修养的深邃见解。这些成语以其独特的哲理和智慧，引导人们从不同角度审视世界，反思生命的本质，从而帮助人们更深刻地理解人生、提升精神境界。同时，佛教成语作为承载佛教思想与价值观的语言载体，不仅促进了佛教文化的传播，也为后世留下了宝贵的精神财富，成为中华文化的重要组成部分。

2. 佛教成语的语言价值

佛教成语，作为汉语言文化中的瑰宝，承载着深厚的佛教哲理与智慧，同时也体现了语言的精湛和艺术性。它们在语言表达上的独特作用和价值，不仅丰富了汉语的语料库，更为我们提供了一种富有哲理和诗意的表达方式。

佛教成语以其独特的句法结构和精炼的表达方式，赋予了语言以节奏感和音乐性。这些成语往往采用对仗、排比等修辞手法，使得表达更为流畅、优美，读起来朗朗上口，给人留下深刻印象。例如，“放下屠刀，立地成佛”这一成语，通过简练的语言，形象地描绘了人生的不好与好的心行，做不好的事情亦招之苦果，好的事情亦招之善果，佛教诸恶莫作众善奉行其深刻的哲理和韵味让人回味无穷。

它们在日常交流、文学创作等领域被广泛应用，为表达提供了更多层次和角度。通过使用佛教成语，我们能够更加生动、形象地表达复杂的情感和思想，增强语言的感染力和表现力。

再者，佛教成语具有高度概括性和象征性。这些成语往往能够用简短的几个字概括出复杂的佛教理念或人生哲理。例如，“生生世世”这一成语，简洁明了地表达了佛教中的因果律和报应思想，寓意深远。这种概括性和象征性使得佛教成语在表达深刻思想和情感方面具有得天独厚的优势。

佛教成语在语言表达中具有独特的价值和作用。它们以其简洁精炼的语言形式和深刻的哲理内涵，不仅丰富了汉语的表达方式，还使语言更加生动有力，赋予其更强的表现力和感染力。同时，佛教成语作为文化载体，承载了佛教思想与价值观，为我们理解、传承并弘扬传统文化提供了深刻的精神支持，助力文化的持续传递与发展。

3. 佛教成语的传承与发展

在全球化和科技进步的大背景下，佛教成语的传承与发展显得愈发重要。这一独特的文化现象不仅承载着深厚的佛教哲理，还体现了中华文化的博大精深。然而，现代社会的快速变革给佛教成语的传承带来了挑战，也为其发展提供了新的契机。

面对传统媒体的衰落，佛教成语的传播方式必须进行适应性的调整。过去，佛教成语主要通过书籍、报刊、佛教辞典电子书等传统媒体进行传播，但现在，随着网络文化的兴起，传播渠道变得多样化。因此，利用互联网、社交媒体等新兴平台进行佛教成语的传播，无疑是一个有效的策略。通过这些平台，佛教成语可以迅速触及更广泛的受众，实现文化的快速传播。

现代社会的变革也为佛教成语的传承提供了新的机遇。在教育领域，将佛教成语融入课程体系，不仅可以丰富教学内容，还能培养学生对传统文化的兴趣和热爱。

为了更有效地促进佛教成语的传承与发展，我们可以采取一系列具体措施。例如，组织文化活动、讲座和展览，以提高公众对佛教成语的认知度；鼓励学者和艺术家以佛教成语为创作主题，推出更多具有艺术价值的文化作品；加强与海外文化机构的合作，推动佛教成语走向国际，扩大其全球影响力。

然而，佛教成语的传承与发展并非易事，它是一项长期且艰巨的任务。由于现代社会的变化和文化传播的复杂性，传统的传播方式已不再足够。

因此，我们需要结合现代社会的传播方式，利用新兴媒体，融入教育体系，并促进文化创意产业的发展。通过这些多方面的努力，我们才能为佛教成语的传承开辟新的道路，并确保其在新时代焕发出更加绚丽的光彩。

创新之处与建议

1. 创新点总结

本研究在深入探究佛教成语的过程中，展现了多方面的创新点，这些创新点主要体现在研究方法、研究内容以及研究视角上。

在研究方法层面，本研究不仅采用了传统的文献综述法，对佛教成语的历史渊源和研究现状进行了详尽的梳理，更引入文本解读法，对任继愈主编《佛教大辞典》中的佛教成语进行了深入的文本解读。这种多元化的研究方法使得本文能够更加科学、客观地揭示佛教成语的内在规律和特点，为相关研究提供了新的方法论参考。

在研究内容方面，本研究以《佛教大辞典》为基础，对佛教成语进行了系统的语料整理、成语分类、释义分析。这一工作不仅填补了当前佛教成语研究的空白，更为后续研究提供了丰富的语料和详实的数据支持。进一步丰富了佛教文化和语言学的研究内容。

在研究视角上，本研究突破了以往研究的局限，从文化内涵、语言价值、传承与发展等多个角度对佛教成语进行了全方位的探讨。这种多维度的研究视角不仅有助于更全面地理解佛教成语的深层意义和社会功能，还为佛教成语的现代应用和传播提供了新的思路。

本研究在研究方法、研究内容和研究视角上的创新，为佛教成语研究提供了全新的框架。这些创新点不仅深化了对佛教成语的理解，提升了其学术价值和实践意义，而且为相关领域的研究开辟了新的视野，提供了可供借鉴的思路和方法。

2. 进一步研究建议

在深入探究《佛教大辞典》中的佛教成语后，不仅对佛教成语有了更为全面和系统的认识，同时也意识到了当前研究中存在的一些问题和不足。为了推动佛教成语研究的持续深入，本研究特提出以下进一步研究的建议。

建议加强对佛教成语历史渊源和演变过程的研究。尽管本研究已经对佛教成语进行了分类和特点总结，但对于这些成语是如何形成、如何在历史长河中演变并流传至今的过程的了解仍然相对有限。通过深入挖掘佛教成语的历史背景，对比不同历史时期的佛教成语使用情况和意义变化，可以更准确地揭示佛教成语的形成和发展规律，从而为佛教文化和语言学的研究提供更为丰富的历史资料。

倡导拓展研究视野和方法，积极引入跨学科的研究视角。佛教成语作为佛教文化和语言的结晶，其内涵和意义不仅涉及宗教、哲学等领域，还与心理学、

社会学等多个学科有着密切的联系。因此，可以尝试结合这些学科的理论和方法，对佛教成语进行更为全面和深入的分析。例如，运用心理学的理论来探讨佛教成语对人们心理和行为的影响，或者通过社会学的视角来研究佛教成语在社会变迁中的功能和作用。这样的跨学科研究不仅有助于更全面地理解佛教成语，还能为相关学科的发展提供新的思路和方法。

佛教作为一种世界性宗教，其文化和语言的影响力早已跨越国界。因此，佛教成语的研究不应仅局限于某一国家或地区，而应加强国际间的学术交流与合作。通过这种合作，各国学者能够共享研究成果和资料，相互借鉴与启发，从而推动佛教成语研究的国际化进程。此外，国际交流还为我们提供了了解不同文化背景下对佛教成语理解与应用的机会，帮助我们更加全面地把握其内涵与传承方式。这不仅能够促进佛教成语在全球范围内的传播，也为佛教文化的传承与发展提供了更广阔的空间和平台。

3. 实践应用建议

为了推动佛教成语的广泛应用和传播，本研究提出以下实践应用建议。

佛教成语作为中华文化的瑰宝，其深厚的文化内涵和教育意义应当被更多地挖掘和利用。因此，建议将佛教成语融入现代教育体系之中。不仅可以在语文课程中增加佛教成语的教学内容，让学生通过学习和掌握这些成语，增进对传统文化的理解和认同，同时也可以将佛教成语融入历史、道德与法治等相关课程中，借助佛教成语来阐释历史事件、道德观念和法律法规，从而提升课程的趣味性和深度。此外，学校还可以组织以佛教成语为主题的课外活动，如演讲比赛、故事分享、文化沙龙等，让学生在实践中感受佛教成语的魅力，增强对传统文化的热爱和尊重。

随着科技的进步和新媒体的兴起，佛教成语的传播方式也应当与时俱进。建议充分利用新兴媒体进行佛教成语的传播和推广。例如，可以通过社交媒体平台创建佛教成语的主题账号或群组，定期发布相关的解读、故事和应用实例，吸引更多人的关注和参与。同时，也可以利用短视频平台制作生动有趣的佛教成语讲解视频，以直观形象的方式向大众普及佛教成语的知识和文化。这些新媒体手段不仅能够扩大佛教成语的影响力，还能够激发大众对传统文化的兴趣和热爱。

佛教成语作为独特的文化元素，为文学和艺术创作提供了丰富的素材和灵感来源。因此，鼓励作家和艺术家在创作中积极运用佛教成语，能够通过文学和艺术的形式展现其深刻内涵与独特魅力。这不仅能丰富作品的层次和内涵，还能进一步促进佛教成语在更广泛领域的传播与应用。此外，相关文化机构和媒体可以组织以佛教成语为主题的文学创作和艺术创作比赛或展览，为优秀作品提供展示和交流的平台，从而推动佛教成语在文化领域的繁荣与发展。

通过实施这些实践应用建议，我们可以有效促进佛教成语的传承和发展，推动佛教文化的广泛传播与交流。这不仅有助于增进人们对传统文化的认识，还能为现代社会的文化建设注入新的活力与元素。

References

- Barchi, F. (2024). Chinese Buddhist Translations as A Locus of Grammatical Interference. *Journal of Language Contact*, 16(4), 615-652.
https://brill.com/view/journals/jlc/16/4/article-p615_5.xml
- Chen, Y. (2015). A Brief Discussion on Idiom Teaching in High School Chinese Language Teaching. *Education Teaching Forum*, (1), 208-209.
- Gao, L. (2009). Metaphors in Medieval Chinese Translations of Buddhist Scriptures and The Origins of Three Idioms. *Western Regions Studies*, (4), 99-102.
https://caod.oriprobe.com/articles/38036822/zhong_gu_han_yi_fo_jing_bi_yu_yu_san_ze_cheng_yu_su_yuan_.htm
- Guang, X. (2013). The Influence of Buddhist Impact on Chinese Culture. *Asian Philosophy*, 23(4), 305-322.
<https://doi.org/10.1080/09552367.2013.831606>
- Ho, C. H. (2022). Chinese Buddhist Narratives of Wonders: Recent Studies and Approaches. *Religion compass*, 16(8), e12445.
<https://doi.org/10.1111/rec3.12445>
- Hoge, E. A., et al. (2013). A Randomized Controlled Trial of Mindfulness Meditation for Generalized Anxiety Disorder: Effects on Anxiety and Stress Reactivity. *The Journal of Clinical Psychiatry*, 74(8), 774-781.
<https://doi.org/10.4088/JCP.12m08083>
- Huang, Q. (2001). The Influence of Buddhism on Chinese Vocabulary. *Journal of Guangxi Wuzhou Teachers College*, (3), 27-29.
https://caod.oriprobe.com/articles/22616906/fo_jiao_dui_han_yu_ci_yu_de_ying_xiang_.htm
- Jiang, D. (2006). An Exploration of Buddhist Wisdom in Chinese Buddhist Idioms. *Journal of China University of Mining and Technology (Social Sciences Edition)*, (1), 140-144.
- Jiao, X., Jiao, H., & Jia, G. (2008). The Theory and Practice of The "Learn Idioms, Learn Culture, Learn to Be A Person" Teaching Experiment. *Education Practice and Research (Middle School Edition)*, (8), 31-33.
- Liang, Q. C. (2001). The Profound Influence of Buddhism on Chinese Vocabulary. *Journal of Chinese Linguistics*, 29(2), 201-230.
- Liang, W. (2021). *A Study of Chinese Proverbs from The Perspective of Cognitive Pragmatics: A Case Study of Dream of The Red Mansions* [Unpublished master's thesis] Shanxi Normal University.

- Ren, J. (2002). *The Buddhist Dictionary, Edited by Ren Jiyu, Ren Jiyu*. The Buddhist Dictionary, Volume 2. Jiangsu Ancient Books Publishing House.
- Waley, A. (2018). Reframing The Narrative of Magic Wind in Buddhist Literature. *Journal of Narrative Studies*, 12(2), 78-95.
- Wang, J., & Ding, R. (2021). Idiom Translation Strategies from The Perspective of Hermeneutic Theory: A Case Study of Victor Klink's German Translation of Zhuangzi. *Modern Literary and Artistic Creation*, (25), 100-101.
- Wang, L. (2008). The Influence of Buddhist Words on Chinese. *Journal of Baicheng Normal University*, (1), 74-76+83.
https://caod.oriprobe.com/articles/20895102/The_Influence_of_Buddhism_Words_on_Chinese.htm
- Wang, L. (2023). A Study on Cultural Adaptation of Chinese Idioms in English Translation. *Xin Chu Culture*, (23), 61-64.
- Wang, S. (2018). Research on The Origin and Development of Five Common Buddhist Idioms. *Journal of Tongren University*, 20(3), 45-52.
- Yang, Z. (2022). Examples of Textual Research on The Origins of Buddhist Idioms. *Modern Chinese Language*, (9), 63-68.
- Yang, Z., & Gao, X. (2021). The Cultural Inheritance and Innovation of Idioms and Allusions in Huainanzi: An Exploration of The Path of Cultural Education in Colleges and Universities Under The Background of The "Three-Comprehensive Education" Comprehensive Reform. *Journal of Anhui University of Science and Technology (Social Sciences Edition)*, 38(3), 33-37.
<https://qikan.cqvip.com/Qikan/Article/Detail?id=7105244065>
- Zhang, C. (2013). *Teaching Design of Idioms in The Analects from The Perspective of Chinese International Education*. [Unpublished master's thesis]. Guangdong University of Foreign Studies.
- Zhu, Z. (2011). Semantic Changes in Buddhist Idioms in Social Use: A Case Study of Some High-Frequency Four-Character Buddhist Idioms. *Young Writer (Chinese and Foreign Literature Edition)*, 3, 50-51.
<https://m.fx361.com/news/2011/0429/29778211.html>

The Effect of Organizing Halal Cooking Activities on Behavior Early Childhood Communication, Thammanurak Community Center for Early Childhood Development, Bangkok

Apiraporn Madnurak

Master of Education (Early Childhood Education) Rajabhat Phanakorn University

First Author: nadeeyah2525@gmail.com

Dararat Uthaipayak

Supawan Lekwilai

Piyalak Akkraratana

Master of Education (Early Childhood Education) Rajabhat Phanakorn University

Corresponding Author: 6551751607017@pnru.ac.th

Received: June 23, 2025 Revised: July 24, 2025 Accepted: October 24, 2025

Abstract

The purpose of this research is to compare the communication behavior of early childhood children before and after participating in halal cooking activities. The population included 60 male and female children aged between 4-5 years old from two classes, enrolled in Kindergarten 2 during the second semester of the 2024 academic year at Thammanurak Community Child Development Center. The sample group comprised 30 children from Kindergarten 2A, selected through cluster random sampling by randomly choosing one classroom out of two classrooms that shared similar characteristics. The research instruments included 24 lesson plans for Halal cooking activities designed to promote communication behaviors among the children, with a content validity index (CVI) of 0.96. An observation form was used to assess the children's communication behaviors in two aspects: sending behaviors and receiving behaviors, with a CVI of 0.94. The experimental period lasted for 8 weeks, with sessions conducted three times per week, 45 minutes per day, during the experiential activity period. The statistical methods employed in this research were mean, standard deviation, and dependent t-test.

The research findings revealed that the communication behaviors of early childhood children after participating in the Halal cooking activities were significantly higher than before participating in the activities at the .05 level of statistical significance. The post-experimental mean scores of communication behaviors in each aspect were as follows: sending communication behavior ($\bar{x} = 2.20$) and receiving communication behavior ($\bar{x} = 2.23$).

Keywords: Halal Cooking, Communication Behavior, Early Childhood

ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสาร ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมานุรักษ์ กรุงเทพมหานคร

อภิราพร หมดนุรักษ์

ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

First Author: nadeeyah2525@gmail.com

ดาร์รัตน์ อุทัยพยัคฆ์

ศุภวรรณ เล็กวิไล

ปิยะลักษณ์ อัครรัตน์

ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Corresponding Author: 6551751607017@pnru.ac.th

ได้รับบทความ: 23 มิถุนายน 2568 ปรับปรุงแก้ไข: 24 กรกฎาคม 2568 ตอบรับตีพิมพ์: 24 ตุลาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ประชากรที่ใช้คือ เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุระหว่าง 4 - 5 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมานุรักษ์ จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 60 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2A ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มโดยการสุ่ม 1 ห้องเรียน จาก 2 ห้องเรียนซึ่งห้องเรียนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลที่มีต่อพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย จำนวน 24 แผน มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 0.96 แบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยทั้งหมด 2 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมการส่งสาร และพฤติกรรมการรับสาร มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 0.94 ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 45 นาที ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบ ค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลมีพฤติกรรมการสื่อสารสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองของพฤติกรรมการสื่อสารในแต่ละด้าน คือ พฤติกรรมการส่งสาร ($\bar{X}$ = 2.20) และพฤติกรรมการรับสาร ($\bar{X}$ = 2.23)

คำสำคัญ: การประกอบอาหารฮาลาล, พฤติกรรมการสื่อสาร, เด็กปฐมวัย

บทนำ

ในโลกปัจจุบันซึ่งเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารที่มนุษย์สามารถรับรู้ เรียนรู้ และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว มนุษย์จึงมีความพยายามในการที่จะพัฒนาเทคโนโลยีและวิทยาการต่าง ๆ มาอำนวยความสะดวกและลดทอนเวลาในการสื่อสารแบบเผชิญหน้า เพื่อเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารที่เกิดขึ้น แต่ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดังกล่าว ไม่สามารถทดแทนความสัมพันธ์ที่มนุษย์จะสร้างให้เกิดขึ้นจากการติดต่อสื่อสารแบบเผชิญหน้าได้ เพราะเทคโนโลยีไม่สามารถส่งต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารได้อย่างครบถ้วน การสื่อสารเป็นทักษะสำคัญต่อการพัฒนาความสามารถของบุคคลในการดำเนินชีวิตแห่งโลกในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากมนุษย์ต้องใช้ความสามารถของตนในการสื่อสารกับผู้คน การแสวงหาความรู้ และการถ่ายทอดความรู้เหล่านั้นอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการสื่อสารสามารถพัฒนาได้ตั้งแต่เด็กปฐมวัย โดยเฉพาะด้านการสนทนาโต้ตอบ การเล่าเรื่องหรือเหตุการณ์ และการสร้างสัญลักษณ์เพราะเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น ช่างซักช่างถาม ช่างจดจำ พยายามที่จะฝึกพูดออกเสียงให้ชัดเจนเพื่อสื่อสารความต้องการ ความรู้สึกนึกคิด การพูดคุยหรือเล่าเรื่องถึงสิ่งต่าง ๆ ที่พบเจอในชีวิตประจำวัน รวมทั้งต้องการถ่ายทอดความคิดให้ผู้อื่นรับรู้ผ่านการสร้างสัญลักษณ์ การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารของเด็กปฐมวัยนั้นต้องได้รับการพัฒนาอย่างถูกวิธี โดยส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสในการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับความสามารถตามวัยอย่างไม่เร่งรัด ดังนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยต้องแสวงหาวิธีการ กระบวนการเรียนการสอนที่จะตอบสนองความต้องการในการพัฒนาพฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ

จากการสังเกตพฤติกรรมสื่อสารของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมานุรักษ์ กรุงเทพมหานคร ช่วงอายุ 4 - 5 ปี พบว่า เด็กปฐมวัยขาดความมั่นใจในการสื่อสาร ไม่กล้าพูด ไม่สามารถบอกเล่าความรู้สึกให้ผู้อื่นเข้าใจได้ การสนทนาต่อเนื่องด้วยคำถามหรือการบอกเล่าผ่านเหตุการณ์ของตนเองให้ผู้อื่นฟัง ส่งผลต่อพฤติกรรมสื่อสารในชีวิตประจำวันของเด็ก เนื่องด้วยร้อยละ 98% ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมานุรักษ์ กรุงเทพมหานคร นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล เป็นการจัดสภาพการณ์ประกอบอาหารที่ผ่านกรรมวิธีในการทำ ผสมปรุง ประกอบ หรือแปรรูป คือ สิ่งที่ยืนยันว่าอาหารที่ผ่านขั้นตอนและวิธีการแบบฮาลาลนั้นเป็นข้อปฏิบัติหรือคำสั่งใช้ที่อยู่ในบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม ซึ่งสอดคล้องกับ จิระนันท์ กลมนรากิจ (2560) อาหารฮาลาล (Halal Food) ที่มีกระบวนการผลิตถูกต้องตามบัญญัติศาสนา จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริโภคที่เป็นชาวมุสลิม ทั้งนี้เพราะอาหารฮาลาลมีกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยจากสิ่งที่ต้องห้ามทางศาสนาอิสลาม และสิ่งปนเปื้อนต่าง ๆ และมีคุณค่าทางอาหาร โดยมีลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารฮาลาล 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อมประกอบอาหารฮาลาล (Get Ready) ขั้นที่ 2 ประกอบอาหารฮาลาล (Halal Cooking) และขั้นที่ 3 นำเสนอผลงานการประกอบอาหารฮาลาล (Presentation) โดยครูเป็นผู้จัดเตรียมสื่อหลักในการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารฮาลาล ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทดลอง และปฏิบัติจริง เพื่อมุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมสื่อสารซึ่งกันและกันอย่างมีปฏิสัมพันธ์ตามสถานการณ์จริงและเรียนรู้ภาษาเป็นองค์รวม ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการเชาว์ปีญญาของ Vygotsky (1978 อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2556) ที่เชื่อว่า มนุษย์มีความต้องการภายในที่จะมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การเติบโตทางภาษาขึ้นอยู่กับที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนและวัตถุในสภาพแวดล้อม บทบาทของผู้ใหญ่มีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งการจัดกิจกรรมประกอบอาหารนั้น เป็นกิจกรรม

ที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงโดยการลงมือกระทำผ่านขั้นตอน และกระบวนการประกอบอาหารประเภทต่าง ๆ เด็กจะได้เรียนรู้ทักษะทางภาษา นอกจากนี้เด็กยังได้พัฒนาทักษะการฟังการพูดคุยตอบโต้ระหว่างครูและเพื่อน ๆ หรือการแสดงความคิดเห็นในขณะปฏิบัติกิจกรรม ดังนั้นการจัดกิจกรรมประกอบอาหารนับเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมการสื่อสาร เพื่อมุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการสื่อสารซึ่งกันและกันอย่างมีปฏิสัมพันธ์ เพราะการสื่อสารจะก่อให้เกิดพัฒนาการในทุกด้าน เมื่อเติบโตจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (รัตติกาล ทองเลาะ, 2563)

จากความสำคัญ และความต้องการพัฒนาส่งเสริมพฤติกรรมการสื่อสารเด็กปฐมวัยดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ในด้านการรับสาร การส่งสาร โดยใช้การจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย และเพื่อเป็นแนวทางที่จะช่วยให้เด็กได้ฝึกการปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม โดยเน้นหลักพื้นฐานของฮาลาลในการคัดสรรอาหารที่ถูกต้องตามหลักศาสนา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่เด็กสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นรากฐานในการสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมตามวิถีอิสลามต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมมานุรักษ์ กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

พฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล มีพฤติกรรมการสื่อสารสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล

1. ความหมายของการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

รัตติกาล ทองเลาะ (2563) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมประกอบอาหาร หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงโดยการลงมือกระทำผ่านขั้นตอนและกระบวนการประกอบอาหารประเภทต่าง ๆ เด็กจะได้เรียนรู้ทักษะทางภาษาจากการใช้คำศัพท์ต่าง ๆ จากวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการประกอบอาหาร เช่น จาน ชาม ช้อน มะม่วง แดงโม ผักกาด นอกจากนี้เด็กยังได้พัฒนาทักษะการฟัง การพูดคุยตอบโต้ระหว่างครูและเพื่อน ๆ หรือการแสดงความคิดเห็นในขณะปฏิบัติกิจกรรม

จิรารัตน์ อภิชนังกูร (2562) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมประกอบอาหาร หมายถึง การจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการหรือกิจกรรมทดลองที่เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทำ หรือปฏิบัติด้วยตนเองในหลากหลายรูปแบบทำให้เด็กไม่เบื่อหน่ายมีขั้นตอนกระบวนการในการดำเนินกิจกรรมก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันสามารถทำให้ผู้เรียนเรียนรู้จนเกิดความคิดรวบยอดได้ด้วยตนเองและได้พัฒนาทักษะพื้นฐานในด้านต่าง ๆ

กัญญารัตน์ ชูเกลี้ยง (2562) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมประกอบอาหาร จะช่วยให้เด็กเรียนรู้พร้อม ๆ ไปกับพัฒนาเจตจำนงของตนสำหรับเด็กแล้วการปรับเปลี่ยนจากเมล็ดข้าวแข็ง ๆ มาเป็นผงแป้ง

หรือเป็นน้ำ และท้ายที่สุดกลับกลายเป็นอาหารหรือกลายเป็นขนมหวานหลายรูปแบบ กล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการที่น่าอัศจรรย์ใจชวนตื่นตะลึง ด้วยเหตุนี้เด็กจึงใฝ่ใจเรียนรู้ไปกับกระบวนการทำอาหาร ให้ได้รับประทาน และพัฒนาขึ้นมาเป็นพลังเจตจำนงในตัวเด็กภายหลัง

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมประกอบอาหารเป็นกระบวนการที่น่าอัศจรรย์ใจชวนตื่นตะลึง เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน รู้จักวางแผนในการจัดเตรียมวัตถุดิบที่หลากหลาย มีการใช้กล้ามเนื้อและนิ้วมือในการ ลงมือปฏิบัติจริง จากการทำกิจกรรมประกอบอาหารตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย เด็กได้เรียนรู้ทักษะทางภาษาผ่านการสื่อสาร พูดคุยตอบโต้ระหว่างครูและเพื่อน ๆ หรือการแสดงความคิดเห็นในขณะปฏิบัติกิจกรรม

2. ความหมายของอาหารฮาลาล

ประธาน ศรีเจริญ (2561) กล่าวว่า อิสลามได้ให้ความสำคัญกับชีวิตทุกชีวิตการใดที่จะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตถือเป็นการต้องห้าม (ฮารอม) ทั้งสิ้น อาหารเป็นส่วนสำคัญของชีวิต อิสลามจึงกำหนดบัญญัติว่า “ให้บริโภคเฉพาะอาหารดีมีประโยชน์เท่านั้น” มุสลิมจึงเลือกรับประทานอาหารเฉพาะที่อิสลามกำหนดว่าอนุมัติเท่านั้น เพราะนอกจากจะศรัทธาในคำสอนแล้ว ยังพบข้อเท็จจริงว่า สิ่งที่อิสลามสอนเป็นสัจธรรมที่สามารถพิสูจน์ได้ในเชิงวิชาการ

จิระนันท์ กมลนรากิจ (2560) อาหารฮาลาล หมายถึง อาหารที่ผ่านกระบวนการผลิตอย่างถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม เริ่มตั้งแต่ก่อนเชือดสัตว์โดยจะต้องมีการขานนามของผู้เป็นเจ้าของ (อัลลอฮ์) และได้มีการอนุมัติ (ฮาลาล) ตามบัญญัติศาสนาอิสลามให้ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม หรือชาวมุสลิมสามารถบริโภคได้ ซึ่งมีความหมายตรงข้ามกับความว่า “ฮารอม” ที่มีความหมายโดยทั่วไปว่า “ห้าม หรือ สิ่งต้องห้าม”

สถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย (2557) อาหารฮาลาล เป็นคำภาษาอาหรับ มีความหมายทั่วไปว่า อนุมัติ เมื่อนำมาใช้ในทางศาสนาจะมีความหมายว่า สิ่งที่ศาสนาอนุมัติเช่น อนุมัติให้กิน อนุมัติให้ดื่ม อนุมัติให้ทา อนุมัติให้ใช้สอย เป็นต้น “ฮาลาล” เป็นคำที่มีความหมายตรงข้ามกับคำว่า “ฮารอม” ที่มีความหมายทั่วไปว่า ห้าม และเมื่อนำมาใช้ในทางศาสนาอิสลามแล้วจะมีความหมายว่า สิ่งที่ศาสนาห้าม

จากที่มีผู้ให้ความหมายดังกล่าวทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า อาหารเป็นส่วนสำคัญของชีวิต อิสลามจึงกำหนดบัญญัติว่า “ให้บริโภคเฉพาะอาหารดีมีประโยชน์เท่านั้น” โดยผ่านกระบวนการผลิตอย่างถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม เริ่มตั้งแต่ก่อนเชือดสัตว์โดยจะต้องมีการขานนามของผู้เป็นเจ้าของ (อัลลอฮ์) กรรมวิธีในการทำ ผสม ปิ้ง ประคบ หรือแปรรูปและได้มีการอนุมัติ (ฮาลาล) สามารถสังเกตได้จากการประทับตรา “ฮาลาล” ที่ข้างบรรจุภัณฑ์หรือร้านค้าได้ ซึ่งผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่ถูกต้องตามบทบัญญัติของศาสนาอย่างเคร่งครัด

3. แนวคิดเกี่ยวกับการพฤติกรรมการสื่อสาร

กนกกร ยั่งยืน (2564) กล่าวว่า พฤติกรรมการสื่อสาร หมายถึง กระบวนการส่งข่าวสาร ข้อมูล ข้อเท็จจริงหรือความรู้สึจากผู้ส่งข่าวสารไปยังผู้รับข่าวสาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชักจูงให้ผู้รับข่าวสารมีปฏิกิริยาตอบสนองกลับมา ซึ่งคาดหวังให้เป็นไปตามที่ต้องการทั้งผู้ส่งสาร และผู้รับสาร

กระบวนการสื่อสารอาจทำได้ด้วยการพูด การเขียนหรือการแสดงลักษณะท่าทางและผู้รับข่าวสารทำการแปลความหมายของข่าวสาร

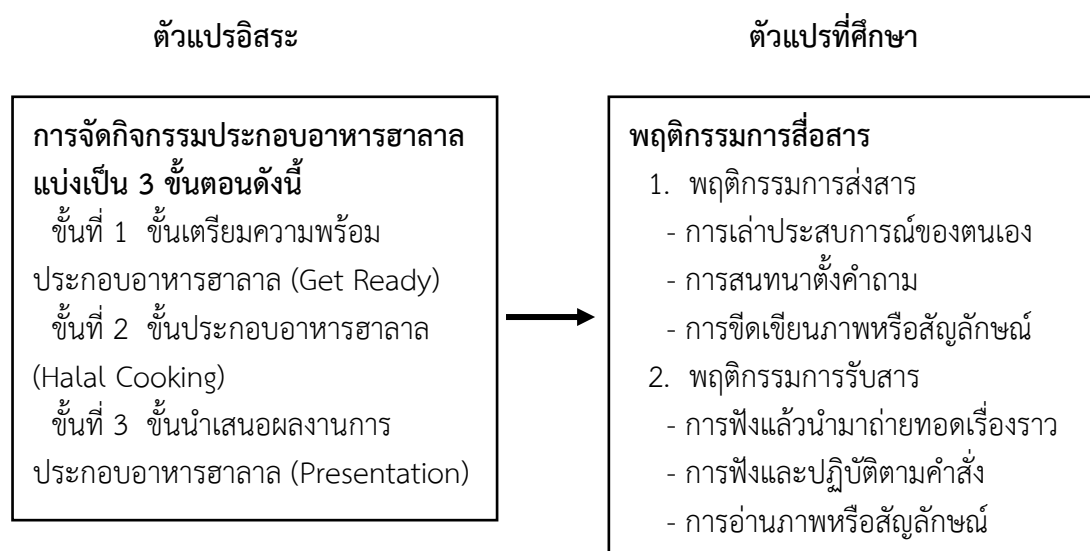
กระทรวงศึกษาธิการ (2561) กล่าวว่า พฤติกรรมการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษา ถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนคติของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับและไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

ปัญพร ชุ่มคุณ (2561) กล่าวว่า พฤติกรรมการสื่อสาร หมายถึง การถ่ายทอด แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ประสบการณ์ความรู้สึคนึกคิดระหว่างบุคคล สังคม จากการรับสารและส่งสาร โดยการแสดงท่าทาง หรือสัญลักษณ์เครื่องหมายต่าง ๆ ไปยังผู้รับสาร เพื่อให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์ เกิดความเข้าใจตรงกัน และมีปฏิกิริยาตอบสนอง

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อเท็จจริงความรู้สึคนึกคิดโดยผ่านตัวกลางสื่อหรือกิจกรรมทั้งหลายเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างกันส่งผลให้เกิดความร่วมมืออาจทำได้ด้วยการพูด การเขียน การแสดงลักษณะท่าทางหรือสัญลักษณ์อื่นใดไปยังผู้รับสารซึ่งอาจใช้กระบวนการสื่อสารที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ ตำราวิทยานิพนธ์ โดยมีแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล สามารถนำเสนอเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชาย – หญิง อายุ 4 – 5 ปี ซึ่งศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมานุรักษ์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 60 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 4 – 5 ปี ซึ่งศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2A ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 รวมจำนวนทั้งสิ้น 30 คน ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมานุรักษ์ กรุงเทพมหานคร ได้กลุ่มตัวอย่างมา 1 ห้องเรียน โดยสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ทุกห้องเรียนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย 1 แผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล และ 2. แบบสังเกตพฤติกรรม การสื่อสารของเด็กปฐมวัย ดังนี้

2.1 การสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลในการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 เพื่อกำหนดเนื้อหาที่จะมาใช้ในการทดลองโดยนำเนื้อหาสาระมากำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ ประสพการณ์สำคัญ และสาระที่ควรเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล จำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ วันละ 45 นาที ในกิจกรรมเสริมประสพการณ์ เริ่มจากสัปดาห์ที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ “ปัง ปัง ฮาลาล แสบปี” ประกอบด้วย เรื่อง ปังเค็บพ ปังพิชซ่า และปังบิงซู สัปดาห์ที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ “ไข่ฮาลาล มีเรื่องเล่า” ประกอบด้วย เรื่อง วาฟเฟิล ไข่พระอาทิตย์ เบอร์เกอร์ไข่ต้ม และคัพเค้กไข่ สัปดาห์ที่ 3 หน่วยการเรียนรู้ “ไก่ฮาลาล ในจานหนู” ประกอบด้วย เรื่อง สเต็กไก่กรอบ ข้าวหน้าไก่ และลาบไก่ก้อน สัปดาห์ที่ 4 หน่วยการเรียนรู้ “ขนมไทย ฮาลาล” ประกอบด้วย เรื่อง บัวลอยเสียบไม้ ขนมครก และวุ้นกะทิใบเตย สัปดาห์ที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ “ฮาลาล เต็มคำ” ประกอบด้วย เรื่อง ขนมจีบ เกี๊ยวอบชีส และบะหมี่เกี๊ยวแห้ง สัปดาห์ที่ 6 หน่วยการเรียนรู้ “ฮาลาล พิพชั่น” ประกอบด้วย เรื่อง คัพเค้กอินทผลัม โรตีสูชี และสปาเกตตี้ซอสข้าวหมก สัปดาห์ที่ 7 หน่วยการเรียนรู้ “ทานเพลินฮาลาล” ประกอบด้วย เรื่อง สมูทตี้กล้วย อินทผลัม มินิแซนด์วิช และปู้ดทอด สัปดาห์ที่ 8 หน่วยการเรียนรู้ “Bake & Smile ฮาลาลจัง” ประกอบด้วย เรื่อง ทาร์ตผลไม้ เค้กกล้วยหอม และคุกกี้เนยสด

2.1.2 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ตามหน่วยการเรียนรู้ที่วิเคราะห์ไว้ จำนวน 24 แผน มีองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ คือ ชื่อกิจกรรม สาระที่ควรเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ ขั้นตอนจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

ขั้นตอนกระบวนการในการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล 3 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อมประกอบอาหารฮาลาล (Get Ready) ครูกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กผ่านกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ด้วยการเล่าประสพการณ์ของตนเอง การสนทนาตั้งคำถาม

การเล่านิทาน คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย จัดทำชาร์ตภาพลำดับขั้นตอน หรือการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 ขั้นประกอบอาหารฮาลาล (Halal Cooking) ครูและเด็กสร้างข้อตกลงร่วมกันในเรื่องการปฏิบัติตนขณะประกอบอาหาร ครูแนะนำอุปกรณ์และสาธิตขั้นตอนในการประกอบอาหาร จากนั้นให้เด็กปฐมวัยลงมือปฏิบัติในการประกอบอาหารตามกลุ่มที่แบ่งไว้ โดยในขั้นตอนนี้ครูคอยแนะนำกระตุ้นให้เด็กสนใจ

ขั้นที่ 3 ขั้นนำเสนอผลงานการประกอบอาหารฮาลาล (Presentation) เป็นขั้นที่เด็กและครูช่วยกันสรุปบทวนขั้นตอนการประกอบอาหารฮาลาล โดยครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กสามารถถ่ายทอดเรื่องราวจากการลงมือปฏิบัติจริง และสรุปการทำกิจกรรมด้วยการวาดภาพหรือสัญลักษณ์

2.1.3 นำแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของจุดประสงค์กับเนื้อหาของแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

2.1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารฮาลาล จำนวน 24 แผน ที่ผ่านการตรวจสอบและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.1.5 นำแผนการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารฮาลาลที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try - out) กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

2.1.6 นำแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นฉบับสมบูรณ์

2.1.7 นำแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลฉบับที่สมบูรณ์แล้วไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

2.2 การสร้างและหาคุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยในการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสาร ตำราที่เกี่ยวกับการใช้พฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย อาทิ บุญยฤทธิ์ ไตรรัตน์ (2556), ธนพร มะยมหิน (2556), เบญจมาศ จันทรีโคตร (2558) และปัญพร ชุ่มคุณ (2561)

2.2.2 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย การบันทึกพฤติกรรมโดยการขีดคะแนน/ลงในแบบสังเกต ตามการสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยให้ตรงกับช่องคะแนนพฤติกรรม 1 หรือ 0 มีเกณฑ์แต่ละระดับ ดังนี้

1 คะแนน หมายถึง ดี เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมการสื่อสาร

0 คะแนน หมายถึง ควรส่งเสริม เมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมการสื่อสาร

2.2.3 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการประเมินกับสิ่งที่พึงใช้พฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

2.2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.2.5 ทดลองใช้ (Try - Out) แบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง อายุ 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมานุรักษ์ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย

2.2.6 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

2.2.7 ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยให้เป็นฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยสังเกตและเก็บข้อมูลพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในขณะจัดกิจกรรมการประกอบอาหารฮาลาล เพื่อเป็นข้อมูลก่อนการทดลอง เป็นเวลา 1 สัปดาห์

3.2 เมื่อดำเนินการครบ 8 สัปดาห์ นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูลเสนอตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 หาคุณภาพเครื่องมือ

4.2.1 แผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ได้แก่ ค่าความสอดคล้อง

4.2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ได้แก่ ค่าความสอดคล้อง และ ค่าความเชื่อมั่น

4.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test Dependent)

ผลการวิจัย

1. เปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล โดยภาพรวม ดังนี้

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล โดยภาพรวม

รายการพฤติกรรม การสื่อสารของเด็ก ปฐมวัย	n = 30				ผลต่าง	t-test (0.00)	Sig.
	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง				
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.			
	(6 คะแนน)		(6 คะแนน)				
พฤติกรรมการสื่อสาร ของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังการจัด กิจกรรมประกอบ อาหารฮาลาล	1.93	0.83	4.43	1.14	2.50	12.74	.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 1 พบว่า เด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการสื่อสารหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลสูงขึ้นก่อนการทดลอง โดยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 1.93$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.83) หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 4.43$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 1.14) และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ (D = 2.50)

จากผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยโดยภาพรวม แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล มีพฤติกรรมการสื่อสารหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล โดยจำแนกรายด้าน ดังนี้

ตาราง 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล โดยจำแนกรายด้าน

รายการพฤติกรรม การสื่อสารของเด็ก ปฐมวัย	n = 30				ผลต่าง	t-test (0.00)	Sig.
	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง				
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.			
	(6 คะแนน)		(6 คะแนน)				
การส่งสาร	0.97	0.67	2.20	0.81	1.23	8.27	.000*
การรับสาร	0.97	0.56	2.23	0.82	1.27	10.03	.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล จำแนกพฤติกรรมรายด้าน

1. พฤติกรรมการสื่อสาร พบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 0.97) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.67) และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.20) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.81) แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลมีพฤติกรรมการสื่อสารหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ (D = 1.23) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. พฤติกรรมการรับสาร พบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 0.97) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.56) และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.23) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.82) แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลมีพฤติกรรมการสื่อสารหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ (D = 1.27) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมานุรักษ์ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลมีพฤติกรรมการสื่อสารสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลทั้งภาพรวม และแยกตามรายด้านโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งก่อนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ผู้วิจัยสังเกตพบว่า เด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนธรรมานุรักษ์ ส่วนใหญ่ขาดความมั่นใจในการสื่อสาร ไม่กล้าพูด ไม่สามารถบอกเล่าความรู้สึกให้ผู้อื่นเข้าใจได้ การสนทนาตั้งคำถามหรือการบอกเล่าผ่านเหตุการณ์ของตนเองให้ผู้อื่นฟัง ส่งผลต่อพฤติกรรมการสื่อสารในชีวิตประจำวันของเด็ก ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลนั้น พบว่า เด็กมีพฤติกรรมการสื่อสารที่พัฒนามากขึ้น โดยในระหว่างการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลนั้น เด็กปฐมวัยจะได้ถ่ายทอดพฤติกรรมการสื่อสารโดยการเล่าประสบการณ์ของตนเอง การสนทนาตั้งคำถาม การขีดเขียนภาพหรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ได้จากการทำกิจกรรมลงบนกระดาษ สามารถอธิบายสิ่งที่ตนวาดให้ผู้อื่นเข้าใจ การฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง การอ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากการจัดกิจกรรมได้ ผ่านการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลทั้ง 3 ขั้นตอน ที่เด็กได้ปฏิบัติจริงด้วยตนเองทุกขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขึ้นเตรียมความพร้อมการประกอบอาหารฮาลาล (Get Ready) ครูกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กผ่านกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ด้วยการเล่าประสบการณ์ของตนเอง การสนทนาตั้งคำถาม การเล่านิทาน คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย จัดทำชาร์ตภาพลำดับขั้นตอน หรือการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ขั้นที่ 2 ขึ้นประกอบอาหารฮาลาล (Cooking) ครูและเด็กสร้างข้อตกลงร่วมกันในเรื่องการปฏิบัติตนขณะประกอบอาหาร ครูแนะนำอุปกรณ์และสาธิตขั้นตอนในการประกอบอาหาร จากนั้นให้เด็กปฐมวัยลงมือปฏิบัติในการประกอบอาหารตามกลุ่มที่แบ่งไว้ โดยในขั้นตอนนี้ครูคอยแนะนำกระตุ้นให้เด็กสนทนา ขั้นที่ 3 ขึ้นนำเสนอผลงานการประกอบอาหารฮาลาล (Presentation) เป็นขั้นที่เด็กและครูช่วยกันสรุปบทวนขั้นตอนการประกอบอาหารฮาลาล โดยครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กสามารถถ่ายทอดเรื่องราวจากการลงมือปฏิบัติจริง และสรุปการทำกิจกรรมด้วยการวาดภาพหรือสัญลักษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล สามารถพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ รัตติกาล ทองเลาะ (2563) กล่าวว่า

การจัดกิจกรรมประกอบอาหาร เป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงโดยการลงมือกระทำผ่านขั้นตอนและกระบวนการประกอบอาหารประเภทต่าง ๆ เด็กจะได้เรียนรู้ทักษะทางภาษาจากการใช้คำศัพท์ต่าง ๆ จากวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการประกอบอาหาร เช่น จาน ชาม ช้อน มะม่วง แดงโม ผักกาด นอกจากนี้เด็กยังได้พัฒนาทักษะการฟัง การพูดคุยตอบโต้ระหว่างครูและเพื่อน ๆ หรือการแสดงความคิดเห็นในขณะปฏิบัติกิจกรรม สามารถอธิบายได้ดังนี้

พฤติกรรมการส่งสารด้วยการพูด พบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่สามารถเล่าประสบการณ์ของตนเองที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลได้อย่างชัดเจน เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมการตั้งคำถามในระหว่างการสนทนาอย่างมีระบบ เช่น ถามถึงวิธีการประกอบอาหาร ถามชื่อวัตถุดิบหรือถามเหตุผลที่ต้องทำตามขั้นตอน มีการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก และการตั้งคำถาม ส่งผลให้เด็กมีโอกาสดึงดูดและพัฒนาทักษะการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับแนวคิดของ Vygotsky (1978) ซึ่งเชื่อว่า การพัฒนาภาษาของเด็กเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม โดยบทบาทของผู้ใหญ่ช่วยชี้แนะและขยายประสบการณ์ด้านภาษา การที่เด็กใช้ภาษาพูดกับตนเองจะช่วยประสานความคิดกับการกระทำ และพัฒนาการแสดงออกทางภาษาและการสื่อสาร สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2556) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ นุชอนงค์ ถิรนนทนาก (2559) เชื่อว่าครูมีบทบาทสำคัญในการจัดประสบการณ์ประกอบอาหารเป็นผู้อำนวยการความสะดวกส่งเสริมการเรียนรู้ โดยการจัดสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนการถามคำถามเพื่อกระตุ้นการสื่อสาร เน้นการจัดกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรง เด็กได้ปฏิบัติจริง จะเป็นการช่วยพัฒนาภาษาและการสื่อสารของเด็กให้เกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว

พฤติกรรมการส่งสารด้วยการเขียน พบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่แสดงออกถึงความสามารถในการส่งสารผ่านการเขียนเพิ่มขึ้น โดยเด็กสามารถขีดเขียนภาพหรือสัญลักษณ์เพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ที่ตนได้รับจากกิจกรรมประกอบอาหาร เด็กบางคนขีดเขียนเป็นรูปสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม เช่น ภาพจานอาหาร ช้อน ส้อม หรือวัตถุดิบต่าง ๆ ขณะที่บางคนสร้างสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงเหตุการณ์หรือความประทับใจ เช่น วงกลมแทนจานข้าว หรือเส้นโค้งแทนรอยยิ้มของเพื่อน การพัฒนาพฤติกรรมนี้สะท้อนให้เห็นว่า กิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เด็กใช้ทักษะการขีดเขียนเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร เด็กมีความตั้งใจในการถ่ายทอดสิ่งที่คิดและสิ่งที่พบเห็นระหว่างกิจกรรมผ่านภาพและสัญลักษณ์ของตนเอง สอดคล้องกับ ปัญพร ชุ่มคุณ (2561) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการส่งสารด้วยการเขียน เป็นการสื่อสารผ่านเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ การขีดเขียนภาพหรือเส้นถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ประสบการณ์ จินตนาการเรื่องราวต่าง ๆ เช่น เด็กสามารถขีดเขียนเส้นอย่างอิสระคล้ายตัวอักษร และเด็กสามารถขีดเขียนภาพหรือสัญลักษณ์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bandura (1997 อ้างถึงใน อรรถนุญา กุญจอมศรี, 2557) มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้ โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ เนื่องจากมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวอยู่เสมอ เมื่อเด็กได้ฝึกการขีดเขียนและลอกเลียนแบบอยู่เสมอ การเรียนรู้เด็กก็จะเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม

พฤติกรรมการรับสารด้วยการฟัง พบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่สามารถฟังแล้วนำมาถ่ายทอดเรื่องราว ปฏิบัติตามคำสั่งได้มากขึ้น หลังจากการจัดกิจกรรม เด็กแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมในการรับฟังข้อมูลจากครูและเพื่อนระหว่างกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการฟังคำอธิบายขั้นตอนการทำอาหาร คำแนะนำเกี่ยวกับวัตถุดิบ หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่ม จากนั้นเด็กสามารถนำข้อมูลที่ตนได้ฟังนั้นมา

ถ่ายทอดได้อย่างชัดเจน เด็กบางคนสามารถเล่าซ้ำสิ่งที่ครูสอนไว้ให้เพื่อนฟังได้อย่างถูกต้อง การฟังถือเป็นการกระตุ้นเราให้สมองของเด็กทำงาน เมื่อเด็กได้ฟังเสียงต่าง ๆ เด็กจะรู้จักคำ ดังนั้นการฝึกให้เด็กฟังคำจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ภาษา สอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551) เด็กเรียนภาษาได้ดีจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การเสริมแรงจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ กนกอร ยั่งยืน (2564) กล่าวว่า พฤติกรรมการรับสารด้วยการฟัง เป็นการที่เด็กปฐมวัยสามารถรับฟังสิ่งที่ครูเล่าด้วยความตั้งใจ ฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง ตอบคำถามได้ ถูกต้อง และพูดคุยแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่ฟังได้

พฤติกรรมการรับสารด้วยการอ่าน พบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่สามารถอ่านภาพ หรือสัญลักษณ์ได้มากขึ้น เมื่อเด็กเห็นเครื่องหมายฮาลาล เด็กสามารถสังเกตและบอกได้ว่านี่คือสัญลักษณ์อาหารฮาลาล ที่คนอิสลามสามารถทานได้ การอ่านภาพหรือสัญลักษณ์เช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการแปลความหมายจากสิ่งที่มองเห็น ไปสู่การเข้าใจและปฏิบัติ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้และการสื่อสารในวัยปฐมวัย สอดคล้องกับ จิราธรณ์ อภิขันธ์กูร (2562) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการรับสารด้วยการอ่านสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น เป็นการทำให้เด็กรู้สึกเพลิดเพลิน มีความสุข ในบรรยากาศของการแปลความหมายจากสัญลักษณ์ เช่น เด็กเปิดหนังสือแล้วดูภาพพร้อมทั้งเล่าเรื่อง เด็กบอกชื่อภาพหรือสัญลักษณ์ นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับแนวคิดของ Dewey (1920 อ้างถึงใน สมปอง ดีลี, และวิโรจน์ อินทนนท์, 2563) ที่เน้นว่าเด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุดจากประสบการณ์ตรงและการลงมือทำ (Learning by Doing) เพราะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับชีวิตประจำวัน และส่งเสริมพฤติกรรมการสื่อสารอย่างเป็นธรรมชาติ เมื่อครูจัดประสบการณ์ให้เด็ก ๆ ได้สัมผัสกับการอ่านภาพและสัญลักษณ์มากขึ้นเท่าใด เด็กก็จะเกิดความคุ้นชิน และรู้จักการสังเกต การอ่านภาพและสัญลักษณ์มากขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลสามารถพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยได้อย่างครอบคลุมทั้งในภาพรวมและแยกรายด้าน โดยพฤติกรรมการส่งสารของเด็กปฐมวัย พบว่า มีความก้าวหน้าอย่างชัดเจน เด็กสามารถเล่าประสบการณ์ของตนเองได้อย่างมั่นใจ และเป็นลำดับมากขึ้น มีการสนทนาตั้งคำถาม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนและครู และสามารถขีดเขียนภาพหรือสัญลักษณ์ เพื่อถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองเรียนรู้และเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น ในขณะที่พฤติกรรมการรับสารของเด็ก พบว่า เด็กสามารถฟังแล้วนำมาถ่ายทอดเรื่องราวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น มีความสามารถในการฟังและปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้องและรวดเร็วกว่าเดิม อีกทั้งยังสามารถอ่านภาพหรือสัญลักษณ์ และตีความหมายได้อย่างถูกต้อง ผลการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า หลังจากการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการสื่อสารที่สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้การจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน กระตุ้นความสนใจ และสนใจให้เด็กอยากเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติจริง เด็กได้สัมผัส จัดการ และสังเกตของจริงในกระบวนการประกอบอาหาร ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและคงทน อีกทั้งกิจกรรมนี้ยังเป็นแนวทางที่ช่วยให้เด็กได้ ฝึกการปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม โดยเน้นหลักพื้นฐานของฮาลาลในการคัดสรรอาหารที่ถูกต้องตามหลักศาสนา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่เด็กสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นรากฐานในการสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมตามวิถีมุสลิมต่อไป

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การจัดกิจกรรมการประกอบอาหารฮาลาล ถือเป็นข้อกำหนดตามหลักศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด เน้นความสะอาดขั้นสูงป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งต้องห้าม เลือกใช้เฉพาะวัตถุดิบที่ผ่านมาตรฐานฮาลาล มีการสอดแทรกคำสอนและมารยาทตามศาสนา เช่น การกล่าวพระนามของพระเจ้าก่อนเริ่มต้น แม้จะมีรากฐานในศาสนาอิสลาม แต่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับเด็กปฐมวัยทุกศาสนาได้เพื่อเรียนรู้ เรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนา โดยปรับกิจกรรมให้เน้นในเรื่องสุขอนามัยและทักษะชีวิต มากกว่าข้อปฏิบัติทางศาสนา ผลของการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยได้อย่างรอบด้านและมีประสิทธิภาพสูง ทั้งด้านพฤติกรรมการส่งสาร ในด้านการเล่าประสบการณ์ของตนเอง การตั้งคำถาม และการอ่านภาพหรือสัญลักษณ์ และด้านพฤติกรรม การรับสาร ในด้านการฟังแล้วนำมาถ่ายทอดเรื่องราว การฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง และการขีดเขียนภาพหรือสัญลักษณ์ ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสารของเด็กปฐมวัยได้อย่างแท้จริง เพราะเป็นกิจกรรมที่มีความหมายใกล้ตัว เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ภาษาในบริบทจริง มีความหลากหลาย ในการฝึกทักษะ และส่งเสริมให้เด็กเกิดความมั่นใจในการสื่อสาร การได้สื่อสารในกิจกรรมที่สนุกและมีความหมายเช่นนี้ จึงช่วยให้พฤติกรรมการสื่อสารของเด็กพัฒนาได้อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ทั้งยังช่วยปลูกฝังคุณค่าทางศาสนา วัฒนธรรม และความร่วมมือกับผู้อื่น ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการเรียนรู้และการดำรงชีวิตของเด็กต่อไป การเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูต่างศาสนิกต้องศึกษาและปฏิบัติตามคู่มือแนวทางฮาลาลก่อนเริ่มกิจกรรม เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดที่ทำให้วัตถุดิบหรืออุปกรณ์ปนเปื้อนสิ่งต้องห้ามตามหลักศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด
2. ครูควรศึกษาคู่มือและแผนการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลให้เข้าใจก่อนนำไปใช้ ตลอดจนการจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในแต่ละกิจกรรมให้ครบถ้วนตามที่ได้กำหนดไว้ในแผน เพราะทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาลจะมีสื่อการสอนที่หลากหลายแตกต่างกันไป หากครูเตรียมสื่อหรืออุปกรณ์ไม่ครบถ้วนหรือไม่หลากหลายจะทำให้การจัดกิจกรรมไม่ราบรื่นและเด็กจะไม่เกิดความสนใจในการทำกิจกรรม
3. ควรมีการยืดหยุ่นเวลาในการจัดกิจกรรม ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนเวลาได้ตามความเหมาะสม และต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. เมื่อเด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมประกอบอาหารฮาลาล ครูควรให้แรงเสริมกับเด็ก เช่น การกล่าวคำชม การปรบมือ การชูนิ้วโป้งแล้วชมเด็กว่าเยี่ยมมาก รวมไปถึงการลงไปทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ซึ่งจะ让孩子เกิดความมั่นใจและกล้าแสดงพฤติกรรมสื่อสารมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาหาแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย ด้านการสนทนา ตั้งคำถามให้สูงขึ้น เนื่องจากผลการทดลองมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ
2. ควรมีการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารฮาลาลที่สามารถส่งเสริมพัฒนาการในด้านอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ

เอกสารอ้างอิง

- กนกกร ยังน้อย. (2564). การพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิด 4-H ของโรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร].
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัญญารัตน์ ชูเกลี้ยง. (2562). การพัฒนาทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) สำหรับเด็กปฐมวัย โดยผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาเรื่อง การประกอบอาหารประเภทขนมไทยพื้นเมือง 4 ภาค. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. เบรนเบสบุ๊กส์.
- จิระนันท์ กมลนรากิจ. (2560). แนวทางการพัฒนาร้านอาหารฮาลาลเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา].
- จิรารัตน์ อภิชนังกูร. (2562). ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารที่มีต่อทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์].
- ธนพร มะยมหิน. (2556). การพัฒนาการสื่อสารโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะการคิดแสวงหาความรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านคลองบัว (เอี่ยมแสงโรจน์). [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร].
- นุชอนงค์ ถิรนนทนาก. (2559). การพัฒนาความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. <https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/23528?locale-attribute=th>.
- บุญยณัฐ ไตรรัตน์. (2556). การพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าทานโดยใช้เทคนิควาด พับ และตัด ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครรังสิต (รัตนโกสินทร์) จังหวัดปทุมธานี. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร].
- เบญจมาศ จันทโรโคตร. (2558). การพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5E โรงเรียนทานสัมฤทธิ์วิทยา จังหวัดนนทบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร].
- ประสาน ศรีเจริญ. (2561). ตำรับอาหารไทย - ฮาลาล มาตรฐานวิทยาลัยดุสิตธานี. วิทยาลัยดุสิตธานี.
- ปัญพร ชุ่มคุณ. (2561). การพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของเด็กปฐมวัยโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน SPARPS ของโรงเรียนวัดคูบัว (วัฒนานันทอุทิศ) กรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร].

- รัตติกาล ทองเลาะ. (2563). ผลการจัดกิจกรรมประกอบอาหารตามแนวการสอนภาษาธรรมชาติ (Whole Language Approach) ที่มีต่อความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนชุมชนซอยสมหวัง กรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร].
- สถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย. (2559). ข้อบังคับการ ดำเนินการตรวจรับรอง. สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. https://www.acfs.go.th/halal/thai_halal.
- สถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย. (2557). เรื่องฮาลาลน่ารู้. สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร. <http://ifrpd.ku.ac.th/th/home/index>
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2556). จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 6). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมปอง ดีลี, และวิโรจน์ อินทนนท์. (2563). การวิเคราะห์แนวคิดและหลักปฏิบัติงานด้านพัฒนาคุณภาพนักศึกษาของกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามแนวคิดปฏิบัตินิยมของ จอห์น ดิวอี้. วารสารวิชาการด้านปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 16(1), 1-29. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/panidhana/article/view/224070/165523>
- อรัญญา กุญจอมศรี. (2557). การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SMILE. [วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. <http://backoffice.thaiedresearch.org/uploads/paper/b75765ec1ea4fa832ec6445c45292d8b.pdf>
- Bandura, A. (1997). *Social Learning Theory*. Prentice Hall.
- Dewey, J. (1920). *Reconstruction in Philosophy*. New York: Holt.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.

Strategies for Using Mitigating Language (緩和表現) in Apology and Refusal Contexts in Japanese Business Documents by Fourth-Year Japanese Major Students

Chayanoot Boonprakate

Lecturer of the Japanese Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

Corresponding Author: Chayanoot.b@lawasri.tru.ac.th

Received: November 4, 2025 Revised: December 2, 2025 Accepted: December 27, 2025

Abstract

Business communication in Japanese places strong emphasis on the use of language that is appropriate to social context, cultural norms, and the power relationships between interlocutors. This is particularly crucial in interactionally sensitive situations such as apologies and refusals, which constitute face-threatening acts which can significantly affect business cooperation. If speakers fail to select appropriate mitigating expressions, negative consequences for long-term business relationships may arise. This study aims to: 1. analyze the strategies for using mitigating expressions (緩和表現) in contexts of apologies and refusals in Japanese business documents written by fourth-year university students, and 2. evaluate the sociocultural appropriateness of these mitigating expressions. Data were collected from 40 Japanese business documents produced across four issues: 1) ten letters of apology for delayed delivery, 2) ten letters of apology for incorrect product delivery, 3) ten letters refusing a request for a discount, and 4) ten letters refusing a request for an extension of the payment period. The data were analyzed based on Brown and Levinson's (1987) Politeness and Face-Threatening Act Framework, together with Ide's (1989) Concept of Wakimae.

The findings revealed that: 1. the students were capable in maintaining appropriate business formats and employed polite expressions in accordance with honorific language (敬語), particularly in expressing apologies and providing reasons. However, they often lacked strategies for proposing remedial actions and maintaining long-term business relationships, and 2. in some cases, students were unable to appropriately adjusted language levels according to the interlocutor's status and degree of social distance, reflecting a gap between formal linguistic knowledge and the ability to use language in real communicative contexts. This issue reflects that the effectiveness of Japanese business

document is not be evaluated by the highest degree of politeness alone, but rather by the appropriateness of language use in relation to business relationships. Therefore, guiding learners beyond grammatical politeness toward interactional politeness, by designing learning activities that foster an understanding of relationship maintenance in business contexts is deemed necessary. Such an approach can enhance learners' pragmatic competence and prepare them for effective language use in diverse real-world situations.

Keywords: Mitigation Strategies, Politeness, Japanese Business Language

กลยุทธ์การใช้ถ้อยคำเพื่อลดความรุนแรงของข้อความ (緩和表現) ในบริบท การขอโทษและการปฏิเสธของเอกสารธุรกิจภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาสาขาวิชา ภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 4

ชญาณุตม์ บุญพระเกศ

อาจารย์สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Corresponding Author: Chayanoot.b@lawasri.tru.ac.th

ได้รับบทความ: 4 พฤศจิกายน 2568 ปรับปรุงแก้ไข: 2 ธันวาคม 2568 ตอรับตีพิมพ์: 27 ธันวาคม 2568

บทคัดย่อ

การสื่อสารทางธุรกิจภาษาญี่ปุ่นมุ่งเน้นการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับบริบทสังคม วัฒนธรรม และความสัมพันธ์เชิงอำนาจของคู่สื่อสาร โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่มีความอ่อนไหวทางปฏิสัมพันธ์ ได้แก่ การขอโทษและการปฏิเสธ ซึ่งเป็นกระทำที่คุกคามหน้าและส่งผลกระทบต่อความร่วมมือทางธุรกิจ หากผู้ส่งสารเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อลดความรุนแรงของข้อความไม่เหมาะสม อาจเกิดผลกระทบเชิงลบต่อความสัมพันธ์ระยะยาว งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์กลยุทธ์การใช้ถ้อยคำเพื่อลดความรุนแรงของข้อความ (かんわひょうげん) (緩和表現) ในบริบทการขอโทษและการปฏิเสธของเอกสารเชิงธุรกิจภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และ 2. ประเมินความเหมาะสมเชิงสังคมวัฒนธรรมของการใช้ถ้อยคำเพื่อลดความรุนแรงของข้อความ โดยใช้เอกสารทางธุรกิจภาษาญี่ปุ่น จำนวน 40 ฉบับ 4 สถานการณ์ ได้แก่ 1) จดหมายการขอโทษกรณีส่งสินค้าล่าช้า 10 ฉบับ 2) จดหมายการขอโทษกรณีจัดส่งสินค้าผิดประเภท 10 ฉบับ 3) จดหมายการปฏิเสธคำขอลดราคาสินค้า 10 ฉบับ 4) จดหมายการปฏิเสธคำขอขยายระยะเวลาการชำระเงิน 10 ฉบับ วิเคราะห์ด้วยกรอบทฤษฎีความสุภาพ และการคุกคามหน้า ของ Brown, & Levinson (1987) และกรอบแนวคิด Wakimae ของ Ide (1989)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยสามารถรักษารูปแบบทางธุรกิจและเลือกใช้ถ้อยคำ และภาษาที่มีความสุภาพตามหลักภาษาสุภาพ (敬語) โดยเฉพาะในส่วนของการเปิดเรื่องการกล่าวขอโทษ และการให้เหตุผลประกอบ แต่ยังขาดการเสนอแนวทางเยียวยาและการรักษาความสัมพันธ์ในระยะยาว 2. ผู้เรียนไม่สามารถปรับระดับภาษาตามสถานภาพและความใกล้ชิดของคู่ค้าได้อย่างเหมาะสมในบางกรณี สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างความรู้ด้านรูปแบบภาษากับความสามารถในการใช้ภาษาให้สอดคล้องกับบริบทจริง จากการศึกษาครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการบรรลุเป้าหมายของเอกสารทางธุรกิจภาษาญี่ปุ่น ไม่ได้ประเมินจากความสุภาพที่สุด แต่ประเมินจากความเหมาะสมที่สุดระหว่างรูปแบบภาษาและความสัมพันธ์ทางธุรกิจ ดังนั้น จึงควรพัฒนาผู้เรียนให้ก้าวจากความสุภาพเชิงไวยากรณ์ ไปสู่ความสุภาพเชิงปฏิสัมพันธ์ ออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจในแนวคิดการรักษาความสัมพันธ์ทางธุรกิจ เพื่อพัฒนาความสามารถเชิงวัฒนธรรมการสื่อสารของผู้เรียนไปสู่การใช้งานจริงในบริบทที่หลากหลาย

คำสำคัญ: การลดความรุนแรงของถ้อยคำ, ความสุภาพ, ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้สื่อสารกันในสังคม และยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงวัฒนธรรม ค่านิยม และความสัมพันธ์ทางสังคม โดยเฉพาะภาษาญี่ปุ่น ซึ่งเป็นภาษาที่มีระดับของภาษา เห็นได้จากการใช้รูปแบบภาษายกย่องและถ่อมตน สะท้อนให้เห็นว่าสังคมญี่ปุ่นเป็นสังคมระบบชนชั้น (Social Hierarchy) ถ้อยคำและสำนวนในภาษาญี่ปุ่นล้วนแต่แสดงสถานะและความสัมพันธ์ของคนในสังคม รูปแบบการสื่อสารจะแสดงให้เห็นทราบว่าผู้ใดอาวุโสมากกว่า อาวุโสน้อยกว่า หรืออาวุโสเท่ากัน เป็นผู้หญิงหรือเป็นผู้ชาย มีความสนิทสนมกันเพียงใด ดังนั้น ผู้ที่ใช้ภาษาญี่ปุ่นจึงควรรู้จักเลือกใช้ระดับภาษาให้ถูกต้องและเหมาะสมกับฐานะและสภาพทางสังคมของบุคคลที่เรากำลังสนทนาด้วย (มาริสา พงษ์ธนยนต์กิจ, 2547)

ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาที่มีระบบความสุภาพและกฎเกณฑ์ทางสังคม ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนในบริบทของการสื่อสารทางธุรกิจที่ให้ความสำคัญต่อการรักษาความสัมพันธ์ ความเชื่อใจ และภาพลักษณ์ขององค์กรเป็นหลัก หากใช้ภาษาญี่ปุ่นไม่เหมาะสมกับบริบทของงาน ก็อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างบริษัทตนเองและบริษัทคู่ค้า ยิ่งไปกว่านั้น อาจก่อให้เกิดความล้มเหลวในการเจรจาทางธุรกิจได้ (Maynard, 1997) นอกจากนี้ หากพิจารณาถึงบริบทการสื่อสารทางธุรกิจในปัจจุบัน พบว่า เอกสารธุรกิจภาษาญี่ปุ่น เช่น จดหมาย และอีเมล มีบทบาทหลักที่ไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดข้อมูลให้แก่อีกฝ่าย แต่ยังสะท้อนความเหมาะสมของภาษา มารยาท และความใส่ใจต่อผู้รับสารอีกด้วย โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่มีความละเอียดอ่อนในการสื่อสาร เช่น การขอโทษ และการปฏิเสธ หากผู้เขียนเอกสารไม่สามารถเลือกใช้ถ้อยคำได้อย่างเหมาะสมตามวัฒนธรรมญี่ปุ่น อาจทำให้ผู้รับสารรู้สึกไม่พอใจ หรือเกิดความคลาดเคลื่อนทางความหมายได้ (Sugimoto, 1997) ดังนั้น ในการเขียนเอกสารธุรกิจ ผู้เขียนจะต้องมีความรู้ด้านโครงสร้างภาษาญี่ปุ่นและความเหมาะสมทางวัฒนธรรมในการเลือกใช้ภาษาตามสถานการณ์จริง

กลยุทธ์ที่มีบทบาทสำคัญในการเขียนเอกสารธุรกิจ คือ การใช้ถ้อยคำเพื่อลดความรุนแรงของข้อความ (緩和表現 かんわひょうげん) เป็นกลยุทธ์ทางภาษาเพื่อทำให้ข้อความที่มีแนวโน้มก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบถูกสื่อสารออกมาอย่างนุ่มนวลและเหมาะสม โดยเฉพาะในสถานการณ์การขอโทษและการปฏิเสธ มีแนวโน้มสูงที่จะทำให้ผู้อื่นรู้สึกเสียหน้า หรือรู้สึกถูกคุกคามหน้า (Face - Threatening Acts: FTAs) (Brown & Lavinson, 1987) ดังนั้น การลดแรงปะทะของถ้อยคำจึงช่วยให้การสื่อสารดำเนินไปได้โดยไม่สร้างความขัดแย้งหรือความรู้สึกเชิงลบต่ออีกฝ่าย ช่วยรักษาหน้าของอีกฝ่ายและคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดี นอกจากนี้ Ide (1989) ได้เสนอแนวคิด เรื่อง Wakimae ที่เน้นความเหมาะสมเชิงบริบททางสังคม เช่น ความสัมพันธ์ อายุ บทบาท อำนาจ และสถานภาพของอีกฝ่าย โดยผู้ที่ใช้ภาษาญี่ปุ่นจำเป็นต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ประกอบการตัดสินใจเลือกใช้ถ้อยคำในการสื่อสาร โดยเฉพาะในบริบททางธุรกิจที่มีความเป็นทางการสูง

จากงานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงธุรกิจภาษาญี่ปุ่น โดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การศึกษาการใช้คำสุภาพ (敬語 けいご) รูปแบบจดหมายธุรกิจ และข้อผิดพลาดของผู้เรียน แต่สำหรับงานวิจัยที่เน้นศึกษาบทบาทของการใช้ถ้อยคำลดความรุนแรงของข้อความ (緩和表現) ในสถานการณ์เฉพาะ ยังมีค่อนข้างน้อย ซึ่งกลยุทธ์ทางภาษานี้เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญในการเขียนเอกสารทางธุรกิจเพื่อรักษาความสัมพันธ์ทางสังคม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์การใช้ถ้อยคำลดความรุนแรงของข้อความ (緩和表現) ในบริบทการขอโทษและการปฏิเสธของเอกสารธุรกิจภาษาญี่ปุ่น ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัย

ฉบับนี้จะช่วยเสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์ด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการเขียนเอกสารธุรกิจภาษาญี่ปุ่น โดยใช้กรอบแนวคิดของ Brown, & Levinson (1987) และ Ide (1989) ประกอบกัน นอกจากนี้ ยังสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนการเขียนภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการเลือกใช้รูปภาษาที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมญี่ปุ่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานจริงในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์การใช้ถ้อยคำเพื่อลดความรุนแรงของข้อความ (緩和表現) ในบริบทการขอโทษและการปฏิเสธของเอกสารธุรกิจภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาชั้นปีที่ 4
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมของการใช้ถ้อยคำเพื่อลดความรุนแรงของข้อความ (緩和表現) ในบริบทการขอโทษและการปฏิเสธ

กรอบแนวคิด/ทฤษฎี

การศึกษากลยุทธ์การใช้ถ้อยคำลดความรุนแรงของข้อความ (緩和表現) ในบริบทการขอโทษและการปฏิเสธของเอกสารธุรกิจภาษาญี่ปุ่นครั้งนี้ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้กรอบทฤษฎีความสุภาพตามแนวคิดทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ 2 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีความสุภาพในฐานะกลวิธีลดการคุกคามหน้าของ Brown, & Levinson (1987) และแนวคิด Wakimae ของ Ide (1989) ในการวิเคราะห์หน้าที่ของภาษาและความเหมาะสมเชิงสังคมวัฒนธรรม

ทฤษฎีของ Brown & Levinson (1987 อ้างถึงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2566) ได้โยงความสุภาพกับแนวคิดเรื่องหน้า ซึ่งได้ให้นิยามคำว่า “หน้า” คือภาพลักษณ์และเป็นสมบัติของบุคคลในฐานะสมาชิกคนหนึ่งคนในสังคมที่ต้องการการยอมรับและการได้รับเกียรติจากสมาชิกคนอื่น โดยแบ่งหน้าออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ หน้าด้านบวก (Positive Face) คือ ความต้องการของผู้ส่งสารที่จะได้รับการยอมรับ เอาใจใส่ และการรับรู้ตัวตน ผู้ส่งสารสามารถแสดงหน้าด้านบวกให้แก่ผู้รับสารได้หลายวิธี เช่น การทักทาย การชื่นชม การเข้าใจ การปฏิบัติอย่างฉันทมิตร และการแสดงความเป็นพวกพ้อง หน้าด้านลบ (Negative Face) คือ ความต้องการของผู้ส่งสารที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างอิสระเสรีโดยไม่ถูกกีดขวาง ผู้ส่งสารสามารถแสดงหน้าด้านลบให้แก่ผู้รับสารได้หลายวิธี เช่น การหลีกเลี่ยงการรบกวน การอนุญาต เป็นต้น ในการสื่อสารบางบริบท เช่น การขอโทษและการปฏิเสธ เป็นการกระทำเชิงวัจนกรรมที่คุกคามหน้าของผู้สื่อสารหรือผู้รับสาร เรียกการกระทำนี้ว่า “การกระทำที่คุกคามหน้า” (Face - Threatening Acts: FTAs) ดังนั้น ผู้ใช้ภาษาจึงต้องเลือกใช้กลยุทธ์ความสุภาพเพื่อลดผลกระทบของการคุกคามหน้า โดยอาจเลือกใช้ความสุภาพด้านลบ (Negative Politeness) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้พูดคำนึงถึงความต้องการเป็นอิสระของผู้ฟัง หรือการเลือกใช้การกล่าวอ้อม (Off - Record strategies) เพื่อเปิดโอกาสให้คู่สนทนาตีความเชิงบวกได้มากขึ้น

ปณินดา เลอเลิศยุติธรรม (2549) ได้ศึกษากลวิธีความสุภาพในการขอร้องและการปฏิเสธในจดหมายธุรกิจภาษาไทย โดยอาศัยกรอบทฤษฎีของ Brown, & Levinson, Leech และ Blum-Kulka ที่สะท้อนให้เห็นวัจนปฏิบัติศาสตร์เชิงธุรกิจ ในบริบทเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากการศึกษาดังกล่าวพบว่า การเลือกใช้กลวิธีความสุภาพในเอกสารธุรกิจขึ้นอยู่กับปัจจัยความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระยะห่างทางสังคม ภาระหน้าที่ และผลประโยชน์ทางธุรกิจ ซึ่งเป็นตัวแปรเดียวกันกับกรอบแนวคิดการคุกคามหน้า

(FTAs) ของ Brown & Levinson (1987) โดยเฉพาะประเด็นความเสี่ยงต่อการคุกคามหน้าของผู้รับสาร ทำให้ผู้ส่งสารจำเป็นต้องเลือกกลยุทธ์ลดความรุนแรงของถ้อยคำอย่างเหมาะสม

ถึงแม้ว่าภาษาสุภาพ (敬語) จะเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำหน้าที่กำหนดระดับความสุภาพของภาษา ได้แก่ ภาษายกย่อง (尊敬語) ภาษาถ่อมตัว (謙讓語) และภาษาสุภาพ (丁寧語) แต่อย่างไรก็ตาม ความสุภาพในภาษาญี่ปุ่นไม่ได้ขึ้นอยู่กับรูปแบบภาษาที่เลือกใช้เพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องพิจารณาจากความเหมาะสมเชิงบริบททางสังคม (Wakimae) ตามแนวคิดของ Ide (1989) ที่เห็นว่า ผู้ใช้ภาษาจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยแวดล้อมในการสื่อสาร ได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของผู้ส่งสารและผู้รับสารในบริบทนั้น (Power) ระยะห่างทางสังคมของผู้ส่งสารและผู้รับสาร (Social Distance) และระดับความเป็นทางการของสถานการณ์ (Formality of Setting) ก่อนตัดสินใจเลือกใช้ระดับภาษาให้เหมาะสมร่วมด้วย (Ohta, 2017)

กล่าวคือ ภาษาสุภาพ (敬語) เปรียบเสมือนเครื่องมือทางภาษา ส่วน Wakimae คือ กรอบคิดทางสังคมที่กำกับให้ผู้ใช้ภาษาตัดสินใจเลือกใช้ภาษาสุภาพได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น การใช้ภาษายกย่องหรือภาษาถ่อมตนเพียงเพราะต้องการให้ข้อความนั้นสุภาพจึงไม่เพียงพอ ถ้าหากไม่มีการประเมินบริบททางสังคมร่วมด้วย อาทิ การใช้รูปแบบภาษาที่เป็นทางการเกินความจำเป็นอาจทำให้ความสัมพันธ์ดูห่างเหิน ในขณะที่การใช้ระดับภาษาที่ต่ำกว่าสถานการณ์กำหนดอาจถูกมองว่าไม่เหมาะสมหรือไม่ให้เกียรติอีกฝ่ายด้วยเหตุนี้ การเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษาสุภาพ (敬語) และ Wakimae จึงเป็นหัวใจของการสื่อสารเชิงธุรกิจญี่ปุ่นที่จะแสดงให้เห็นถึงการแสดงความสุภาพ การให้เกียรติอีกฝ่าย รวมถึงการคงไว้ซึ่งความร่วมมือทางธุรกิจในระยะยาว

งานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยจึงใช้กรอบทฤษฎีของ Brown, & Levinson (1987) เพื่อจำแนกประเภทและประเมินความเหมาะสมด้านกลยุทธ์การใช้ถ้อยคำลดความรุนแรงของข้อความที่ปรากฏในงานเขียนเอกสาร ได้แก่ การใช้ถ้อยคำเกริ่นนำเพื่อลดความรุนแรง การแสดงการขอโทษหรือการปฏิเสธอย่างสุภาพ การให้เหตุผลสนับสนุน การเสนอทางเลือกหรือแนวทางการแก้ไข และการใช้ถ้อยคำลงท้ายเพื่อรักษาความสัมพันธ์ซึ่งเป็นกลวิธีในการสื่อสารเพื่อลดการคุกคามหน้า และใช้แนวคิด Wakimae ของ Ide (1989) ในการประเมินระดับความเหมาะสมเชิงสังคมวัฒนธรรมของการเลือกใช้ภาษาในสถานการณ์ที่มีความละเอียดอ่อนต่อความสัมพันธ์ ได้แก่ การขอโทษจากความผิดพลาดในการให้บริการ และการปฏิเสธข้อเสนอทางธุรกิจของบริษัทคู่ค้า

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งศึกษากลยุทธ์การใช้ถ้อยคำลดความรุนแรงของข้อความ (緩和表現) ในเอกสารธุรกิจภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 โดยเน้นสองบริบทที่มีความละเอียดอ่อนทางการสื่อสาร ได้แก่ การขอโทษ และการปฏิเสธ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ภายใต้กรอบแนวคิด Face - Threatening Acts (FTAs) และ Politeness Strategies ของ Brown, & Levinson (1987) และกรอบแนวคิด Wakimae ของ Ide (1989) ในการวิเคราะห์หน้าที่ของถ้อยคำและความเหมาะสมเชิงสังคมวัฒนธรรมธุรกิจญี่ปุ่น

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรของการศึกษา คือ เอกสารทางธุรกิจภาษาญี่ปุ่นที่นักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 4 เขียนจากสถานการณ์สมมติทางธุรกิจ

1.2 ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลทางภาษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ชั้นปีที่ 4 ทุกคนที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการเขียนภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจ ในภาคการศึกษาที่ 1/2567 จำนวน 10 คน เป็นผู้เขียนเอกสารทางธุรกิจภาษาญี่ปุ่นตามโจทย์สถานการณ์ที่ผู้วิจัยกำหนด เนื่องจากผู้เรียนทุกคนจะเขียนผลงานในสภาวะการเรียนรู้เดียวกัน ภายใต้เงื่อนไขและโจทย์สถานการณ์เดียวกัน ทำให้สามารถวิเคราะห์ความแตกต่างและความสม่ำเสมอในการใช้ภาษาและตอบวัตถุประสงค์งานวิจัยได้อย่างครบถ้วน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 จดหมายทางธุรกิจภาษาญี่ปุ่น 4 สถานการณ์ ได้แก่

2.1.1 จดหมายการขอโทษกรณีส่งสินค้าล่าช้า 10 ฉบับ

2.1.2 จดหมายการขอโทษกรณีจัดส่งสินค้าผิดประเภท 10 ฉบับ

2.1.3 จดหมายการปฏิเสธคำขอลดราคาสินค้า 10 ฉบับ

2.1.4 จดหมายการปฏิเสธคำขอขยายระยะเวลาการชำระเงิน 10 ฉบับ

โดยกำหนดให้ใช้โครงสร้างการเขียนเอกสารธุรกิจญี่ปุ่น ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนขึ้นต้นจดหมาย (前文 ^{ぜんぶん}) ส่วนเนื้อหา (主文 ^{しゅぶん}) และส่วนลงท้ายจดหมาย (末文 ^{まつぶん})

2.2 แบบตารางบันทึกและเกณฑ์การวิเคราะห์เชิงทฤษฎี โดยพัฒนาตามกรอบแนวคิด FTAs และ Politeness Strategies ของ Brown, & Levinson และกรอบแนวคิด Wakime ของ Ide ส่วนที่ 1 คือ การวิเคราะห์เชิงหน้าที่ของถ้อยคำ ตามแนวคิดของ Brown & Levinson ได้แก่

- การเปิดเรื่องเพื่อรักษามารยาททางธุรกิจ (Opener) หมายถึง คำหรือวลีที่ใช้เริ่มต้นการขอโทษหรือการปฏิเสธเพื่อลดความรุนแรงของข้อความ

- การแจ้งสารหลัก (Main Act) หมายถึง ถ้อยคำหลักในการขอโทษหรือการปฏิเสธที่แสดงออกถึงความผิดหรือการที่ไม่สามารถทำตามคำขอได้

- การให้เหตุผลประกอบ (Reason) หมายถึง การอธิบายเหตุผลที่ทำให้เกิดปัญหาหรือไม่สามารถดำเนินการตามที่ขอได้

- การให้ข้อเสนอทางเลือกหรือการเยียวยา (Option/Remedy) หมายถึง การเสนอทางเลือกอื่นหรือมาตรการในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

- การลงท้ายเพื่อคงความสัมพันธ์ระยะยาว (Closer) หมายถึง คำหรือวลีที่ใช้เพื่อรักษาความสัมพันธ์ในระยะยาว

ส่วนที่ 2 คือ การวิเคราะห์ความเหมาะสมเชิงสังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่น ตามแนวคิดของ Ide ได้แก่

- ระดับความเป็นทางการ (Formality) หมายถึง การใช้ภาษาสุภาพ (敬語) ได้เหมาะสมกับบทบาทและสถานการณ์

- การแสดงความเคารพและลดความรุนแรงของถ้อยคำที่คุกคามหน้า (Respect and Mitigation) หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่แสดงความเคารพต่อผู้รับสารอย่างเหมาะสมตามบทบาทและความสัมพันธ์ทางธุรกิจ และลดผลกระทบของข้อความที่อาจสร้างความไม่สบายใจหรือความขัดแย้ง
- การรักษาความสัมพันธ์ระยะยาว (Maintaining Relationship) หมายถึง การใช้ภาษาที่แสดงออกถึงความใส่ใจและห่วงใยในความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร
- ความสอดคล้องระหว่างบทบาทและสถานภาพ (Role and Status) หมายถึง การเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับบทบาทและสถานภาพของผู้ส่งสารและผู้รับสารในสถานการณ์นั้น ๆ

3. การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในรายวิชาการเขียนภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินงานวิจัย และหลักจริยธรรมในการใช้ข้อมูลของนักศึกษาผู้ให้ข้อมูลทุกคน และได้รับความยินยอมก่อนเริ่มกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยมอบหมายให้นักศึกษาจัดทำเอกสารทางธุรกิจภาษาญี่ปุ่น 4 สถานการณ์ ได้แก่ 1. การขอโทษกรณีที่ส่งสินค้าล่าช้า 2. การขอโทษกรณีที่จัดส่งสินค้าผิดประเภท 3. การปฏิเสธคำขอลดราคาสินค้า และ 4. การปฏิเสธคำขอขยายระยะเวลาการชำระเงิน โดยกำหนดแต่ละสถานการณ์เป็นข้อความบรรยายภาษาไทยพร้อมคำชี้แจงให้นักศึกษาเขียนตอบในรูปแบบจดหมายธุรกิจ 1 ฉบับต่อ 1 สถานการณ์ โดยใช้รูปแบบการเขียนเอกสารธุรกิจญี่ปุ่น คือ ส่วนขึ้นต้นจดหมาย (前文 ^{ぜんぶん}) ส่วนเนื้อหา (主文 ^{しゅぶん}) และส่วนลงท้ายจดหมาย (末文 ^{まつぶん}) ตามที่ได้เรียนในรายวิชา การเขียนจดหมายดำเนินการในชั้นเรียนปกติระยะเวลา 3 ชั่วโมงต่อ 1 สถานการณ์ ใช้เวลารวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ ภายใต้การกำกับดูแลของอาจารย์ผู้สอน โดยใช้ความรู้ด้านภาษาที่มีอยู่จริง ไม่อนุญาตให้ใช้เครื่องมือแปลภาษา และเมื่อรวบรวมเอกสารครบถ้วน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของรูปแบบและเนื้อหา แล้วนำไปกำหนดรหัสแทนตัวผู้ให้ข้อมูล จากนั้น ผู้วิจัยจัดเก็บเอกสารทั้งหมดและวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดที่กำหนด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์เนื้อหาเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. การวิเคราะห์เชิงหน้าที่ของถ้อยคำตามแนวคิด FTAs และการจัดประเภทกลยุทธ์ลดความรุนแรงของข้อความตามแนวคิดของ Brown, & Levinson และ 2. การวิเคราะห์ความเหมาะสมเชิงสังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่น ตามแนวคิด Wakimae ของ Ide ที่สะท้อนความเชื่อมโยงระหว่างระดับภาษา บทบาท สถานภาพ และความสัมพันธ์ทางธุรกิจของผู้ส่งสารและผู้รับสาร

4.1 การวิเคราะห์เชิงหน้าที่ของถ้อยคำ

ผู้วิจัยอ่านเอกสารทางธุรกิจภาษาญี่ปุ่น จำนวน 40 ฉบับอย่างละเอียด เพื่อทำความเข้าใจภาพรวมของบริบทการสื่อสาร จุดประสงค์ทางธุรกิจ และน้ำหนักของถ้อยคำในแต่ละสถานการณ์ แล้วนำไปใส่รหัสข้อมูลในตารางโดยใช้กรอบการพิจารณาตามองค์ประกอบของถ้อยคำเชิงหน้าที่ โดยแสดงผลลัพธ์ของการใช้กลยุทธ์ในแต่ละสถานการณ์ ประกอบด้วย

- การเปิดเรื่องเพื่อรักษามารยาททางธุรกิจ (Opener) ให้รหัสเป็น O
- การแจ้งสารหลัก (Main Act) ให้รหัสเป็น M
- การให้เหตุผลประกอบ (Reason) ให้รหัสเป็น R
- การให้ข้อเสนอทางเลือกหรือการเยียวยา (Option/Remedy) ให้รหัสเป็น OR

- การลงท้ายเพื่อคงความสัมพันธ์ระยะยาว (Closer) ให้รหัสเป็น C

อีกทั้งยังมีการวิเคราะห์โครงสร้างภาษาในแต่ละประโยคร่วมด้วย โดยมุ่งเน้นพิจารณารูปแบบการใช้ภาษาสุภาพ (敬語) ได้แก่ ภาษายกย่อง (尊敬語) ภาษาถ่อมตัว (謙讓語) และภาษาสุภาพ (丁寧語) ว่ามีการเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานภาพของผู้รับสารและบริบททางธุรกิจหรือไม่ รวมถึงการพิจารณาการใช้คำที่หลีกเลี่ยงความรุนแรงของถ้อยคำ เช่น ~てしまいました เป็นถ้อยคำที่ช่วยให้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นดูเหมือนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจ ซึ่งเป็นกลไกทางภาษาในการลดความรับผิดชอบโดยตรง และการพิจารณาการใช้รูปแบบภาษาที่ลดแรงกระแทกทางความหมาย เช่น การละประธาน เพื่อหลีกเลี่ยงการระบุผู้กระทำควบคู่ไปด้วย

4.2 การวิเคราะห์ความเหมาะสมเชิงสังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่น

ในการวิเคราะห์ความเหมาะสมเชิงวัฒนธรรม ผู้วิจัยใช้แบบประเมินที่พัฒนาขึ้นจากกรอบแนวคิด Wakimae ของ Ide (1989) ประเมิน 4 ประเด็น ได้แก่ 1. ระดับความเป็นทางการ 2. การแสดงความเคารพและลดความรุนแรงของถ้อยคำที่คุกคามหน้า 3) การรักษาความสัมพันธ์ระยะยาว และ 4. ความสอดคล้องระหว่างบทบาทและสถานภาพของคู่สื่อสาร โดยมีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบ Rubric Score 3 ระดับ คือ

3 คะแนน หมายถึง ระดับความเหมาะสมสูง ประเมินจากการใช้ภาษาสุภาพและสำนวนเหมาะสมตามบริบท แสดงการให้เกียรติชัดเจน ลดแรงปะทะได้ดี และรักษาน้ำเสียงทางธุรกิจสอดคล้องกับบทบาท

2 คะแนน หมายถึง ระดับความเหมาะสมปานกลาง ประเมินจากการใช้ภาษาสุภาพและสำนวนถูกต้องแต่ยังไม่สม่ำเสมอ สามารถใช้กลยุทธ์ลดความรุนแรงได้เพียงบางส่วน

1 คะแนน หมายถึง ระดับความเหมาะสมน้อย ประเมินจากการใช้ภาษาสุภาพและสำนวนไม่ถูกต้องตามบริบท ขาดการใช้ถ้อยคำลดความรุนแรง ใช้ถ้อยคำที่ตรงจนเกินไป ไม่สะท้อนความสัมพันธ์เชิงอำนาจตามวัฒนธรรมญี่ปุ่น

เอกสารที่ใช้วิเคราะห์มีจำนวนทั้งหมด 40 ฉบับ แต่ละฉบับให้คะแนนสูงสุด 3 คะแนน ดังนั้น คะแนนรวมสูงสุดในแต่ละประเด็นคือ 120 คะแนน จากการกำหนดคะแนนนี้ ทำให้สามารถประเมินความสามารถของผู้เรียนได้ และสามารถเปรียบเทียบลักษณะการใช้ภาษาของผู้เรียนในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ในการแปลผลข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งระดับผลการประเมินเป็น 3 ช่วง ตามรูปแบบที่สอดคล้องกับการกระจายตัวของข้อมูล ได้แก่

ค่าเฉลี่ย 0.00 – 1.89 หมายถึง ระดับความเหมาะสมต่ำ

ค่าเฉลี่ย 1.90 – 2.29 หมายถึง ระดับความเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 2.30 – 3.00 หมายถึง ระดับความเหมาะสมสูง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถตีความระดับความสามารถด้านการสื่อสารเชิงวัฒนธรรมและการใช้ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจของผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัย

จากการศึกษากลยุทธ์การใช้ถ้อยคำลดความรุนแรงของข้อความ (緩和表現) ในบริบทการขอโทษและการปฏิเสธของเอกสารธุรกิจภาษาญี่ปุ่น มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1. เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์

การใช้ถ้อยคำลดความรุนแรงของข้อความ (緩和表現) ในบริบทการขอโทษและการปฏิเสธของเอกสารธุรกิจภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และ 2. เพื่อประเมินความเหมาะสมของการใช้ถ้อยคำลดความรุนแรงของข้อความ (緩和表現) ในบริบทการขอโทษและการปฏิเสธ โดยทำการเก็บข้อมูลจากเอกสารทางธุรกิจภาษาญี่ปุ่น นำมาวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำเสนอผลการศึกษาวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ผลจากการวิเคราะห์กลยุทธ์การใช้ถ้อยคำลดความรุนแรงของข้อความ (緩和表現) ในบริบทการขอโทษและการปฏิเสธของเอกสารธุรกิจภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 40 ฉบับ พบว่า นักศึกษาเลือกใช้กลยุทธ์ลดความรุนแรงของข้อความ 5 ประเภท ได้แก่

1.1 การเปิดเรื่องเพื่อรักษามารยาททางธุรกิจ (Opener) มีการใช้ 33 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 20.63

1.2 การแจ้งสารหลัก (Main Act) มีการใช้ 40 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 25

1.3 การให้เหตุผลประกอบ (Reason) มีการใช้ 50 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 31.25

1.4 การให้ข้อเสนอทางเลือกหรือการเยียวยา (Option/Remedy) มีการใช้ 20 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 12.50

1.5 การลงท้ายเพื่อคงความสัมพันธ์ระยะยาว (Closer) มีการใช้ 17 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.62

ตาราง 1 การวิเคราะห์เชิงหน้าที่ของถ้อยคำเพื่อลดความรุนแรงของข้อความในบริบทการขอโทษและการปฏิเสธของเอกสารธุรกิจภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาชั้นปีที่ 4

(n=40)				
องค์ประกอบเชิงหน้าที่	คำอธิบายหน้าที่	ความถี่ (ครั้ง)	ร้อยละ (%)	ตัวอย่างถ้อยคำที่ใช้ในเอกสาร
1. การเปิดเรื่องเพื่อรักษามารยาททางธุรกิจ (Opener)	ลดแรงปะทะ/เปิดพื้นที่สุภาพ	33	20.63%	誠に恐れ入りますが ต้องขอภัยเป็นอย่างสูง (จดหมายขอโทษทั้ง 2 กรณี) 平素よりお引き立ていただき... ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งที่ ท่านให้การสนับสนุนมาโดยตลอด (พบทั้ง 4 บริบท โดยเฉพาะจดหมายปฏิเสธ)
2. การแจ้งสารหลัก (Main Act)	กล่าวขอโทษ/ปฏิเสธ	40	25%	申し訳ございません ต้องขอประทานโทษด้วย (จดหมายขอโทษทั้ง 2 กรณี) 致しかねます ไม่สามารถดำเนินการให้ได้ (จดหมายปฏิเสธทั้ง 2 กรณี)

ตาราง 1 การวิเคราะห์เชิงหน้าที่ของถ้อยคำเพื่อลดความรุนแรงของข้อความในบริบทการขอโทษ และการปฏิเสธของเอกสารธุรกิจภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 (ต่อ)

(n=40)				
องค์ประกอบเชิงหน้าที่	คำอธิบายหน้าที่	ความถี่ (ครั้ง)	ร้อยละ (%)	ตัวอย่างถ้อยคำที่ใช้ในเอกสาร
3. การให้เหตุผลประกอบ (Reason)	ทำให้สารมีความน่าเชื่อถือ สมเหตุสมผล	50	31.25%	物流遅延のため... เนื่องจากเกิดความล่าช้าในการขนส่ง (จดหมายขอโทษ : ส่งล่าช้า) 契約条件のため... เนื่องจากข้อกำหนดตามสัญญา (จดหมายปฏิเสธทั้ง 2 กรณี)
4. การให้ข้อเสนอ ทางเลือกหรือการเยียวยา (Option/Remedy)	ลดผลกระทบ/ เจรจาให้ทางออก	20	12.50%	至急、正しい商品を再送致します ทางเราจะจัดส่งสินค้าที่ถูกต้องให้แก่ท่านอย่างเร่งด่วน (จดหมายขอโทษ : ส่งผิด) 分納をご提案致します ทางเราขอเสนอการแบ่งชำระเป็นงวด ๆ (จดหมายปฏิเสธ : ลดราคา)
5. การลงท้ายเพื่อคง ความสัมพันธ์ระยะยาว (Closer)	รักษา ความสัมพันธ์ระยะยาว	17	10.62%	何卒ご理解賜りますようお願い申し上げます หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านคงเข้าใจ (จดหมายขอโทษทั้ง 2 กรณี) 今後とも変わらぬご愛顧のほど หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับการสนับสนุนจากท่านเหมือนเช่นเคย (จดหมายปฏิเสธ)
รวม		160	100	

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่ากลยุทธ์การใช้ถ้อยคำลดความรุนแรงของข้อความที่ปรากฏจำนวน 160 ประโยค ผู้เรียนเลือกใช้กลยุทธ์ “การให้เหตุผลประกอบ” มากที่สุด ซึ่งปรากฏทั้งสิ้น 50 ครั้ง (31.25%) แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนให้ความสำคัญกับการอธิบายสาเหตุของปัญหา เพื่อสร้างความเข้าใจ

แก่ผู้รับสาร ซึ่งเป็นแนวโน้มเชิงบวกในการรักษาความน่าเชื่อถือในบริบทธุรกิจญี่ปุ่น รองลงมา คือ “การแจ้งสารหลัก” ปรากฏการใช้ 40 ครั้ง (25%) แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนสามารถระบุใจความสำคัญของเอกสารแต่ละประเภทได้อย่างครบถ้วนตามรูปแบบเอกสารทางธุรกิจ และโดยส่วนใหญ่เลือกใช้ใช้รูปภาษาสุภาพขั้นสูงในการแจ้งสารเชิงลบ เช่น 申し訳ございません、致しかねます เป็นต้น ในส่วนของ “การเปิดเรื่องเพื่อรักษามารยาททางธุรกิจ” ปรากฏการใช้ 33 ครั้ง (20.63%) แสดงถึงความตระหนักรู้ของผู้เรียนว่าควรใช้ถ้อยคำลดความรุนแรงหรือความแข็งของข้อความที่อาจสร้างความรู้สึกเชิงลบต่ออีกฝ่ายก่อนที่จะเข้าสู่ใจความหลักเชิงลบ ในขณะที่กลยุทธ์การใช้ “การให้ข้อเสนอทางเลือกหรือการเยยวยา” ปรากฏการใช้ 20 ครั้ง (12.50%) และ “การลงท้ายเพื่อคงความสัมพันธ์ระยะยาว” ปรากฏการใช้น้อยที่สุดเพียง 17 ครั้ง (10.62%) แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนยังไม่ตระหนักในการรักษาความสัมพันธ์ระยะยาวกับอีกฝ่าย การเลือกใช้กลยุทธ์ “การให้ข้อเสนอทางเลือกหรือการเยยวยา” และ “การลงท้ายเพื่อคงความสัมพันธ์ระยะยาว” นั้น มีบทบาทต่อการรักษาความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายในระยะยาว หากขาดองค์ประกอบเหล่านี้ โดยเฉพาะในบริบทการปฏิเสธ อาจทำให้อีกฝ่ายรู้สึกถูกปฏิเสธโดยไม่มีช่องทางความร่วมมืออื่น ๆ และส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กร

ตาราง 2 การวิเคราะห์กลยุทธ์ความสุภาพของถ้อยคำตามแนวคิดของ Brown, & Levinson

(n=40)							
กลยุทธ์ ความสุภาพ	คำหมาย เชิงหน้าที่	ตัวอย่างถ้อยคำ	บริบท 1	บริบท 2	บริบท 3	บริบท 4	รวม
1. Negative Politeness: Apologize	การขอโทษ/ ยอมรับผิด ลด การคุกคาม หน้า	申し訳ございません (ต้องขอ ประทานโทษ ด้วย) / ご迷惑を おかけし (ที่ทำให้ ท่านไม่ได้รับ ความสะดวก)	10	10	0	0	20
2. Negative Politeness: Give reasons	อธิบายสาเหตุ	～のため (เนื่องจาก...) / ～により (ด้วยเหตุ...ทำให้ ...)	14	13	12	11	50
3. Negative Politeness: Impersonali ze/Hedge	ลดการปฏิเสธ โดยตรง	～致しかねます (ไม่สามารถ ดำเนินการให้ได้) ／ 難しい状況です (อยู่ในสถานการณ์ ที่ยากจะ ดำเนินการให้ได้)	3	3	10	10	26

ตาราง 2 การวิเคราะห์กลยุทธ์ความสุภาพของถ้อยคำตามแนวคิดของ Brown, & Levinson (ต่อ)

(n=40)

กลยุทธ์ ความสุภาพ	คำหมาย เชิงหน้าที่	ตัวอย่างถ้อยคำ	บริบท 1	บริบท 2	บริบท 3	บริบท 4	รวม
4. Off- record: Hinting	การกล่าวอ้อม เลี่ยงการพูด ตรง ทำให้ ตีความได้ หลายอย่าง	現行条件ではむ ずかしく... (ภายใต้เงื่อนไข ปัจจุบันเป็นเรื่อง ยากที่จะ....)	2	2	3	3	10
5. Positive Politeness: Solidarity/ Thanks	เชื่อม ความสัมพันธ์ แสดงความ กตัญญู	平素よりお引き 立ていただき... (ขอขอบคุณเป็น อย่างยิ่งที่ท่านให้ การสนับสนุนมา โดยตลอด)	5	5	4	3	17
รวมการใช้กลยุทธ์ความสุภาพ			34	33	29	27	123

หมายเหตุ บริบท 1: จดหมายการขอโทษกรณีส่งสินค้าล่าช้า บริบท 2: จดหมายการขอโทษกรณีจัดส่งสินค้าผิดประเภท บริบท 3: จดหมายการปฏิเสธคำขอลดราคาสินค้า บริบท 4: จดหมายการปฏิเสธคำขอขยายระยะเวลาการชำระเงิน

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนเลือกใช้กลยุทธ์ลดความรุนแรงของข้อความได้เหมาะสมกับสถานการณ์การสื่อสาร โดยในบริบทการขอโทษ ผู้เรียนเลือกใช้กลยุทธ์ “Apologize” มากที่สุด รวม 20 ครั้ง ซึ่งแสดงถึงการรับผิดชอบต่อความผิดพลาดโดยตรง ในขณะที่กรณีการปฏิเสธนั้น มีการเลือกใช้กลยุทธ์ “Impersonalize/Hedge” รวม 20 ครั้ง เพื่อหลีกเลี่ยงการสื่อสารเชิงลบแบบตรงไปตรงมา ส่วนกลยุทธ์ “Give Reasons” ปรากฏการเลือกใช้สูงที่สุด รวม 50 ครั้ง ครอบคลุมบริบททั้ง 4 บริบท ซึ่งแสดงให้เห็นถึงทักษะในการให้เหตุผลรองรับการสื่อสารเชิงลบที่ช่วยลดแรงปะทะหรือการคุกคามหน้า ส่วนกลยุทธ์เชิงความสัมพันธ์ “Positive Politeness” ปรากฏเพียง 17 ครั้ง ส่วนใหญ่พบในจดหมายขอโทษ ซึ่งส่งผลให้เอกสารทางธุรกิจในบริบทการปฏิเสธยังขาดความเหมาะสมเชิงสังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่น

2. ผลจากการประเมินความเหมาะสมของการใช้ถ้อยคำลดความรุนแรงของข้อความ (緩和表現) ในบริบทการขอโทษและการปฏิเสธ ตามกรอบแนวคิดของ Ide ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 3 การประเมินความเหมาะสมเชิงวัฒนธรรมของการใช้ถ้อยคำลดความรุนแรงของข้อความ

(n=40)

ความเหมาะสมเชิงวัฒนธรรม	คะแนนสูงสุด (120)	คะแนน รวม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับ
1. ระดับความเป็นทางการ	120	92	2.30	สูง
2. การแสดงความเคารพและลดความรุนแรงของถ้อยคำที่คุกคามหน้า	120	76	1.90	ปานกลาง
3. การรักษาความสัมพันธ์ระยะยาว	120	74	1.85	ปานกลาง
4. ความสอดคล้องระหว่างบทบาทและสถานภาพ	120	84	2.10	ปานกลาง
รวมการใช้กลยุทธ์ความสุภาพ	480	326	2.03	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการเลือกใช้ระดับความเป็นทางการของภาษาและรูปสุภาพ (敬語) อยู่ในระดับสูงที่สุด ($\bar{x} = 2.30$) แสดงถึงความถูกต้องในไวยากรณ์และการรับรู้รูปแบบภาษาที่เป็นมาตรฐานในงานธุรกิจของผู้เป็นเป็นอย่างดี แต่ในด้าน “การแสดงความเคารพและลดความรุนแรงของถ้อยคำที่คุกคามหน้า” ($\bar{x} = 1.90$) มีแนวโน้มอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนยังขาดความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อลดผลกระทบทางอารมณ์ในสถานการณ์ที่มีความละเอียดอ่อน นอกจากนี้ การรักษาความสัมพันธ์ระยะยาวกับอีกฝ่าย มีคะแนนต่ำที่สุด ($\bar{x} = 1.85$) แสดงให้เห็นว่า การขาดกลยุทธ์ต่อยอดเพื่อรักษาความสัมพันธ์ระยะยาว เช่น การเสนอแผนเยียวยา การให้ความมั่นใจกับอีกฝ่าย หรือการขอบคุณต่อความพยายามของผู้รับสาร ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการรักษาความร่วมมือทางธุรกิจระยะยาว และด้าน “ความสอดคล้องระหว่างบทบาทและสถานภาพทางสังคม” ($\bar{x} = 2.10$) อยู่ในระดับปานกลาง แต่ยังพบความคลาดเคลื่อนบางในกรณี เช่น การใช้ภาษาระหว่างบริษัท - ลูกค้าเหมือนระดับเพื่อนร่วมงาน อาจส่งผลให้ผู้รับสารตีความว่าไม่ให้เกียรติหรือไม่เหมาะสมกับหน้าที่ทางธุรกิจ

3. ตัวอย่างการวิเคราะห์เชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะการใช้ภาษาจริง โดยคัดเลือกตัวอย่างข้อความที่เป็นตัวแทนของผลการวิเคราะห์ โดยใช้กรอบ FTAs (Brown, & Levinson, 1987) และกรอบแนวคิด Wakimae (Ide, 1989)

3.1 บริบท “การขอโทษกรณีส่งสินค้าล่าช้า” ได้แก่

3.1.1 「平素よりお世話になっております。」

คำแปล: ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งที่ให้การอุปถัมภ์ด้วยดีมาโดยตลอด

รหัส: Context A1 (Opener) เขียนโดย S3

ประโยชน์นี้แสดงถึงมารยาทเชิงธุรกิจที่ใช้กันโดยทั่วไป ทำหน้าที่สร้างบรรยากาศความสัมพันธ์เชิงบวกก่อนที่จะเข้าสู่ประเด็นที่อาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของอีกฝ่าย การเลือกใช้รูปภาษาสุภาพระดับสูงแสดงถึงการตระหนักถึงสถานภาพและความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทผู้ส่งสารกับบริษัทผู้รับสาร ยิ่งไปกว่านั้น ยังช่วยบรรเทาความตึงเครียดที่อาจเกิดขึ้นจากการแจ้งสาเหตุของความผิดพลาดในภายหลัง ทำให้การรับสารนุ่มนวลขึ้นตามแนวทางการลดความรุนแรงของถ้อยคำ

3.1.2 「この度は弊社の不手際により納品がおくれましたこと、心よりお詫び申し上げます。」

คำแปล: ในครั้งนี้ ทางบริษัทเราต้องขอประทานโทษท่านเป็นอย่างสูงที่ทำให้การส่งสินค้าล่าช้า อันเนื่องมาจากความผิดพลาดของทางเราเอง

รหัส: Context A1 (Main Act: Apology) เขียนโดย S7

ประโยชน์นี้มีการยอมรับความผิดอย่างชัดเจนและรับภาระความรับผิดชอบไว้ที่ผู้ส่งสารโดยตรง การที่ใช้คำว่า 心より เป็นการเพิ่มความจริงใจเชิงอารมณ์ ช่วยเยียวยาความรู้สึกที่เสียหายของผู้รับสาร ทำให้ความผิดพลาดกลายเป็นสิ่งที่สามารถให้อภัยได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นการลดการคุกคามหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.3 「物流センターの一部システム障害が発生し、出荷工程に遅延が生じました。」

คำแปล: เกิดการขัดข้องเกี่ยวกับระบบบางส่วนในศูนย์กระจายสินค้า ส่งผลให้ขั้นตอนการจัดส่งล่าช้า

รหัส: Context A1 (Reason) เขียนโดย S1

การให้เหตุผลที่เป็นระบบและตรวจสอบได้ ช่วยทำให้ผู้รับสารรับรู้ถึงความผิดพลาดนั้นมีสาเหตุมาจากอะไร ไม่ได้เกิดจากความละเลยหรือขาดความรับผิดชอบ ประโยชน์นี้จึงช่วยคลี่คลายความไม่ไว้วางใจ และสร้างเชื่อมั่นในการเจรจาทางธุรกิจ

3.1.4 「本日中に代替品を最優先で発送手配いたします。」

คำแปล: ทางเราจะเร่งดำเนินการจัดส่งสินค้าทดแทนให้ภายในวันนี้

รหัส: Context A1 (Option/Remedy) เขียนโดย S9

การแสดงวิธีการแก้ไขพร้อมแจ้งกรอบเวลาที่ชัดเจน เป็นเครื่องมือสำคัญในการลดผลกระทบต่อธุรกิจของผู้รับสาร การรับรองว่าจะดำเนินการส่งสินค้าใหม่ไปแทน การเลือกใช้คำว่า 最優先 สื่อถึงการให้ความสำคัญสูงสุดกับผลประโยชน์ของผู้รับสาร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาความสัมพันธ์ในอนาคต

3.1.5 「再発防止に努めてまいります。今後とも変わらぬご愛顧を賜いますようお願い申し上げます。」

คำแปล: ทางเราจะพยายามอย่างเต็มที่เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีก และขอความกรุณาท่านสนับสนุนบริษัทของเราเช่นเดิมต่อไป

รหัส: Context A1 (Closer) เขียนโดย S4

การปิดข้อความด้วยคำมั่นสัญญาว่าจะป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดเช่นนี้อีก แสดงให้เห็นการเรียนรู้จากข้อผิดพลาดและใช้เป็นโอกาสในการพัฒนาระบบการทำงาน รวมถึงการเลือกใช้ ประโยคที่แสดงถึงความต้องการที่จะรักษาความสัมพันธ์ระยะยาว ประโยคนี้จึงเป็นการเยยวยาและ การสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจแก่ผู้รับสาร

สรุปได้ว่า รูปแบบการสื่อสารในบริบทการขอโทษกรณีส่งสินค้าล่าช้า แสดงความสมบูรณ์ ของการลดความรุนแรงของข้อความ ทั้งการรักษาหน้าผู้รับสารและการใช้ภาษาเชิงความสัมพันธ์ในเอกสาร ธุรกิจ

3.2 บริบท “การขอโทษกรณีจัดส่งสินค้าผิดประเภท” ได้แก่

3.2.1 「お世話になっております。」

คำแปล: ขอขอบคุณที่ให้การอุปถัมภ์ด้วยดีเสมอมา

รหัส: Context A2 (Opener) เขียนโดย S5

ข้อความนี้ทำหน้าที่เป็นถ้อยคำเปิดทางธุรกิจที่ช่วยสร้างภาพเบื้องต้น และลดแรงปะทะก่อนเข้าสู่ประเด็นความผิดพลาด อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบกับบริบทที่ 1 พบว่า ผู้เรียน บางส่วนใช้ประโยคนี้โดยขาดความเฉพาะเจาะจงในการสื่อสารตามสถานการณ์ความผิดพลาด ทำให้ระดับ ความเอาใจใส่อีกฝ่ายลดลง

3.2.2 「ご注文内容と異なる商品をお届けしてしまい、誠に申し訳 ございません。」

คำแปล: ต้องขอประทานโทษอย่างสูงที่จัดส่งสินค้าไม่ตรงกับรายการคำสั่งซื้อ ของท่าน

รหัส: Context A2 (Main Act) เขียนโดย S8

ประโยคนี้แสดงการยอมรับผิดอย่างชัดเจน ตรงกับกลยุทธ์ Negative Politeness: Apologize ตามกรอบ FTAs การใช้ภาษาสุภาพระดับสูง คือ 誠に申し訳ございません ซึ่งแสดงถึง การถ่อมตนและลดความรุนแรงของถ้อยคำ แต่ผู้เรียนยังไม่ได้แสดงให้เห็นว่าผู้ส่งสารเข้าใจถึงความ เสียหายที่อีกฝ่ายได้รับ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของงานเขียนเชิงธุรกิจ เช่น การใช้คำว่า ご不便、ご迷惑 หรือการระบุผลกระทบ อาจช่วยให้การขอโทษมีน้ำหนักเชิงความรู้สึกมากขึ้นและสะท้อนความใส่ใจ ในความเดือดร้อนที่อีกฝ่ายในเชิงวัฒนธรรม

3.2.3 「ピッキング工程において品番の取り違えが発生致しました。」

คำแปล: เกิดการหยิบสินค้าผิดหมายเลข (สินค้า) ในขั้นตอนการคัดแยกสินค้า

รหัส: Context A2 (Reason) เขียนโดย S2

ประโยคนี้แสดงการอธิบายสาเหตุอย่างเป็นกลางและไม่กล่าวโทษบุคคล เป็นกลยุทธ์ ทางภาษาเชิงลดแรงปะทะ ช่วยให้อีกฝ่ายรู้สึกว่าการเกิดขึ้นนั้น เป็นข้อผิดพลาดทางระบบ ไม่ใช่ การละเลย แต่อย่างไรก็ตาม ยังขาดการระบุมาตรการตรวจสอบหรือการป้องกันไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด เกิดขึ้นอีก สะท้อนให้เห็นถึงระดับความรับผิดชอบเชิงธุรกิจไม่ครบถ้วน ส่งผลให้ความเชื่อมั่นในการ ดำเนินการลดลง

3.2.4 「交換品^{こうかんひん}を至急^{しきゅうはっそう}発送^{はつそう}致します。お手元^{てもと}の誤配品^{ごはいひん}は着払い^{ちゃくばら}にてご
返送^{へんそう}ください。」

คำแปล: ทางเราจะจัดส่งสินค้าทดแทนให้โดยด่วน กรุณาส่งสินค้าที่จัดส่งผิด
คืนกลับมาโดยการเก็บเงินปลายทาง

รหัส: Context A2 (Remedy) เขียนโดย S10

ประโยคนี้แสดงถึงการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม แสดงความรับผิดชอบด้วย
การจัดส่งสินค้าทดแทนให้ทันที แต่การขอให้อีกฝ่ายดำเนินการจัดส่งคืนสินค้าเองนั้น แม้จะเป็นเรื่อง
ปกติในกระบวนการทางธุรกิจก็ตาม แต่ก็อาจเป็นการเพิ่มภาระให้อีกฝ่าย หากไม่มีคำที่สื่อความเห็นใจ
ประกอบ

สรุปได้ว่า รูปแบบการสื่อสารในบริบทการขอโทษกรณีส่งสินค้าผิดประเภท การใช้
ถ้อยคำลดความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลางในด้านการเยียวยา ความละเอียดอ่อนเชิงความสัมพันธ์
ยังปรากฏน้อย

3.3 บริบท “การปฏิเสธคำขอลดราคาสินค้า” ได้แก่

3.3.1 「平素^{へいそ}より格別^{かくべつ}のお引き立て^{おきだて}を賜^{たまわ}り、厚^{あつ}くお礼^{れい}申し上げます。」

คำแปล: ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้ให้การสนับสนุนเป็นพิเศษ
ด้วยดีเสมอมา

รหัส: Context A3 (Opener) เขียนโดย S6

การเลือกใช้ประโยคเปิดด้วยการยืนยันคุณค่าของอีกฝ่าย แสดงความกตัญญู
และให้เกียรติในระดับสูงต่ออีกฝ่าย ซึ่งจะช่วยลดผลกระทบจากเนื้อหาที่เป็นการปฏิเสธในประโยคถัดไป
และสะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่เป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจมากกว่าผู้ซื้อ – ผู้ขาย

3.3.2 「誠に恐縮^{まこと きょうしゆく}ではございますが、現行価格^{げんこうかかく}を維持^いさせていただき
たく存じます。」

คำแปล: ต้องขออภัยอย่างสูง ทางบริษัทเราขอคงราคาปัจจุบันไว้ตามเดิม

รหัส: Context A3 (Main Act) เขียนโดย S4

ประโยคนี้เป็นประโยคปฏิเสธแต่ช่วยลดความรุนแรงของการปฏิเสธ ผ่านการใช้
น้ำเสียงที่นอบน้อมและให้เกียรติอีกฝ่าย คือ 誠に恐縮^{まこと きょうしゆく}ではございますが ช่วยปกป้องหน้า ของ
ผู้ถูกปฏิเสธและรักษาภาพลักษณ์ของผู้ส่งสาร และการใช้รูปสุภาพถ่อมตัว (謙譲語) คือ ~させてい
ただきたく存じます เป็นการขออนุญาตเชิงลดระดับตนเองลง สะท้อนให้เห็นถึงการพยายามปกป้อง
การคุกคามหน้าของทั้งสองฝ่ายและการคำนึงถึงอำนาจต่อรองของอีกฝ่าย

3.3.3 「原材料費^{げんざいりょうひ}および物流^{ぶつりゅう}コストの高騰^{こうとう}により、社内基準^{しゃない きじゆん}上の見直^{みなお}
しが困難^{こんなん}な状況^{じょうきょう}でございます。」

คำแปล: เนื่องจากต้นทุนวัตถุดิบและค่าขนส่งเพิ่มขึ้น ทำให้ไม่สามารถปรับราคา
ได้ตามเกณฑ์ภายในของบริษัท

รหัส: Context A3 (reason) เขียนโดย S1

ประโยชน์ให้เหตุผลเชิงระบบนี้ช่วยลดการตีความเชิงลบจากอีกฝ่าย ทำให้อีกฝ่าย
 รับรู้ว่าการปฏิเสธคำขอนี้ ไม่ได้เกิดจากความไม่เต็มใจหรือไม่เห็นความสำคัญของอีกฝ่าย แต่เป็นข้อจำกัด
 ทางอุตสาหกรรมที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ การใช้ภาษาสุภาพ คือ 状況でございます ช่วยเพิ่ม
 ความเป็นทางการและลดน้ำหนักการปฏิเสธ

3.3.4 「年間契約割引など、別条件でのご提案が可能です。」

คำแปล: อย่างไรก็ตาม ทางเรายังสามารถพิจารณาข้อเสนอให้ท่านในรูปแบบอื่น
 ๆ เช่น ส่วนลดในสัญญารายปี

รหัส: Context A3 (Option/Remedy) เขียนโดย S9

การเสนอทางเลือกใหม่ที่เอื้อประโยชน์ร่วมกัน เป็นกลยุทธ์สำคัญที่ทำให้เนื้อหา
 ที่เป็นการปฏิเสธอ่อนลง และเปลี่ยนทิศทางการสื่อสารจากการปฏิเสธไปสู่การเจรจาทางออกร่วมกัน
 นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการรักษาความร่วมมือและสถานภาพของอีกฝ่ายด้วยการใช้ภาษาสุภาพ
 ～可能でございます เป็นการแสดงความเคารพสูงสุด

สรุปได้ว่า รูปแบบการสื่อสารในบริบทการปฏิเสธคำขอลดราคาสินค้านั้น มีการใช้
 ภาษาต่อรองมากกว่าภาษาแสดงการปฏิเสธ จึงทำให้การปฏิเสธเปลี่ยนทิศทางการเจรจาธุรกิจต่อ

3.4 บริบท “การปฏิเสธคำขอขยายระยะเวลาการชำระเงิน” ได้แก่

3.4.1 「お支払い期限の延長は致しかねます。」

คำแปล: ทางเราไม่สามารถขยายเวลาการชำระเงินให้ได้

รหัส: Context A4 (Main Act) เขียนโดย S2

ถึงแม้ว่าประโยชน์นี้จะถูกต้องตามไวยากรณ์และเป็นรูปสุภาพถ่อมตัว ～致しか
 ねます ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า เป็นประโยคปฏิเสธที่ตรงเกินไปทำให้เกิดการคุกคามหน้าของ
 อีกฝ่าย เนื่องจากการชำระเงินเป็นบริบทที่อ่อนไหวทางธุรกิจ นอกจากนี้ ยังขาดการคำนึงถึงสถานะ
 ความสัมพันธ์ทางธุรกิจก่อนเลือกใช้ถ้อยคำปฏิเสธ ซึ่งอาจทำให้อีกฝ่ายรู้สึกถูกลดทอนเกียรติหรืออำนาจ
 การต่อรอง

3.4.2 「社内規定の厳格化により、対応が難しい状況です。」

คำแปล: เนื่องจากการปรับกฎข้อบังคับภายในบริษัทที่เข้มงวดขึ้น จึงไม่สามารถ
 ตอบสนองคำขอนี้ได้

รหัส: Context A4 (Reason) เขียนโดย S7

การให้เหตุผลในประโยคนี้นี้ ช่วยลดความรู้สึกถูกปฏิเสธด้วยเหตุผลส่วนบุคคล
 แต่ถ้อยคำนี้สื่อความหมายตรงเกินไปมากกว่าการใส่ใจอีกฝ่าย อย่างไรก็ตาม ถ้อยคำนี้ช่วยลดแรงปะทะ
 ได้ในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่เพียงพอสำหรับบริบทที่อ่อนไหว จากประโยคนี้นี้จะสะท้อนให้เห็นว่า “องค์กรยึด
 กฎเกณฑ์” มากกว่า “ความสัมพันธ์หรือความร่วมมือระยะยาว” ซึ่งไม่สอดคล้องกับค่านิยมญี่ปุ่นที่ยึด
 “ความสัมพันธ์ทางสังคม”

3.4.3 「分割回数の見直しや支払い方法の変更であれば検討可能です。」

คำแปล: อย่างไรก็ตาม หากเป็นการปรับจำนวนงวดในการชำระเงินหรือการ
 ปรับวิธีการชำระเงิน ทางเราสามารถพิจารณาให้ได้

รหัส: Context A4 (Remedy) เขียนโดย S10

ประโยชน์นี้เป็นการใช้กลยุทธ์การเสนอทางเลือก ซึ่งช่วยลดแรงปะทะจากการปฏิเสธ เป็นการเปิดพื้นที่ในการเจรจาต่อรอง และยังแสดงวิธีการแก้ไขช่วยประคับประคองความสัมพันธ์ แต่ยังคงขาดรายละเอียดที่เพียงพอ เช่น ระยะเวลา จำนวนงวด ทำให้ความจริงใจที่จะแสดงต่ออีกฝ่ายยังไม่ชัดเจน

สรุปได้ว่า รูปแบบการสื่อสารในบริบทการปฏิเสธคำขอขยายระยะเวลาการชำระเงินนั้น ควรต้องมีความละเอียดอ่อนเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะภาษาที่ใช้ในการปฏิเสธที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นทางการเงิน

อภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษา 1. กลยุทธ์การใช้ถ้อยคำลดความรุนแรงของข้อความที่ผู้เรียนเลือกใช้ ในสถานการณ์ที่มีความอ่อนไหวสูง ได้แก่ การขอโทษและการปฏิเสธ และ 2. ความเหมาะสมเชิงสังคม วัฒนธรรมของการใช้ภาษาในบริบทธุรกิจญี่ปุ่นที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระยะยาวและการรักษาหน้าของอีกฝ่าย ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับทฤษฎีวัจนปฏิบัติศาสตร์สมัยใหม่ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง คือ แม้ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยจะมีความสามารถหรือทักษะทางรูปแบบภาษาที่ดี อย่างไรก็ตาม ควรได้รับการเสริมทักษะภาษาสัมพันธภาพ (Relational Pragmatics) เพิ่มเติม

จากงานวิจัยนี้พบว่า ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยชั้นปีที่ 4 สามารถเขียนเอกสารได้ตรงตามแบบแผนจดหมายธุรกิจอย่างครบถ้วน (การเปิดเรื่อง - การแจ้งสารหลัก - การให้เหตุผล - การให้ข้อเสนอ/การเยยวยา - การลงท้าย) นอกจากนี้ ยังใช้รูปแบบภาษายกย่อง/ถ่อมตัว (敬語) ได้อย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยด้านการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นที่ว่า ผู้เรียนชาวต่างชาติ รวมทั้งผู้เรียนชาวไทย มักจะประสบความสำเร็จใน “ระดับรูปแบบ” หากได้รับแนวทางฝึกฝนที่ชัดเจนและสม่ำเสมอ (Liblub, Hansuk, & Sanguanphon, 2022; Maynard, 1997) แต่อย่างไรก็ตาม แม้ผู้เรียนจะใช้รูปแบบภาษาสุภาพ (敬語) ได้อย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ แต่ไม่ได้หมายความว่าประสบความสำเร็จเชิงความสัมพันธ์ จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนยังไม่สามารถเชื่อมโยงระดับภาษาที่เลือกใช้กับบริบทเชิงสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะความเข้าใจเชิง Wakimae (Ide, 1989) ได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระยะห่างทางสังคม และระดับความเป็นทางการ ซึ่งการขาดความเข้าใจในประเด็นเหล่านี้จะส่งผลให้เกิดข้อบกพร่องหรือความไม่เหมาะสมกับบริบท อาทิ การปฏิเสธที่ตรงเกินไป หรือการขอโทษโดยที่ไม่มีข้อเสนอเยยวยา สอดคล้องกับงานของ มาริสา พงษ์ธนยนต์กิจ (2547) ที่กล่าวว่า “ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาพสะท้อนวัฒนธรรม” การสื่อสารจึงไม่ได้เป็นเพียงการเลือกถ้อยคำ แต่เป็นการเลือกท่าทีและการแสดงความรู้สึกซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่แสดงความสัมพันธ์ในสังคมญี่ปุ่น นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า การใช้ Positive Politeness ปรากฏค่อนข้างน้อย แม้ในสถานการณ์ที่ควรใช้เพื่อประคับประคองความสัมพันธ์ เช่น การปฏิเสธคำขอของบริษัทลูกค้า ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนอาจตีความ “ความสุภาพ” ในกรอบของความถูกต้องเชิงรูปแบบและความเป็นทางการเป็นสำคัญ โดยผูกความสุภาพเข้ากับระดับภาษาและความเป็นทางการมากกว่าท่าทีเชิงความสัมพันธ์ จึงส่งผลให้ผู้เรียนส่วนใหญ่เลือกใช้ Negative Politeness เป็นหลัก ได้แก่ การอ้างนโยบายหรือกฎเกณฑ์ของบริษัท การขออภัย รวมถึงการใช้ภาษาที่ลดความรุนแรงแบบทางการ เพราะมองว่ากลยุทธ์นี้ปลอดภัยและสอดคล้องกับแบบแผนจดหมายธุรกิจที่ได้เรียนมา ลดความเสี่ยงต่อการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม ในขณะที่การใช้ Positive Politeness ต้องอาศัยการประเมินความสัมพันธ์เชิงสังคมและผลประโยชน์ร่วมกัน อาจถูกมองว่าเป็นกลยุทธ์ที่มี

ความเสี่ยงหากประเมินบริบททางสังคมผิดพลาด ผู้เรียนจึงหลีกเลี่ยงการใช้กลยุทธ์ดังกล่าว เนื่องจากยังขาดความมั่นใจในการอ่านสถานการณ์ทางสังคมและการวางแผนเชิงสัมพันธ์ให้เหมาะสมกับบริบททางธุรกิจ นอกจากนี้ ในการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจในระดับอุดมศึกษานั้น มักมุ่งเน้นความถูกต้องของรูปแบบภาษาและแบบแผนเอกสารมากกว่าการฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงต่อความสัมพันธ์ ผู้เรียนจึงได้รับการฝึกให้ “ใช้ไม่ผิด” มากกว่าการ “สื่อสารให้เหมาะสม” ดังนั้น เมื่อผู้เรียนใช้ภาษาในสถานการณ์จริง จึงเลือกใช้ภาษาที่เป็นทางการและมีความเป็นกลางค่อนข้างมาก แทนที่จะใช้ถ้อยคำแสดงความใกล้ชิดหรือแสดงความร่วมมือ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในวัฒนธรรมธุรกิจญี่ปุ่นโดยถ่ายทอดผ่านกลยุทธ์ Positive Politeness

ในบริบทการขอโทษ ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยชั้นปีที่ 4 แสดงการยอมรับผิดและแสดงความเสียใจได้อย่างเหมาะสมซึ่งเป็นถ้อยคำแสดงความสุภาพพื้นฐานในสังคมญี่ปุ่น แต่มักจะขาดการให้ข้อเสนอทางเลือกอื่นหรือการเยียวยา (Remedial Offer) ซึ่งเป็นหลักสำคัญของการได้รับความไว้วางใจทางธุรกิจคืนกลับมา โดยเฉพาะการเสนอทางเลือกที่ลดภาระของบริษัทคู่ค้า เช่น กำหนดการจัดส่งใหม่ การมีค่าชดเชย หรือเงื่อนไขผ่อนปรน ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Sugimoto (1997) ที่ว่า การขอโทษที่มีประสิทธิผลในวัฒนธรรมญี่ปุ่นไม่ใช่แค่การกล่าวคำว่าเสียใจเชิงพิธีการเท่านั้น แต่ต้องประกอบด้วย การรับภาระบางส่วนของความเสียหายเพื่อรักษาความสัมพันธ์ ตลอดจนต้องสะท้อนความเข้าใจเชิงวัฒนธรรมที่มองเห็นผลกระทบทั้งทางอารมณ์และผลประโยชน์ของผู้รับสาร (Xu, & Wang, 2018) สรุปได้ว่า เอกสารทางธุรกิจของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นชาวไทยชั้นปีที่ 4 มีความสุภาพถูกต้อง แต่ยังไม่ทำให้ผู้รับสาร (บริษัทคู่ค้า) เบาใจหรือไว้วางใจ เนื่องจากระดับของการให้ข้อเสนอทางเลือกอื่นหรือการเยียวยายังไม่เหมาะสมกับความเสียหายที่เกิดขึ้น

ในบริบทการปฏิเสธเป็นการกระทำที่คุกคามหน้า ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยชั้นปีที่ 4 ส่วนหนึ่งยังเลือกใช้ถ้อยคำในการปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา ทำให้อีกฝ่ายไม่พอใจหรือรู้สึกเสียหน้าและไม่ได้รับการบรรเทาอย่างเหมาะสม จากมุมมองของทฤษฎีความสุภาพ (Brown, & Levinson, 1987) ในกรณีที่มีการปฏิเสธนั้นมีความเสี่ยงต่อการคุกคามหน้าของผู้รับสารสูง ผู้ส่งสารควรเลือกใช้กลยุทธ์เชิงบรรเทาหรือลดความเสี่ยง ได้แก่ การให้เหตุผล (Accounting) การยอมรับข้อจำกัดของฝ่ายตน (Negative Politeness) การเน้นความร่วมมือ (Positive Politeness) หรือการให้ทางเลือกทดแทน เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศที่ไม่ดีเป็นดี บรรเทาความรู้สึกที่ไม่ดีของผู้รับสาร ดังนั้น จะเห็นได้ว่าผู้เรียนยังสามารถชี้แจงเหตุผลได้มาก แต่ชี้แจงออกได้น้อย จึงทำให้เอกสารปฏิเสธยังคงมีความแข็งในเชิงความสัมพันธ์และไม่บรรเทาเป้าประสงค์เชิงธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ

ในส่วนของการประเมินความเหมาะสมเชิงสังคมวัฒนธรรม พบว่า ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะผู้เรียนยังไม่สามารถตีความความสัมพันธ์เชิงอำนาจหรือผลได้เสียร่วมกันสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ Ide (1989) ที่กล่าวว่า Wakimae คือ ความสามารถในทางตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์และความเข้าใจบริบทมากกว่าการเรียนรู้จากตำราเรียนเพียงอย่างเดียว ซึ่งภาษากับความสัมพันธ์จริงไม่เหมาะสม เช่น จดหมายตอบกลับข้อเสนอที่มีความละเอียดแต่ขาดถ้อยคำที่สะท้อน “การลดภาระของอีกฝ่าย” อาจเป็นเพราะมุมมองทางวัฒนธรรม กล่าวคือ ภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจไม่ได้วัดความเหมาะสมจากรูปแบบภาษาที่สุภาพที่สุด แต่วัดจากความพอดีระหว่าง

“ระดับภาษา - บทบาท - สถานภาพ - ความสัมพันธ์ - ผลได้เสียร่วมกัน” (มาริสา พงษ์ชนยนตกิจ, 2547; Maynard, 1997)

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากมุมมองวัฒนธรรมการสื่อสาร การเลือกถ้อยคำในเอกสารทางธุรกิจ จึงไม่ใช่การเลือกคำศัพท์ทางการเท่านั้น แต่เป็นการเลือกทำที่ที่ทำให้ผู้รับสารรู้สึกว่าได้รับเกียรติ ได้รับการใส่ใจ คำนึงถึง และได้รับทางออกที่เหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าความสามารถทางภาษาเชิงธุรกิจของนักศึกษาสาขาวิชา ภาษาญี่ปุ่น ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่ความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์หรือการใช้รูปแบบประโยคสุภาพเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงความสามารถในการปรับใช้ภาษาให้เหมาะสมตามบริบทสังคมวัฒนธรรมและความสัมพันธ์เชิงธุรกิจด้วย โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่มีความละเอียดอ่อนด้านปฏิสัมพันธ์ เช่น การขอโทษและการปฏิเสธ ผู้เรียนชาวไทยมีแนวโน้มให้ความสำคัญต่อ “ความสุภาพเชิงรูปแบบ” มากกว่า “ความสุภาพเพื่อรักษาความสัมพันธ์” ส่งผลให้การใช้ภาษาแม้ว่าจะถูกต้อง แต่ยังไม่สามารถลดผลกระทบทางอารมณ์และความร่วมมือกับอีกฝ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ความรู้ที่สะท้อนให้เห็นว่า การสร้างความสมดุลระหว่างข้อมูลที่ถูกต้องและความรู้สึกของผู้รับสารเป็นหัวใจสำคัญในการสื่อสารทางธุรกิจญี่ปุ่น ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่า การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจยังมีข้อจำกัดสำคัญในการก้าวข้ามจากความรู้เชิงไวยากรณ์ไปสู่ความรู้เชิงวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์เชิงสัมพันธ์ กล่าวคือ แม้ผู้เรียนจะสามารถใช้รูปแบบประโยคและภาษาสุภาพได้ถูกต้องตามหลักภาษา แต่ยังไม่สามารถประเมินระดับความอ่อนไหวของสถานการณ์และการเลือกถ้อยคำที่เหมาะสมกับความสัมพันธ์เชิงธุรกิจได้อย่างเพียงพอ โดยเฉพาะการใช้ถ้อยคำลดความรุนแรง การแสดงความเข้าใจ และการรักษาหน้าของอีกฝ่าย ข้อจำกัดนี้สะท้อนว่าผู้เรียนยังต้องพัฒนาทักษะเชิงสัมพันธ์ ซึ่งไม่อาจเกิดขึ้นได้ภายในห้องเรียนหรือการรู้กฎไวยากรณ์เพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยประสบการณ์ การตีความบริบท และความเข้าใจวัฒนธรรมการสื่อสารร่วมด้วย ดังนั้น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์สถานการณ์ การประเมินผลกระทบต่อความสัมพันธ์ และการเลือกใช้ถ้อยคำที่สามารถลดความรุนแรงของสารที่ส่งออกไปได้ จะช่วยยกระดับทักษะการสื่อสารในโลกการทำงานจริงได้

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนมีข้อจำกัดด้านการเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมกับความสัมพันธ์เชิงธุรกิจและความรู้สึกของผู้รับสาร ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนการเขียนภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจควรมุ่งพัฒนาความสามารถเชิงวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ควบคู่กับองค์ความรู้ด้านภาษา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การวิจัยต่อไปควรขยายไปยังสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาต่อรอง การเสนอราคา การปฏิเสธสัญญาทางธุรกิจ หรือการแจ้งข่าวสารที่อาจกระทบต่อความเชื่อมั่น เพื่อให้เห็นภาพรวมของการใช้ประกอบกลยุทธ์ลดความรุนแรงของถ้อยคำในมิติต่าง ๆ อย่างครอบคลุม และนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้เรียนได้ตรงประเด็น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2566). *วัจนปฏิบัติศาสตร์กับความสุภาพและวัฒนธรรม: แนวคิดและแนวทางวิจัยภาษาไทย*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิ่นดา เลอเลิศยุติธรรม. (2549). *การศึกษาความสุภาพในการขอร้องและการปฏิเสธในการติดต่อธุรกิจทางจดหมายในภาษาไทยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นปริญญาตรี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Office of Academic Resources Chulalongkorn University. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/51718>
- มารีสา พงษ์ชนยนตกิต. (2547). ภาพสะท้อนของสังคมวัฒนธรรมญี่ปุ่นจากภาษาญี่ปุ่น. *วารสารญี่ปุ่นศึกษาศาสตร์*, 21(2), 129-142. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/japanese/article/download/51969/43073>
- Brown, P., & Levinson, S. C. (1987). *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge University Press.
- Ide, S. (1989). Formal Forms and Discernment: Two Neglected Aspects of Universals of Linguistic Politeness. *Multilingua*, 8, 223-248. <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=1198895>
- Liblub, I., Hansuk, W., & Sanguanphon, S. (2022). การศึกษาข้อผิดพลาดและแนวทางแก้ไขการเขียนเรียงความภาษาญี่ปุ่นขั้นต้นของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ หลักสูตรภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ประเทศไทย. *JSN Journal*, 12(2), 69-83. <https://shorturl.asia/qdN4a>
- Maynard, S. K. (1997). *Japanese Communication: Language and Thought in Context*. University of Hawaii Press.
- Ohta, A. S. (2017). *From SCOPA Development to Implementation in Concept - Based Instruction*. Equinox Publishing.
- Sugimoto, N. (1997). A Japan-US Comparison of Apology Styles. *Communication Research*, 24(4), 349-369. <https://doi.org/10.1177/009365097024004002>
- Xu, Z.H., & Wang, Q. (2018). Pragmatic Empathy as A Grand Strategy in Business Letter Writing. *English Language Teaching*, 11(8), 14-27. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1184812.pdf>

ภาคผนวก

แนะนำผู้เขียน

Wang Zhiguo

หน่วยงานสังกัด Chinese Lecturer, School of Liberal Arts, University of Phayao
ความสนใจทางวิชาการ Chinese Language
E-mail xuyong0810@gmail.com

พูนศักดิ์ สุวรรณมงคล

หน่วยงานสังกัด หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ความสนใจทางวิชาการ รัฐประศาสนศาสตร์
E-mail Poonsak 2904@hotmail.com

Zhang Xia

หน่วยงานสังกัด Master's degree student in Chinese for Careers, University of
the Thai Chamber of Commerce
ความสนใจทางวิชาการ Chinese Language
E-mail xia87200@gmail.com

พรณัฏฐ์ เพ็ชรวิจิตร

หน่วยงานสังกัด อาจารย์ประจำวิชาเอกสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ความสนใจทางวิชาการ การสอนสังคมศึกษา, หลักสูตรและการสอน
E-mail Phanthip.p@lawasri.tru.ac.th

Wang Hongren

หน่วยงานสังกัด Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities,
Kasetsart University
ความสนใจทางวิชาการ Chinese Language
E-mail hongrenvip@gmail.com

ธนเดช วงศ์คำมูล

หน่วยงานสังกัด หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ความสนใจทางวิชาการ รัฐประศาสนศาสตร์
E-mail Thanadetwongkammoon@hotmail.com

ชญาณุตม์ บุญพระเกศ

หน่วยงานสังกัด

อาจารย์สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

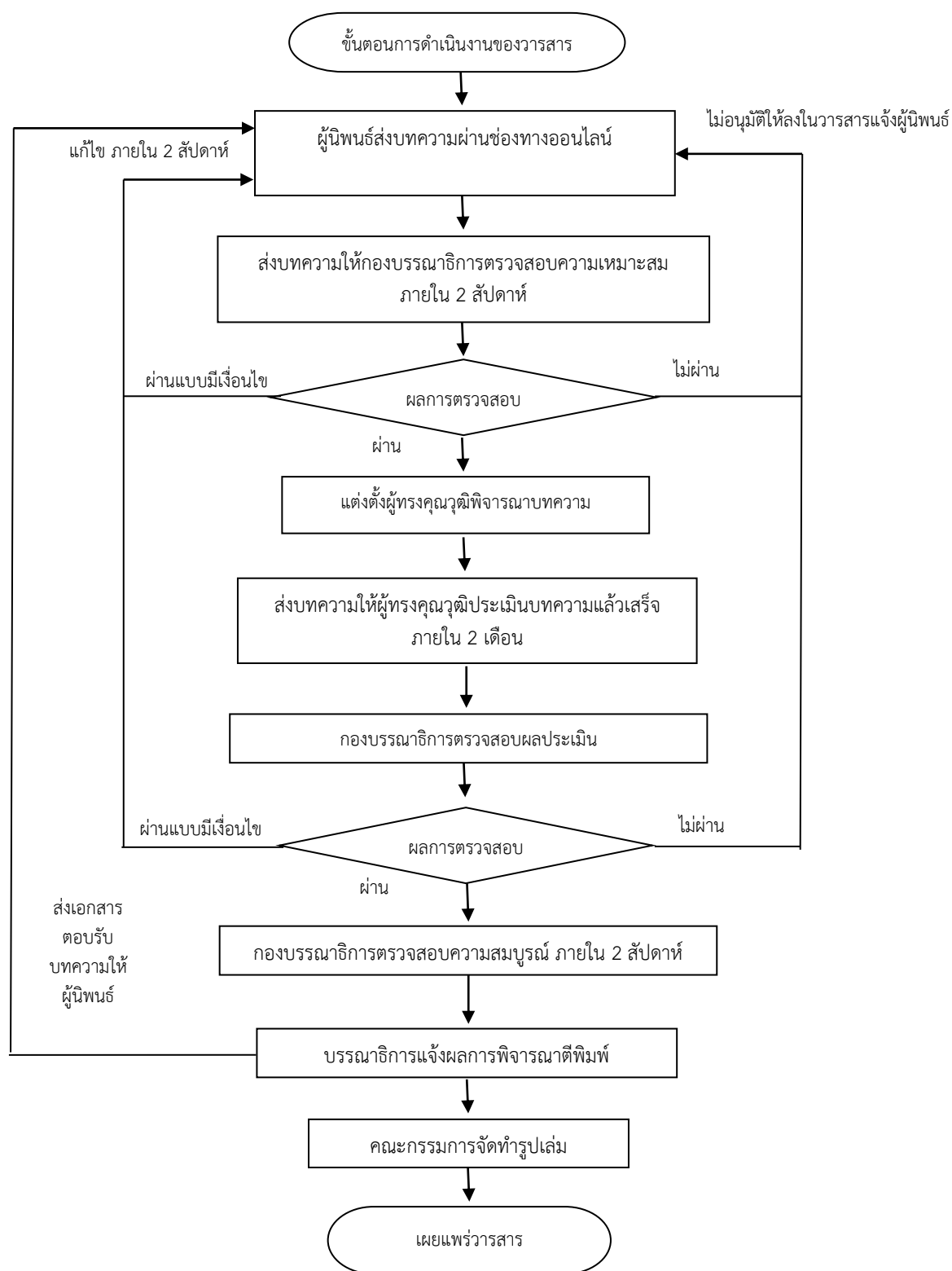
ความสนใจทางวิชาการ

ภาษาญี่ปุ่น, ภาษาศาสตร์

E-mail

Chayanoot.b@lawasri.tru.ac.th

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสาร Lawarath Social E-Journal ของภาควิชาสังคมศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

Lawarath Social E – Journal

ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

321 ถ.นารายณ์มหาราช ต.ทะเลชุบศร อ.เมือง จ.ลพบุรี 15000

โทร. 036-411150

โทรศัพท์มือถือ. 064-332-7383

E-mail: lawarath.sej@yahoo.com

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสาร Lawarath Social E-Journal ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.2 บทความวิชาการ (Academic Article) ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทวิจารณ์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์

วารสาร Lawarath Social E-Journal ยินดีรับบทความภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศ ที่วารสาร Lawarath Social E-Journal สามารถจัดหาผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาคุณภาพบทความได้ โดยมีขอบเขตเนื้อหาของบทความ 5 ด้าน ดังนี้

1. General Social Sciences สังคมศาสตร์ (คติชนวิทยา ศาสนา ปรัชญา ประวัติศาสตร์ ท้องถิ่นศึกษา นิติศาสตร์)

2. Education การศึกษา

3. Linguistics and Language ภาษาศาสตร์ (ภาษา วรรณคดีและการแปล)

4. Political Science and International Relations รัฐศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

5. Public Administration รัฐประศาสนศาสตร์

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวน 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้นิพนธ์บทความ และผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-Blind Peer Review)

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสาร Lawarath Social E-Journal ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีจะต้องส่งการตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการของสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH SarabunPSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double Spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สี่ขนาดเอสี่ (A4) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษด้านซ้ายกับด้านขวา 1.25 นิ้ว, ด้านบน 1.5 นิ้ว และด้านล่าง 1 นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขกำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความควรมีความยาวประมาณ 8-12 หน้ากระดาษเอสี่ (A4) โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

2. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาว 250–300 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัยและบทความปริทรรศน์ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) สรุป (Conclusion) และคำสำคัญ (Key Words) ซึ่งควรเรียบเรียงตามลำดับและแยกหัวข้อให้ชัดเจน ดังนี้

- วัตถุประสงค์ ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- วิธีการศึกษา ควรกล่าวถึงวิธีการค้นคว้าข้อมูล ระเบียบวิธีวิจัยที่นำมาศึกษา สถิติที่นำมาใช้
- ผลการศึกษา ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- สรุป ควรกล่าวถึงผลสรุปของการค้นคว้าและศึกษา
- คำสำคัญ ควรมีคำสำคัญ 3-6 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา และจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,)

3. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้ สมมติฐานของการศึกษา ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ชัดเจน

3.2 วิธีการศึกษา (Methods) กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.3 ผลการศึกษา (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 3.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.4 อภิปรายผล (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้มีพหุปัญญา มาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.5 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย (Originality and body of Knowledge) ควรอธิบายถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาหรือวิจัยให้เป็นความรู้ที่น่าสนใจซึ่งสาธารณชนสามารถเข้าใจได้ จัดหมวดหมู่ความรู้ที่ได้ให้เหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมายและเผยแพร่สู่สาธารณชน

3.6 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะแนวการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.7 กิตติกรรมประกาศ (acknowledgements) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงานหรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัยในบทความจะมีส่วนนี้หรือไม่ก็ได้

3.8 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (Citations in text) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงแตกต่างกันตามประเภทของเอกสารหรือแหล่งที่ใช้อ้างอิง ดังนี้

การจัดรูปแบบหน้ากระดาษวารสาร Lawarath Social E-Journal
ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ระยะขอบ บน 1.5”

ตั้งค่าน้ำกระดาษ ขนาด A4 (21×29.7 cm)

ภายนอก 1.25”

ภายใน 1.25”

ล่าง 1”

บทความวิจัย

ชื่อบทความภาษาอังกฤษ
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 20)

ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาอังกฤษ
ยศ/ตำแหน่งทางวิชาการ, สาขาวิชา หน่วยงานต้นสังกัดภาษาอังกฤษ
อีเมล:
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

ได้รับบทความ: ว/ด/ป ปรับปรุงแก้ไข: ว/ด/ป ตอบรับตีพิมพ์: ว/ด/ป (ภาษาอังกฤษ)
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนาหัวข้อ ขนาดอักษร 14 ส่วนวัน/เดือน/ปี ขนาดอักษร 14)

ABSTRACT (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

ความยาวของบทคัดย่อภาษาอังกฤษ 250 - 300 คำ และต้องตรงกับบทคัดย่อภาษาไทย
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

Keywords: (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16) ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้อง
กับบทความ ประมาณ 3-5 คำ เป็นคำภาษาอังกฤษและต้องตรงกับคำสำคัญในภาษาไทย (ใช้ตัวอักษร
TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

ชื่อบทความภาษาไทย
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 20)

ชื่อผู้พิมพ์ภาษาไทย
ยศ/ตำแหน่งทางวิชาการ, สาขาวิชา หน่วยงานต้นสังกัดภาษาไทย
อีเมล:
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

ได้รับบทความ: ว/ด/ป ปรับปรุงแก้ไข: ว/ด/ป ตอบรับตีพิมพ์: ว/ด/ป (ภาษาไทย)
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนาหัวข้อ ขนาดอักษร 14 ส่วนวัน/เดือน/ปี ขนาดอักษร 14)

หมายเหตุ: กรณีบทความเป็นบทความภาษาต่างประเทศภาษาอื่นให้ผู้พิมพ์ใช้ขนาดและรูปแบบตัวอักษรที่นิยมใช้อย่างเป็นทางการของภาษานั้น ทั้งนี้ต้องให้กองบรรณาธิการเป็นผู้พิจารณาถึงความเหมาะสม ถูกต้องในขั้นตอนแรกก่อนส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความต่อไป

บทคัดย่อ (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

เนื้อหาของบทความ ควรมีความยาวของบทคัดย่อภาษาไทย 250-300 คำ โดยให้เขียนเป็นร้อยแก้ว เน้นเฉพาะเนื้อหาที่สำคัญ ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ วิธีการ ผลการวิจัย และข้อวิจารณ์หรือข้อเสนอแนะอย่างย่อ (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

คำสำคัญ: (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16) ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ประมาณ 3-5 คำ เป็นภาษาไทย ซึ่งตรงกับคำสำคัญในภาษาอังกฤษ เช่น รูปแบบบทความ, ขนาดตัวอักษร, รูปแบบตัวอักษร (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

บทนำ (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

อธิบายถึงความเป็นมาของเรื่องที่วิจัย ความสำคัญของปัญหาที่ทำการศึกษาวิจัย ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย กระชับ และชัดเจน การใช้คำย่อ ต้องมีคำสมบูรณ์ไว้ในครั้งแรกก่อน เนื้อหาของตัวเรื่องควรมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ความยาวไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (ควรระบุเป็นข้อๆ) (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

1. (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)
- 2.

กรอบแนวคิด/ทฤษฎี (ถ้ามี) (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

เนื้อหาความ (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

วิธีดำเนินวิธีวิจัย (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

อธิบายขั้นตอนการวิจัยด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย โดยกล่าวถึงแหล่งข้อมูล ดังนี้ (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

อธิบายถึงสิ่งที่ได้จากการศึกษาหรือวิจัย ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล และการแสดงผลการทดสอบสมมติฐาน และการวิจารณ์ผลการวิจัย ซึ่งการรายงานผลการวิจัยและการวิจารณ์นั้น ควรยึดวัตถุประสงค์ และสมมติฐานของการวิจัยเป็นหลัก เพื่อชี้ให้เห็นว่าผลการวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์อย่างไรบ้างและสอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้หรือไม่อย่างไร โดยเสนอหลักฐานข้อมูลอย่างเป็นระเบียบและเข้าใจง่าย (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

(กรณีมีตาราง)

ตาราง 1 (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16) เนื้อหาที่เป็นตารางและคำอธิบายสามารถใช้เป็นรูปแบบ 1 คอลัมน์ ได้ตามความเหมาะสม (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

	(n=จำนวน)
หัวข้อ	ขีดเส้น 2 เส้น
	ขีดเส้น 1 เส้น
รวม	ขีดเส้น 1 เส้น
	ขีดเส้น 2 เส้น

(กรณีมีภาพ)

ภาพ 1 ชื่อภาพ (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

(ที่มา: ✓)

อภิปรายผล (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

ควรอธิบายถึงผลที่ได้รับจากการศึกษาหรือวิจัย ว่าเป็นไปตามสมมติฐานหรือไม่ ควรอ้างถึงทฤษฎี หรือผลการศึกษาของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

ควรอธิบายถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาหรือวิจัยให้เป็นความรู้ที่น่าสนใจซึ่งสาธารณชนสามารถเข้าใจได้ จัดหมวดหมู่ความรู้ที่ได้ให้เหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมายและเผยแพร่สู่สาธารณชน (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

ข้อเสนอแนะ (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

อธิบายถึงการนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ หรือข้อเสนอแนะปัญหาที่พบในการวิจัย (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

เอกสารอ้างอิง

(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

(รูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาและการเขียนเอกสารอ้างอิง)

(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

บทความวิชาการ

ชื่อบทความภาษาอังกฤษ
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 20)

ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาอังกฤษ
ยศ/ตำแหน่งทางวิชาการ, สาขาวิชา หน่วยงานต้นสังกัดภาษาอังกฤษ
อีเมล:
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

ได้รับบทความ: ว/ด/ป ปรับปรุงแก้ไข: ว/ด/ป ตอบรับตีพิมพ์: ว/ด/ป (ภาษาอังกฤษ)
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนาหัวข้อ ขนาดอักษร 14 ส่วนวัน/เดือน/ปี ขนาดอักษร 14)

ABSTRACT (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

ความยาวของบทคัดย่อภาษาอังกฤษ 250 - 300 คำ และต้องตรงกับบทคัดย่อภาษาไทย
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

Keywords: (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16) ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้อง
กับบทความ ประมาณ 3-5 คำ เป็นคำภาษาอังกฤษและต้องตรงกับคำสำคัญในภาษาไทย (ใช้ตัวอักษร
TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

ชื่อบทความภาษาไทย
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 20)

ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาไทย
ยศ/ตำแหน่งทางวิชาการ, สาขาวิชา หน่วยงานต้นสังกัดภาษาไทย
อีเมล:
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

ได้รับบทความ: ว/ด/ป ปรับปรุงแก้ไข: ว/ด/ป ตอบรับตีพิมพ์: ว/ด/ป (ภาษาไทย)
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนาหัวข้อ ขนาดอักษร 14 ส่วนวัน/เดือน/ปี ขนาดอักษร 14)

หมายเหตุ: กรณีบทความเป็นบทความภาษาต่างประเทศภาษาอื่นให้ผู้นิพนธ์ใช้ขนาดและรูปแบบตัวอักษรที่นิยมใช้อย่างเป็นทางการของภาษานั้น ทั้งนี้ต้องให้กองบรรณาธิการเป็นผู้พิจารณาถึงความเหมาะสม ถูกต้องในขั้นตอนแรกก่อนส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความต่อไป

บทคัดย่อ (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

เนื้อหาของบทความ ควรมีความยาวของบทคัดย่อภาษาไทย 250-300 คำ โดยให้เขียนเป็นร้อยแก้ว เน้นเฉพาะเนื้อหาที่สำคัญ ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ วิธีการ ผลการวิจัย และข้อวิจารณ์หรือข้อเสนอแนะอย่างย่อ (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

คำสำคัญ: (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16) ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ประมาณ 3-5 คำ เป็นภาษาไทย ซึ่งตรงกับคำสำคัญในภาษาอังกฤษ เช่น รูปแบบบทความ, ขนาดตัวอักษร, รูปแบบตัวอักษร (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

บทนำ (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

อธิบายถึงที่หลักการและเหตุผล (Rationale) หรือความเป็นมาหรือภูมิหลัง (Background) หรือความสำคัญของเรื่องที่เขียน (Justification) วัตถุประสงค์ ขอบเขตของเรื่องและคำจำกัดความหรือนิยามต่างๆ และสรุปของบทนำ (ประมาณ 5-8 บรรทัด) ความยาวไม่เกิน 5 หน้ากระดาษ (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

เนื้อเรื่อง (Body) (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

อธิบายถึงที่เนื้อของบทความวิชาการที่จัดทำและสรุปของเนื้อหา (ประมาณ 5-8 บรรทัด) ความยาวไม่เกิน 5 หน้ากระดาษ (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

ส่วนสรุป (Conclusions) (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

อธิบายถึงที่ส่วนสรุปของบทความวิชาการที่จัดทำและสรุปของส่วนสรุป (ประมาณ 5-8 บรรทัด) ความยาวไม่เกิน 5 หน้ากระดาษ (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษา (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

ควรอธิบายถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาหรือวิจัยให้เป็นความรู้ที่น่าสนใจซึ่งสาธารณชนสามารถเข้าใจได้ จัดหมวดหมู่ความรู้ที่ได้ให้เหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมายและเผยแพร่สู่สาธารณชน (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

เอกสารอ้างอิง

(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

(ดูรูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาและการเขียนเอกสารอ้างอิง)

(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 16)

***หากต้องการรายละเอียดเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ

กองบรรณาธิการวารสาร Lawarath Social e-Journal

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

321 ถ.นารายณ์มหาราช ต.ทะเลชุบศร อ.เมืองลพบุรี จ.ลพบุรี 15000

โทรศัพท์ 036-411150 โทรศัพท์มือถือ 064-3327383

E-mail: lawarath.scj@yahoo.com

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาและการเขียนเอกสารอ้างอิง

วิธีการเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (Citations in text)

1. ใช้รูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาแบบ APA 7th (The Publication Manual of the American Psychological Association) การลงรายการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ในรูปแบบดังนี้

หมายเหตุ: เครื่องหมาย √ แสดงถึงการเว้นวรรคโดยการเคาะ Spacebar 1 ครั้ง เวลาลงรายการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาและรายการเอกสารอ้างอิงไม่ต้องใส่ลงไป

2. การลงรายการอ้างอิงในเนื้อหา

2.1 การอ้างอิงแบบท้ายประโยค หรือวงเล็บ (parenthetical citation)

(ชุตินาถ/สัจจามันท์, 2566)

(Watson, 2024)

2.2 การอ้างอิงแบบบรรยาย (narrative citation) ใช้ในกรณีเริ่มต้นประโยค โดยการ

กล่าวถึงชื่อผู้แต่ง

ชุตินาถ/สัจจามันท์ (2566)

Watson (2024)

3. ผู้แต่ง 1-2 คน

(ชุตินาถ/สัจจามันท์ และ งามศรีวิจิตร, 2539)

Wegenerv and Petty (1994)

4. ผู้แต่ง 3 คนขึ้นไป

(สรญา/แสงเย็นพันธ์ และคณะ, 2565)

Harris et al., (2018)

5. ผู้แต่งที่เป็นผู้มีฐานันดรศักดิ์ บรรดาศักดิ์ สมณศักดิ์

(ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2528)

(คุณหญิงแม้นมาส ขวาลิต, 2521)

(พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2540)

6. สิ่งพิมพ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง ใช้ชื่อเรื่องแทนชื่อผู้แต่ง

(การพัฒนาสุขนิสัย, 2548)

(Organization Management, 2011)

7. ข้อความที่นำมาอ้างอิง พบแหล่งที่ใช้อ้างอิงมากกว่า 1 แหล่ง สามารถเขียนไว้ในวงเล็บเดียวกันได้ โดยใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นแต่ละงานและเรียงตามลำดับอักษรของชื่อผู้แต่ง

(นวลจันทร์/รัตนกร, 2539; งามศรี/ศิริรักษ์, 2552; เยาวภา/โตทรัพย์, 2554)
(Heggs, 1999; Kates, & Davies, 2004)

8. การอ้างอิงราชกิจจานุเบกษา

ให้ใช้ชื่อกฎหมายและตามด้วยปี

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานการอุดมศึกษา (2549)...ตามที่พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2505 (2505) กำหนดไว้
...เนื้อหา...(พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561, 2561)

9. การอ้างอิงเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

ใช้คำว่า อ้างถึงใน หรือ as cited in

การอ้างอิงหน้าข้อความ

ชุดรัตน์ กาญจนธนะชัย (2562 อ้างถึงใน กิตติ อะพรหมย์, 2558) ระบบสารสนเทศที่ดีควรมีความสามารถที่ครอบคลุมการทำงานขององค์กรในด้านต่าง ๆ

Arnett (2000, as cited in Claiborne & Drewery, 2010) suggests there is an emerging adult stage in the lifespan of humans, covering young people between the ages of 18 and 25 years.

การอ้างอิงท้ายข้อความ

สารสนเทศเพื่อการวางแผนกลยุทธ์ (strategic planning information systems) หมายถึงระบบที่จัดให้มีกระบวนการในการพัฒนาแผนระยะยาวสำหรับระบบสารสนเทศบนพื้นฐานของแผนกลยุทธ์โดยภาพรวมขององค์กร (Indstuds, n.d as cited in Faculty of Engineering, University of Porto, 2015)

10. การอ้างอิงจากบทสัมภาษณ์

การเขียนอ้างอิงจากบทสัมภาษณ์ กรณีไม่มีการเผยแพร่เป็นสาธารณะ ให้เขียนอ้างอิงในเนื้อหาเท่านั้นโดยไม่ต้องใส่เป็นรายการอ้างอิงท้ายเล่ม

ระวีวรรณ นาคโชติ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

(ระวีวรรณ นาคโชติ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

M. Dormnings (personal communication, February 11, 2018)

(A. Wolf, personal communication, October 27, 2014)

11. การอ้างอิงแหล่งสารสนเทศภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ให้เขียนชื่อสกุลผู้แต่งเป็นภาษาอังกฤษ

(Yamada, 2020)

(Xiao, 2021)

วิธีการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (บรรณานุกรม)

1. พิมพ์ขีดขอบซ้าย โดยไม่ต้องจัดหน้าแบบกระจายตัวอักษร (เครื่องหมาย "v" แสดงถึงการเว้นระยะ 1 เคาะ ให้ผู้เขียนเว้นวรรคเคาะ Spacebar 1 ครั้ง)

2. หากรายการใดไม่มี ไม่ต้องลงรายละเอียดในบรรณานุกรม ให้ลงรายการถัดมาได้เลย

3. การลงรายการผู้แต่ง ผู้แต่งอาจเป็นได้ทั้งบุคคลหรือสถาบัน

- บุคคลสามัญชน >> ตัดคำนำหน้านาม นาย, นาง, นางสาว ดร. นายแพทย์ พล.อ. ผศ. รศ.

- ชาวต่างประเทศ >> เขียนชื่อสกุลขึ้นก่อน คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค ตามด้วยอักษรย่อชื่อต้น (First name) และ ชื่อกลาง (ถ้ามี)

Potter, J. W.

Pane, J.

- ผู้มีบรรดาศักดิ์ ฐานันดรศักดิ์หรือสมณศักดิ์ >> กลับเอาบรรดาศักดิ์ไว้หลังชื่อกับนามสกุล คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (.)

ศีกฤทธิ/ปราโมช, หม่อมราชวงศ์.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต).

- สถาบัน >> ให้บันทึกชื่อสถาบันนั้น ๆ โดยเรียงลำดับจากหน่วยงานใหญ่ไปหาหน่วยงานย่อย คั่นด้วยชื่อหน่วยงานด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.)

สามารถใช้อักษรย่อของชื่อหน่วยงานได้ในกรณีกล่าวชื่อเต็มและวงเล็บอักษรย่อไปแล้ว เช่น

ครั้งแรก กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ, 2556)

ครั้งถัดไป (ศธ, 2556)

4. ผู้แต่งที่มีฐานะเป็น บรรณาธิการ ให้ลงชื่อผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) และวงเล็บ อักษรย่อ (บก.) สำหรับหนังสือภาษาไทย หรือ (Ed.) หรือ (Eds.) สำหรับหนังสือภาษาต่างประเทศ

ประวิทย์/สุวณิชย์.ว(บก.).

เอี่ยมพร/สกุลแก้ว, วและวสุนธรา/ทับทิมแท้.ว(บก.).

Ford, วG. วS. ว(Ed.).

Jordan, วR. วJ, ว&วPeter, วT. r, วA. ว(Eds.).

5. ผู้แต่ง 1 คน

เอกสารภาษาไทยใส่ชื่อตามด้วยนามสกุล

ชวรินทร์ พาณิชย์.

เอกสารภาษาต่างประเทศนำนามสกุลขึ้นก่อน จุลภาค แล้วตามด้วยอักษรย่อชื่อ เช่น

Kim, P.

6. ผู้แต่ง 2 คน

เอกสารภาษาไทยใส่ชื่อตามด้วยนามสกุล คั่นระหว่างคนแรก และคนที่ 2 ด้วยคำว่า และ
ชวรินทร์ พานิชย์ และ ปริญญากรณ์ ลำน้อย.

เอกสารภาษาต่างประเทศนำนามสกุลขึ้นก่อน จุลภาค แล้วตามด้วยอักษรย่อชื่อ คั่น
ระหว่างคนแรก และคนที่ 2 ด้วย &

Dewey, M. & Kim, P. K.

7. ผู้แต่ง 3-20 คน ให้ใส่ชื่อทุกคน

พชร สันทัด, สุรชาติ ณ หนองคาย, สมาน งามสนิท, ฐนันต์ศักดิ์ บวรนนท์กุล,

เชษฐรัชดา พรรณาธิกุล, กฤษฎี สถิตยพัฒนานนท์, และประยงค์ เต็มขวาลา.

Ary, D., Jacobs, L.C., Irvine, A. K. S., & Walker, D. A.

8. ผู้แต่ง 21 คน ขึ้นไปให้ใส่ชื่อและสกุลของผู้แต่งคนที่ 1-19 ตามด้วยเครื่องหมาย,... ก่อน
ชื่อคนสุดท้าย

Gilbert, J. R., Smith, J. D., Johnson, R. S., Anderson, A., Plath, S., Martin, G.,

Sorenson, K., Jones, R., Adams, T., Rothbaum, Z., Esty, K., Gibbs, M.,

Taultson, B., Christner, G., Paulson, L., Tolo, K., Jacobson, W. L.,

Robinson, R. A., Maurer, O., . . .White, N.

9. การลงรายการชื่อหนังสือ

- ชื่อหนังสือให้พิมพ์ด้วยตัวเอียงและไม่ขีดเส้นใต้

- ชื่อหนังสือที่เป็นภาษาต่างประเทศ ให้ขึ้นต้นอักษรตัวแรกด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ และกรณีมีชื่อ

เรื่องรอง ให้พิมพ์ตามหลังเครื่องหมายมหัพภาค (:) โดยพิมพ์ขีดอักษรตัวท้าย เช่น

The psychology of prejudice: From attitudes to social action

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาไทยกับการพัฒนาชนบท: กรณีศึกษา

จังหวัดพิษณุโลก

10. การลงรายการครั้งที่พิมพ์ ให้ลงรายการตั้งแต่การพิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป แล้วใส่ไว้ใน
เครื่องหมายวงเล็บ () แล้วตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.)

(พิมพ์ครั้งที่ 2). (พิมพ์ครั้งที่ 3). (พิมพ์ครั้งที่ 4). (2nd ed). (3rd ed). (4th ed).

ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่). กรณีมีพิมพ์ครั้งที่ในวงเล็บต่อท้าย ไม่ต้องใส่เครื่องหมายมหัพภาค

(.) ต่อท้ายชื่อหนังสือ

บันทึกถึงดวงดาว (พิมพ์ครั้งที่ 2). ดอกหญ้า.

ชื่อหนังสือ. ต้องใส่เครื่องหมายมหัพภาค (.) กรณีไม่มี (พิมพ์ครั้งที่). ต่อท้าย

บันทึกถึงดวงดาว. ดอกหญ้า.

11. หนังสือไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ และปีที่พิมพ์ ใช้อักษรย่อในกรณีต่อไปนี้

	ภาษาไทย	ภาษาต่างประเทศ
ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์	(ม.ป.ป.)	(n.d.)
ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์	(ม.ป.ท.)	(n.p.)

นำอักษรย่อมาใส่ในตามตำแหน่ง

ชื่อผู้แต่ง.ว(ม.ป.ป.).วชื่อหนังสือว(ครั้งที่พิมพ์).ว(ม.ป.ท.).

12. หากไม่สามารถพิมพ์จบได้ภายใน 1 บรรทัด ให้ขึ้นบรรทัดใหม่โดยย่อหน้าเข้ามา 7 ตัวอักษร (7 เคาะ)

Estevez, E., Fillottrani, P., & Janowski, T. (2007). *From E-Government to Seamless Government* . Proceedings of COLLECTeR Iberoamérica 2007, Chile.

13. การจัดเรียง ให้เรียงตามลำดับอักษรของชื่อผู้แต่ง โดยเรียงตามอักษร ก-ฮ A-Z และแยกภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศออกจากกัน

13.1 การเรียงตามลำดับอักษร

ภาษาไทยใช้หลักการเดียวกับการเรียงคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน โดยเรียงตามรูปพยัญชนะ ก-ฮ ส่วนคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะเดียวกันให้เรียงตามรูปสระ ดังนี้

อะ อัว อัวะ อา อ ำ อี อี อี อี อู อุ เอะ เอ เอาะ เอา เอ็น เอีย เอียะ เอื้อ เอื้อะ แอ แอะ โอ โอะ โอ โอ

ภาษาอังกฤษใช้หลักการเดียวกับการเรียงคำใน Dictionary โดยเรียง A-Z ดังนี้

Singh, Y., มาก่อน Singh Siddhu, N.

Villafuerte, S. A., มาก่อน Villa-Lobos, J.

13.2 การเรียงลำดับงานทหลายงานที่ชื่อผู้แต่งคนแรกเป็นชื่อคนเดียวกัน

- ถ้าชื่อผู้แต่งทุกคนเหมือนกัน ให้จัดเรียงตามปีที่พิมพ์

ตัวอย่าง

เพ็ญพรรณ เจริญพร. (2548).

เพ็ญพรรณ เจริญพร. (2550).

Cabading, J. R., & Wright, K. (2000).

Cabading, J. R., & Wright, K. (2001).

- ถ้าชื่อผู้แต่งที่แตกต่างกัน จัดเรียงตามงานที่มีชื่อผู้แต่งคนเดียวมาก่อน งานที่มีชื่อผู้แต่งอื่นร่วม

ตัวอย่าง

ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. (2550).

ถิรนนท์อนวัชศิริวงศ์ และ พิรุณ อนวัชศิริวงศ์. (2552).

Alleyne, R. L. (2001).

Alleyne, R. L., & Evans, A. J. (1999).

- ถ้าชื่อผู้แต่งคนแรกเป็นคนเดียวกันและชื่อผู้แต่งคนที่สอง หรือคนที่สามต่างกัน ให้จัดเรียงตามลำดับอักษรตัวแรกของชื่อสกุลของผู้แต่งคนที่สอง และคนที่สามตามลำดับ

ตัวอย่าง

จักร ดิงศภัทย์, จุฑา เทียนไทย, และคำนวน บัญชา. (2549).

จักร ดิงศภัทย์, จุฑา เทียนไทย, และพิบูล ทิรจันทร์. (2551).

Boockvar, K. S., & Burack, O. R. (2007).

Boockvar, K. S., LaCorte, H.C., Giambanco, V., Friedman, B., &

vvvvvvvSiu, A. (2006).

- ถ้าชื่อผู้แต่ง คนแรกมีชื่อ สกุล เหมือนกัน ให้จัดเรียงตามลำดับอักษรย่อชื่อต้นและชื่อกลางของชื่อผู้แต่งคนแรก

ตัวอย่าง

Mathur, A. L., & Wallston, J. (1999).

Mathur, S. E., & Ahlers, R. J. (1998).

14. การอ้างอิงแหล่งสารสนเทศภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ให้เขียนชื่อผู้แต่งเป็นภาษาอังกฤษ และแปลข้อมูลส่วนอื่นๆ เป็นภาษาอังกฤษ

15. กรณีที่ผู้แต่งเป็นสถาบัน องค์กร หน่วยงาน และจัดพิมพ์เผยแพร่เอกสารในคราวเดียวกัน ให้ใช้ชื่อหน่วยงานใส่ในตำแหน่งของสำนักพิมพ์

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2564). *มาตรฐานรัฐบาลดิจิทัล ว่าด้วยแนวทางการ*
vvvvvvvเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐในรูปแบบดิจิทัลต่อสาธารณะ (มติ ครม. 15 กันยายน 2564).

vvvvvvvสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล .

รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

1. หนังสือที่เป็นรูปเล่ม E-book ที่ไม่มี DOI*

ไทย

ชื่อ/สกุล.ว(ปีพิมพ์).วชื่อเรื่องว(พิมพ์ครั้งที่).วสำนักพิมพ์.วURL (ถ้ามี)

อังกฤษ

สกุล,วอักษรย่อชื่อ.ว(ปีพิมพ์).วชื่อเรื่องว(พิมพ์ครั้งที่).วสำนักพิมพ์.วURL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

อ้างอิงในเนื้อหา

(สำเนา ขจรศิลป์, บุญเรียง ขจรศิลป์, สมประสงค์ น่วมบุญลือ, สุริยา เสถียรกิจอำไพ, และบุญสม ชีรวณิชกุล, 2541)

Jones (2002)

อ้างอิงท้ายบทความ

สำเนา ขจรศิลป์, บุญเรียง ขจรศิลป์, สมประสงค์ น่วมบุญลือ, สุริยา เสถียรกิจอำไพ, และบุญสม ชีรวณิชกุล. (2541). *การพัฒนาารูปแบบค่ายอาสาพัฒนาของนักศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.

Jones, M. (2002). *Social Psychology of Prejudice*. Prentice Hall.

Doe, R. L., & Johnson, M. K. (2020). *Advanced research methods in psychology* (2nd ed.). Academic Press. <https://www.academicpress.com/armip>

*DOI [Digital Object Identifier] คือ “ตัวระบุวัตถุดิจิทัลแบบไม่ซ้ำ” เปรียบเสมือนเลขประจำตัวประชาชนของบทความวิชาการหรือเอกสารดิจิทัลพิเศษ ๆ เช่น งานวิจัย หนังสือ รายงาน ฯลฯ ใช้ในการอ้างอิงในงานวิชาการช่วยให้ผู้อ่านไปตามดูต้นฉบับได้ เช่น DOI เลข 10.1234/abcd.5678 ให้เอาไปวางต่อท้าย <https://doi.org> จะกลายเป็น <https://doi.org/10.1234/abcd.5678> จะเป็นช่องทางที่เข้าไปดูเนื้อหาได้

2. E-book ที่มี DOI

ไทย

ชื่อ/สกุล.ว(ปีพิมพ์).วชื่อเรื่องว(พิมพ์ครั้งที่).วสำนักพิมพ์.ว<https://doi.org>/เลข DOI

อังกฤษ

สกุล,วอักษรย่อชื่อ.ว(ปีพิมพ์).วชื่อเรื่องว(พิมพ์ครั้งที่).วสำนักพิมพ์.ว<https://doi.org>/เลข DOI

* กรณีหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีการเผยแพร่ทั้งแบบรูปเล่มและแบบดิจิทัล ให้ระบุชื่อสำนักพิมพ์ตามแบบรูปเล่ม

ตัวอย่าง

สมชาย ใจดี. (2565). *การบริหารจัดการองค์กรยุคใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 2).

<https://doi.org/10.1234/abcd.5678>

Smith, J. A. (2022). *Modern organizational management* (2nd ed.).

<https://doi.org/10.1234/abcd.5678>

3. หนังสือแปล

ไทย

สกุล,✓อักษรย่อชื่อ.✓(ปีพิมพ์).✓ชื่อเรื่องภาษาต้นฉบับ✓[ชื่อหนังสือภาษาไทย]✓(พิมพ์ครั้งที่).✓สำนักพิมพ์.

อังกฤษ

สกุล,✓อักษรย่อชื่อ.✓(ปีพิมพ์).✓ชื่อเรื่องภาษาต้นฉบับ✓[ชื่อหนังสือภาษาอังกฤษ]✓(พิมพ์ครั้งที่).✓สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ฮอว์คิง, เอส. (2552). *The illustrated: A brief history of time* [ประวัติย่อของกาลเวลา ฉบับภาพประกอบ] (พิมพ์ครั้งที่ 17). มติชน.

Piaget, J. (1950). *La construction du réel chez l'enfant* [The child's construction of reality]. Neuchâtel, Delachaux, & Niestlé.

4. บทความจากในหนังสือ

ไทย

ชื่อ✓สกุล.✓(ปีพิมพ์).✓ชื่อบทหรือชื่อบทความ.✓ใน✓ชื่อบรรณาธิการ✓(บ.ก.),✓ชื่อหนังสือ✓(น.✓เลขหน้า).✓สำนักพิมพ์.

อังกฤษ

สกุล,✓อักษรย่อชื่อ.✓(ปีพิมพ์).✓ชื่อบทหรือชื่อบทความ.✓In✓ชื่อบรรณาธิการ✓(Ed. หรือ Eds.),✓✓✓✓✓✓ชื่อหนังสือ✓(pp.✓เลขหน้า).✓สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2540). การวิจัยอนาคตแบบ EDRF. ใน ทิศนา ขัมมณี และ สร้อยสน สกลรักษ์ (บ.ก.), *แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา* (น. 1–18). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bornstein, M. H., Hahn, C. S., Suwalsky, J. T. D., & Haynes, O. M. (2003).

Socioeconomic status, parenting, and child development: The Hollingshead four-factor index of social status and the socioeconomic index of occupations. In M. H. Bornstein & H. B. Robert (Eds.), *Monographs in parenting series. socioeconomic status, parenting, and child development* (pp. 29–82). Lawrence Erlbaum Associates.

5. บทความจากวารสารแบบรูปเล่ม/ e-journal ไม่มีเลข DOI

ผู้เขียนบทความ.(ปีที่พิมพ์).ชื่อบทความ.ชื่อวารสาร,ปีที่(ฉบับที่),หน้า-หน้า.https:// ใส่URL

ตัวอย่าง

ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคอาหารสุขภาพของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารพยาบาลศาสตร์*, 37(2), 45–56.

ธนพล ศรีจันทร์. (2565). แนวทางการจัดการความรู้ในองค์กรราชการไทย. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์*, 20(3), 12–25.

<https://www.rjpajournal.org/article/view/2565-management>

Brown, T. L., & Chen, R. M. (2018). Community engagement strategies in rural education. *Journal of Educational Leadership*, 34(1), 22–35.

Kumar, A., & Singh, D. (2020). Sustainable development practices in urban planning: A case study. *International Journal of Urban Studies*, 15(4), 101–115.
<https://ijus.org/article/2020/sustainable-urban>

6. บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่มีเลข DOI

ผู้เขียนบทความ.(ปีที่พิมพ์).ชื่อบทความ.ชื่อวารสาร,ปีที่(ฉบับที่),หน้า-หน้า.URL(ถ้ามี)

ตัวอย่าง

สุภาวี ศิรินคราภรณ์. (2567). ทฤษฎีฐานรากเพื่อเอกลักษณ์การออกแบบเครื่องประดับไทยร่วมสมัย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 44(1), 15–30.

<https://doi.org/10.1093/geronj/16.2.134>

Neugarten, B. L., Havighurst, R. J., & Tobin, S. S. (1961). The measurement of life satisfaction. *Journal of Gerontology*, 16(2), 134–143.

<https://doi.org/10.1093/geronj/16.2.134>

7. บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่มีหมายเลขบทความหรือ eLocator*

ผู้เขียนบทความ.v(ปีที่พิมพ์).vชื่อบทความ.vชื่อวารสาร.vปีที่(ฉบับที่).vบทความvเลขที่บทความ.vURL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

นววรรณ นิธิโรจน์ และ ศศิลักษณ์ ชัยนิกิจ. (2563). บทบาทครูอนุบาลในการส่งเสริมกรอบ
คิดยึดติดเติบโตในโรงเรียนประไพพิศ (นามสมมติ). *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทาง
การศึกษา*, 15(2), บทความ OJED1502032. [https://so01.tci-thaijo.org/
index.php/OJED/article/view/243480](https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/243480)

Burin, D., Kiltien, K., Rabuffetti, M., & Pia, L. (2019). Body ownership increases
the interference between observed and executed movements. *PLOS ONE*,
14(1), Article e0209899. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0209899>

*eLocator: เป็นหมายเลขบทความที่ใช้แทนเลขหน้าสำหรับบทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์บางฉบับ

8. บทความจากหนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ชื่อ/สกุล.v(ปี,vวันvเดือน).vชื่อคอลัมน์.vชื่อหนังสือพิมพ์,vเลขหน้า.vURL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

พงษ์พรรณ บุญเลิศ. (2561, 15 สิงหาคม). เติบโตแล้วอะไรดี: ‘สื่อพิพิธภัณฑ’ เชื่อมยุคสมัย
เข้าถึงด้วย ‘มิติใหม่’ อินเทอร์เน็ต. *เดลินิวส์*, 4.

Brody, J. E. (2007, December 11). Mental reserves keep brain agile. *The New York
Times*. <https://www.nytimes.com>

9. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญาโท (Doctoral dissertation / Master's thesis)

9.1 วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญาโทที่พิมพ์ไม่ได้

ตีพิมพ์

ไทย

ชื่อ/สกุล.v(ปีที่เผยแพร่).vชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์
vvvvvvหรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทไม่ได้ตีพิมพ์].vชื่อมหาวิทยาลัย.

อังกฤษ

สกุล,vอักษรย่อชื่อ.v(ปีที่เผยแพร่).vชื่อวิทยานิพนธ์/[Unpublished doctoral
vvvvvvdissertation หรือ Unpublished master's thesis].vชื่อมหาวิทยาลัย.

การเขียนระดับวิทยานิพนธ์ ในรูปแบบภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

ปริญญาโท ใช้คำว่า วิทยานิพนธ์ปริญญาโท หรือ Master's thesis

ปริญญาเอก ใช้คำว่า วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต หรือ Doctoral Dissertation

ตัวอย่าง

- ศิริพร มงคล. (2564). *การจัดการความขัดแย้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธนพล วงศ์สถิตย์. (2565). *การพัฒนากระบวนการสนทนาศาสนาเพื่อการตัดสินใจในองค์กรภาครัฐ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Smith, J. A. (2020). *Leadership strategies in nonprofit organizations* [Unpublished master's thesis]. University of California, Berkeley.
- Lopez, R. M. (2021). *Developing a digital governance framework for public services* [Unpublished doctoral dissertation]. Harvard University.

9.2 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทและวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกหาบัณฑิตจากเว็บไซต์ (ไม่อยู่ในฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์)

ไทย

ชื่อ/สกุล.(ปีที่เผยแพร่).ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทหรือปริญญาเอก]
 หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทหรือปริญญาเอกหาบัณฑิต, ชื่อมหาวิทยาลัย].ชื่อเว็บไซต์.URL

อังกฤษ

สกุล,ชื่ออักษรย่อชื่อ.(ปีที่เผยแพร่).ชื่อวิทยานิพนธ์/[Doctoral dissertation
 หรือ master's thesis, ชื่อมหาวิทยาลัย].ชื่อเว็บไซต์.URL

ตัวอย่าง

- วรารณณ์ โพธิ์ศรีประเสริฐ. (2545). *การพัฒนาโปรแกรมการปรับปรุงการพูดสำหรับครูปฐมวัยโดยใช้เทคนิคการละคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).
<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/302>

9.3 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทและวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกหาบัณฑิตจากฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์

ไทย

ชื่อ/สกุล.(ปีที่เผยแพร่).ชื่อวิทยานิพนธ์/(หมายเลข UMI หรือ เลขลำดับอื่น ๆ)/[วิทยานิพนธ์
 หรือปริญญาโทหรือปริญญาเอกหาบัณฑิต, ชื่อมหาวิทยาลัย].ชื่อฐานข้อมูล.

อังกฤษ

สกุล,ชื่ออักษรย่อชื่อ.(ปีที่เผยแพร่).ชื่อวิทยานิพนธ์/(หมายเลข UMI หรือ เลขลำดับอื่น ๆ)
 หรือ [Doctoral dissertation หรือ master's thesis, ชื่อมหาวิทยาลัย].ชื่อฐานข้อมูล.

ตัวอย่าง

McNiel, D. S. (2006). *Meaning through narrative: A personal narrative discussing growing up with an alcoholic mother* (UMI No. 1434728) [Master's thesis, California State University–Long Beach]. ProQuest Dissertations and Theses database.

10. รายงานที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่น

ชื่อหน่วยงาน. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อเรื่อง. สำนักพิมพ์หรือชื่อหน่วยงานที่ผลิตเอกสาร. URL (ถ้ามี)

11. เอกสารประกอบการประชุม/การประชุมวิชาการ

ไทย

ชื่อ/สกุล. (วันที่, เดือน, ปี). ชื่อเรื่องที่นำเสนอ. ในชื่อ (ประธาน), ชื่อหัวข้อการประชุม/ [Symposium]. ชื่อการประชุม, สถานที่ประชุม.

อังกฤษ

สกุล, อักษรย่อชื่อ. (ปี, เดือน, วันที่). ชื่อเรื่องที่นำเสนอ. In อักษรชื่อย่อ. สกุล (Chair), ชื่อหัวข้อการประชุม [Symposium]. ชื่อการประชุม, สถานที่ประชุม.

ตัวอย่าง

De Boer, D., & LaFavor, T. (2018, April 26–29). The art and significance of successfully identifying resilient individuals: A person-focused approach. In A. M. Schmidt & A. Kryvanos (Chairs), *Perspectives on resilience: Conceptualization, measurement, and enhancement* [Symposium]. Western Psychological Association 98th Annual Convention, Portland, OR, United States.

12. รายงานการประชุมเชิงวิชาการที่มี proceeding

12.1 Proceeding แบบหนังสือ

ไทย

ชื่อ/สกุล. (ปี). ชื่อบทความ. ในชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.), ชื่อหัวข้อการประชุม. ชื่อการประชุม/ [Symposium] (น. เลขหน้า). ฐานข้อมูล.

อังกฤษ

สกุล, อักษรย่อชื่อ. (ปี). ชื่อเรื่อง. In ชื่อบรรณาธิการ (Ed. หรือ Eds.), ชื่อหัวข้อการประชุม. ชื่อการประชุม/ [Symposium] (pp./เลขหน้า). ฐานข้อมูล.

* กรณีมีเลข DOI หรือ URL ให้เติมต่อท้ายจากฐานข้อมูล ตัวอย่าง ชื่อฐานข้อมูล/
<https://doi.org/xxxx>

ตัวอย่าง

พัชรภา ตันติชูเวช. (2553). การศึกษาทั่วไปกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในประเทศ มาเลเซีย และสิงคโปร์ ศึกษาโดยเปรียบเทียบกับประเทศไทย. ใน ศิริชัย กาญจนวาสี (บ.ก.), *การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาไทย. การประชุมวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับชาติ* (น. 97–102). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Katz, I., Gabayan, K., & Aghajan, H. (2007). A multi-touch surface using multiple cameras. In J. Blanc-Talon, W. Philips, D. Popescu, & P. Scheunders (Eds.), *Lecture notes in computer science: Vol. 4678. Advanced concepts for intelligent vision systems* (pp. 97–108). Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-3-540-74607-2_9

12.2 Proceeding แบบวารสาร

ไทย

ชื่อ/สกุล.ว(ปี).✓ชื่อเรื่อง:✓ชื่อเรื่องย่อย.✓ชื่อวารสาร,✓เลขของปีที่(เลขของฉบับที่),✓เลขหน้า.✓URL

อังกฤษ

สกุล,✓อักษรย่อชื่อ.ว(ปี)✓ชื่อเรื่อง:✓ชื่อเรื่องย่อย.✓ชื่อวารสาร,✓เลขของปีที่(เลขของฉบับที่),✓เลขหน้า.✓✓✓✓✓✓✓✓URL

* กรณีมีเลข DOI หรือ URL ให้เติมต่อท้ายจากฐานข้อมูล ตัวอย่าง ชื่อฐานข้อมูล./

<https://doi.org/xxxx>

ตัวอย่าง

Chaudhuri, S., & Biswas, A. (2017). External terms-of-trade and labor market imperfections in developing countries: Theory and evidence. *Proceedings of the Academy of Economics and Economic Education*, 20(1) , 11–16. <https://search-proquest-com.elibrary.jcu.edu.au/docview/1928612180?accountid=16285>

13. เอกสารประกอบการเรียน (ไม่ได้ตีพิมพ์)

ไทย

ชื่อ/สกุล.ว(ปี).✓ชื่อเอกสาร✓[เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์].✓คณะ,✓มหาวิทยาลัย.

อังกฤษ

สกุล,✓อักษรย่อชื่อ.ว(ปี).✓ชื่อเอกสาร✓[Unpublished manuscript].✓คณะ,✓มหาวิทยาลัย.

14. ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อกฎหมาย.(ปี,วัน/เดือน)./ราชกิจจานุเบกษา./เล่ม/เลขเล่ม/ตอนที่/เลขตอน./หน้า/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548.
(2548, 25 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 122 ตอนพิเศษ 39 ง. หน้า 14-23.
พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561. (2561, 13 พฤษภาคม).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 33 ก. หน้า 1-18.
พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2505. (2505, 27 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา
(ฉบับพิเศษ). เล่ม 79 ตอนที่ 67. หน้า 24-31.

15. เว็บไซต์

ไทย

ชื่อ/สกุลผู้เขียน.(ปี,วัน/เดือนที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./ชื่อเว็บไซต์./URL

อังกฤษ

สกุล,ตัวอักษรย่อชื่อผู้เขียน.(ปี,วัน/เดือน/วันที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./ชื่อเว็บไซต์./URL

* กรณีที่ไม่มีวันที่เผยแพร่ปรากฏ ให้ใส่ (ม.ป.ป.) หรือ (n.d.)

* กรณีที่มีปรากฏเฉพาะ พ.ศ. หรือ ค.ศ. ให้ใส่แค่ (ปี) เท่านั้น

* กรณีชื่อผู้เขียนและชื่อเว็บไซต์เป็นชื่อเดียวกัน ให้ตัดชื่อเว็บไซต์ออก

ตัวอย่าง

วรารัตน์ มหามนตรี. (2565). เทคนิคการสรุปความ.สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

<https://www.nupress.grad.nu.ac.th/การสรุปความ>

Sparks, D. (2019). *Women's wellness: Lifestyle strategies ease some bladder control problems*.

Mayo Clinic. <https://newsnetwork.mayoclinic.org/discussion/womens-wellness-lifestyle-strategies-ease-some-bladder-control-problems/>

16. Social media

16.1 Twitter ตัวอักษร

Author, A. A./[@username]./ (Year,Month/date หรือ n.d.)./เนื้อหาของโพสต์ 20 คำแรก.
/[Tweet].

Twitter./URL

ตัวอย่าง

Ardern, J. [@jacindaardern]. (2018, October 15). *I salute you, @Kereru4PM #BirdOfTheYear*

[Tweet]. Twitter.

<https://twitter.com/jacindaardern/status/1051569120066469889>

16.2 Twitter รูปภาพและวิดีโอ

Author, A. A. v[@username]. v(Year, vMonth/vdate หรือ n.d.). vเนื้อหาของโพสต์ 20 คำแรก. v[Image or Video attached] [Tweet]. Twitter. vURL

ตัวอย่าง

Figure, N. Z. [@figurenz]. (2019, October 15). *Looking forward to resting up over the holidays?*

[sleeping face emoji] [beach with umbrella emoji] NZ #Health Survey figures show about

70% of adults meet sleep duration... [Image attached] [Tweet]. Twitter.

<https://twitter.com/FigureNZ/status/1207422765986279424>

16.3 Facebook post

Author, A. A. v(Year, vMonth/vdate หรือ n.d.). vเนื้อหาของโพสต์ 20 คำแรก. v[Video or Image attached]. Facebook. vURL

ตัวอย่าง

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2565). *[Book Overview] ศิลปะและวิทยาศาสตร์ของการลงทุนเน้นคุณค่าโดย*

ผศ. ดร.สัมพันธ์ เนตยานันท์... [Video]. Facebook. <https://www.facebook.com/NU.publishing.house/videos/500261141462779>

16.4 Instagram

Author, A. A. √[@username].√(Year,√Month√date หรือ n.d.).√เนื้อหาของโพสต์ 20 คำแรก.√
[Photograph].√Instagram.√URL

ตัวอย่าง

New Zealand Police [newzealandpolice]. (2019, November 15). *Class of 2019 // Wellington dog section* [paw prints emoji] #fridayfloof [Photograph]. Instagram.
https://www.instagram.com/p/B43Cl_-J9pN/

16.5 YouTube หรือ Streaming video

Uploader, U. U.√(Year, Month Day).√Title of work.√[Video].√YouTube.URL

ตัวอย่าง

MSNBC. (2020, January 7). *Julián Castro endorses Elizabeth Warren*. [Video].
YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=Uk2Tzc8H5po>

17. Generative AI

ชื่อบริษัทผู้พัฒนา√ผู้เขียนโมเดลนี้.√(ปีที่ใช้).√ชื่อของโมเดล√(versionที่ใช้) [Large language
model].√
URL√for AI

ตัวอย่าง

OpenAI. (2024). *ChatGPT* (September 16 version) [Large language model].
<https://chat.openai.com/chat>
Anthropic. (2024). *Claude* (September 20 version) [Large language model].
<https://claude.ai/new>

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-Text Citation)

การอ้างอิงแบบท้ายประโยค หรือวงเล็บ (parenthetical citation) : (OpenAI, 2023)

การอ้างอิงแบบบรรยาย (narrative citation) : OpenAI (2023)

ตัวอย่าง

เมื่อถามต่อว่าอะไรคือคำอธิบายที่ถูกต้องกว่า ChatGPT ตอบว่าส่วนต่างๆ ของ
สมองทำงานร่วมกัน และความเชี่ยวชาญของแต่ละส่วนสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตาม
ประสบการณ์ (OpenAI, 2023 ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก หรือ OpenAI, 2023; see
Appendix A for the full transcript)

Tips : การใช้ Generative AI ในงานเขียนนั้นมีข้อควรระวัง เพราะคนอื่นไม่สามารถเข้าถึงบทสนทนาของเราได้
เพราะเป็นการสนทนาระหว่างเรากับ AI แม้แต่เราจะระบุ Prompt สำหรับการสนทนาผลลัพธ์ก็อาจจะแตกต่างกัน
ออกไป เราอาจจะใส่ข้อความเต็ม (full text) ของคำตอบที่ยาวจาก Generative AI ไว้ในภาคผนวกหรือในเอกสาร
เสริมรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงข้อความที่ถูกสร้างขึ้นจริงได้ และสร้างความน่าเชื่อถือ

18. CC BY-NC-ND

ผู้แต่ง. (ปี). ชื่อผลงาน. แหล่งเผยแพร่. URL + [CC license type]

“สามารถแชร์ผลงานนี้ได้ แต่ต้องให้เครดิต ห้ามใช้ในเชิงพาณิชย์ และห้ามดัดแปลง”

“CC” ย่อมาจาก Creative Commons เป็น เงื่อนไขอนุญาต (license) ที่เจ้าของผลงาน
ใช้เพื่อกำหนด “ขอบเขต” ในการให้คนอื่นนำผลงานไปใช้ได้ และ “CC BY-NC-ND” ถือว่าเป็น หนึ่งใน
เงื่อนไขที่เข้มงวดที่สุด

Creative Commons license ควร เขียนให้ครบ เช่น [CC BY], [CC BY-SA], [CC BY-NC-ND] ฯลฯ

ตัวย่อ	ความหมาย	อนุญาตให้ทำอะไร
BY (Attribution)	ต้องให้เครดิตเจ้าของผลงาน	✔ ใช้ได้ถ้าใส่ชื่อผู้สร้าง
NC (Non-Commercial)	ห้ามใช้เพื่อการค้า	✘ ห้ามใช้ในงานที่มีรายได้
ND (No Derivatives)	ห้ามดัดแปลงผลงาน	✘ ห้ามแก้ไข/ตัดต่อ/แปลงเนื้อหา

ตัวอย่างการใช้งานที่ ทำได้	ตัวอย่างที่ ทำไม่ได้
- นำบทความไปแชร์ในเว็บเรียนของมหาวิทยาลัย โดยระบุชื่อเจ้าของผลงาน - พิมพ์แปะไว้บนบอร์ดให้นักศึกษาอ่าน โดยไม่ตัดต่อ/ดัดแปลงใด ๆ	- ตัดต่อวิดีโอ/บทความให้สั้นลงแล้วโพสต์ใหม่ - นำไปประกอบเนื้อหาในคอร์สออนไลน์แบบเก็บเงิน - พิมพ์แจกเป็นหนังสือเรียนเพื่อจำหน่าย แม้จะให้เครดิต

ตัวอย่าง

(1) บทความออนไลน์ที่มีใบอนุญาต CC BY-NC-ND

Smith, J. (2022). *Digital literacy in the age of misinformation*. Open Knowledge Foundation.

<https://openknow.org/digital-literacy> [CC BY-NC-ND]

(2) บทความวิชาการออนไลน์ที่มีลิขสิทธิ์แบบ CC

พิชญา ชนก. (2566). *การใช้สื่อสร้างสรรค์ในห้องเรียนดิจิทัล*. ศูนย์วิจัยเพื่อการเรียนรู้สร้างสรรค์.

<https://creativeedu.or.th/digital-media> [CC BY-NC-ND]

19. ภาพและตาราง

19.1 การอ้างอิง ภาพ (Image, Figure)

ตัวอย่าง

การเขียนใต้ภาพ

ภาพ 1 Infographic การรู้เท่าทันลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัล (สำนักงานคณะกรรมการการดิจิทัล, 2566)

บรรณานุกรม

เจ้าของผลงาน. (ปี). *ชื่อภาพหรือคำอธิบายภาพ [ประเภทไฟล์]*. แหล่งที่มา. URL

สำนักงานคณะกรรมการการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2566). *อินโฟกราฟิกเรื่องการรู้เท่าทันลิขสิทธิ์ [ไฟล์ภาพ]*.

<https://www.onlinedesafe.go.th/copyright>

World Health Organization. (2023). *Global vaccination progress [Infographic]*.

<https://www.who.int/vaccine-progress.png>

19.2 การอ้างอิง “ตาราง” (Table)

ตัวอย่างด้านล่างตาราง

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2566)

บรรณานุกรม

ผู้จัดทำ. (ปี). *ชื่อเอกสารหรือรายงาน*. แหล่งเผยแพร่. URL

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). *รายงานผลการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน*

พ.ศ. 2565. <https://www.nso.go.th>

Pew Research Center. (2022). *Internet use in emerging economies*.

<https://www.pewresearch.org/internet2022>

แหล่งที่มา

- ศูนย์นวัตกรรมทางการศึกษา สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2564). *การอ้างอิงสารสนเทศตาม“Publication Manual of the American Psychological Association” (7th Edition)*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2022, กุมภาพันธ์, 22). *การเขียนบรรณานุกรม รูปแบบ APA 7th*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร. <https://www.nupress.grad.nu.ac.th/การเขียนบรรณานุกรม/>
- American Psychological Association. (2020). *Publication manual of the American Psychological Association* (7th ed.). <https://doi.org/10.1037/0000165-000>

จริยธรรมการวิจัย

จริยธรรมในการตีพิมพ์ผลงาน

1. ลักษณะของบทความที่จะนำลงตีพิมพ์ในวารสาร Lawarath Social E-Journal ได้แก่ บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) บทความปริทรรศน์หรือบทวิจารณ์วรรณกรรม (Review Article) ที่มีลักษณะวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย แสดงถึงการศึกษา ค้นคว้าอย่างรอบด้าน หรือเสนอแง่มุมความรู้ แนวคิด และประเด็นปัญหาต่างๆ ทั้งนี้ ควรมีการอ้างอิง วิทยุหรือข้อมูลจากแหล่งเอกสารที่เชื่อถือได้

2. ผลงานที่ส่งมาเพื่อตีพิมพ์ต้องไม่เคยได้รับการตีพิมพ์หรือกำลังเสนอเพื่อตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งอื่นใดมาก่อน บทความใดๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสาร ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสาร Lawarath Social E-Journal หากต้องการตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตก่อน ข้อความใดๆ ตลอดจนข้อคิดเห็นใดๆ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่านโดยเฉพาะ กองบรรณาธิการ วารสาร Lawarath Social E-Journal ไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

จริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการวารสาร Lawarath Social E-Journal ต้องกำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร การรับรองคุณภาพของผลงานวิจัย ผลงานวิชาการ ความถูกต้องตามหลักจริยธรรมสากล และสามารถชี้แจงหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบประเมินบทความ (Peer Review) และพร้อมให้การชี้แจงความเบี่ยงเบนต่างๆ จากกระบวนการตรวจสอบที่ได้รับไว้

2. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ โดยเด็ดขาด เพื่อรักษาไว้ซึ่งจริยธรรม จรรยาบรรณการทำงานอย่างเคร่งครัด

3. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้พิมพ์และผู้ประเมินบทความ แก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ ซึ่งวารสารกำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพบทความสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิแบบปกปิดรายชื่อ (Double blinded)

4. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง โดยดูผลประเมินจากโปรแกรม Copy Catch ของระบบตอบรับบทความออนไลน์ ThaiJo 2.0 เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นเกินตามที่กำหนดไว้ จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้พิมพ์หลักทันที ขอคำชี้แจงเพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การลงตีพิมพ์บทความนั้นๆ

5. หากปรากฏการประพฤติทุจริตภายหลังการดำเนินการตรวจสอบแล้ว บรรณาธิการต้องดำเนินการเพิกถอนบทความนั้นด้วยความชัดเจนที่จะสามารถพิสูจน์ได้ ทั้งนี้การเพิกถอนนี้ต้องให้ผู้อ่านและระบบฐานข้อมูลอื่นๆ ทราบด้วย

จริยธรรมของผู้นิพนธ์

1. ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่า บทความที่ส่งเข้ามายังวารสาร Lawarath Social E-Journal ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์ หรืออยู่ในกระบวนการกลั่นกรองบทความในวารสารอื่น
2. ผู้นิพนธ์ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของวารสารอย่างเคร่งครัด ทั้งรูปแบบการจัดเอกสาร และหลักเกณฑ์การอ้างอิง โดยสามารถศึกษาได้ที่ “คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง”
3. ผู้นิพนธ์จะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อน ไม่สร้างข้อมูลเท็จ บิดเบือน ตกแต่ง หรือตัดเนื้อความเพื่อประสงค์ให้สอดคล้องกับผลสรุป
4. ผู้นิพนธ์ต้องมีชื่อของตนเอง และผู้นิพนธ์ร่วม (หากมี) ปรากฏอยู่ในไฟล์บทความที่ส่งเข้ามายังระบบตอบรับบทความออนไลน์ ThaiJo 2.0 ของวารสาร
5. ผู้นิพนธ์ต้องมีการอ้างอิงเนื้อหาต่างๆ ในบทความของตนเอง ทั้งข้อความ ภาพ ตาราง เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น โดยให้ระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในบรรณานุกรมตามหลักเกณฑ์การอ้างอิงของวารสาร ทั้งนี้ผู้นิพนธ์ต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน ซึ่งทางวารสารจะตรวจสอบด้วยโปรแกรม Copy Catch ในระบบส่งบทความออนไลน์ ThaiJo 2.0 หากพบการละเมิดลิขสิทธิ์ ทางวารสารจะดำเนินการถอนบทความออกจากการเผยแพร่ทันที และหากมีการฟ้องร้อง ทางวารสารฯ จะไม่รับผิดชอบ และให้เป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์แต่เพียงผู้เดียว
6. เมื่อผู้นิพนธ์ได้รับผลการประเมินบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ต้องทำการปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ และส่งกลับมายังกองบรรณาธิการในกรอบเวลาที่กำหนด
7. บทความที่ส่งเข้ามาเพื่อขอตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสาร Lawarath Social E-Journal ขอให้ผู้นิพนธ์ระบุรายละเอียดการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ลงในบทความหรือแนบไฟล์เกียรติบัตรที่ผ่านการเข้าอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มาประกอบการพิจารณาตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เพื่อให้การดำเนินการตรวจสอบคุณภาพบทความสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการวิจัยในมนุษย์ด้านพฤติกรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ของคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมและประกาศ ก.พ.อ. เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์และศาสตราจารย์ พ.ศ. 2564

จริยธรรมของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินควรคำนึงถึงคุณภาพบทความตามหลักวิชาการและจริยธรรมสากลเป็นหลัก โดยพิจารณาความสำคัญ คุณค่าของเนื้อหาในบทความ ใช้ความเชี่ยวชาญเพื่อวิเคราะห์คุณภาพและความเข้มข้นของผลงาน โดยปราศจากอคติหรือความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลทางวิชาการรองรับ เป็นเกณฑ์ในการตัดสิน และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์ โดยไม่แสวงหาประโยชน์จากผลงานทางวิชาการที่ตนเองได้ทำการประเมิน
2. ผู้ประเมินต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลทุกส่วนของบทความที่ทำการประเมินให้แก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง ในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
3. ผู้ประเมินต้องใส่ความคิดเห็นทางวิชาการของตนลงในแบบฟอร์มการประเมิน ที่อยู่ในระบบตอบรับบทความออนไลน์ของวารสาร ด้วยความชัดเจน ปราศจากความอคติ รวมทั้งต้องส่งผลการประเมินบทความตรงตามกรอบเวลาที่กองบรรณาธิการวารสารกำหนด

4. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลทุกส่วนของบทความที่ตนประเมินไปเป็นผลงานของตนเอง ยกเว้นการอ้างอิงบทความหลังจากบทความที่ตนประเมินได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่เรียบร้อยแล้ว

5. กรณีผู้ประเมินพบว่า บทความที่ประเมินเป็นบทความที่มีความเหมือนหรือซ้ำซ้อนผลงานอื่น ผู้ประเมินต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที ด้วยการเลือกข้อเสนอแนะ ในขั้นตอนการวิจารณ์ว่า “ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความ” และระบุเหตุผลมาในช่อง “คำแนะนำอื่นๆ”

พิสูจน์อักษรภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

1. อาจารย์ ดร.สุธินี วงศ์วัฒนกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. อาจารย์ปรียาภรณ์ ใจสะอาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3. อาจารย์เบญจพร นวลประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิภาศิริ แจ่มแสงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
5. อาจารย์วรรณวิษา ปั่นคุ้ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
6. อาจารย์พิจิตรา เอี่ยมสมัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
7. อาจารย์ชนากานต์ บุญแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
8. อาจารย์ชญานันท์ บุญพระเกษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
9. อาจารย์สุภาสิณี คุ่มไพร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
10. อาจารย์ปริญญา เงินพลอย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
11. อาจารย์สนธยา สุขอ้อม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทความทุกบทความได้รับการตรวจความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งข้อความและบทความเป็นความคิดเห็นของผู้เขียน มิใช่ความคิดเห็นของกองบรรณาธิการวารสารและมิใช่ความรับผิดชอบของวารสาร Lawarath Social E-Journal บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารนี้จะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาลงตีพิมพ์วารสารอื่นๆ กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มาให้ถูกต้องครบถ้วน